TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

125'inci Birleşim
10 Ağustos 2026 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	**160**
II.- BU BİRLEŞİM TUTANAK ÖZETİ	**164**
III.- GELEN KÂĞITLAR	**167**
IV.- AÇIKLAMALAR	**183**
1.- Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in, bugünün önemine ilişkin açıklaması	183
2.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, Mekke Paktı'na ilişkin açıklaması	183
3.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, Samsun ili Vezirköprü ilçesinde yapılan güreşlerde yaşanan olaya ilişkin açıklaması	183
4.- Şırnak Milletvekili Mehmet Zeki İrmez'in, bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasa teklifine ilişkin açıklaması	184

Sayfa

5.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, barışa ilişkin açıklaması 184

6.- Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın'ın, Aram Tigran'a ve bugün Mecliste görüşülecek olan teklife ilişkin açıklaması 184

7.- İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu'nun, maden işçilerinin mücadelesine ilişkin açıklaması 184:185

8.- Hakkâri Milletvekili Vezir Coşkun Parlak'ın, bugünün önemine ilişkin açıklaması 185

9.- Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan'ın, deprem bölgesindeki insanlara ilişkin açıklaması 185

10.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasa teklifine ilişkin açıklaması 185

11.- Mardin Milletvekili Kamuran Tanhan'ın, bugünün önemine ilişkin açıklaması 185

12.- İstanbul Milletvekili Elif Esen'in, 6 Ağustosta yayımlanan emlak vergisiyle ilgili tebliğe ilişkin açıklaması 186

13.- Sakarya Milletvekili Ali İnci'nin, terörsüz Türkiye'ye ilişkin açıklaması 186

14.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasa teklifine ilişkin açıklaması 186

15.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıla'nın, Meclise gelen çerçeve yasa teklifine ve referanduma ilişkin açıklaması 186:187

16.- Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan'ın, bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasa teklifine ilişkin açıklaması 187

17.- İstanbul Milletvekili Yücel Arzen Hacıoğulları'nın, Sırrı Süreyya Önder'e ve bugünün önemine ilişkin açıklaması 187

18.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, yüz altı yıl önceye ve bugüne ilişkin açıklaması 187

19.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, 22 Ekim itibarıyla başlayan sürece, yargı bağımsızlığına ilişkin açıklaması 188:189

20.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, "terörsüz Türkiye" ifadesine ve "barış" kavramına, bugün görüşülecek olan yasa teklifine ilişkin açıklaması 189:191

Sayfa

21.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, bugün görüşülecek olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne, 1989 yılında hazırladıkları Doğu ve Güneydoğu Anadolu Raporu'na; Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna ilişkin açıklaması 191:192

22.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, bugünün önemine, bugün görüşülecek olan yasa teklifine, bütün siyasi partilere ve milletvekillerine çağrılarına ilişkin açıklaması 192:193

23.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna ve hazırlanan raporuna, bugün görüşülecek olan kanun teklifine ilişkin açıklaması 193:194

24.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı seçilmesinin seneidevriyesine, Anafartalar Zaferi'nin yıl dönümüne ve Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 194:195

25.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 195

V.- ÖNERİLER **196**

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ *196:204*

1.- İYİ Parti Grubunun, Genel Kurulun 10/8/2026 tarihli birleşiminde gündemin "Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları" kapsamında yer alan işlerin görüşülmesini müteakip başkaca bir işin görüşülmemesine ve bu çerçevede 290 sıra sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin Genel Kurulda görüşülmesine başlanmamasına ilişkin önerisi 196:201

2.- AK PARTİ Grubunun, gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin aynı kısmın 1'inci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; Genel Kurulun 11 ve 12 Ağustos 2026 Salı

ve Çarşamba günkü birleşimlerinde denetim konularının görüşülmeyerek gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan işlerin görüşülmesine; Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerine; Genel Kurulun 10, 11 veya 12 Ağustos Pazartesi, Salı veya Çarşamba günkü birleşimlerinden herhangi birinde 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Anayasa'nın 93'üncü ve İç Tüzük'ün 5'inci maddelerine göre 1 Ekim 2026 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere tatile girmesine; 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ve teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine ilişkin önerisi 201:204

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER **205, 237, 256, 318, 319**

A) KANUN TEKLİFLERİ *205:236, 237:256, 256:317, 318, 319:332*

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş; Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Eş Genel Başkanları Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Sivas Milletvekili Abdullah Güler ile Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin ve Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli; Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak ile Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekilleri Rahmi Aşkın Türeli ve Sevda Erdan Kılıç ile 339 Milletvekilinin Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/3793) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 290) 205:236, 237:256, 256:317, 318, 319:332

Sayfa

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR **236**

1.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında Yeni Partiye sataşması nedeniyle konuşması 236:237

VIII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI **256, 317**

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, Diyab Ağa'yı rahmetle andıklarına ilişkin konuşması 256

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, "terörsüz Türkiye" idealine ve 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne ilişkin konuşması 317:318

IX.- OYLAMALAR **319**

1.- 290 S. Sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin maddelerine geçilmesinin oylaması 319:332

2.- (S. Sayısı: 290) Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin oylaması 319:332

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI **333**

1.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, Ankara'da düzenlenen NATO Zirvesi nedeniyle yapılan harcamalara ilişkin sorusu ve Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in cevabı (7/46644) 333:334

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 14.03'te açılarak beş oturum yaptı.

Çankırı Milletvekili Pelin Yılık, Çankırı'ya,

İzmir Milletvekili Burcugül Çubuk, Ege Bölgesi hapishanelerinde yaşanan hak ihlallerine,

İstanbul Milletvekili Adem Yıldırım, Mekke Paktı kapsamında ülkede, bölgede ve tüm dünyada meydana gelen gelişmeler ile millî birliğe ve kardeşliğe,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit, faili meçhul politik cinayetlere,

Tokat Milletvekili Kadim Durmaz, Tokat'ta baharda sular altında kalan alanlara,

İstanbul Milletvekili Yücel Arzen Hacıoğulları, barışın sırrına,

Konya Milletvekili Barış Bektaş, sanayicilerin şikâyetlerine,

Bitlis Milletvekili Semra Çağlar Gökalp, cezaevindeki Zeyat Toptaş'a,

Iğdır Milletvekili Yılmaz Hun, Ağrı Dağı'na,

Tunceli Milletvekili Ayten Kordu, Dersim'deki altyapı ve üstyapı sorunlarına,

Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar, Şanlıurfa'da yeni yapılan şehir hastanesinin önünde bulunan yeşil alana,

Şırnak Milletvekili Mehmet Zeki İrmez, Şırnak Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesindeki hekim sıkıntısına,

Amasya Milletvekili Reşat Karagöz, şehit yakınlarının ve gazilerin haklarını düzenleyen kanun teklifine,

Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan, birleşimi yöneten Başkan Vekili Pervin Buldan'a ve Şanlıurfa'nın sorunlarına,

Muş Milletvekili Sümeyye Boz, Peri Vadisi'ndeki ekokırıma karşı mücadeleye,

Düzce Milletvekili Talih Özcan, TMO'nun açıkladığı fındık fiyatına,

Burdur Milletvekili İzzet Akbulut, CİMER'e,

İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu, kadın cinayetlerine,

Gaziantep Milletvekili Melih Meriç, Gaziantep'teki üzüm üretimine,

Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren, Aram Tigran'a,

Adana Milletvekili Bilal Bilici, gençlere,

Şanlıurfa Milletvekili Ömer Öcalan, Şanlıurfa'da yaşanan problemlere,

Bolu Milletvekili İsmail Akgül, esnafın taleplerine,

Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu, SGK'nin yayınladığı 5 Ağustos tarihli genelgeye,

Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş, yaban keçilerine,

Sakarya Milletvekili Ali İnci, terörsüz Türkiye'ye,

Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara, Hatay'daki esnafın mağduriyetine,

Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş, Karadeniz'de Türk ticaret gemilerine yapılan saldırılara,

Van Milletvekili Zülküf Uçar, Rojin Kabaiş dosyasına,

Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan, gençlerin sorunlarına,

Van Milletvekili Gülderen Varli, inşaatlarda yaşamlarını yitiren Vanlı işçilere,

Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan, Nemrut Kalderası'na,

Ağrı Milletvekili Nejla Demir, aşırı sıcaklarda açık alanda çalışan emekçilere, mevsimlik tarım işçilerine,

Antalya Milletvekili Şerafettin Kılıç, Millî Eğitim Akademisi için öngörülen kontenjana,

Uşak Milletvekili Ali Karaoba, işitme cihazı desteğine,

İstanbul Milletvekili Mustafa Kaya, BAĞ-KUR tescil mağduriyetine,

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, zamlara,

Karabük Milletvekili Cevdet Akay, Türk Hava Yollarındaki harcamalara,

Mersin Milletvekili Gülcan Kış, belediyelerin aydınlatma giderlerindeki payıyla ilgili Cumhurbaşkanı kararına,

Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun, kara yolu ve köprü müteahhitlerine verilen geçiş garantisine,

Van Milletvekili Mahmut Dindar, esnafın kira konusundaki mağduriyetine,

Mersin Milletvekili Ali Bozan, Mersin'in yaz aylarındaki trafik sorununa ve sahillerindeki plastik atıklara,

Hakkâri Milletvekili Vezir Coşkun Parlak, Hakkâri'deki alabalık üretim tesisine,

Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen, kullanılan kredi miktarındaki artışa,

Mersin Milletvekili Talat Dinçer, Ticaret Bakanlığına verdiği soru önergesine gelen cevaba,

Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, kamuda taşeronun bitmesi gerektiğine,

Kocaeli Milletvekili Sadettin Hülagü, dün Resmî Gazete'de yayımlanan Yükseköğretim Kuruluyla ilgili kanuna,

Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez hakkında başlatılan soruşturmaya ve birleşimi yöneten Başkan Vekili Pervin Buldan'a,

Antalya Milletvekili Uğur Poyraz, Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen'e, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez hakkında başlatılan soruşturmaya,

İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç, kürsü dokunulmazlığına, Veli Eren Atay dosyasına, Adalet Komisyonunda kabul edilen Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne, dün görüşmelerine başlanan şehit ailelerinin ve gazilerin haklarına ilişkin düzenlemeye,

Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, "terörsüz Türkiye" hedefine, Ülkü Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfınca düzenlenen İsmail Gaspıralı Yaz Gelişim Programlarında yetişen gençlere; şehit ailelerine ve gazilere,

Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez hakkında başlatılan soruşturmaya, Edirne Cezaevinden Selahattin Demirtaş ve Selçuk Mızraklı'nın gönderdikleri mesaja,

İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın, 28'inci Dönem Dördüncü Yasama Yılında yapılan çalışmalara, milletvekillerine gönderilen fezlekelere, Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez hakkında başlatılan soruşturmaya, Yozgat'taki yeşil mercimek üretimine,

Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Uluslararası Nükleer Bilim Olimpiyatı'nda Türkiye'nin aldığı derecelere, Yükseköğretim Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un yürürlüğe girmesine, 2026 YKS tercihlerine, Mekke Ortak Savunma Anlaşması'na, AK PARTİ'nin yirmi beş yıllık yürüyüşüne, şehit yakınlarına ve gazilere yönelik kanun teklifine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Pervin Buldan;

Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez hakkında açılan soruşturmaya ve konuyla ilgili olarak Meclis Başkanına ulaşmaya çalışacağına,

İlişkin birer açıklamada bulundu.

İYİ Parti Grubunun, 9/8/2026 tarihinde Grup Başkan Vekili Antalya Milletvekili Uğur Poyraz tarafından, Türkiye Cumhuriyeti bakımından terörün ne olduğunun, bir yapının terör örgütü olarak kabul edilmesinde hangi ölçütlerin esas alındığının, terör örgütlerine ve mensuplarına yönelik devlet politikasının hangi şartlarda değiştirildiğinin ve terörle mücadelede siyasi tercihlerden bağımsız, kalıcı ve tutarlı bir devlet politikasının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin Genel Kurulun 9 Ağustos 2026 Pazar günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

Gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının:

1'inci sırasında yer alan ve İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, Kayseri Milletvekili Hulusi Akar ile 144 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3789) ile Milli Savunma Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 289) görüşmeleri tamamlanarak yapılan açık oylamasından sonra kabul edildi.

2'nci sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3030) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 237),

3'üncü sırasında yer alan, İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kırgızistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 28 Nisan 1992 Tarihinde Bişkek'te İmzalanan Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşmasını Tadil Eden Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2996) ve Dışişleri Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 242),

Görüşmeleri Komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından ertelendi.

Antalya Milletvekili Uğur Poyraz, İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi'nin 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde şahsı adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Antalya Milletvekili Uğur Poyraz, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Antalya Milletvekili Uğur Poyraz;

Millî Savunma Komisyonu Başkanı Hulusi Akar'ın 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde soru-cevap işlemi sırasında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Tekraren, Millî Savunma Komisyonu Başkanı Hulusi Akar'ın 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde soru-cevap işlemi sırasında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Millî Savunma Komisyonu Başkanı Hulusi Akar, Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İzmir Milletvekili Mehmet Ali Çelebi, Trabzon Milletvekili Yavuz Aydın'ın 289 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 9'uncu maddesi üzerinde verilen önerge hakkında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Antalya Milletvekili Uğur Poyraz, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu'nun yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Alınan karar gereğince, 10 Ağustos 2026 Pazartesi günü saat 11.00'de toplanmak üzere 23.39'da birleşime son verildi.

Pervin BULDAN
Başkan Vekili

Adil BİÇER
Kütahya
Kâtip Üye

İshak ŞAN
Adıyaman
Kâtip Üye

İbrahim YURDUNUSEVEN
Afyonkarahisar
Kâtip Üye

II.- BU BİRLEŞİM TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 11.04'te açılarak dört oturum yaptı.

Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez,

Hakkâri Milletvekili Vezir Coşkun Parlak,

Mardin Milletvekili Kamuran Tanhan;

Bugünün önemine,

Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz, Mekke Paktı'na,

Tokat Milletvekili Kadim Durmaz, Samsun ili Vezirköprü ilçesinde yapılan güreşlerde yaşanan olaya,

Şırnak Milletvekili Mehmet Zeki İrmez,

Mersin Milletvekili Ali Bozan,

Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren,

Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan;

Bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasa teklifine,

İstanbul Milletvekili Celal Fırat, barışa,

Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın, Aram Tigran'a ve bugün Mecliste görüşülecek olan teklife,

İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu, maden işçilerinin mücadelesine,

Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan, deprem bölgesindeki insanlara,

İstanbul Milletvekili Elif Esen, 6 Ağustosta yayımlanan emlak vergisiyle ilgili tebliğe,

Sakarya Milletvekili Ali İnci, terörsüz Türkiye'ye,

Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıla, Meclise gelen çerçeve yasa teklifine ve referanduma,

İstanbul Milletvekili Yücel Arzen Hacıoğulları, Sırrı Süreyya Önder'e ve bugünün önemine,

Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu, yüz altı yıl önceye ve bugüne,

İstanbul Milletvekili Bülent Kaya, 22 Ekim itibarıyla başlayan sürece, yargı bağımsızlığına,

Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez, "terörsüz Türkiye" ifadesine ve "barış" kavramına, bugün görüşülecek olan yasa teklifine,

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli, bugün görüşülecek olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne, 1989 yılında hazırladıkları Doğu ve Güneydoğu Anadolu Raporu'na; Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna,

Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit, bugünün önemine, bugün görüşülecek olan yasa teklifine, bütün siyasi partilere ve milletvekillerine çağrılarına,

Ankara Milletvekili Murat Emir, Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna ve hazırlanan raporuna, bugün görüşülecek olan kanun teklifine,

Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı seçilmesinin seneidevriyesine, Anafartalar Zaferi'nin yıl dönümüne ve Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

İYİ Parti Grubunun, Genel Kurulun 10/8/2026 tarihli birleşiminde gündemin "Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları" kapsamında yer alan işlerin görüşülmesini müteakip başkaca bir işin görüşülmemesine ve bu çerçevede 290 sıra sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin Genel Kurulda görüşülmesine başlanmamasına ilişkin önerisi yapılan görüşmelerden sonra kabul edilmedi.

AK PARTİ Grubunun, gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin aynı kısmın 1'inci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; Genel Kurulun 11 ve 12 Ağustos 2026 Salı ve Çarşamba günkü birleşimlerinde denetim konularının görüşülmeyerek gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan işlerin görüşülmesine; Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerine; Genel Kurulun 10, 11 veya 12 Ağustos Pazartesi, Salı veya Çarşamba günkü birleşimlerinden herhangi birinde 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Anayasa'nın 93'üncü ve İç Tüzük'ün 5'inci maddelerine göre 1 Ekim 2026 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere tatile girmesine; 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ve teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine ilişkin önerisi yapılan görüşmelerden sonra kabul edildi.

Gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının:

1'inci sırasına alınan ve İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi kabul edilen, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş; Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Eş Genel Başkanları Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Sivas Milletvekili Abdullah Güler ile Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin ve Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli; Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak ile Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekilleri Rahmi Aşkın Türeli ve Sevda Erdan Kılıç ile 339 Milletvekilinin Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/3793) ve Adalet Komisyonu Raporu'nun (S. Sayısı: 290) görüşmeleri tamamlanarak yapılan açık oylamasından sonra kabul edildi.

Ankara Milletvekili Murat Emir, Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında Cumhuriyet Halk Partisine sataşması nedeniyle bir konuşma yaptı.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan;

Diyab Ağa'yı rahmetle andıklarına,

"Terörsüz Türkiye" idealine ve 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne,

İlişkin birer açıklamada bulundu.

Anayasa ve İç Tüzük gereğince, 1 Ekim 2026 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere 22.35'te birleşime son verildi.

Celal ADAN
Başkan Vekili

Rıdvan UZ	*İbrahim YURDUNUSEVEN*
Çanakkale	Afyonkarahisar
Kâtip Üye	Kâtip Üye

III.- GELEN KÂĞITLAR

No: 196

10.08.2026 Pazartesi

Milletvekili Teklifi

1.- Rize Milletvekili Harun Mertoğlu ve Giresun Milletvekili Nazım Elmas ile 120 Milletvekilinin; Yabancı Dijital Konaklama Platformları Kanunu Teklifi (2/3803) (Dijital Mecralar; Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji ile Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi:10.08.2026)

Cumhurbaşkanlığı Tezkereleri

(Yasama Dokunulmazlığı)

1.- Manisa Milletvekili Özgür Özel'in Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/1427) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 06.08.2026)

2.- Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/1428) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 06.08.2026)

3.- İstanbul Milletvekili Saliha Sera Kadıgil'iin Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi (3/1429) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 07.08.2026)

Yazılı Soru Önergeleri

1.- Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun, İçişleri Bakanlığı Terörden Arananlar Listesi'nden çıkarılan bazı kişilere ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Cevdet Yılmaz) yazılı soru önergesi (7/47272) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

2.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Kahramanmaraş'ta bulunan bir okulda meydana gelen silahlı saldırı olayıyla ilgili soruşturmanın akıbetine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47273) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

3.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, terör örgütü üyesi iki kişi hakkında yapılan yeniden yargılama sonunda verilen kararlara ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47274) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.07.2026)

4.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, son on yılda Hakkari'de zırhlı araçların karıştığı trafik kazaları hakkında yürütülen yargılama sürecine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47275) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.07.2026)

5.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Şırnak ilinde bir kadının cinsel saldırıya maruz kaldığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47276) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.07.2026)

6.- Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun, terör örgütü üyesi iki kişi hakkında yapılan yeniden yargılama sonunda verilen kararlara ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47277) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

7.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, Madımak Olaylarına yönelik yürütülen yargılama sürecinin yeniden başlatılması talebine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47278) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

8.- Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya'nın, bir işçinin Kürtçe müzik dinlediği için tutuklandığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47279) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

9.- Van Milletvekili Mahmut Dindar'ın, Elazığ Yüksek Güvenlikli Cezaevinde bulunan hasta bir mahkumun tahliye edilmesi talebine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47280) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

10.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Espiye L Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun sağlık hizmetine erişemediği iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47281) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

11.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Burdur Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda yaşandığı iddia edilen hak ihlallerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47282) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

12.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Suluca 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun sağlık durumuna ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47283) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

13.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Dumlu 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevindeki ağırlaştırılmış müebbet hükümlülerinin sosyal faaliyetlerden yararlandırılmadığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47284) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

14.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, İzmir 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda yaşandığı iddia edilen hak ihlallerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47285) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

15.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, uyuşturucu madde bağımlılığıyla mücadeleye yönelik çalışmalara ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47286) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

16.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Elazığ R Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun sağlık durumuna ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47287) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

17.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Şırnak ilinde bir kadının cinsel saldırıya maruz kaldığı iddiasına ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47288) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.07.2026)

18.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, 2026 yılının ilk beş ayında hayatını kaybeden çocuklarla ilgili çeşitli verilere ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47289) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

19.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, uyuşturucu madde bağımlılığıyla mücadeleye yönelik çalışmalara ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47290) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

20.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Roman vatandaşların sosyal hizmetlere erişiminin kolaylaştırılması için yapılan çalışmalara ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47291) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

21.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Nepal'den getirilen göçmen işçilerin yaşadıkları mağduriyete ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47292) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

22.- İstanbul Milletvekili İskender Bayhan'ın, İstanbul'da bir üniversite yemekhanesinde çalışmaktayken işten çıkarılan işçilere ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47293) (Başkanlığa geliş tarihi: 24.07.2026)

23.- İstanbul Milletvekili Cengiz Çiçek'in, özel istihdam büroları aracılığıyla ülkemize getirilen yabancı işçilerin yaşadıkları mağduriyetlere ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47294) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.07.2026)

24.- İstanbul Milletvekili İskender Bayhan'ın, Bakanlığın "Sendikalı Ol" adlı kampanyasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47295) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

25.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Bakanlığın "Sendikalı Ol" adlı kampanyasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47296) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

26.- İstanbul Milletvekili Burak Akburak'ın, özel hastanelerde sigortalı olarak çalışan hekimlere ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47297) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

27.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, emekli olduğu halde çalışmaya devam eden kişilere ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47298) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

28.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Roman vatandaşların iş gücüne katılımının artırılması için yapılan çalışmalara ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47299) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

29.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, son beş yılda ülke genelinde meydana gelen iş kazalarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47300) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

30.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, son beş yılda Mardin'de meydana gelen iş kazalarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47301) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

31.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, 65 yaş üstü emeklilerin iş gücüne katılım oranına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47302) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

32.- Kocaeli Milletvekili Nail Çiler'in, staj ve çıraklık başlangıcının sigortalılık ve emeklilik süresinden sayılması talebine ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47303) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

33.- Düzce Milletvekili Talih Özcan'ın, 2026-2027 yıllarını kapsayan toplu iş sözleşmesi hükümleri uyarınca tutulacak nöbetler için öngörülen maaş artışının bazı kurumlar tarafından ödenmediği iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47304) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

34.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, son beş yılda Şanlıurfa'da meydana gelen iş kazalarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47305) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

35.- İstanbul Milletvekili İskender Bayhan'ın, Trabzon'da bir döküm fabrikasında çalışan işçilerin sendikal faaliyetleri nedeniyle mobbinge uğradıkları iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47306) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

36.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Dokuz Eylül Sosyal Güvenlik Merkezi hizmet binasının bir üniversiteye devredilmesine ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47307) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

37.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Akdeniz'deki mikroplastik atıklar sebebiyle yaşanan deniz kirliliğine ve plastik atık ithalatına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47308) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

38.- Mersin Milletvekili Perihan Koca Doğan'ın, Akdeniz'deki mikroplastik atıklar sebebiyle yaşanan deniz kirliliğine ve plastik atık ithalatına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47309) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.07.2026)

39.- Adana Milletvekili Ayyüce Türkeş Taş'ın, Adana ilinde olası bir depreme karşı alınan önlemlere ve riskli bina sayısına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47310) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

40.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, İstanbul'un Ümraniye ilçesinde bulunan Ömerli Göleti çevresine hafriyat dökülmesine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47311) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

41.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'da haşerelerle mücadele kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47312) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

42.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun, Sivas'ın Yıldızeli ilçesine bağlı Nallı köyünde yürütülen maden arama faaliyetlerinin çevresel etkilerine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47313) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

43.- Eskişehir Milletvekili İbrahim Arslan'ın, Eskişehir'in Alpu ilçesinde yapılması planlanan altın ve gümüş madeni projesine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47314) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

44.- Eskişehir Milletvekili İbrahim Arslan'ın, Eskişehir'deki okulların depreme dayanıklılığına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47315) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

45.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Roman vatandaşların barınma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik projelere ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47316) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

46.- İstanbul Milletvekili Evrim Rızvanoğlu Emir'in, DOA sisteminin mali verilerine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47317) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

47.- Eskişehir Milletvekili İbrahim Arslan'ın, Eskişehir'in Odunpazarı ilçesine bağlı bir bölgenin riskli alan olarak ilan edilmesine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47318) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

48.- Eskişehir Milletvekili İbrahim Arslan'ın, Eskişehir'in Odunpazarı ilçesinde bulunan ve riskli alan ilan edilen küçük sanayi bölgesine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47319) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

49.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Mardin'de haşerelerle mücadele kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47320) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

50.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, ülke genelinde haşerelerle mücadele kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47321) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

51.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, ülkemiz kıyılarının işgali nedeniyle yapılan denetimlere ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47322) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

52.- Adana Milletvekili Ayyüce Türkeş Taş'ın, Karadağ'ın 1 Kasım 2026 tarihinden itibaren Türk vatandaşlarına vize zorunluluğu getirmesine ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47323) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

53.- Mardin Milletvekili Kamuran Tanhan'ın, 2015-2025 yılları arasında AİHM tarafından Türkiye aleyhine verilen ihlal kararları sonrası başvuruculara ödenen tazminat miktarına ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47324) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

54.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, Ankara'nın Polatlı ilçesinde radyoaktif atık bertaraf tesisi kurulacağı iddiasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47325) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

55.- Muğla Milletvekili Metin Ergun'un, Muğla ilinde yaşanan elektrik kesintilerine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47326) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

56.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, ABD ile imzalanan LNG tedarik anlaşmasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47327) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

57.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'da faaliyet gösteren bir trafo merkezinin elektrik arızalarına zamanında müdahale etmediği iddiasına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47328) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

58.- Eskişehir Milletvekili İbrahim Arslan'ın, Eskişehir'in Alpu ilçesinde yapılması planlanan altın ve gümüş madeni projesine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47329) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

59.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Kralkızı-Dicle Pompaj Sulama Sisteminin enerji ihtiyacına ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47330) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

60.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Ankara'da bulunan Zübeyde Hanım KYK Kız Yurdunun fiziki koşullarının yetersizliğine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47331) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

61.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'da Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47332) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

62.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Iğdır'da Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47333) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

63.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Mardin'de Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47334) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

64.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Bitlis'te Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47335) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

65.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Batman'da Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47336) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

66.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47337) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

67.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, uyuşturucu madde bağımlılığıyla mücadeleye yönelik çalışmalara ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47338) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

68.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Siirt'te Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47339) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

69.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Ağrı'da Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47340) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

70.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Van'da Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47341) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

71.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şırnak'ta Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47342) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

72.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Hakkari'de Bakanlığa bağlı olan spor tesisleri, yüzme havuzları ve gençlik merkezlerine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47343) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

73.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun, TMSF'ye devredilen bir şirketin hukuki ve mali durumuna ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47344) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

74.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Roman vatandaşların sosyal ve ekonomik refahının artırılması için yapılan çalışmalara ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47345) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

75.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, kamu sermayesinin çoğunluğuna sahip şirketlerin bütçelerinden aktarılan reklam ve tanıtım giderlerine ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47346) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

76.- Mardin Milletvekili Kamuran Tanhan'ın, 2015-2025 yılları arasında Anayasa Mahkemesi ve İnsan Hakları Tazminat Komisyonunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik kararları kapsamında ödenen tazminat miktarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47347) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

77.- İstanbul Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu'nun, motorlu taşıtlardan tahsil edilen ÖTV miktarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47348) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

78.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır ilinde uyuşturucu ile mücadele konusunda yürütülen çalışmalara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47349) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

79.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, son on yılda Hakkari'de zırhlı araçların karıştığı trafik kazalarına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47350) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.07.2026)

80.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Kandıra 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun gözaltında kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47351) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

81.- İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer'in, bir vakıf ile imzalanan protokol kapsamında Bakanlık personeline verilecek Osmanlı Türkçesi eğitimine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47352) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

82.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin Ardanuç İlçe Nüfus Müdürlüğünde usulsüz adres kayıt işlemleri yapıldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47353) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

83.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'da haşerelerle mücadele kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47354) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

84.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Türkiye genelindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47355) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

85.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Roman vatandaşların kamu hizmetlerine erişiminin geliştirilmesine yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47356) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

86.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Mardin ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47357) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

87.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Van ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47358) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

88.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şırnak ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47359) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

89.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Batman ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47360) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

90.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47361) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

91.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Mardin'de haşerelerle mücadele kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47362) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

92.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Siirt ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47363) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

93.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Hakkari ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47364) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

94.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Iğdır ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47365) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

95.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, ülke genelinde haşerelerle mücadele kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47366) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

96.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Ağrı ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47367) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

97.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Bitlis ilindeki ruhsatlı ve ruhsatsız silah sayısına ve ateşli silahlarla işlenen suçlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47368) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

98.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, Gaziantep'in Yavuzeli ilçesinde bulunan bir türbenin tahrip edilmesine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47369) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

99.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, İstanbul'un Sarıyer ilçesinde yaşanan bir olaya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47370) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

100.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, uyuşturucu madde bağımlılığıyla mücadeleye yönelik çalışmalara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47371) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

101.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü bünyesinde çalışan günlük ücretli personelin mali ve özlük haklarına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47372) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

102.- Adana Milletvekili Ayyüce Türkeş Taş'ın, Karadağ'ın 1 Kasım 2026 tarihinden itibaren Türk vatandaşlarına vize zorunluluğu getirmesine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47373) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

103.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, ülkemiz kıyılarının işgali nedeniyle yapılan denetimlere ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47374) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

104.- Mersin Milletvekili Perihan Koca Doğan'ın, fen lisesi kontenjanlarının azaltılmasına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47375) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

105.- İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin, bazı vakıf üniversiteleri tarafından işten çıkarılan akademisyenlere ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47376) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

106.- Mersin Milletvekili Perihan Koca Doğan'ın, bir protestoya katılan üniversite öğrencilerine disiplin soruşturması başlatıldığı iddiasına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47377) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.07.2026)

107.- İstanbul Milletvekili Ahmet Şık'ın, Yükseköğretim Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47378) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

108.- Konya Milletvekili Ali Yüksel'in, okullarda yaşanan cinsel taciz ve istismar vakalarına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47379) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

109.- Osmaniye Milletvekili Asu Kaya'nın, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesindeki bazı kadın öğrencilerin bir akademisyen tarafından cinsel tacize uğradığı iddiasına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47380) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

110.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Roman çocukların eğitim hizmetlerine erişiminin geliştirilmesine yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47381) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

111.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, İstanbul Valiliğinin okullarda cuma mescidi oluşturulması konulu yazısına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47382) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

112.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, uyuşturucu madde bağımlılığıyla mücadeleye yönelik çalışmalara ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47383) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

113.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, son on yılda Hakkari'de zırhlı araçların karıştığı trafik kazalarına ilişkin Milli Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47384) (Başkanlığa geliş tarihi: 28.07.2026)

114.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Akdeniz'deki mikroplastik atıklar sebebiyle yaşanan deniz kirliliğine ve plastik atık ithalatına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47385) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

115.- İstanbul Milletvekili Burak Akburak'ın, hekimlerin çalışma izinlerinin yenilenmesi ile ilgili düzenlemeye ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47386) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

116.- Ankara Milletvekili Ahmet Eşref Fakıbaba'nın, kanser tarama programlarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47387) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

117.- Ankara Milletvekili Ahmet Eşref Fakıbaba'nın, depremlerden etkilenen illerde sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47388) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

118.- Ankara Milletvekili Ahmet Eşref Fakıbaba'nın, ülke genelindeki yenidoğan yoğun bakım ünitelerinin kapasitesine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47389) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

119.- Ankara Milletvekili Ahmet Eşref Fakıbaba'nın, sağlık personelinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi talebine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47390) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

120.- Ankara Milletvekili Ahmet Eşref Fakıbaba'nın, sağlık çalışanlarının maruz kaldığı mobbingin önlenmesine yönelik çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47391) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

121.- Ankara Milletvekili Ahmet Eşref Fakıbaba'nın, MHRS üzerinden uzman hekim randevusu alınırken yaşanan sorunlara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47392) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

122.- Ankara Milletvekili Ahmet Eşref Fakıbaba'nın, ülke genelinde aile hekimi başına düşen kişi sayısına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47393) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

123.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Silopi Termik Santrali'nin halk sağlığı üzerindeki etkilerine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47394) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

124.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, uyuşturucu madde bağımlılığıyla mücadeleye yönelik çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47395) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

125.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, bazı hastalıklarda görülen vaka sayısında yaşanan artışa ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47396) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

126.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'da haşereler aracılığıyla bulaşan hastalıklarla mücadele kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47397) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

127.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Mardin'deki devlet hastanelerinin yatak, tıbbi ekipman ve uzman hekim ihtiyacına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47398) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

128.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Roman vatandaşların sağlık hizmetlerine erişiminin geliştirilmesine yönelik yürütülen çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47399) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

129.- Düzce Milletvekili Talih Özcan'ın, Bakanlığa bağlı hastanelerde kuduz aşısı yaptırmak isteyen bazı kişilerden ücret talep edildiği iddiasına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47400) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

130.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Mardin'de haşereler aracılığıyla bulaşan hastalıklarla mücadele kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47401) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

131.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, ülke genelinde haşereler aracılığıyla bulaşan hastalıklarla mücadele kapsamında yürütülen çalışmalara ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47402) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

132.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Şırnak Devlet Hastanesinin onkoloji bölümündeki sağlık personeli ihtiyacına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47403) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

133.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Silopi Termik Santrali'nin halk sağlığı üzerindeki etkilerine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47404) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

134.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa ilinde bulunan hastanelerin fiziki yetersizliğine ve doktor eksikliğine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47405) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

135.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, ülke genelinde bulunan hastanelerin fiziki yetersizliğine ve doktor eksikliğine ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47406) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

136.- Bursa Milletvekili Hasan Toktaş'ın, Bursa'da faaliyet gösteren sanayi işletmelerinin ve İnegöl mobilya sektörünün ekonomik sorunlarına ilişkin Sanayi ve Teknoloji Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47407) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

137.- Manisa Milletvekili Şenol Sunat'ın, Manisa'nın Alaşehir ilçesine bağlı Gümüşçay Mahallesi'nde taşkın ve sel riskine karşı alınan önlemlere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47408) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

138.- Eskişehir Milletvekili İbrahim Arslan'ın, Eskişehir ilindeki içme suyu projesinin akıbetine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47409) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

139.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, hayvancılık sektörünün desteklenmesi talebine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47410) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

140.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, beyaz et üreticilerine sağlanan desteklere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47411) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

141.- Eskişehir Milletvekili İbrahim Arslan'ın, Eskişehir'in Alpu ilçesinde yapılması planlanan altın ve gümüş madeni projesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47412) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

142.- Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça Cupolo'nun, bir dijital alışveriş platformunda satılan bazı ürünlerin satıştan kaldırılmasına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47413) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

143.- Edirne Milletvekili Mehmet Akalın'ın, 2022'den bu yana tekstil ve hazır giyim sektöründe faaliyetine son veren işletmelere ve yaşanan istihdam kayıplarına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47414) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

144.- Edirne Milletvekili Mehmet Akalın'ın, ABD tarafından Türkiye menşeli tekstil ve hazır giyim ürünlerine uygulanan ilave gümrük vergisine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47415) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

145.- Adana Milletvekili Ayyüce Türkeş Taş'ın, Karadağ'ın 1 Kasım 2026 tarihinden itibaren Türk vatandaşlarına vize zorunluluğu getirmesine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47416) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

146.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, beyaz et sektörüne yönelik soruşturmanın akıbetine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47417) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

147.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Kastamonu'nun Cide ilçesinde yürütülen yol yapım çalışmalarına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47418) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

148.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, son 5 yılda Mersin Limanı Deniz Hizmetleri Müdürlüğü hakkında yapılan şikayetlere ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47419) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

149.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, yüksek riskli bölgelerde görev yapan Türk denizcilerin güvenliğine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47420) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

150.- İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu'nun, Mavi Kart sahiplerinin ülkemizde SIM kart alımında yaşadıkları sorunlara ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47421) (Başkanlığa geliş tarihi: 30.07.2026)

151.- İstanbul Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu'nun, 22 Temmuz 2004 tarihinde Sakarya'nın Pamukova ilçesinde meydana gelen tren kazasına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47422) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

152.- Eskişehir Milletvekili İbrahim Arslan'ın, KGM'nin 2025 yılı yatırım programı kapsamında Eskişehir'de yürüttüğü projelerin akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47423) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

153.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde bulunan bir kavşakta trafik güvenliğinin sağlanması talebine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47424) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

154.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Viranşehir Çevre Yolu Projesi'nin akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47425) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

155.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde bulunan bir kavşakta trafik güvenliğinin sağlanması talebine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47426) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

156.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, TRT, Türk Telekom, Türksat ve PTT'nin bütçelerinden aktarılan reklam ve tanıtım giderlerine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47427) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

157.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Şanlıurfa'nın Viranşehir ilçesinde bulunan bir kavşakta trafik güvenliğinin sağlanması talebine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47428) (Başkanlığa geliş tarihi: 31.07.2026)

158.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, yazılı soru önergelerinin cevaplandırılmalarına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47555) (Başkanlığa geliş tarihi: 06.08.2026)

159.- Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen'in, 23 Haziran 2026 tarihinde gerçekleşen TBMM Genel Kurulu'nda yapılan bir oylamaya ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47556) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.08.2026)

160.- Karabük Milletvekili Cevdet Akay'ın, TBMM Başkanlığına sunulan kanun teklifleri, yazılı soru ve Meclis araştırması önergelerine ve grup önerilerine ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47557) (Başkanlığa geliş tarihi: 05.08.2026)

Genel Görüşme Önergeleri

1.- YENİ YOL Grubu adına Grup Başkanı Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen'in, bazı AİHM kararlarında belirtilen yapısal sorunlar ile kararların uygulanmasında karşılaşılan sorunların giderilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/143) (Başkanlığa geliş tarihi: 5.08.2026)

2.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Antalya Milletvekili Uğur Poyraz ve Grup Başkanvekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifinin olası etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/144) (Başkanlığa geliş tarihi: 5.08.2026)

3.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez ve Grup Başkanvekili Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifinin sunulma nedenleri ile olası etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/145) (Başkanlığa geliş tarihi: 7.08.2026)

4.- Yeni Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Murat Emir'in, tarım sektöründe yaşanan sorunların tespit edilerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/146) (Başkanlığa geliş tarihi: 8.08.2026)

5.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, bir yapının terör örgütü olarak kabul edilmesinde hangi ölçütlerin esas alındığının değerlendirilmesi amacıyla bir genel görüşme açılmasına ilişkin önergesi (8/147) (Başkanlığa geliş tarihi: 9.08.2026)

Meclis Araştırması Önergeleri

1.- Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ ve 19 Milletvekilinin, Ağrı'da gerçekleşen iyi ve kötü huylu tümörlere bağlı ölümlerdeki artışın nedenlerinin araştırılarak halk sağlığının korunmasına yönelik alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4464) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

2.- Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ ve 19 Milletvekilinin, Ağrı'da bir doktorun kadın vücudunun bütünlüğünü bozan bir cerrahi operasyonu tanıttığı iddialarının araştırılarak kadınların bu tür zararlı uygulamalardan korunması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4465) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

3.- İstanbul Milletvekili Turan Taşkın Özer ve 20 Milletvekilinin, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından Türkiye'ye yöneltilen tavsiyelerin uygulanma durumlarının etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4466) (Başkanlığa geliş tarihi: 29.07.2026)

4.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal ve 21 Milletvekilinin, Şanlıurfa'da planlı ve plansız elektrik kesintilerinin tarımsal sulama üzerindeki etkilerinin araştırılarak kesintisiz ve kaliteli enerji arzının sağlanması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4467) (Başkanlığa geliş tarihi: 3.08.2026)

5.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal ve 21 Milletvekilinin, işsizlik, çalışan yoksulluğu ve birden fazla işte çalışma nedenlerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4468) (Başkanlığa geliş tarihi: 3.08.2026)

6.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal ve 21 Milletvekilinin, Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinde içme suyu altyapısında yaşanan sorunların tüm yönleriyle araştırılarak çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4469) (Başkanlığa geliş tarihi: 3.08.2026)

7.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal ve 21 Milletvekilinin, Roman vatandaşların yaşadığı sorunların tespit edilerek bu sorunların çözülmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4470) (Başkanlığa geliş tarihi: 3.08.2026)

8.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal ve 21 Milletvekilinin, kamu kurum ve kuruluşlarının bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları ile kamu bankalarının ve kamu sermayeli şirketlerin verdikleri reklam ve ilanların incelenerek alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4471) (Başkanlığa geliş tarihi: 3.08.2026)

9.- Mersin Milletvekili Talat Dinçer ve 19 Milletvekilinin, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi (KOSGEB) bünyesinde yapılacak başvuruların kolaylaştırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4472) (Başkanlığa geliş tarihi: 3.08.2026)

10.- Kayseri Milletvekili Aşkın Genç ve 23 Milletvekilinin, ağız ve diş sağlığı hizmetlerinde ve bu hizmetlere erişimde yaşanan sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4473) (Başkanlığa geliş tarihi: 3.08.2026)

11.- DEM PARTİ Grubu adına Grup Başkanvekili Muş Milletvekili Sezai Temelli ve Grup Başkanvekili Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, 3 Ağustos 2014 tarihinde IŞİD tarafından gerçekleştirilen Ezidi katliamının araştırılarak Ezidi halkının sorunları için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4474) (Başkanlığa geliş tarihi: 4.08.2026)

12.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez ve Grup Başkanvekili Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, şehit yakınları ve gazilerin sorunlarının araştırılarak bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4475) (Başkanlığa geliş tarihi: 4.08.2026)

13.- CHP Grubu adına Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç'ın, kredi kartı ve bireysel kredi kullanımındaki artışın araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4476) (Başkanlığa geliş tarihi: 4.08.2026)

14.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ ve 19 Milletvekilinin, yerel yönetimlere yönelik yürütülen adli ve idari soruşturmaların etkilerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4477) (Başkanlığa geliş tarihi: 4.08.2026)

15.- Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel ve 19 Milletvekilinin, fındık üreticilerinin yaşadığı sorunların tüm yönleriyle araştırılarak bu sorunların çözümü için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4478) (Başkanlığa geliş tarihi :5.08.2026)

16.- Sakarya Milletvekili Ayça Taşkent ve 21 Milletvekilinin, vatandaşların yaşadığı barınma sorunlarının tespit edilerek bu sorunlara yönelik çözüm önerileri belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4479) (Başkanlığa geliş tarihi: 5.08.2026)

17.- Batman Milletvekili Zeynep Oduncu Kutevi ve 19 Milletvekilinin, bireysel silahlanmanın artış göstermesinin nedenleri ile ruhsatlandırma sürecinde yaşanan aksaklıkların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4480) (Başkanlığa geliş tarihi: 5.08.2026)

18.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin ve 20 Milletvekilinin, Hakkari'de artan intihar ve şüpheli ölüm olaylarının nedenlerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4481) (Başkanlığa geliş tarihi: 5.08.2026)

19.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş ve 19 Milletvekilinin, 3 Ağustos 2014 tarihinde IŞİD tarafından gerçekleştirilen Ezidi katliamının araştırılarak Ezidi halkının sorunları için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4482) (Başkanlığa geliş tarihi: 5.08.2026)

20.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren ve 19 Milletvekilinin, plastik atık ithalatı ve geri dönüşüm politikalarının etkilerinin araştırılarak halk sağlığının korunması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4483) (Başkanlığa geliş tarihi: 6.08.2026)

21.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan ve 19 Milletvekilinin, cezaevlerinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerinin incelenerek hükümlü ve tutuklu haklarının korunması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4484) (Başkanlığa geliş tarihi: 6.08.2026)

22.- Yeni Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, basın ve ifade özgürlüğü alanında yaşandığı iddia edilen hak ihlallerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4485) (Başkanlığa geliş tarihi: 6.08.2026)

23.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya ve 19 Milletvekilinin, enflasyonun ekonomik ve sosyal etkilerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4486) (Başkanlığa geliş tarihi: 6.08.2026)

24.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan ve 19 Milletvekilinin, 3 Ağustos 2014 tarihinde IŞİD tarafından gerçekleştirilen Ezidi katliamının araştırılarak Ezidi halkının sorunları için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4487) (Başkanlığa geliş tarihi: 6.08.2026)

25.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin ve 19 Milletvekilinin, Hakkari ilinin genelinde yürütülmekte olan madencilik faaliyetlerinin etkilerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4488) (Başkanlığa geliş tarihi: 6.08.2026)

26.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez ve Grup Başkanvekili Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifinin olası etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4489) (Başkanlığa geliş tarihi: 6.08.2026)

27.- Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın ve 19 Milletvekilinin, uyuşturucu madde ve uyuşturucu madde bağımlılığı ile mücadele için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4490) (Başkanlığa geliş tarihi: 7.08.2026)

28.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ ve 19 Milletvekilinin, kamu bankalarının kullandırdığı kredilerin tüm yönleriyle araştırılarak kamu zararının önlenmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4491) (Başkanlığa geliş tarihi: 7.08.2026)

29.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba ve 19 Milletvekilinin, doğum hizmetlerinde yaşanan yapısal sorunların ve sezaryen oranındaki artışın nedenlerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4492) (Başkanlığa geliş tarihi: 7.08.2026)

30.- Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı ve 19 Milletvekilinin, sözleşmeli kamu personelinin yaşadığı sorunların ve kadroya geçiş sürecinin araştırılarak kamu hizmetlerinin sürekliliğinin sağlanması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4493) (Başkanlığa geliş tarihi: 7.08.2026)

31.- Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı ve 19 Milletvekilinin, orman yangınlarındaki artışın nedenlerinin tüm boyutlarıyla araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4494) (Başkanlığa geliş tarihi: 7.08.2026)

32.- İzmir Milletvekili Gökçe Gökçen ve 20 Milletvekilinin, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremler sonrasında yürütülen ceza ve idari yargı süreçlerinde karşılaşılan yapısal sorunların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4495) (Başkanlığa geliş tarihi: 7.08.2026)

33.- İstanbul Milletvekili Elif Esen ve 19 Milletvekilinin, kamu görevlilerinin nüfuzlarını kötüye kullanmalarını önlemek için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4496) (Başkanlığa geliş tarihi: 8.08.2026)

34.- İYİ Parti Grubu adına Grup Başkanvekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifinin olası etkilerinin değerlendirilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4497) (Başkanlığa geliş tarihi: 8.08.2026)

35.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar ve 19 Milletvekilinin, tarımsal üretimde yaşanan sorunların araştırılarak çiftçilerin borçlarının yeniden düzenlenmesi için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4498) (Başkanlığa geliş tarihi: 8.08.2026)

36.- Yeni Parti Grubu adına Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, üniversite öğrencilerinin yaşadığı sosyoekonomik sorunların ve artan intihar vakalarının araştırılarak bu sorunların çözülmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4499) (Başkanlığa geliş tarihi: 9.08.2026)

37.- Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan ve 19 Milletvekilinin, eczacılık mesleğinde yaşanan sorunların tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/4500) (Başkanlığa geliş tarihi: 9.08.2026)

10 Ağustos 2026 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.04

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Rıdvan UZ (Çanakkale), İbrahim YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 125'inci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Sayın milletvekilleri, şimdi, sisteme giren ilk 20 milletvekiline yerlerinden birer dakika süreyle söz vereceğim.

Sayın Düşünmez...

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'in, bugünün önemine ilişkin açıklaması

ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bugün tarihimizin en önemli günlerinden birini yaşıyoruz. Meclis büyük çoğunlukla barışın yanında durduğuna, savaşın artık son bulması gerektiğine imza atacak; biz buna inanıyoruz. Umarım, geleceğimizi çok daha güzel şekilde taçlandırırız. Bu adım, bizlerin cumhuriyete, demokratik cumhuriyete ulaşabileceğimizin ilk adımı olur diyorum ve bütün Meclisi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Yaz...

2.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, Mekke Paktı'na ilişkin açıklaması

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Türkiye, Pakistan ve Suudi Arabistan'ın Mekke Paktı tam bir "Hilfül-Fudûl"dur. Rivayete göre 590'lı yıllarda Yemenli bir tüccar Mekke'ye mal satmak için gelir. Mekke'nin nüfuzlu kişilerinden Âs Bin Vâil bu tüccarın mallarını satın alır fakat parasını ödemez. Tüccar hakkını istemesine rağmen sonuç alamayınca Kâbe'nin çevresinde yardım çağrısında bulunur. Bunun üzerine Mekke'deki bazı vicdan sahibi insanlar Abdullah Bin Cüdân'ın evinde toplanarak bundan böyle Mekke'de hiçbir mazlumun yalnız bırakılamayacağı, gasıb ve canilere karşı beraber hareket edeceği hususunda antlaşırlar. Peygamberimiz de henüz genç yaşta olduğu hâlde bu toplantıya katılır ve sonradan şöyle der: "Cahiliye Dönemi'nde Abdullah Bin Cüdân'ın evinde yapılan bir antlaşmaya katıldım. İslam döneminde de böyle bir antlaşmaya çağrılsam yine katılırım."

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Durmaz...

3.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, Samsun ili Vezirköprü ilçesinde yapılan güreşlerde yaşanan olaya ilişkin açıklaması

KADİM DURMAZ (Tokat) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Samsun ili Vezirköprü ilçesinde yapılan güreşlerde Kırkpınar Başpehlivanı Servet hemşerime çirkin bir saldırı yapılmıştır. Olay savcılığa intikal etmiş olup Federasyonumuzun, Bakanlığımızın ve ilgili birimlerin spor ahlakına yakışmayan bu çirkin saldırı noktasında üzerine düşeni yapmalarını bekliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın İrmez...

4.- Şırnak Milletvekili Mehmet Zeki İrmez'in, bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasa teklifine ilişkin açıklaması

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bugün Mecliste görüşülecek olan çerçeve yasa teklifi, Kürt meselesinin demokratik ve barışın çözümüne ilişkin atılacak adımların nirengi noktası olacaktır. Bu anlayışın ve bilincin ışığında iyimseriz, umutluyuz ve de kararlıyız. Yüz yıllık yakıcı bir sorunun çözümüne ilişkin atılacak adımların karşısında duranları unutmuyoruz. Bu yeni başlangıcın, halkların barışına ve Orta Doğu'nun özgürleşmesine vesile olmasını diliyoruz. Bizler her daim barış, barış ihtimali ve barışın kalıcılaşması için çabaladık. Mücadelemizin, direnişimizin, ezilenlerin ve halkların ortak geleceğinin bizlere yüklediği bu tarihsel sorumlulukla barışın sesini yükseltmeye, demokratik cumhuriyeti inşa etmeye ve yeni yaşamı kurma iradesini sürdürmeye devam edeceğiz.

Teşekkürler.

BAŞKAN - Sayın Fırat...

5.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, barışa ilişkin açıklaması

CELAL FIRAT (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Barış, insanı insana emanet eder. Bugün ülkemizin geleceği adına atılan her samimi adımı, çocuklarımızın yarınları, halklarımızın kardeşliği, ortak yaşam umudu adına kıymetli buluyoruz. Bu topraklar uzun yıllar acıya, gözyaşına, ayrışmaya tanıklık etti. Her acının yükünü analar, taşıdığı her ayrılığın bedelini çocuklar ödedi. Artık yeni acılar değil yeni umutlar büyüsün istiyoruz. Bugün buna vesile olanlardan Hak razı olsun.

Alevi inancı yüzyıllardır bize hakikati öğretmiştir. "Bir olalım, iri olalım, diri olalım." Bu söz yalnızca bir öğüt değil birlikte yaşamanın erdemini anlatan kadim bir çağrıdır çünkü barış bir tarifin değil herkesin nefes aldığı, insanı insana emanet eden değerli bir vicdandır. Buna destek veren, katkı sunan herkesten Hak razı olsun.

Eyvallah.

BAŞKAN - Sayın Hun... Yok.

Sayın Güneş Altın...

6.- Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın'ın, Aram Tigran'a ve bugün Mecliste görüşülecek olan teklife ilişkin açıklaması

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Geçtiğimiz günlerde ölüm yıl dönümü olan Aram Tigran hasta yatağındayken "Eğer bir kez daha dünyaya gelirsem dünya üzerindeki bütün tankı, topu, tüfeği eritip saz, cümbüş yapmak isterim." demişti. İşte, bugün bu Mecliste görüşülecek olan yasa barışa, sanata, çocuklara, gençlere, kadınlara bir barış aralığı yaratıyor ve herkesin hasreti olan o güzel günlerin, barış dolu günlerin bu topraklara gelmesinin önünü açıyor.

Tekrar selam ediyoruz barışı büyütenlere, barış umudunu çoğaltanlara, gençlere, çocuklara, kadınlara ve bütün topluma miras olarak barışı bırakanlara.

BAŞKAN - Sayın Konukçu...

7.- İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu'nun, maden işçilerinin mücadelesine ilişkin açıklaması

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) - Madenciler bugün Enerji Bakanlığının önünde. Yıldızlar SSS Holdinge bağlı Elâzığ Eti Gümüş madencileri ve Doruk Madencilik işçileri Ankara'da, sorumlu Enerji Bakanlığının önünde haklarını arıyor. Yurdun her noktasını holdingler yağmalarken, işçiyi, esnafından

belediyeye herkesi soyarken Enerji Bakanlığı izliyor, izin veriyor. Maden işçilerinin mücadelesiyle Yıldızlar SSS Holdingin sahip olduğu maden ruhsatları 300'den 180'e düşmüştü. Ancak Enerji Bakanlığı garantörlüğünde verilen sözler tutulmadı, mücadeleye gönül veren milyonlar kandırıldı. Enerji Bakanlığına, işçilere yaptığı, haziran ayının sonuna kadar tüm işçi alacakları ödenmezse el atacağı sözünü hatırlatırız. Temmuz bitti, ağustostayız, madenci hâlâ insandan sayılmıyor, ücretleri ödenmiyor. Madenciler bu sefer holdingin kuru sözlerine izin vermeyecek!

BAŞKAN - Sayın Parlak...

8.- Hakkâri Milletvekili Vezir Coşkun Parlak'ın, bugünün önemine ilişkin açıklaması

VEZİR COŞKUN PARLAK (Hakkâri) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Cumhuriyet fikri büyük bir ideal ve tarihsel bir ilerlemedir ancak kuruluş aşamasında herkes hukuki güvence altına alınmaz ise çatışma ve acıya dönüşür. Maalesef, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1'inci yüzyılında bunu yaşadık. Şimdi, cumhuriyetin idealini demokrasiyle buluşturma zamanıdır; silahlı çatışmayı demokratik siyasete, uzlaşmaz çelişkileri demokratik müzakere dönüştürme zamanıdır. Bugünler bu açıdan bizlere tarihî bir fırsat sunuyor. Bu Parlamento tarihinin en önemli günlerinden birini yaşıyor. Bu tarihî günün, ülkemizin ve bölgemizin barışçıl geleceğinin başlangıç günü olmasını ümit ediyoruz.

BAŞKAN - Sayın Çalışkan...

9.- Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan'ın, deprem bölgesindeki insanlara ilişkin açıklaması

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Başkan, deprem bölgesini unutmayın, depremzede insanlara sahip çıkın; vergi muafiyeti getirin, iş yerlerinin fiyatını düşürün, konteynerde barınma süresini uzatın. Şu anda hâlen Hatay'da 85 bin kişi konteynerlerde barınıyor. Hatay'da altyapı eksiklikleri, yol eksiklikleri devam ediyor. Müteahhitlerin ödemesini artırın, inşaatları hızlandırın. Hâlen Hatay depremin bütün acısını yaşıyor. Deprem bölgesindeki insanlara vergi muafiyeti getirin.

BAŞKAN - Sayın Bozan...

10.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasa teklifine ilişkin açıklaması

ALİ BOZAN (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, yüz yıllık cumhuriyet tarihinde tarihî günlerden birini yaşıyoruz. Meclis bugün kalabalık, sanırım plan ve bütçe görüşmeleri dışında Meclisi hiç böyle kalabalık görmemiştik; bu da ayrıca anlamlı ve kıymetlidir.

Çerçeve yasa görüşmeleri esnasında yapılacak olan yapıcı öneri ve eleştirilerin dikkate alınması gerekiyor. Bu yapıcı öneri ve eleştirilerin dikkate alınması, aynı zamanda çerçeve yasanın uygulanması aşamasındaki karışlıkları da ortadan kaldıracaktır.

Ben, bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasanın 86 milyon yurttaşa hayırlı, uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN - Sayın Tanhan...

11.- Mardin Milletvekili Kamuran Tanhan'ın, bugünün önemine ilişkin açıklaması

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bugün tarihî bir günden geçiyoruz; tarihî zamanlara, anlara tanıklık ediyoruz. Demokratik toplum çağrısı siyah perdedeki delikler gibi aydınlık almaya başladı. Bu yasa, özgürlüğün, barışın, birlikte yaşamın yolunu aydınlatan bir fenerdir; tüm ülkeye hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN - Sayın Esen...

12.- İstanbul Milletvekili Elif Esen'in, 6 Ağustosta yayımlanan emlak vergisiyle ilgili tebliğe ilişkin açıklaması

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bazen o ev bir ömür çalışmanın elde kalan tek karşılığı oluyor ve evin olmasıyla zengin olunmuyor. 6 Ağustosta yayımlanan tebliğle 2027'de emlak vergisi hesabında kullanılacak bina metrekare inşaat maliyet bedelleri yeniden belirlendi. Tebliğ, vergi oranını artırmıyor ancak yeni mükellefiyetler ile vergi değerini değiştiren hâllerde hesabı etkiliyor. Bugün geliri yalnız emekli aylığından ibaret olanlara, geliri olmayanlara, engellilere, gazilere ve şehitlerin dul ve yetimlerine 200 metrekareyi geçmeyen tek konutları için sıfır oran uygulanıyor; doğru olan da bu. Peki, 200 metrekareyi geçmeyen, tek evi olan asgari ücretli, düşük ücretli veya tek maaşla çocuk büyüten aile için neden gelir temelli bir koruma yok? Başka konutu olmayan ve hane geliri belirli bir eşiğin altında kalan yurttaşlara indirimli oran ve artış sınırı getirin çünkü dar gelirli için tek ev yatırım değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın İnci...

13.- Sakarya Milletvekili Ali İnci'nin, terörsüz Türkiye'ye ilişkin açıklaması

ALİ İNCİ (Sakarya) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Türkiye, terörün gölgesinden tamamen kurtulma hedefi doğrultusunda tarihî bir dönemeçten geçmektedir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu güçlü irade ve Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin kararlı duruşu milletimizin huzuru ve devletimizin bekası adına büyük önem taşımaktadır. Farklı düşüncelere ve kimliklere sahip olsak da ortak paydamız Türkiye Cumhuriyeti'dir. Terörsüz bir Türkiye daha güçlü bir demokrasi, daha huzurlu yarınlar ve Türkiye Yüzyılı hedeflerine emin adımlarla yürümek demektir. Milletimizin birliği, kardeşliği ve ortak geleceği için çalışmalarımızı kararlılıkla sürdürecek, ülkemizin terörün her türlüsünden arınması için mücadelemize devam edeceğiz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Eren...

14.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasa teklifine ilişkin açıklaması

SERHAT EREN (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Hukuk kendiliğinden doğmaz, insanlar onu yaratır. Her tarihsel dönemeçte hukuk, bir toplumun nasıl bir gelecek kurmak istediğinin de ifadesidir. Bugün önümüzde böyle bir tarihsel imkân var, bir çatışmayı sona erdirmek ama bundan daha önemlisi, aynı çatışmayı yeniden üretmeyecek bir ülke kurmak. Binlerce yıl önce bu coğrafyada insanlar gücün iradesine sınır çizmek için sözü kurala, kuralı hukuka dönüştürdüler. Bugün aynı topraklarda bize düşen, çatışmanın yerine demokratik siyaseti, ayrışmanın yerine ortak yaşamı koymaktır çünkü barış bir toplumun yalnızca hayatta kalması değildir, barış birlikte yaşayabilecek kadar iyileşmesidir. Bu yasa da geçmişin çatışmalarını geleceğe taşımayan yeni bir hukukun başlangıcı olsun.

BAŞKAN - Sayın Aşıla...

15.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıla'nın, Meclise gelen çerçeve yasa teklifine ve referanduma ilişkin açıklaması

MEHMET AŞILA (Kocaeli) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Çerçeve yasa Meclise geldi. Eğer gerçekten demokrasiye inanıyorsak bunun yolu bellidir: Çerçeve yasa eksiksiz olarak milletin önüne konulmalıdır, her maddesi açıkça tartışılmalıdır ve nihayetinde,

referandumla karar doğrudan millet tarafından verilmelidir. Eğer hazırlanacak düzenlemeler gerçekten tarihî öneme sahipse, eğer bu düzenlemeler yalnızca bugünü değil Türkiye'nin geleceğini de etkileyecekse, eğer bu süreç gerçekten "demokratikleşme" olarak tanımlanıyorsa o hâlde bunun en meşru yolu bellidir: Bunun adı "referandum"dur. Referandumdan çekinilmemelidir çünkü referandum millet iradesinin en doğrudan tecellisidir. Hiçbir siyasi irade, hiçbir örgüt, hiçbir kişi milletin üzerinde değildir. Bu tarihî konuda son sözü de doğrudan millet söylemelidir diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Olan...

16.- Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan'ın, bugün görüşmeleri yapılacak olan çerçeve yasa teklifine ilişkin açıklaması

HÜSEYİN OLAN (Bitlis) - Kürt sorununun siyasal ve hukuki çözümü açısından önemli bir adım olan ve bölge açısından tarihî milat niteliği taşıyan çerçeve yasa teklifi bugün Meclisin Genel Kurulunda görüşülecek. Bu teklif, on yıllardır süren çatışma ve şiddet ortamının yerine kalıcı barışın, demokrasinin ve birlikte yaşamın yeniden inşası açısından önemli bir ilk adımdır. Meclisin sürecin hukuki ve demokratik adresi hâline gelmesi, meseleyi dar bir güvenlik alanından çıkarıp hukuki zemine geçmesine olanak sağlamıştır. Bundan sonra önemli olan, çıkarılan yasaların uygulamasının denetlenmesi ve sonraki düzenlemelerin açık bir takvime bağlanmasıdır. Başta siyasi partiler ve sivil toplum örgütleri olmak üzere toplumun tüm kesimlerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Bugün Genel Kurulda atılacak bu adım, demokratik çözüm ve siyasetin esas olduğu yeni bir dönemin başlangıcı olacaktır.

BAŞKAN - Sayın Yıldırım Kara...

Sayın Hacıoğulları...

17.- İstanbul Milletvekili Yücel Arzen Hacıoğulları'nın, Sırrı Süreyya Önder'e ve bugünün önemine ilişkin açıklaması

YÜCEL ARZEN HACIOĞULLARI (İstanbul) - Sırrı Süreyya Önder bir gün odama geldi, eline bir bağlama aldı, ben de piyanoma geçtim. Birlikte şarkılar, türküler söyleyeceğiz ama Sırrı ağabeyin telefonu hiç durmuyor, sürekli çalıyor. Bakmak zorunda kaldı ısrarlı telefona, maalesef gitmek zorunda. En son giderken şunu söylemişti: "Hiç değilse akordunu yaptım sazın." Şimdi, onun akordunu yaptığı sazla barış türkülerini, kardeşlik türkülerini söyleme zamanı. Bugün çok güzel bir gün inşallah.

BAŞKAN - Sayın Türkoğlu...

18.- Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun, yüz altı yıl önceye ve bugüne ilişkin açıklaması

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sevr'in 106'ncı yılında, nasıl ki bundan yüz altı yıl önce Sevr'in taraftarları düğün bayramla imza attıysa yüz altı yıl sonra bugün "Yüzyıllık cumhuriyete reklam arası." diyenler ile yüzyıllık cumhuriyeti asimilasyon olarak tarif edenlerin koalisyonuyla gelen bu Sevr yasasını da Türk milleti yine yırtıp atacaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, şimdi Grup Başkan Vekillerine söz vereceğim.

YENİ YOL Partisi Grubu adına Sayın Bülent Kaya.

Buyurun Sayın Kaya.

19.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, 22 Ekim itibarıyla başlayan sürece, yargı bağımsızlığına ilişkin açıklaması

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok değerli bir coğrafyada omuz omuza mücadele ederek, şehitler vererek tarihî bir birikimle vatan toprağı hâline getirdiğimiz bir ülkede hep birlikte yaşıyoruz. Ülkemiz kırk yılı aşkın bir süredir -çatışmalı bir sürecin- silahlı bir örgütün silahlarını bırakacağı ve örgütün tasfiye edileceği bir sürece doğru giriyor; bu sürecin hem devletimiz hem de milletimiz lehine sonuçlanacağına ve bu imkâna kavuşacağımıza yürekten inanıyorum.

Bu süreci 22 Ekim itibarıyla başlatan Milliyetçi Hareket Partisinin Sayın Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'ye ve bu çağrısından sonra da sürece sürekli, her kritik aşamada verdiği destek için şahsım adına çok teşekkür ediyorum. Ayrıca, bu sürece devlet adına desteğini açıklayan Sayın Cumhurbaşkanına ve bu süreçte devlet adına ortaya koymuş olduğu katkılardan süreci yönetiminden dolayı da çok teşekkür ediyorum. Sürece olumlu katkılarıyla destek veren başta Saadet Partimizin Sayın Genel Başkanı Mahmut Arıkan'a ve tüm siyasi partilerin genel başkanlarına da ayrıca teşekkür ediyorum.

Bu sürecin çok kolay bir süreç olmadığını, fırsatlarla birlikte tarihî riskler taşıdığını hep beraber biliyoruz ama elbette fırsatların çok olduğu yerde de tehditlerin olmaması zaten eşyanın tabiatına aykırıdır. Dolayısıyla, bu fırsatları olumluya döndürme -risklerden de kaçınarak- uzun yol yolculuğunun belki de bugün ilk adımını hep birlikte atmış olacağız. İlk yapmamız gereken, vatanımızın ve ülkemizin bir tehdit altında olmaktan çıkarılmasına dair süreci hep birlikte yönetmek, daha sonra da bu silah bırakmanın bir gereği, bir şartı olarak değil ama ülkemizin hukukla, adaletle, demokrasiyle, ekonomik kalkınmayla, şahsiyetli bir dış politikayla mutlaka ama mutlaka belli bir tarihî mecraya doğru girmesi için hep beraber adımlar atmamız lazım. Çünkü bugüne kadar silah, terör, şiddet bir şekilde bu ülkeye özgürlük ve demokrasi getirmek isteyenlerin önüne sürekli bir engel olarak çıkarıldı, hep özgürlükler güvenliğe feda edilmeye çalışıldı. İşte, tam da şiddetin, çatışmanın, terörün sahneden çekildiği bir dönemde üzerimizde çok büyük sorumluluklar var. Bunu bir galibiyet, bir yenilgi olarak görmekten daha öte, bu ülkenin temel değerleri olan adalet, hukuk, yargı bağımsızlığı, güçlü bir yasama, güçlü bir yürütme ama birbirlerinin ayağına basmayan, kuvvetler ayrılığına sahip bir ülkeyi hep beraber inşa etme gibi bir sorumlulukla karşı karşıyayız.

Dolayısıyla, evet, "Bir örgüt silah bıraktı, her şey bitti, hadi eski gündemlerimize dönelim." dersek bu ülkeye çok büyük kötülükler yapmış oluruz. Bu sürece dair kaygıları olanları da anlayarak, bu süreçte, dediğim gibi, bu fırsatları ve bu riskleri birlikte aşabilmenin iradesini ortaya koymamız lazım. Bunları birlikte aşabilmenin yolu tek olmaktan geçmiyor. Elbette her partinin demokratik siyasal rekabet içerisinde birbirinden ayrılacağı noktalar olacak, milletin önüne koyacağı programlar olacak ama artık bu çatışmalı ve kutup siyasetinden vazgeçerek gerçekten memleketin meseleleri üzerine kafa yoran, siyasal eleştirilerini ya da önerilerini itiraz üzerinden değil bu memleketin ihtiyaç duyduğu programlar üzerinden yani gerçekten hizmet, eser ve program siyasetine Türkiye'nin dönmesi lazım.

Bu bağlamda baktığımız zaman, bugünkü bu yasadan sonra her ne kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Ekime kadar Genel Kurul çalışmalarına ara veriyor olsa da 1 Ekimden sonra, bahsettiğim gibi, özellikle demokratikleşme, yargının bağımsızlığı, güçlü ve Türkiye Cumhuriyetine yakışır, tıpkı cumhuriyetin kuruluşundaki gibi ülkenin ana meselelerinin tek karargâhı olan bir Türkiye Büyük Millet Meclisine olan ihtiyacı hep beraber ortaya koymak zorundayız. Yine, ifade ettiğim gibi, bir diğer önemli husus, bu memlekette yaşayan her kim olursa olsun işi yargıya düştüğü zaman gönül rahatlığıyla yargının bağımsızlığına inanacağı bir süreci de hep beraber inşa etmek zorundayız.

Dolayısıyla, ben sözlerimi bu tarihî günde çok da uzatmadan, bir an önce gündeme geçilmesini de temin etmek adına, bu sürecin tekrar başarıya ulaşmasını ama önümüzde çok uzun ve meşakkatli bir yol olduğunu, bu uzun ve meşakkatli yolun siyasal kamplaşma ve kutuplaşmalarla değil; tam tersine, demokratik siyasal bir düzeni inşa etmekle aşılabileceğine inanıyor, tekrar sürece katkı sunan herkese teşekkür ve saygılarımı sunuyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kaya.

İyi Parti Grubu adına Sayın Turhan Çömez.

Buyurun Sayın Çömez.

20.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, "terörsüz Türkiye" ifadesine ve "barış" kavramına, bugün görüşülecek olan yasa teklifine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

"Terörsüz Türkiye" güzel bir ifade. Evet, Türkiye terörsüz olmalı ama Türkiye, aynı zamanda teröristsiz olmalı, ihanetsiz olmalı ve hainsiz olmalı. Teröre destek olan, terörün arkasında duran, terörden medet uman ve terörle arasına mesafe koyamayan herkesi, bütün yapıları, bütün anlayışları, bütün tutum ve davranışları Gazi Meclisin çatısı altında kınıyorum.

"Barış" dünyanın en güzel kavramı. Kimse itiraz etmemeli fakat "barış" kavramını istismar edenleri buradan kınıyorum. Barış ne zaman olur? Devletler arasında olacaksa barış, iki devlet savaştı ve sulh ilan edildiyse o zaman barış olur ve devletler arasında imzalanır. Ancak yıllardır, aylardır bu güzel kavram özellikle seçilerek istismar ediliyor. "Barış" kavramını istismar ederek ihanetin arkasında her kim duruyorsa, her kim bu güzel kavramın arkasına saklanıp hain emellerini hayata geçirmek istiyorsa onları da açıkça bu Gazi Meclisin çatısı altından eleştiriyorum, kınıyorum ve lanetliyorum. Bu güzel ülkede herkesin dostça, kardeşçe, birbiriyle kucaklaşmış şekilde yaşayacağı bir atmosferi temin etmek için, herkesin refah, huzur ve güven içerisinde yaşayacağı bir atmosferi temin etmek için biz İYİ Parti olarak elimizden geleni yaptık, bundan sonra da yapmaya devam edeceğiz.

Sayın AKP yetkilileri, yirmi dört yıl önce iktidara geldiniz. İktidara geldiğiniz zaman bu ülkede terör neredeyse sıfır mesabesindeydi ve sizin iktidarınız döneminde terör yavaş yavaş tırmanmaya başladı. Peki, terörü bitirmek için yirmi dört yıldan beri ne yaptınız? Yani terörü bitirebilmek için mesela hangi demokratik adımları attınız, hangi hukuki adımları attınız, hangi ekonomik adımları attınız, hangi kültürel adımları attınız, hangi istihbari, askerî ve hangi diplomatik adımları attınız? Terörün arkasındaki hain şebekeleri çökertmek için hangi adımları attınız ve attıysanız neden başarılı olamadınız? Olamadıysanız bugün sizi hangi şeydir ki bu noktaya getirmiştir; terörle pazarlık yapan, terörün karşısında diz çökmüş bir noktaya getiren sebep nedir?

2014 yılında bu Gazi Meclisin çatısı altında bir yasa çıktı. Bu çıkan yasa size, Sayın Cumhurbaşkanına ve Kabine üyelerine, Bakanlar Kuruluna tam bir yetki veriyordu. 2014'ten beri bu yasanın size verdiği yetki ve salahiyeti kullandınız mı? Kullanmadıysanız neden kullanmadınız ve terör neden bu noktaya geldi? Ne diyordu İçişleri Bakanınız? Hâlâ, hâlâ kendisinin resmî "web" sitesinde duruyor. Diyordu ki: "Cumhuriyetin 100'üncü yılında dağlarda bir tek terörist kalmayacak." Bunu sizin İçişleri Bakanınız söyledi. Ne oldu da, ne oldu da "Dağlarda bir tek terörist kalmayacak." diyen İçişleri Bakanının partisi bugün terörle pazarlık yapar, onunla oturup bir masa etrafında ülkenin kaderiyle ilgili pazarlık yapar hâle gelmiştir? Sayın Erdoğan'ın konuşması burada, bundan iki yıl önce diyordu ki Sayın Erdoğan: "Operasyonlar sayesinde PKK'nın ülke içinde eylem yapamaz, sınırlara

da yaklaşamaz hâle getirildiğini görüyoruz ve biliyoruz.” Buradan sesleniyorum: Ülke içinde eylem yapamayan, sınırlara yaklaşamayan PKK’nın elebaşlarıyla, Kandil’deki terör baronlarıyla, onların İmralı’daki uzantılarıyla ve canibaşıyla sizi hangi şeydir ki pazarlık masasına oturtturmuştur ve neden onlarla bu noktaya gelmişsinizdir? Neden bir kere çıkıp da “Biz bu işi beceremedik, yirmi dört yıldan beri biz bu noktada hiçbir adım atmadık, atamadık.” demediniz. Yine, sizin İçişleri Bakanınız çıktı, dedi ki: “86 terörist kalmış Türkiye’de. Adım atamıyorlar, neyini bırakacaklar? Meclise gelirler belki silah bırakacaklarını söylerler. Topu topu 86 terörist kalmış, neyini bırakacaklar?” Biz bu ülkenin İçişleri Bakanına güvenmeyeceğiz de kime güveneceğiz? Koskoca İçişleri Bakanınız “86 terörist kalmış, neyi bırakacaklar?” demiş ve ardından siz teröristlerle, Kandil’deki terör baronlarıyla bir araya gelmişsiniz, bu ülkenin istikbali için pazarlık yapar hâle gelmişsiniz.

Ne demişti yine sizin İçişleri Bakanınız hem de Gara şehitlerinin olduğu gün...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Gara şehitlerinin olduğu gün ne demişti? “Murat Karayılan’ı bin parçaya bölmezsem suratıma tükürün, şehitler suratıma tükürsün.” Şimdi “Suratıma tükürün eğer parçalayamazsak bin parçaya.” dediğiniz adamla aynı masanın etrafında toplandınız ve pazarlık yapıyorsunuz. Hâlâ bu ifadesi sizin Bakanınızın resmî sayfasında duruyor. Soruyorum şimdi: Sizi bu noktaya ne getirdi? Siz neden bu hâle geldiniz? Ne oldu? Nereden talimat geldi? Niye bu hâle düştünüz? “Yok.” dediğiniz terörle nasıl oldu da oturdunuz, pazarlık yapıyorsunuz?

Şimdi, yola çıkarken “Hiçbir pazarlık yok, kayıtsız şartsız silah bırakacaklar.” dediniz ve ondan sonra Kandil’in eteklerinde bir mağaranın önünde bir tiyatro sergilediniz. 30 tane Irak pazarında 10 dolara satılan Keleşleri orada yaktırdınız “Hadi bakalım, bu iş bitti.” dediniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın, buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Ve “Bu iş bitti.” dediğiniz o seremoniden sonra bu alçaklar otomatik silahlarla basın toplantısı düzenlediler ve size meydan okudular ve meydan okurken de dediler ki: “Biz Sevr’i geri getirmek için kurulduk. Biz Lozan’ı ortadan kaldırmak için kurulduk. Biz Türkiye Cumhuriyeti’ni ortadan kaldırmak için, ulus devleti yok etmek için kurulduk.” Bunlar bu terör örgütünün sözüm ona düzenledikleri Kandil’de bir kongreden sonra aldıkları karar ve siz bunlara bir tek kelime laf etmediniz ve geçtiğimiz günlerde Parlamentoya bir önerge getirdiniz sözüm ona teröristlerin bağışlanacağı, affedileceği bu yasa teklifinin görüşülmesi için, işte Sevr’in imzalandığı günü tercih ettiniz. Neden salı günü çalışmıyorsunuz? Neden rutin günlerde çalışmıyorsunuz da bugüne getirdiniz bunu? Çünkü hain terör örgütünün savunduğu şekliyle “Sevr’i geri getireceğiz.” diyenlerle aynı masaya oturdunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitireceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Son dakikayı veriyorum.

Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bu bir utanç vesikasıdır, sizin için tarihin kara sayfalarına yazılacak bir utanç günüdür. Böylesine bir ihanet projesinin yasalaşacağı günü özel önerge getirerek getirdiniz Sevr’in imzalandığı güne ve pazartesiye getirdiniz. Niye pazartesiye getirdiniz? Çünkü Meclis pazartesi günleri canlı yayın yapmıyor. Niye utanıyorsunuz? Niye korkuyorsunuz? Niye

burada konuşulanların millet tarafından görülmesini ve bilinmesini istemiyorsunuz? Ama şunu sakın unutmayın: Aziz Türk milleti kimin, neyi, ne zaman, ne amaçla nasıl yaptığını gayet iyi görüyor ve biliyor. Günü geldiğinde hem size sandıkta hesap soracak ve günü geldiğinde tarihin kara sayfalarında bu ihanet projesinin arkasında kim durduysa, kim buna onay verdiyse, kim alkış tuttuysa, kim yanında olduysa, kim destek verdiyse yerini alacaktır.

Saygılar sunuyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Rahmi Aşkın Türeli.

Buyurun.

21.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, bugün görüşülecek olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne, 1989 yılında hazırladıkları Doğu ve Güneydoğu Anadolu Raporu'na; Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ni görüşeceğiz. Öncelikle belirtmeliyim ki Cumhuriyet Halk Partisi Kürt sorununun çözülmesi için öncülük yapan bir siyasi partidir. O zamanki adıyla Sosyaldemokrat Halkçı Parti tarafından 1989 yılında kapsamlı bir Doğu ve Güneydoğu Anadolu Raporu, aynı zamanda Kürt Raporu olarak bir rapor hazırladık. Bu kapsamlı raporda sorunu tüm boyutlarıyla ele alarak Kürt realitesinin kabul edilmesi, ana dili yasaklarının kaldırılması, demokratikleşmenin sağlanması ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ve tüm ülkede ekonomik ve toplumsal sorunları çözecek bir kalkınma hamlesinin başlatılmasını önerdik. Ne yazık ki o dönemde bu sorun çözülmedi.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak silahı, şiddeti ve terörü bitirecek, demokratikleşmeyi tüm kurum ve kurallarıyla tesis edecek, üniter devlet yapısını güçlendirecek, hukuk devletini kuracak ve toplumsal barışı sağlayacak çözüm önerilerini her zaman ortaya koyduk, bu yoldaki çabaları destekledik ve hepsinden önemlisi "Çözümün adresi Türkiye Büyük Millet Meclisi olmalı." dedik. Eğer bu sorun şimdiye kadar çözülemediyse bunun nedeni, sürecin açık ve şeffaf bir biçimde yürütülmemiş olması ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu sürecin dışında kalmış olmasıdır. Bugün, bu amaçla kurulan Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna Cumhuriyet Halk Partisi olarak üye verdik ve çalışmalara katkıda bulunduk. Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu çalışmaları Türkiye Büyük Millet Meclisinin temsil gücü ve demokratik meşruiyeti içerisinde yürütülen, toplumsal barışın, birliğin ve millî dayanışmanın güçlendirilmesine yönelik tarihî sorumluluğun bir yansımasıdır. Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunda ele alınan "terörsüz Türkiye" hedefi bir devlet politikası olup, vatandaşlarımızın ortak geleceğini garanti altına alan bir yaklaşımın sonucudur. Ve bugün, önümüze gelen yasa teklifinde de, ilgili Komisyon Raporu'nun 6'ncı maddesine göre hazırlandığı ve sorunun çözümünde bir ilk aşama olacağı düşüncesiyle desteklediğimizi belirttik ve bir tutum belgemizle birlikte neden desteklediğimizi de kamuoyuna açık ve net bir biçimde açıkladık.

Değerli milletvekilleri, terörün bitmesi Türkiye için tarihsel bir fırsattır. Bu süreç ancak cumhuriyetin kurucu ilkeleriyle, Türkiye Büyük Millet Meclisinin demokratik meşruiyetiyle, hukuk devletiyle, eşit yurttaşlıkla, üniter yapıyla, kalkınma ve refahla ve bağımsız dış politika iradesiyle başarıya ulaşabilir. Bu çerçevede doğrulanabilir silahsızlanma, demokratik reformlar, bölgesel güvenlik düzenlemesi ve dış müdahaleleri sınırlayacak egemenlik stratejisi bu konunun çözüme ulaşması için temel ilkelerdir. Cumhuriyet Halk Partisi devleti kuran bir parti olmanın tarihsel sorumluluğuyla ve

meseleyi bir devlet politikası olarak değerlendirerek cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılında da ülkemizin birlik ve bütünlüğünün, üniter yapısının, halkımızın huzur ve refahının, devletimizin ilelebet payidar kalmasının en güçlü güvencesi olmaya devam edecektir.

Görüşülmekte olan yasa teklifine, terörün kalıcı olarak sona erdirilmesi, silahların tamamen devreden çıkarılması, bölgesel güvenlik düzenlemelerinin hayata geçirilmesi ve demokratik siyasetin güçlenmesiyle birlikte cumhuriyetimizin demokrasiyle taçlandığı yeni bir dönemin başlayacağı düşüncesiyle destek vereceğimizi ifade ediyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit.

Buyurun Sayın Koçyiğit.

22.- Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in, bugünün önemine, bugün görüşülecek olan yasa teklifine, bütün siyasi partilere ve milletvekillerine çağrılarına ilişkin açıklaması

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, ben de Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Evet, bugün Türkiye'nin ortak geleceğini birlikte kurabileceğimiz tarihsel bir gündeyiz. Önemli bir gün bugün ve hepimiz de bu önemli günün hem tanıkları hem de yapıcılarıyız. Sadece anı kurtarmak için değil tarihi kazanmak için buradayız. Uzun yıllardır ağır bedel ödeyen Türkiye halklarının önünde bugün önemli bir imkân var: Sorunlarımızı demokratik siyaset, hukuk, müzakere, ortak akıl zemininde çözmek, barışı kalıcılaştırmak ve demokratik toplumu birlikte inşa etmek. Önümüzdeki yasa teklifini cumhuriyetin 2'nci yüzyılında demokratik yeniden kuruluşun önemli bir başlangıcı olarak görüyoruz. Elbette, teklifin eksiklikleri var, bunu hem Komisyonda hem burada hem de kamuoyunda ifade ettik fakat bundan sonra bu eksiklikleri gidermek gibi bir sorumluluğumuz da var. Bizim önümüzdeki en büyük sorumluluk aslında bugün yapılan, atılan bu adımı büyütmek, bu başlangıcı büyütmek çünkü barış yalnızca bir yasayla gelmez, gelmeyecek. Barış hukukta, siyasette ve toplumsal yaşamın bütün alanlarında atılacak demokratik adımlarla ancak kalıcı hâle gelebilir. Bunun için demokratik siyasetin alanını genişletmek, hukukun üstünlüğünü güçlendirmek, AYM ve AİHM kararlarını uygulamak, ifade ve örgütlenme özgürlüğünü sağlamak, ana dilinin kamusal yaşamda ve eğitimde özgürce kullanılmasının önündeki engelleri kaldırmak, seçilmişlerin ve halk iradesinin güvence altına alındığı bir demokratik düzeni hep beraber geliştirmek zorundayız.

Biz DEM PARTİ olarak bu sürece tarihsel ve stratejik bir perspektifle yaklaşıyoruz. Kürt sorununun demokratik ve barışçıl çözümünü Türkiye'nin demokratikleşme mücadelesinden asla ayrı görmüyoruz. Tarihsel Kürt-Türk ilişkilerinin eşit hukuk ve demokratik siyaset temelinde güçlenmesini Türkiye'nin ortak geleceğinin temel meselelerinden biri olarak görüyoruz; bizim demokratik cumhuriyet hedefimiz tam olarak budur. Bütün kimliklerin, bütün inançların, kültürlerin ve toplumsal kesimlerin eşit yurttaşlık temelinde kendisini özgürce ifade ettiği yeni bir gelecek, ortak bir yaşam. Kürtlerin, Türklerin, Arapların, Lazların, Çerkezlerin, Alevilerin, Sünnilerin, kadınların, gençlerin, emekçilerin, çiftçilerin, emeklilerin ve toplumun bütün kesimlerinin kendisini bu ülkenin eşit, özgür ve onurlu bir yurttaşı olarak hissettiği yeni bir Türkiye.

Değerli milletvekilleri, bu süreç yalnızca bir siyasi partinin sorumluluğunda değildir; Meclisin, iktidarın, muhalefetin ve bütün toplumun, her birimizin ortak sorumluluğudur. Bu nedenle, bütün siyasi partilere ve bütün milletvekili arkadaşlarımıza çağrımızdır: Gelin, bu tarihî sürece hep birlikte katkı sunalım, farklılıklarımızı koruyarak ortaklaşabileceğimiz alanları büyütelim, eleştirilerimizi süreci güçlendiren önerilere dönüştürelim, barışın toplumsal iradesini Meclisin ortak iradesiyle buluşturalım

çünkü barışın kazananı 86 milyonuyla bir bütün Türkiye olacaktır. Barış, gençlerin bu ülkede umutla yaşayabilmesinin ve geleceğini başka ülkelerde aramamasının anahtarıdır; kadınların eşit ve özgür yaşamasıdır; emekçilerin, çiftçinin, emeklinin hayatının güçlenmesi, refahının artmasıdır; çocukların haklarına kavuşmasının garantisidir; kaynaklarımızın halklarımıza, toplumumuza refah olarak dönmesidir.

Bugün önümüzde duran fırsat yalnızca çatışmasızlığın değil daha demokratik, daha adil ve daha müreffeh bir Türkiye'nin kapısını aralamaktadır. Biz bu fırsata inanıyoruz, halklarımızın barış iradesine, Meclisin ortak aklına ve Türkiye'nin demokratik bir geleceği birlikte kurabileceğine inanıyoruz. Gelin, bu tarihî birlikteliğe hep beraber katkı sunalım; gelin, bu tarihî sorumluluğu birlikte taşıyalım, barışı birlikte kalıcılaştıralım, demokrasiyi birlikte büyütelim, eşit yurttaşlığı birlikte güçlendirelim, cumhuriyetin 2'nci yüzyılını demokratik cumhuriyet hedefiyle hep birlikte inşa edelim.

Bu inançla, bugün atacağımız adımın halklarımız için kalıcı barışın, demokratik toplumun, özgür yarınların güçlü bir başlangıcı olmasını diliyor, Genel Kurulu ve hazırunu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Yeni Parti Grubu adına Sayın Murat Emir.

Buyurun Sayın Emir.

23.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonuna ve hazırlanan raporuna, bugün görüşülecek olan kanun teklifine ilişkin açıklaması

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yaklaşık bir buçuk yıl önce Türkiye'de terörü kalıcı olarak bitirmek, silahların susması, bir daha hiçbir ananın gözyaşı dökmemesi adına, demokrasi adına, hukuk devletimiz adına, yerle bir olmuş adaletimiz adına bir Komisyon kurulması gündeme geldi. O Komisyonu Sayın Meclis Başkanımızın başkanlığında hep birlikte kurduk ve adına da "Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu" dedik. Bu ismi öylesine koymadık; bu Komisyonun amacına ulaşması için, bu topraklara barışı, güveni, huzuru, bereketi, kardeşliği gerçekten getirmesi için silahların susması gerektiğini, elbette terörün bitirilmesi gerektiğini, her birimizin en önemli kırmızı çizgisinin Türkiye Cumhuriyeti'nin bölünmez bütünlüğü olduğunu ama bütün bunları demokrasisiz, adaletsiz, kardeşçe bir yaşam kurmadan da başaramayacağımızı o gün söyledik, söyleyegeliyoruz.

Önemli çalışmalar yaptık, sonunda bir rapor oluşturduk ve o raporun arkasında, katılan 5 partinin de temsilcileri vardı, herkesin eksiksiz imzası vardı ve sonuçta, o raporda, 6'ncı bölümde yer alan terörün bitirilmesine dönük olarak atılması gereken adımlarla ilgili olarak bugün bir adım atılmış durumda. O adımın başındayız, belki ortasındayız ama demokratikleşmeyle ilgili yani 7'nci bölümle ilgili maalesef hiçbir adım atılmadığı gibi, Türkiye son bir buçuk yılda, 19 Martta içine düşürüldüğü darbe sürecinin derinleştirilerek, yoğunlaştırılarak halk iradesinin sürekli gasbedildiği, yargının muhalif kim varsa; gazeteci, düşünür, normal vatandaş, siyasetçi, siyasi parti her biri üzerinde bir saldırı aracına dönüştüğü, sopaya dönüştüğü ve Türkiye'nin demokrasisini hızla kaybettiği bir sürecin içerisinden geçiyor, geçiyoruz.

Komisyon sürecine başladığımızda ülkemizdeki herkes, 86 milyon elbette ki "Barış gelsin, kardeşlik gelsin, bir daha kan akmasın, bir daha şehitler olmasın." dedi, dedik, hep birlikte dedik; bir umut vardı ama aynı zamanda bir güvensizlik de vardı. Güvensizliğin sebebini hep birlikte biliyoruz; siyasi iktidara karşı ki iktidarın bugüne kadar yaptıklarına baktığınızda, bu ülkeye demokrasi getirmeyeceği, özgürlük getirmeyeceği, ne pahasına olursa olsun kendi koltuğunu korumak için siyasi projelere yaslanacağı kaygısı vardı. Maalesef, ifade etmeliyiz ki bu bir buçuk yılda bu görüşü değiştirmemiz için hiçbir sebep olmadı.

Bakınız, komisyon raporunda "Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmalıdır." dedik, hiçbir Anayasa Mahkemesi kararına uyulmadı, hâlâ uyulmadı, hâlâ Can Atalay gelip burada yemin edemedi. "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyulmalıdır." dedik, hâlâ göz ardı ediliyor. "Örgütlenme özgürlüğünün önündeki engeller kaldırılmalı." dedik, kurumsal parti kimliğimize saldırıldı. Aynı şekilde yargılamada tutuklamanın istisna olması gerektiğini, mahkemelerin bağımsız ve adil olması gerektiğini söyledik, raporumuza bağladık, herhangi bir adım atılmadı. "Halk iradesine saygı gösterilmelidir; kayyumlar olmamalıdır." dedik, "Kayyumlar gitmeli, seçilmiş başkanlar göreve atanmalıdır." dedik, hâlâ bununla ilgili de en ufak bir adım atılmış değil. Dolayısıyla demokrasi olmadan, dolayısıyla raporun 7'nci bölümünü ıskalayan, dolayısıyla bu konuda güçlü bir enerji gösterileceğine dönük en ufak bir emare dahi gösterilmeyen bir süreçte bir yasa teklifiyle karşı karşıyayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MURAT EMİR (Ankara) - Değerli arkadaşlar, sayın milletvekilleri; biz silahların susması adına, terörün kalıcı olarak bitmesi adına atılabilecek her adımı, gelebilecek her öneriyi benimsiyoruz, ciddiye alıyoruz, önemsiyoruz. Bu kanun teklifiyle ilgili olarak biz bugüne kadar kimi eleştirilerimizi, önerilerimizi Komisyonda gündeme getirdik. Üzülerek söylemeliyim ki bu teklifin geliş biçimi, getiriliş biçimi, imzalanış biçimi Komisyonda en haklı eleştirilerimize karşı dahi noktasına, virgülüne dahi dokundurulmayışı, ortak aklın çalıştırılmayışı önemli eksiklikler olmuştur. Biz bunları burada da kayda geçireceğiz ama partimizin tutumunu Sayın Genel Başkanımız ayrıntılı bir şekilde değerlendirecek, hem milletimizle hem de Meclisimizle paylaşacaktır.

Saygılar sunarım. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Emir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sayın Abdulhamit Gül.

Buyurun Sayın Gül.

24.- Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün, Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı seçilmesinin seneidevriyesine, Anafartalar Zaferi'nin yıl dönümüne ve Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; hepinizi AK PARTİ Grubumuz adına saygıyla selamlıyorum.

Bugün, 10 Ağustos 2014; milletin adamı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Türk demokrasi tarihinde, siyasi tarihinde ilk defa milletin oylarıyla Cumhurbaşkanı seçilmesinin seneidevriyesi. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Cumhurbaşkanımız milletimizden aldığı bu yetkiyle ve güçle, bu iradeyle hem bölgesel tüm krizlerde hem küresel tüm krizlerde hem ülkemizin huzuru için, refahı için her zaman milletimizin yanında olmuştur. O yüzden de milletimiz milletin adamı Recep Tayyip Erdoğan'ı her zaman desteklemiştir, her zaman yanında olmuştur ve tüm bu tecrübe, liderlik hem Türkiye'nin hem dünyanın ihtiyaç duyduğu bir tecrübedir. O yüzden, bundan sonraki dönemlerde de 2028'de de Türkiye'nin ve dünyanın, siyasetin, insanlığın Recep Tayyip Erdoğan'ın tecrübesine, birikimine, kararlı liderliğine ihtiyacı var. İnanıyorum ki milletimiz yine Cumhurbaşkanımızın yanında olacak, tekrar yoluna güçlü adımlarla devam edecektir. Tekrar, milletimize şükranlarımızı sunuyoruz vermiş oldukları güçlü destek için.

Bugün bir diğer önemli gün Anafartalar Zaferi'nin yıl dönümü. Ben teklif gündemine girmeyeceğim çünkü birazdan kanun teklifini yeterince maddeleriyle, ayrıntılarıyla konuşacağız, görüş ve önerileri alacağız ancak şunu ifade etmek isterim ki bugün 10 Ağustos dediğimizde, Anafartalar Zaferi'nin 111'inci yılında Çanakkale Destanı'nı hatırlıyoruz, orada göğüs göğüse çarpışan Diyarbakırlı, Ağrılı, Karslı, İzmirli, Trabzonlu yiğitlerin nasıl omuz omuza vererek bu aziz millet için şehit oldukları, bu aziz millet için bir cumhuriyet, bir devlet kurduklarına şahit olduğumuz tarihî bir gündür. O yüzden başta Anafartalar Komutanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarını, tüm şehitlerimizi rahmetle anıyoruz.

Bugün, işte, Sevr'in yıl dönümüymüş de bugüne getirmişiz! Bugün bizim için anlamlı olan gün Çanakkale'de destanı yazılan Anafartalar Destanı'dır, Çanakkale ruhudur. Nasıl bin yıl önce Sultan Alparslan'la bu kapılar hep beraber açıldıysa Türk'üyle Kürt'üyle, Alevi'si Sünni'siyle Çanakkale'de omuz omuza şehit olmuşların kıyamete kadar kardeşliği için yapılan bir mücadeledir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Dolayısıyla, Sevr, emperyalistlerin bir projesiydi, Sykes-Picot'la özellikle bu meseleleri bölgede kaşımak üzere, Türkiye'yi zayıflatmak üzere emperyalistlerin kurduğu bir oyundu. Bu oyunu Gazi Meclis bozdu, bu kâğıt parçasını aldı ve yırttı. Bugün Gazi Meclis, emperyalistlerin kardeşliğimizi bozma çabasını da bugün çıkaracağı kanunla paçavraya çevirecek, tarihin çöp tenekesine atacaktır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Bu duygularla Genel Kurulu selamlıyorum, teşekkür ediyorum.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun...

25.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül'ün yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, siz "Çanakkale'de beraberdik." diyorsunuz ya, Çanakkale'de hep birlikteydik ama bizim aramızda o Çanakkale'de hainler yoktu, teröristler yoktu, bu ülkeyi bölmek isteyenler yoktu, arkasındaki emperyalist kitleler yoktu. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Orada gecesini gündüzüne katan, canını feda eden Anadolu aslanları vardı, hep birlikteydik; onu istismar etmeyin, Google'a bakarak öğrendiğiniz tarihle hareket etmeyin!

Bugün 10 Ağustos ve Sevr'in imzalandığı gün, size söyledik "Yapmayın bu tarihi." dedik çünkü alçak terör örgütü yapmış olduğu toplantıda "Biz Sevr için geldik buraya." diyor, bir tek kelime laf söylemediniz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar; AK PARTİ sıralarından "Bağırma!" sesleri, gürültüler)

FARUK KILIÇ (Mardin) - Ne alakası var?

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Öyle Google'a bakarak, tarihleri araştırıp konuşmayın! Çanakkale'de biz hep birlikteydik, el birliğiyle mücadele ettik. Bu ülkeyi nasıl kurduk? Hep beraber kurduk ama yanımızda teröristler yoktu, ihanet edenler yoktu ve biz Çanakkale'de emperyalizme karşı bir mücadele yaptık.

BAŞKAN - Peki, teşekkür ederim.

Gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım, oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

V.- ÖNERİLER

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ

1.- İYİ Parti Grubunun, Genel Kurulun 10/8/2026 tarihli birleşiminde gündemin "Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları" kapsamında yer alan işlerin görüşülmesini müteakip başkaca bir işin görüşülmemesine ve bu çerçevede 290 sıra sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin Genel Kurulda görüşülmesine başlanmamasına ilişkin önerisi

10/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 10/8/2026 Pazartesi günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımızla arz ederiz.

Uğur Poyraz	Turhan Çömez
Antalya	Balıkesir
Grup Başkan Vekili	Grup Başkan Vekili

Öneri:

290 sıra sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi, hukuk devleti, Anayasa'nın üstünlüğü, kanun önünde eşitlik, suç ve cezaların kanuniliği, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri bakımından ciddi Anayasa'ya aykırılık sorunları taşımaktadır.

Anayasa'nın 11'inci maddesi uyarınca, Anayasa hükümleri yasama organını bağlayan temel hukuk kurallarıdır ve kanunlar Anayasa'ya aykırı olamaz. Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama yetkisini kullanırken Anayasa'ya uygun hareket etmesi yalnızca hukuki bir zorunluluk değil, anayasal düzenin korunmasının da gereğidir.

Teklifte yer alan düzenlemelerin kapsam ve sınırlarının yeterli açıklıkta belirlenmemesi, kişilerin hukuki durumlarında doğrudan sonuç doğuracak hususların belirsiz kavramlara ve sonraki karar süreçlerine bırakılması Anayasa'nın 2'nci maddesinde güvence altına alınan hukuk devleti ile hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri yönünden sakınca doğurmaktadır.

Bu gerekçelerle, Genel Kurulun 10/8/2026 tarihli birleşiminde gündemin Başkanlığın Genel Kurula Sunuşları kapsamında yer alan işlerin görüşülmesini müteakip başkaca bir işin görüşülmemesi ve bu çerçevede 290 sıra sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin Genel Kurulda görüşülmesine başlanmaması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere İYİ Parti Grubu adına Balıkesir Milletvekili Sayın Turhan Çömez.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) - Biraz sakin, ne dediğini anlayalım.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; ne dediğimi anlamış olsaydınız zaten bu sıkıntıların hiçbiri olmayacaktı ama eminim, biraz sonra ne söylüyorsam anlayacaksınız.

Aylarca yasa çalışması yaptınız, aylarca; bu çalışmalar yapılırken Kandil'deki terör baronları biliyordu, İmralı canisi biliyordu, gidip geldiniz, saray biliyordu ama sizler bilmiyordunuz, haberiniz

yoktu ve son ana kadar, yasa teklifinin getirildiği ana kadar haberiniz yoktu ve önünüze bir beyaz sayfa verildi sizin, imzaladınız; o beyaz sayfanın üzerinde bu yasa teklifinin ne olduğuna dair hiçbir işaret yoktu. Nihayet yasa teklifi sunulduktan sonra, Parlamentoya geldikten sonra bir kapalı grup toplantısı yaptınız, orada öğrendiniz, hâlâ orada size yasa teklifi elinize verilmedi.

FARUK KILIÇ (Mardin) - Yalan!

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Verilmedi.

Orada söylendi, söylendiği zaman da içinizden bazıları çıktı, dedi ki: "Eyvah! Şimdi, biz ne yaparız? Bölgemize gittiğimiz zaman ne söyleyeceğiz?" (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Bunu söylemeye başladınız. Biriniz de çıktı, dedi ki: "Ya, bu Anayasa'ya da aykırı, yarın benim başıma bir iş gelir mi?" "Başıma bir iş gelirse ne yaparım?" falan demeye başladınız. (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Bunları gazeteler yazdı, hiçbirini yalanlayamadınız, yalanlasaydınız o zaman.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) - Google'dan mı öğrendin!

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Şimdi, 5 Ağustosta yasa teklifi geldi, 15.30'da Meclis Başkanlığına geldi, 7 Ağustos 15.30'da Komisyona geldi ve o Komisyonda o şartlar altında, son derece küçük, kapalı ve basık bir ortamda alelusul geçirdiniz ve sonra dediniz ki: "Size iki saat süre, iki saatlik süre içerisinde ne yazacaksanız yazın." Tabii, sizin yazacak hiçbir şeyiniz yok, itirazınız yok çünkü ne söyleniyorsa onu yapıyorsunuz ve yasaya itiraz etmediniz. Sonra, biz, oturduk, bütün hazırlığımızı yaptık; size kocaman bir, aslında tarihe not düşecek kocaman bir şerh gönderdik.

Yanı sıra neler yaptık? Yanı sıra dedik ki: "Bakın, bu yasayı kabul etmeyin." İade dilekçesi verdik, "Bunu reddedin." dedik, kabul etmediniz, işleme bile koymadınız. "Anayasa'ya aykırıdır." dedik. Açıkça Anayasa'ya aykırı. Şu anda Anayasa'ya aykırı bir af işlemi yapıyorsunuz, biraz sonra anlatacağım onu; onu da kabul etmediniz. Dedik ki: "Bir Anayasa Komisyonu kuralım, kurulan Anayasa Komisyonunda bunu görüşelim." "Hayır!" dediniz, Anayasa Komisyonunu da toplamadınız. "Alt komisyonlar olsun, tali komisyonlar olsun." dedik, onları da toplamadınız. "Peki, uzmanlar gelsin. Nerede muhatapları; Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı, Adalet Bakanı? Gelsinler, uzun uzun ifadeler versinler, izahat yapsınlar. Teknik insanlar gelsin, gazeteciler gelsin, sivil toplum örgütleri gelsin, şehit ve gazi yakınları gelsin, konuşsunlar." dedik, onu da yapmadınız. "Aman, bir an önce bitsin ve biz bunu yasalaştıralım." Niye? Öyle bir aceleniz var ki teröristlere af getireceksiniz! 9 bin teröriste af getireceksiniz, bununla ilgili gece gündüz uğraşıyorsunuz. "Etki analiziniz var mı yani bunun nelere mal olacağına dair -biraz sonra bahsedeceğim- etki analizi var mı elinizde?" dedik, onu da yapmamışsınız. Yani "Cezaevindeki 4 bin teröristi, dışarıdaki toplam 9 bin teröristi affetmeniz hâlinde neler olacak?" diye soruyoruz, hiçbir etki analiziniz yok. "Biz yaptık, oldu; koşun peşimizden!" Çünkü Kandil baronları öyle istiyor, İmralı canisi öyle istiyor. Onları söylediniz ve dedik ki nihayetinde: "Pazartesi günü yapmayın. Meclis Televizyonu yayınlasın, bütün Türkiye görsün." "Aman, mümkün olduğu kadar kimse duymasın, yaptığımız işten kimsenin haberi olmasın!" dediniz.

Peki, bu süreçte kimin haberi vardı? Bu süreçte İngiliz yayın organlarının haberi vardı. Reuters'tan öğreniyoruz; on ay önce Reuters açıklama yaptı, dedi ki: "9 bin teröristi affedecekler, çalışma yapıyorlar." Peki, başka ne vardı? Amerikan Büyükelçisi tarif ediyordu, Amerikan Büyükelçisi! Ne diyordu Amerikan Büyükelçisi? "Çözüm süreci..." Bir ülkenin diplomatı başka bir ülkenin iç işleriyle ilgili açıklama yapıyor, "4 ülkedeki Kürtler bir araya getirilecek." diyor. Anlaşıldı talimat nereden geliyor size; projeyi kimlerin irade ettiğini, kimlerin arkasında durduğunu anlıyoruz. Biriniz de kalkıp Amerikan Büyükelçisine "Sen kimsin, nasıl benim ülkemle ilgili böyle bir şey konuşuyorsun?" diyemediniz. İngiliz yayın kuruluşları gece gündüz yayın yaptılar, kaç bin tane teröristi affedeceğinizle ilgili yayınlar yaptılar.

Şimdi, buna "af" demek istemiyorsunuz. Bu açık seçik bir aftır ve on beş yıla kadar ceza almış olanlara beş yıllık denetimli serbestlik, on beş yıldan daha uzun süre ceza almış olanlara da on yıllık denetimli serbestlik getiriyorsunuz. Peki, niye "af" demiyorsunuz, biliyor musunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Çünkü teröristler, PKK'lı teröristler buna "af" denmesini istemiyorlar çünkü diyorlar ki: "Biz suç işlemedik ki, niye 'af' diyeceksiniz buna? Biz 'af' denmesini istemiyoruz." Ama göz göre göre 4 bin teröristi affediyorsunuz ve bir de kurul kuruyorsunuz, o Kurula da bütün yetkiyi veriyorsunuz. Ondan sonra da bu yasanın içerisine 10'uncu maddeyi koymuşsunuz, 10'uncu maddeyle de onlara dokunulmazlık veriyorsunuz. 10'uncu madde "Aman, bunlara dokunmayın, her şeyi yapsınlar." diyor. Ve o Kurul, o Kurul, teröristlerin memnu haklarının iadesiyle ilgili beş yıl veya on yıllık süreyi iki yıl veya üç yıla çekerek onların Parlamentoya gelmesinin yollarını açıyor.

Ayrıca, o Kurula bir yetki daha verdiniz. Nedir o yetki? O yetki de şudur: Şu anda haklarında dava açılmamış Kandil baronlarıyla ilgili bir soruşturma açılması için o Kurul karar verecek yani Kurul diyecek ki: "Hayır, soruşturamazsınız." Siz de soruşturmayacaksınız. Bu, açık seçik bir ihanet yasasıdır, açık seçik 9 bin teröristi affedip Parlamentoya sokma yasasıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bitmedi Başkanım, müsaade edin.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bitireceğim, bir cümle istirham ediyorum.

Yanı sıra, iki gün önce bu Parlamentonun çatısı altında, şu kürsüde bir değerlendirme yaptım, bir eleştiri yaptım ve çok önemli bir şeyi paylaştım ve sonrasında da dedim ki: "Sayın Adalet Bakanı gelsin, bununla ilgili bir açıklama yapsın." Sayın Adalet Bakanı açıklama yapmak yerine başsavcılığa talimat vermiş, başsavcılık da iki saat içerisinde Mecliste kürsü dokunulmazlığı olan bir milletvekiliyle ilgili soruşturma başlatmış.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Çömez.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Ama Kandil baronlarına, oradaki alçak teröristlere soruşturma başlatmak için siz burada Kurula yetki veriyorsunuz. Hiç merak etmeyin, bu yetkiler bir gün elinizi yakacak, ciğerinizi yakacak, sizin yüreğinizi dağlayacak. Türk milleti de size tek tek bunun hesabını soracak. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına Muğla Milletvekili Sayın Selçuk Özdağ.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti'nin grup önerisi üzerine söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu süreç başladığı zaman bu Parlamentodaki tüm partiler bu "terörsüz Türkiye"yle ilgili Parlamentoda kurulan Komisyona katıldılar; İYİ Parti hariç. O zaman şöyle söylemiştim bu kürsüde: İYİ Partinin bu noktadaki hassasiyetlerine ve İYİ Partinin söylediklerine kulak verelim ve aynı zamanda da bu noktada tolerans gösterelim. Çünkü biz bu topraklara geldiğimiz andan itibaren çok stratejik topraklara gelmiştik. Anadolu'da bir söz vardır, şöyle derler, onu aktarayım size: "Yol üstünde bağı olanın başı dertten kurtulmazmış." Anadolu'ya geldiğimiz andan itibaren başımız beladan hiç kurtulmadı değerli arkadaşlar. Ta ki Orta Asya'dan göç etmeye başladık, bu göçle beraber de Anadolu'ya ve Balkanlara gittiğimiz zaman daha büyük bedeller ödedik. Bu bedel ödememizin sebebi

emperyalistlerdi ve çeşitli saiklerdi; Hristiyanlığı dünya dini yapmamıştık ve aynı zamanda da biz dünyada yeni bir medeniyet inşa etmiştik; bu medeniyetin adına da bazen "gül medeniyeti" bazen "kitap medeniyeti" bazen de "Türk-İslam medeniyeti" adını vermiştik. Daha sonra, İbn-i Haldun'un ifadesiyle "Her zevalin bir kemali, her kemalin de bir zevali vardır." sözleri gereğince çöküşümüz başladı; Osmanlı İmparatorluğu. Sakarya önlerinde de biz yeniden bir devlet kurduk Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarıyla beraber.

Yine, aynı şekilde bedeller ödemeye devam ettik bu topraklarda. Türkiye'de çok isyanlar oldu değerli arkadaşlar. Bu isyanlar sadece etnik isyanlar değildi, etnik kısımları da vardı ama feodaliteye karşı ve de aynı zamanda otoriteye karşı başkaldırı isyanlarıydı. Bu isyanlar Dersim'de olduğu gibi, Ağrı'da olduğu gibi Ankara Keskin'de de oldu ve benim akrabam da asılmıştı burada ve aynısı Konya'da da olmuştu, aynısı Kozan'da da olmuştu ve bu isyanlar devam etti ve bir süre sonra da durduruldu. Ardından Türkiye'de darbeler oldu arkadaşlar. Bu darbeler ekonomimize, demokrasimize ve aynı zamanda kültürel hayatımıza ve milletleşmemize mâni oldu. Değerli arkadaşlar, Demirel'in bir sözü var: "Türkiye'yi idare etmek kolaydır, yönetmek ise zordur." der ve Türkiye'yi kim yönetmek istediyse mutlaka bedeller ödemiştir. Bu bedellere karşı Türkiye'de uzun zamandır bir terör örgütü var. 1983 yılından itibaren tarih sahnesine çıkmış, Şemdinli ve Eruh'ta eylemler yapmış bir terör örgütü var. Bu terör örgütü kırk yıldır Türkiye'ye bedeller ödettiriyor. Sadece terör örgütü ödettiriyor demek de doğru değildir; Türkiye'yi yönetenlerin yanlışları sonucunda bu terör örgütünün ortaya çıktığını da bir vakıa olduğunu kabul etmek zorundayız değerli arkadaşlar. O zaman ne yapmamız lazım? Türkiye'yi bir sosyal devlet yapmamız lazım, Türkiye'yi demokratik bir devlet yapmamız lazım, Türkiye'yi bir hukuk devleti yapmamız lazım. Türkiye'yi insan haklarının tam ve kâmil manada uygulandığı bir devlet hâline getirmek mecburiyetindeyiz. Getirebildik mi? Getiremedik ve getiremediğimiz için de bunlar başımıza geldi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Ve şimdi Türkiye'yi demokratik bir Türkiye yapalım hep beraber. Evet, Türkiye'de silahlar bırakılsın. Silahların bırakılması yetmez, silahların bırakılmasıyla beraber Türkiye'nin demokratik bir ülke olması gerekiyor. Avrupa Birliği kriterlerinde bir insan hakları, Avrupa Birliği kriterlerinde bir ihale yasası, bir imar yasası, yolsuzluğu, hırsızlığı önleme yasası ve siyasi ahlak yasasını getirmek mecburiyetindeyiz. O nedenle, ben diyorum ki burada: Birbirimize tahammül edelim. Yeni bir sayfa açılıyor. Bu sayfayla beraber, öyle birilerinin söylemiş olduğu gibi tamamen "Yok canım." yapmayalım, birilerinin söylemiş olduğu gibi de "Yok canım, koşar adım gidelim." değil, temkinli bir iyimserlikle bu konuya yaklaşmak mecburiyetindeyiz diyorum. Ve şu sözü de hiç unutmayın arkadaşlar: Türkiye, "..." [1] devlettir yani parçalanamayan parçadır Türkiye. Biz Kahlenberg Meydan Muharebesi'nden beri hep küçüle küçüle buraya kadar geldik. Bundan sonra küçülmeyeceğiz, bundan sonra hep beraber Türkiye'yi zengin yapmanın, mutlu yapmanın, özgür yapmanın yollarını araştıracağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Partizanlığı bırakacağız, mezhep siyasetini ve kimlik siyasetini bırakacağız; insan siyaseti ve vatandaş siyaseti yapacağız diyor ve İYİ Partinin hassasiyetlerine de dikkatli bir şekilde kulak verelim ve aynı zamanda da şuna dikkat edelim lütfen: Geçmişte oldu bunlar;

[1] *Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.*

Atatürk döneminde, İnönü döneminde, Menderes döneminde, Özal döneminde, Erbakan döneminde oldu, Sayın Recep Tayyip Erdoğan döneminde de oldu ve bunlar akamete uğradı değerli arkadaşlar. Bu, akamete uğramasın, yeni bir sayfa açalım, birbirimize tahammül edelim ve Türkiye Cumhuriyeti devletini de hep beraber Türk'üyle Türkmen'iyle, Laz'ıyla Çerkez'iyle, Alevi'siyle Sünni'siyle "Bu devlet benim." diyebileceğimiz bir iklime kavuşturalım diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kanun teklifi hayırlara vesile olsun. (YENİ YOL Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Özdağ.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Cüneyt Yüksel.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisimizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Türkiye'nin kırk yılı aşkın süredir mücadele ettiği terör meselesinin kalıcı biçimde ülkemizin gündeminden çıkarılması bakımından gerçekten tarihî ve kritik bir eşikteyiz. Huzurdaki teklif, 360'tan fazla milletvekilinin imzasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuştur. Bu, tarihî meselede ortaya konulan güçlü siyasi iradenin, ortak sorumluluğun ve güçlü bir toplumsal mutabakatın en somut göstergesidir. Bu teklif, milletimizin kırk yılı aşkın süredir kanayan yarasını hukukun şifalı eliyle sarma iradesinin somut bir tezahürüdür. Bu teklifin ruhunda büyük mücadelelerde aynı safta duran ve Türkiye'yi oluşturan Türk'ün, Kürt'ün, Arap'ın, Laz'ın, Çerkez'in, Abaza'nın kardeşliği vardır. Bu ruh ortak tarihimizin, ortak kaderimizin ve ortak geleceğimizin hukuk diliyle yeniden tahkim edilmesidir. Bugün tarihimiz bakımından son derece anlamlı iki yıl dönümünü idrak ediyoruz. Bugün Sevr Antlaşması'nın ve Anafartalar Zaferi'nin... Aslında, burada aziz milletimiz Sevr'i Millî Mücadele'yle nasıl tarihin çöplüğüne attıysa birliğimizi ve kardeşliğimizi hedef alan terörü de tarihin çöplüğüne atacaktır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Anafartalar'da Türk'üyle Kürt'üyle omuz omuza destan yazan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, silah arkadaşlarını ve bütün aziz şehitlerimizi rahmet, minnet ve şükranla yâd ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kanun teklifleri İç Tüzük'ümüz uyarınca komisyonlarda görüşüldükten sonra Genel Kurulun gündemine gelir ve Genel Kurul tarafından karara bağlanır. İç Tüzük'ümüzde Danışma Kuruluna veya grup önerisiyle bir kanun teklifinin görüşülmesini engelleme yetkisi tanınmamıştır. Kanun teklifleri üzerindeki nihai irade Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna aittir. Ayrıca, teklife ilişkin Anayasa'ya aykırılık, hukuki güvenlik ve belirlilik iddiaları Komisyonumuzun çalışmalarında ayrıntılı biçimde değerlendirilmiş ve yerinde görülmemiştir. Teklifin kapsamı, uygulanma şartları ve hukuki sonuçları açıkça düzenlenmiş, uygulama objektif şartlara ve yetkili makamların tespit ve kararlarına bağlanmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CÜNEYT YÜKSEL (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

CÜNEYT YÜKSEL (Devamla) - Dolayısıyla teklifin Genel Kurulda görüşülmesine engel teşkil edecek bir Anayasa'ya aykırılık söz konusu değildir. Burada aslında kritik eşik son derece açıktır: Silahların bırakılması ve örgütün varlığına son verilmesi, bunun tespit ve teyit edilmesi.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye terörle mücadelede ağır bedeller ödemiş ancak milletimizin iradesi ve devletimizin kararlılığı karşısında terör amacına ulaşamamıştır. Bugün geldiğimiz nokta, aziz şehitlerimizin fedakârlığının ve kahraman gazilerimizin mücadelesinin eseridir. Edirne'den Hakkâri'ye yükselen ortak ses şudur: Artık evlatlarımız değil, silahlar toprağa gömülsün.

Bu düşüncelerle, kanun teklifinin Genel Kurulda görüşülmesine başlanmamasını öngören grup önerisine katılmıyor ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Öneriyi okutuyorum:

2.- AK PARTİ Grubunun, gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin aynı kısmın 1'inci sırasına alınmasına ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesine; Genel Kurulun 11 ve 12 Ağustos 2026 Salı ve Çarşamba günkü birleşimlerinde denetim konularının görüşülmeyerek gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan işlerin görüşülmesine; Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerine; Genel Kurulun 10, 11 veya 12 Ağustos Pazartesi, Salı veya Çarşamba günkü birleşimlerinden herhangi birinde 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Anayasa'nın 93'üncü ve İç Tüzük'ün 5'inci maddelerine göre 1 Ekim 2026 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere tatile girmesine; 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşülmesine ve teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesine ilişkin önerisi

10/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 10/8/2026 Pazartesi günü (bugün) toplanamadığından İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Abdulhamit Gül
Gaziantep
AK PARTİ Grubu
Başkan Vekili

Öneri:

Gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin aynı kısmın 1'inci sırasına alınması ve bu kısımda bulunan diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi,

Genel Kurulun;

11 ve 12 Ağustos 2026 Salı ve Çarşamba günkü birleşimlerinde denetim konularının görüşülmeyerek Gündemin "Kanun Teklifleri İle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan işlerin görüşülmesi,

10 Ağustos 2026 Pazartesi günkü (bugün) birleşiminde 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

10 Ağustos 2026 Pazartesi günkü (bugün) birleşiminde 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde 11 Ağustos 2026 Salı günkü birleşiminde 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

11 Ağustos 2026 Salı günkü birleşiminde 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde 12 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışmalarını sürdürmesi;

Genel Kurulun 10, 11 veya 12 Ağustos Pazartesi, Salı veya Çarşamba günkü birleşimlerinden herhangi birinde 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin; Anayasa'nın 93'üncü ve İç Tüzük'ün 5'inci maddelerine göre 1 Ekim 2026 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere tatile girmesi,

290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 91'inci maddesine göre temel kanun olarak görüşülmesi ve bölümlerinin ekteki cetveldeki şekliyle olması, teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süresinin en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilmesi,

Önerilmiştir.

290 sıra sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/3793)		
1. Bölüm	1 ila 6'ncı maddeler	6
2. Bölüm	7 ila 12'nci maddeler	6
	Toplam Madde Sayısı	12

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Kars Milletvekili Sayın Adem Çalkın.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ADEM ÇALKIN (Kars) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Gazi Meclisimizde farklı siyasi partilerden 360 milletvekilinin imzasıyla ortaya çıkan geniş bir mutabakatın ve tarihî bir dönüm noktasının eşiğindeyiz. Bu düzenleme, Türkiye'yle birlikte bölgemizin huzuru ve geleceği bakımından da büyük önem taşımaktadır. Millet olarak yaklaşık yarım asırdır ayağımıza pranga olan ve enerjimizi sömüren terör belasından artık bütünüyle kurtulmak zorundayız.

Değerli milletvekilleri, ülkemizde Türk ile Kürt arasında kurulan bin yıllık kardeşlik sayesinde, Allah'a hamdolsun, milletimiz teröre, ırkçılığa fırsat vermedi. Bu, dinimizin bize emrettiği "İyiliği emret, kötülükten nehyet." hakikatinin en bariz yansımasıdır. Bunca acıya, bunca tahrike ve bunca provokasyona rağmen Türk ile Kürt birbirine düşmanlık yapmadı. Bin yıllık can kardeşliğini, birlik ve beraberliğini her zaman korudu çünkü biz aynı vatanın evlatlarıyız. Bizim ortak düşmanımız, kardeşi kardeşe düşürmeye çalışan terördür, ırkçılıktır ve bölücülüktür. Bu nedenle "terörsüz Türkiye"nin gerçek kahramanlarını arıyorsak önce bu aziz millete bakacağız, şehitlerimize, gazilerimize bakacağız, evladını kaybetmesine rağmen kardeşliğinden vazgeçmeyen annelerimize bakacağız, acısını yüreğine gömüp komşusuna düşman olmayan, fitneye fırsat vermeyen insanımıza bakacağız. Buradan açıkça ifade ediyorum: Bizde vatan sevgisinin Türk'ü, Kürt'ü olmaz. Bunun en bariz örneğini serhat şehrimiz Kars'ımızdan vermek istiyorum. 10 Temmuz günü, geçen ay Digorlu Milli aşiretinden şehidimiz Abdulbaki Kurçak'ın babası Efo Kurçak'ı Hakk'a uğurladık. Efo amcamız Digorluydu ve bir Kürt'tü, evladını bu vatan uğruna şehit verdi. Bu aziz vatan için dökülen kan, şehitlerimizin ortak kanıdır. Arkadaşlar, aynı şehitlikte aynı bayrağa sarılan şehitlerimiz aynı vatan uğruna yan yana yatmaktadır.

Değerli milletvekilleri, 12 Eylülde ve 1990'lı yıllarda ortaya çıkan siyasi akıl, dolayısıyla baskıcı, hukuk tanımaz, özgürlükleri yok sayan bir anlayış ülkemize hâkim oldu. Bu örgütün işine yaradı, Kürtler siyasette varlık gösteremediler, buna müsaade de edilmedi. O dönemde terörle değil, Kürtlerle mücadele edildi. Siyaset terörün insafına ve vesayetine terk edildi. Siyonistler ve emperyalistler bu durumu sonuna kadar kullandılar. Bu olaylar birtakım çevrelerin de işine geldi. Artık bunlar geride kaldı. Bugünkü siyasi duruş ve devlet aklıyla bundan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. Ülkemizde ve bölgemizde kurulmak istenen kanlı ve sinsi tezgâhı bozan irade Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ile Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin güçlü ve sarsılmaz iradesidir.

Değerli milletvekilleri, bugün, bazı çevreler çıkıp bu düzenlemeyi "af" diye nitelendiriyor, "Devlet teslim oluyor." diyorlar. Buradan soruyorum: Bir terör örgütünün silah bırakması devletin teslimiyeti midir? Kendisini feshetmesi devletin teslimiyeti midir? Hayır, Türkiye teröre teslim olmuyor, Türkiye terörü teslim alıyor. Çıkarılan kanunla hukuki mekanizmaların işlemesinin şartı örgütün fiilî varlığına son verdiğinin ve kontrolündeki bütün silahları teslim ettiğinin devletimizin güvenlik kurumlarınca tespit edilmesi kuralına bağlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, bizim "terörsüz Türkiye" anlayışımızın üç temel sütunu vardır; güvenlik, hukuk, sarsılmaz ve yıkılmaz kardeşlik. "Terörsüz Türkiye" aynı zamanda bir demokrasi, özgürlük, hukuk devleti, çoğulculuk ve toplumsal barış projesidir. Şu hakikatin altını çizmek istiyorum: Biz Kürtler dün olduğu gibi bugün de yarın da millî birlikten, beraberlikten ve kardeşlikten asla ayrılmayacağız. Türkiye bizim ana vatanımızdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti Türklerin de Kürtlerin de devletidir. Tüm cihan bilsin ki biz 86 milyon tek milletiz ve birbirimize yeteriz. Güçlü ve büyük Türkiye'yiz diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Kaya.

Sayın Kaya...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Konuşmayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tamam, peki.

İYİ Parti Grubu adına Afyonkarahisar Milletvekili Sayın Hakan Şeref Olgun.

Buyurunuz Sayın Olgun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün önümüzde yalnızca bir kanun teklifi yoktur, bugün önümüzde Türkiye'nin kırk yılı aşkın terörle mücadelesinin hangi noktalara taşınacağına ilişkin tarihî bir karar vardır. Adına "çerçeve yasa" deniliyor. Peki, bu çerçevenin içinde ne var, bunu bu milletin bilmeye hakkı var. On binlerce insanımızın hayatına mal olmuş bir terör örgütü hangi gerekçeyle bugün bir kanuni düzenlemenin konusu hâline getiriliyor? Daha açık soruyorum: Türkiye Cumhuriyeti devleti terörle mücadele ederek geldiği noktadan terör örgütünün taleplerinin hukuk eliyle tartışıldığı bir noktaya mı taşınıyor? Bize "Terör bitecek." deniliyor. Terörün bitmesine kim karşı çıkabilir? Elbette terör bitsin, silahlar bırakılsın, örgüt kendini feshetsin, teröristler adalete teslim olsun ama bunun için terör örgütüne neyin karşılığında ne veriliyor? Asıl cevap verilmesi gereken soru şudur: İmralı'daki teröristbaşı bu sürecin neresindedir, sürece hangi sıfatla dâhil edilmiştir; söyledikleri neden siyaseti ve Meclisin gündemini belirlemektedir? Üstelik, bu düzenleme için "anahtar yasa" ifadesi kullanılıyor. Anahtar hangi kapıyı açacaktır? Arkasından hangi düzenlemeler gelecektir? Milletin bilmediği, Meclisin önüne henüz getirilmeyen başka hangi adımlar vardır? Bunları sormak teröre karşı olmak değil midir? Bunları sormak milletvekili olarak bizim görevimiz değil midir?

Değerli milletvekilleri, terör örgütü silah bıraktığı için devlet ona borçlanmaz. Türkiye Cumhuriyeti devleti terör örgütüyle eşit iki taraf değildir. Devlet hukukunu uygular, terör örgütü sonuçlarına katlanır; mesele bu kadar açık ve nettir. Şehitlerimizin kanı üzerinden siyasi hesap yapılmaz, gazilerimizin fedakârlığı bir pazarlığın konusu hâline getirilemez, Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter yapısı hiçbir siyasi hesabın masasına konulamaz. Bu nedenle, herkes oyunu kullanmadan önce kendisine şu soruyu sormalıdır: Bu düzenleme gerçekten terörü tasfiye ediyor mu, yoksa terör örgütüne yıllarca silahla elde edemediği bir siyasi ve hukuki alan mı açıyor? Çünkü bugün vereceğimiz kararın hesabını yalnızca birbirimize değil aziz Türk milletine ve tarihe vereceğiz. Bizim tavrımız nettir: Terör bitsin, PKK silah bıraksın ve tamamen tasfiye olsun ama Türkiye Cumhuriyeti devleti terör örgütüne bedel ödemesin. Terörle mücadele terörle müzakereye, hukuk da pazarlığın aracına dönüştürülmesin, şehitlerimizin aziz hatırası ve milletimizin birliği hiçbir siyasi hesabın konusu yapılmasın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Devamla) - Son kez çağrımızdır: Milletten gerçeği, Meclisten tartışmayı, milletvekilinden metni kaçırmayın. Son virajdayız, hâlâ vakit varken bu yanlıştan dönün, bu teklifi Genel Kurulda görüşmeyin, derhâl Komisyona çekin veya iade edin diyor, teşekkür ediyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birleşime on beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 12.23

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.43

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Rıdvan UZ (Çanakkale), İbrahim YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 125'inci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sıraya alınan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş; Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Sayın Devlet Bahçeli; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Eş Genel Başkanları Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Sivas Milletvekili Abdullah Güler ile Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin ve Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli; Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak, Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli ve Sevda Erdan Kılıç ile 339 milletvekilinin Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlıyoruz.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş; Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Eş Genel Başkanları Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Sivas Milletvekili Abdullah Güler ile Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin ve Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli; Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak ile Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekilleri Rahmi Aşkın Türeli ve Sevda Erdan Kılıç ile 339 Milletvekilinin Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/3793) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 290) [2]

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 290 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

[2] *290 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.*

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince bu teklif İç Tüzük'ün 91'inci maddesi kapsamında temel kanun olarak görüşülecektir. Bu nedenle, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanıp maddelerine geçilmesi kabul edildikten sonra bölümler hâlinde görüşülecek ve bölümlerde yer alan maddeler ayrı ayrı oylanacaktır.

Alınan karar gereğince teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süreleri en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilecektir.

Teklifin tümü üzerinde Kayseri Milletvekili Sayın Mahmut Arıkan konuşacaktır.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MAHMUT ARIKAN (Kayseri) - Sayın Başkan, Değerli Divan, siyasi partilerin Kıymetli Genel Başkanları, muhterem milletvekilleri; hepinizi saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Yaptığımız görüşmelerin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan temenni ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Türkiye büyük bir devlet; büyüklüğümüz yalnızca yüz ölçümümüzden, nüfusumuzdan, ordumuzun gücünden ibaret değil. "Türkiye" binlerce yıllık devlet geleneğinin, Anadolu'da asırlardır birlikte yaşama iradesinin, çok büyük acılardan sonra yeniden ayağa kalkabilme kudretinin adıdır. Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılındayız, bir yüzyılı geride bıraktık. Büyük başarılarımız, büyük birikimlerimiz, büyük imkânlarımız var ancak geçmişten bugüne taşıdığımız, hâlâ çözmek zorunda olduğumuz meseleler de var.

Bugün Türkiye'nin hem geçmişini hem de geleceğini ilgilendiren bir kanun üzerine konuşuyoruz. Onun için, bugün kurulacak her cümlenin, atılacak her adımın, verilecek her oyun siyasi hesapların çok üzerinde bir anlamı var.

Değerli milletvekilleri, her şeyden önce bilinmesini isterim ki elli altı yıllık millî görüş hareketi olarak bizler, ilk günden itibaren Türk'üyle Kürt'üyle bu milletin kardeşliğinin güçlü bir şekilde tesisi için çalıştık. Terörün çözümü için çok büyük çabalar harcadık. Bunun için tarihimizde 1991 ve 1994 yıllarında iki ayrı rapor yayınladık. Kimsenin cesaret edemediği bir dönemde, Erbakan Hocamız Bingöl'de o müthiş konuşmayı yapmış, bunun için DGM'de yargılanmış, siyasi ceza almıştır. Yine, 2009 yılında, bu kez Saadet Partisi olarak bu meselenin çözümüne yönelik rapor hazırladık. Bu raporun ismine özellikle dikkat çekmek istiyorum, "Gönüllü Birliktelik ve Kardeşlik" başlığıyla bu raporumuzu kamuoyuyla paylaştık. Yani bizler ne tek tipçi jakoben anlayışa teslim olduk ne de küresel güçlerin ülkemiz üzerindeki oyunlarını görmezden geldik. Millî görüş hareketi bütün bu çabayı ortaya koyarken birçok iftiraya da maruz kaldı, buna rağmen, ne küstük ne geri adım attık ne kınayanın kınamasına aldırdık, milletimizin kardeşliğine, birlik ve beraberliğe katkı sağlayacak bütün hakikatleri en güçlü şekilde haykırmaya devam ettik.

Saadet Partisi olarak "terörsüz Türkiye" adı verilen süreçte kaygılarımızla birlikte beklentilerimizi de şeffaf bir şekilde hem muhataplarımızla hem de milletimizle paylaştık. Başından beri söylediğimiz bir şey var "'Terörsüz Türkiye' müphem bir ifade, ihtiyacımız olan yaşanabilir bir Türkiye'dir." dedik. "Bizim için mesele yalnızca kanun teklifine 'evet' veya 'hayır' demekten ibaret değildir." dedik. "Asıl mesele Türkiye'nin kendi sorunlarını, kendi insanlarıyla, kendi Meclisiyle, kendi hukuk düzeni içerisinde çözebilme iradesidir." dedik. Elbette kaygılarımız var, elbette çekincelerimiz var, dikkatle takip ettiğimiz hususlar var. Bunları söylemekten, yanlış gördüğümüz noktaları ifade etmekten vazgeçmeyeceğiz ancak kaygılarımızın bizi yeniden kutuplaşma ve çatışma siyasetine sürüklemesine de izin vermeyeceğiz. Bu nedenle, toplumsal dayanışmayı, kardeşliği, hukuku, millet iradesini ve ortak geleceği güçlendirecek bir anlayışla bu sürece destek veriyoruz. Bu destek herhangi bir siyasi

aktöre koşulsuz bir destek değildir, iktidarın bütün uygulamalarına verilmiş bir onay da değildir, kanun teklifinin her maddesine bir kefalet de değildir. Bizim desteğimiz, Türkiye'nin meselelerini Türkiye'nin iradesiyle çözebilme çabasınadır. Bu "evet" Türkiye'nin iç işlerine hiçbir küresel gücün, hiçbir emperyalist odağın müdahale etmemesi için verilmiştir. Bu "evet" Filistin'i kana bulayan, bölgemizin geleceğine göz diken siyonist yayılmacılığa karşı Türkiye'nin daha güçlü, daha bağımsız, daha dirençli olması için verilmiştir. Biz, terörün sona ermesine "evet" diyoruz, silahların susmasına "evet" diyoruz, kardeşliğe "evet" diyoruz, hak ve özgürlüklere "evet" diyoruz, hukukun üstünlüğüne "evet" diyoruz, Meclis iradesine ve istişareye "evet" diyoruz. Ancak şiddetin meşrulaştırılmasına "hayır" diyoruz, millet iradesinin devre dışı bırakılmasına "hayır" diyoruz, kapalı kapılar ardında yürütülen süreçlere "hayır" diyoruz, yeni vesayet anlayışlarına "hayır" diyoruz, Türkiye'nin geleceğinin başka hesaplara teslim edilmesine "hayır" diyoruz.

Değerli milletvekilleri, millî görüşün terör, devlet, kardeşlik, adalet, toplumsal bütünlük üzerine ortaya koyduğu yaklaşımı ele alınmadan bugünkü tartışmalar içerisinde doğru yönü tayin etmek mümkün değildir. Terör meselesinin çözümü bir partinin seçim hesabı değil, Türkiye'nin kazanması meselesidir. Silah bırakma ve tasfiye bu süreç için sadece başlangıç noktası olarak görülmelidir. Türkiye adaletsizlik, ekonomik eşitsizlik, siyasi kutuplaşma ve kimlik çatışması üzerinden bir düzene devam ederse yeni yeni sorunlar üretilecektir. Saadet Partisi sürece daha başından, en başından kategorik biçimde karşı çıkmayı, kâhinlik yapmayı, millî görüş müktesebatıyla bağdaştırmamıştır. Çözümün adresi Erbakan Hocamızın sürecin en karanlık dönemlerinde yaptığı konuşmalar, çağrılar ve çözüm önerilerindedir. Evet, bugün bir kez daha yüksek sesle tekrar ediyoruz: Kalıcı çözüm adalet, hukuk, toplumsal bütünleşme ve kardeşliği birlikte inşa etmekten geçmektedir. Saadet Partisi "Çerçeve yasaya karşı mıyız veya destekliyor muyuz?" ikilisine hapsedilemez. Burada mesele sadece bir terör örgütünün tasfiyesi değil, terörü yeniden üreten zeminin bütünüyle ortadan kaldırılması meselesidir. Hâlihazırda yürüyen süreçle ilgili olarak Saadet Partisinin değerlendirme süreci silahların tamamen bırakılmasına dönük yöntem ve usuller, terör örgütünün tasfiyesini gerçekleştirme potansiyeli, Türkiye'nin birlik ve bütünlüğünün tartışmaya açılıp açılmadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çözümün merkezi statüsünün devamlılığı, şiddete bulaşmamış insanların topluma yeniden kazandırılmasının nasıl mümkün olacağı etrafında şekillenmektedir. Saadet Partisi, yalnızca çerçeve yasayı destekliyoruz veya çerçeve yasaya karşıyız noktasında değildir, bundan daha büyük bir teklifi Saadet Partisi olarak biz ortaya koyuyoruz. Mesele, yalnızca terörü bitirmek değil mesele, terör bittikten sonra nasıl bir Türkiye'yi inşa edeceğimizdir. O nedenle, partimiz çerçeve yasaya şartlı bir destek sunmaktadır.

1) Terörü ortadan kaldırmak devletin asli görevidir. Devlet kendi ülkesinde silahlı bir yapının varlığını olağanlaştıramaz. Devletin egemenliğine alternatif bir silahlı otorite kabul edilemez. Dolayısıyla silahların bırakılması, örgütsel yapının tasfiyesi, devlet otoritesinin ülkenin her noktasında tartışmasız biçimde tesis edilmesi konusunda taviz verilemez.

2) Terörü meydana getiren şartlar ortadan kaldırılmadan yalnızca silahlı unsurlara odaklanmak hastalığın kendisini değil, belirtileri tedavi etmektir. Bu çerçeve yasa terörü mü tasfiye ediyor, yoksa terörü meydana getiren sebepleri ortadan kaldırıyor mu? Bunun cevabını vermeliyiz. Biz, millî görüşün terör meselesine ilişkin yaklaşımında güvenliği meselenin tek unsuru olarak hiçbir zaman görmedik. Ekonomik geri kalmışlık, işsizlik, bölgesel eşitsizlikler, adalet duygusunun, temel hak ve özgürlüklerin zedelenmesi, devlet ile vatandaş arasındaki mesafe, toplumsal kardeşliğin zayıflaması aynı bütünün birer parçasıdır. Dolayısıyla Saadet Partisinin çerçevesi kapsamlı bir kardeşlik, adalet ve toplumsal bütünleşme programıdır.

3) Toplumsal barış yalnızca bir tarafın beklentileriyle kurulamaz; on yıllardır terör nedeniyle evladını, eşini, kardeşini kaybetmiş insanların yaşadığı acı yok sayılamaz. Millî görüşün kardeşlik anlayışı, Türkiye hedefinin şehit ailelerinin ve gazilerin adalet beklentilerinden bağımsız ilerleyemeyeceğini vurgulamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MAHMUT ARIKAN (Devamla) - Çünkü adalet duygusunun olmadığı yerde kalıcı toplumsal barış asla kurulamaz. Devlet bir yarayı kapatırken başka yaralar açmamalıdır.

4) "Terörsüz Türkiye" hedefinin en büyük taşıyıcısı ekonomik kalkınma olmalıdır.

5) "Terörsüz Türkiye" hedefi Amerika ve İsrail'in soykırım, bölgesel yayılmacılık ve işgal politikalarından bağımsız düşünülemez. Bölge ülkeleri, Amerika ve İsrail ikilisinin bölgenin etnik ve toplumsal meseleleri üzerinden, nüfuz üretme girişimlerinden daha dayanıklı olmalıdır, daha akıllıca bir tutum almalıdır. Bölge ülkelerine olan saldırılar, işgal girişimlerinin ölümcül sonuçları, geçmişte yaşananlar herkes için ibret olmalıdır. "Terörsüz Türkiye" süreci "terörsüz bölge" sürecine dönüştürülmelidir. Amerika ve İsrail'in bölgedeki emperyal politikalarını boşa çıkaracak bir zemin bu Meclis tarafından sağlanmalıdır.

Değerli milletvekilleri, meselenin bir başka önemli tarafına dikkat çekmek istiyorum. Bugün toplumumuzun önemli bir kesimi bu süreci umutla takip ettiği kadar önemli bir kesim de şüpheyle yaklaşmaktadır. İnsanlarımız "İnşallah terör biter." diyor, "İnşallah, bir daha evlatlarımızın burnu kanamaz." diyor, "İnşallah kardeşliğimiz güçlenir." diyor ama hemen ardından bir soruyu soruyor, "Bugünkü iktidara güvenebilir miyiz?" sorusunu. Bu soruyu küçümsemeyin, bu soruyu soran insanları sürecin karşısında olmakla suçlamayın, terörün devamını arzulayan insanlar olarak yaftalamayın çünkü bu şüphenin onlarca sebebi var. Bu sebeplerin önemli bir kısmı yirmi dört yılda sizin yaptığınız icraatlardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın Sayın Başkan.

MAHMUT ARIKAN (Devamla) - Yıllardır bu ülkede hukukun üstünlüğü tartışılıyor, yargının bağımsızlığı tartışılıyor, uzun tutukluluklar tartışılıyor, seçilmişlerin hukuk yoluyla görevlerinden uzaklaştırılması tartışılıyor, ifade özgürlüğü tartışılıyor, toplantı ve gösteri hakkı tartışılıyor, mahkeme kararlarının uygulanıp uygulanmadığı tartışılıyor. Biz bugün bunları bir siyasi polemik çıkarmak için söylemiyoruz, çok daha önemli bir sebeple söylüyoruz, toplumsal barışı sağlayacaksanız güveni tesis etmeniz gerekir. Güven sadece kanun maddeleriyle kurulmaz, güven siyasetin davranışıyla inşa edilecektir.

Bir taraftan "Türkiye'de yeni bir dönem başlatıyoruz." diyeceksiniz, diğer taraftan eski dönemin hukuk anlayışını devam ettireceksiniz; bu olmaz. Bir taraftan "kardeşlik" diyeceksiniz, öbür taraftan siyasi rakiplerinizi düşmanlaştıracaksınız; bu da olmaz. Bu çelişkiyi ortadan iktidar olarak kaldırmak zorundasınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT ARIKAN (Devamla) - Bitiriyorum efendim.

BAŞKAN - Son bir dakikayı veriyorum Sayın Başkan.

MAHMUT ARIKAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, sözlerimin başında söyledim, Türkiye'miz çok büyük bir devlettir, büyük devlet olmak en zor meseleleri aklıselimle, adaletle, hukukla,

millî iradeyle çözebilmektir. Geçmişte yaşanan acı tecrübeler ortadadır; milletimizin bir kez daha hayal kırıklığına uğramasına müsaade edilmemelidir. Bu millet çok acılar yaşadı, çok bedeller ödedi, çok kez umutlandı, çok kez de hayal kırıklığına uğradı; artık aynı hataların tekrarına tahammülümüz yoktur. Biz söylememiz gerekeni söylemekle, uyarmamız gerekeni uyarmakla, doğru adıma destek vermekle yükümlüyüz; siz de üstlendiğiniz sorumluluğun gereğini eksiksiz bir şekilde yerine getirmekle yükümlüsünüz. Biz istiyoruz ki cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılı, geçmişin kavgalarının tekrarlandığı değil kardeşliğin güçlendiği, adaletin hâkim olduğu yeniden büyük Türkiye Yüzyılı olsun diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın Mehmet Emin Ekmen.

Buyurun Sayın Ekmen. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; YENİ YOL Grubu olarak bu yola çıkışın kendini meşru ve doğru bir çaba olarak gördük. Muhalefetin farklı görüşlerine, düşüncelerine, önerilerine, toplumun vicdanına, toplumdan gelen itirazlara ve beklentilere daha fazla önem verilmesi gerektiğini her aşamada dile getirdik; sürece destek kadar doğrudan karşıtlığın, kaygı ve eleştirilerin başta Millet Meclisi olmak üzere kamusal alanda görünürlüğünün her açıdan kıymetli olduğunu ifade ettik. Değerlendirme ve eleştiri için sürecin yapısını, karakterini doğru değerlendirmek gerekir. Bu süreç, Türkiye'nin demokratikleşmesine dair bir süreç değildir, Kürt meselesine dair kök sebeplerin ele alındığı bir süreç de değildir. Bu süreç, Kürt meselesinden neşet eden -ancak yer yer bu meseleyi de aşan- PKK/KCK terör örgütünün görüşmeler yoluyla silahsızlandırılması sürecidir.

Dünya, silahlı isyan ya da terör gruplarının görüşmeler yoluyla silahsızlandırılması ve örgütsel varlıklarının sona erdirilmesinde önemli tarihsel bir tecrübeye sahiptir. Bilinen hiçbir isyan veya örgüt bir devlete diz çöktüremediği gibi, hiçbir devlet de son ferdini yok ederek isyanları sona erdirememiştir. Güney Afrika, Kolombiya, Endonezya, Filipinler, İrlanda ve İspanya gibi birçok örnek sayılabilir. Türkiye Cumhuriyeti devletinin de 1920 ile 1938 yılları arasında birçok affa imza attığı bilinmektedir. Mustafa Kemal Atatürk son olarak 3527 sayılı 29 Haziran 1938 kabul tarihli Af Kanunu'yla, istiklal mahkemeleri kararlarını bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırmıştır. Yakın dönemde, Erbakan, Özal, Demirel gibi siyasetçilerin yanında, Genelkurmay ve MİT Başkanlıklarının da benzer çabalar içerisinde olduğu bilinmektedir. 1984'ten bugüne kadar farklı isimlerle 9 yasa çıkarılmıştır.

Önceki ay medyaya aynı gün yansıyan iki haber, içinde bulunduğumuz sürecin önemini bir kere daha hatırlattı; İmralı heyetinden Avukat Özgür Erol, Abdullah Öcalan'ın "Aslında 93'te belli bir aşama katetmiştik, keşke o gün bu iş bitseydi." dediğini aktardı, aynı gün Sayın Hakan Fidan da Katar'da "2013 yılında bu işi neticelendirmeye çok yaklaşmıştık, keşke tamamlayabilseydik." dedi. İki ayrı dönemden iki "keşke" ifadesi. 1993 girişiminin akim kalmasının "keşke"sinin maliyeti en az 40 bin can kaybı ve trilyonlarca dolar, 2013 sürecinin yarıda kalmasının "keşke"sinin maliyeti ise en az 10 bin can kaybı; umarız içinde bulunduğumuz süreç de bir "keşke"yle bitmez.

Değerli milletvekilleri, böyle bir süreç yönetiminin bazı ön kabullere ihtiyacı vardır. Bunlardan ilki, herhangi bir girişimin kamu düzeni zafiyeti yaratmaması gerektiğidir. Özellikle 2013 süreci bu konuda kötü bir hafızaya sahiptir.

Yine, örgütün Kürt meselesinden neşet etmiş olmasına rağmen, Kürtler adına liderlik ve temsiliyet makamının oluşturulmasına da izin vermemek gerekir. Kürtler de tıpkı diğer unsurlar kadar çeşitli, farklı siyasi görüşlere ve organizasyonlara sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını ilgilendiren bütün konularda olduğu gibi, kendilerini ilgilendiren konulara da bu çeşitlilik ve temsiliyet dengesi içinde müdahil olacaklardır.

Bir başka konu da, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının hak ve özgürlükleri veya Türkiye Cumhuriyeti devletinin yapısal dönüşümünün müzakere alanı Türkiye Büyük Millet Meclisinin komisyon salonlarıdır, Genel Kuruldur, siyasettir, milletin Meclisidir.

Geçmişe nispeten bu girişimin başarılı olma ihtimalinin kuvvetli olduğuna inanıyoruz. Bu kuvvet sebeplerinin başında, kendine özgü hikâyesi, siyasal duruşu ve yaptığı çağrıyla süreci tetikleyen Sayın Devlet Bahçeli'nin rolüdür. Bu vesileyle, bir kere daha teşekkür ediyoruz.

Örgütünün metodolojik dönüşümünü yönetmek iddiasıyla ön şart ileri sürmeden bu çağrıya cevap veren Abdullah Öcalan, çağrıyı süreç denebilecek bir olguya taşımıştır.

Üçüncü avantaj, ciddi eleştiri ve farklılıklara rağmen Mecliste oluşan güçlü konsensüstür. Bu bağlamda, Sayın Mahmut Arıkan, Sayın Ahmet Davutoğlu ve Sayın Ali Babacan'ın açık ve net destek, tavsiye ve eleştirilerini de hatırlatmak gerekir. Bugüne kadar, devlet merkezli, süreç bozucu bir olayın yaşanmamış olması da devlet kurumlarının süreçteki pozitif rolüne ve uyumuna işaret eder.

Sayın İbrahim Kalın ve MİT Başkanlığının hak ettikleri özel takdiri de kayda geçirmek gerekir.

Sürecin yönetiminde ve bugüne gelmesinde Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'ın devlet başkanı olarak oynadığı pozitif rol açıktır.

Kalkınma Yolu ve benzeri kuşak yolların güvenlik ihtiyacı, Orta Doğu'daki silahlı grupların tasfiye süreci, Avrupa'nın güvenlik mimarisinde Türkiye'ye artan ihtiyaç ve daha birçok sebep, bölgesel ve uluslararası konjonktürde fırsat ve imkânlar yarattığını gösterir.

Değerli arkadaşlar, bu süreç başlatıldığında Sayın Devlet Bahçeli en önemli referansı iç cephenin tahkimine vermişti. Bu tahkim için Şerafettin Can Atalay, Selahattin Demirtaş, Osman Kavala, Yalçınkaya ve benzeri AİHM ve Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmasını, KHK'lilerin yaşadığı sorunlara ilişkin adım atılmasını bekledik, durduk. Aksine, ceza usul hukukunu ve kişilerin masumiyet karinesini yok sayan birçok soruşturma gördük, yargı eliyle siyasetin dizaynına dair birçok yeni örnekle karşılaştık. Siyasi alanı, söz söyleme alanını daraltan soruşturmalardan yargı kararlarının uygulanmamasının yasal güvence altına alınmasına dair düzenlemeye kadar bir hukuk devletinin en temel ve basit gerekliliklerinden uzaklaşan birçok örneğe tanık olduk. Bu kadar kuvvetli bir desteğin olduğu, bu kadar paydaşın başarısı için fiilen ve kavlen dua ettiği bir sürecin çok daha dikkatli yürütülmesi gerekirdi. Geride kalan zamanda Türkiye'nin daha demokrat, daha çoğulcu, daha özgürlükçü bir hukuk devleti olacağına dair inanç güçlendirilmemiştir; atılması gereken birçok adım atılmamış ve bu durum sürece olan güveni zayıflatmıştır. Bu meselenin ortadan kalkmasıyla bu demokratik dönüşümün gündeme alınmasının önünde bir engel kalmayacağını savunuyor, bu yönde gelişmeler bekliyoruz.

Sayın Devlet Bahçeli'nin 22 Ekim, 5 Kasım 2024 ve 5 Mayıs 2026'da MHP Grubunda yaptığı konuşmalar ve yine Sayın Bahçeli'nin 31 Mart, 1 Nisan, 2 Nisan 2025 ve 19 Mayıs 2026'da TÜRKGÜN gazetesinde yayımlanan yazılarında, bu sürecin getirisi ve fırsatı olarak hukuk devletine, demokratik dönüşüme dair oldukça kuvvetli ve derinlikli bir perspektif görüyoruz. Doğrusu biz bunları Sayın Bahçeli'nin Türk milletine ve Türk siyasetine verilmiş birer taahhüdü olarak görüyor ve kendisinin de bu taahhütlerin arkasında sonuna kadar duracağına inanıyoruz, bu konuda da bir endişemiz olmadığını ifade ediyoruz ama Cumhur İttifakı'nın büyük ortağının, bu süre içerisinde, bütün bu söylemleri boşa düşüren ve insanların ülkenin geleceğine ve bu sürecin ardından karşımıza çıkacak değişim ve dönüşüm fırsatına olan inancını zayıflatan iş ve eylemlerden de bir an önce vazgeçmesi gerektiğini burada bir kere daha ifade ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, böyle bir yasayı hazırlamanın pek çok zorluğu var. Tam 9 kere bu denenmiş ama karşılık bulunamamış. Bir yandan, devlet ve milletin hassasiyetleri, psikolojik eşikler; diğer yandan, uygulanabilir geri dönüşün önünü açacak bir düzenleme; gerçekten bıçak sırtı bir denge. Bu iki denge içerisinde anayasal esaslar ve ceza mevzuatının mimarisiyle uyumlu bir çerçeve ortaya koymanın zorluklarını metnin birçok yerinde görüyoruz hatta bu zorlukların bir kısmının aşılamadığını da tespit ediyoruz.

Teklif metninin Meclis Başkanlığına verilinceye kadar gruplardan esirgenmiş olması ciddi bir eksiklik olmuştur. Başta Anayasa'ya aykırılık iddiası olmak üzere, Türk Ceza Kanunu ve İnfaz Kanunu'nun genel mimarisiyle çelişen ve uygulamada sorun yaratacağına inanılan mevzularda muhalefetin eleştirileri dikkate alınmadı, hazırlığın diğer gruplarla daha detaylı ve uzun süreli bir şekilde çalışılması gerekirdi ve beklenirdi.

Bu sürecin başarı kriteri, kırsal alandaki örgüt üyelerinin illegaliteden legaliteye geçişi açılacak birer adli dosyayla birlikte normal bir hayata intibak etmelerinin ve böylelikle Türkiye Cumhuriyeti aleyhine bir kere daha silaha yönelme imkânlarının yapısal olarak ortadan kalkmasıdır. Böyle bir fesih, sonlanma, tasfiye ve silahsızlanmanın yasal düzenleme olmadan gerçekleşemeyeceğinin imkânsızlığı ortada idi. Ancak buna rağmen yasa iki yıl geciktirildi. Bu sürecin en önemli handikaplarından biri, tespit, teyit ve ilandaki ısrar olmuştur; bu ısrar yasaya da taşınmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) - Sağ olun efendim.

İtirazımız şudur: Bir devlet kurumu bu örgütün kendini feshetme ve silahsızlanma iradesini, iştiyakını ve buna uygun davranışlarını tespit ve teyit edebilir. Nihai amaç bir ön şarta dönüştürülemez. Bunun handikapları vardır, olacaktır. Bunun, tespit ve ilanın uluslararası hukukta ve diplomatik ilişkilerde de bir soruna dönüşebileceği açıktır. Doğrusu şu olmalıydı: Yasal zemini oluşturacaksınız, bir kapıyı açacaksınız ve örgüte, örgüt üyelerine "Altı ay içerisinde buna uyan örgüt üyeleriyle ilgili hukuki statü budur; buna uyan -bu devletin vatandaşlığı olarak- hak ve hukukuna kavuşur, uymayanlarla egemenlik hakları ölçüsünde mücadeleyi sürdürürüz." diyecektiniz. Süre dolar, kayda giren silahlar, boşaltılan lojistik alanlar ve yargıya tabi olanlara bakılır ve ancak o zaman MGK bu örgütün gerçekten bittiğini ilan edebilirdi. Bu şans hâlâ burada duruyor, önergeler yoluyla düzeltilebilir.

Diğer açıdan, terör örgütü propagandası ve üyeliği iddiasıyla yargılanan sivil toplum örgütü ve siyasetçilerin yasaya yazılı başvuru şartıyla beraat etme ve aklanma haklarını da ellerinden almış oluyoruz. Yazılı başvuru şartının, kişilerin kendilerini aklama haklarını zedelemeyecek ve bugüne kadar yaptıkları savunmaları ortadan kaldırmayacak bir şekilde dönüştürülmesi ve kodlanması gerekiyor.

Değerli milletvekilleri, örgüt üyeleri geri döndüğünde yeni bir sorunun parçası olmamalarının en önemli imkânlarından biri, devletin rızaları dâhilinde, onlarla birlikte uygulayacağı bir toplumsal uyum ve entegrasyon programıdır. Bu yasada toplumsal uyum ve entegrasyona dair tek bir kelime yoktur.

Değerli arkadaşlar, hepimizin ortak bir sorumluluğu var: Bu ülkenin yıllardır taşıdığı ağır bir yükü artık sona erdirmek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) - Bunu yaparken de yalnızca silahların susması değil; öz güvenle, inançla, kararlılıkla Türkiye'yi daha demokrat, daha çoğulcu, daha özgürlükçü ve daha güçlü bir hukuk devletine dönüştürmektir. Umarız, bu süreç yeni bir "keşke"ye dönüşmez. Umarız, bu tarihî fırsat Türkiye'nin geleceği açısından mutluluk ve coşkuyla hatırlayacağımız bir sonuca ulaşır.

Sözlerimi sevgili Muhsin Kızılkaya'nın dün yayınlanan yazısından bir alıntıyla tamamlamak istiyorum: "Sizin gibi ben de hep bir gün bitecek diye bekledim, bir gün bitecekti çünkü. Başladığında 21 yaşındaydım, şimdi 63. Bittiğini görmekti tek dileğim, gördüm, Rabb'ime şükür."

Sağ olun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

İYİ Parti Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Dursun Müsavat Dervişoğlu.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından ayakta alkışlar, YENİ YOL sıralarından alkışlar)

(Yeni Parti Genel Başkanı Manisa Milletvekili Özgür Özel'in Genel Kurul Salonu'nu teşrifi sırasında Yeni Parti sıralarından ayakta alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (İzmir) - Hoş geldiniz.

Sayın Başkan, siyasi partilerimizin Saygıdeğer Genel Başkanları, sayın milletvekilleri, aziz ve büyük Türk milleti; devlet bir binaya benzer. O binanın harcı adalet, kolonları Anayasa, çatısı ise millî egemenliktir. Bugün bu kürsüden bir kez daha ifade ediyorum: Bu iktidar elinde tuttuğu yetkiyi bir yapım ruhsatı gibi değil devleti içten içe çürüten bir tadilat ruhsatı gibi kullanmaktadır. Bu süreç boyunca ne yapıldığını millet aslında çok iyi gördü. Biz de ilk günden beri, haftalar süren komisyonculuk oyununun, süslü kelimelerin, büyük lafların ve kirli propagandalarının arkasındaki iç ve dış emellerin ne olduğunu, ne yaşandığını Türk milletine her vesileyle anlattık. Nihayetinde, bu kanun teklifi, İmralı'daki terör hükümlüsünün onayından geçerken Türk milletinden gizlendi, hatta imzalayanlar dahi içerikten habersizdi. Şimdi, bu kanun teklifini Türkiye Büyük Millet Meclisi mi hazırlamıştır ki onun onayına sunulmaktadır? Meclis -sürecin başındaki gibi- sadece bir tescil makamına indirgenmiştir. Türk milletinin hüküm mührü onun bilgisi ve rızası dışında cebren kullanılmıştır.

Dünyadaki silahlı örgütlerin sona erdirilmesi süreçleri uluslararası literatürde "DDR" yani silahsızlanma, dağılma ve entegrasyon olarak bilinen bir sıralamayla yürütülür. Önce, silahın doğrulanabilir bir biçimde toplanıp imha edilmesi, sonra komuta kademesinin fiilen çözülmesi ve ancak bunlardan sonra hukuki adımların atılması gerekir. Kolombiya, Kuzey İrlanda, İspanya, Endonezya, Güney Afrika; hangisine bakarsanız bakın, bunların hiçbirinde yasal düzenleme ve ceza indirimleri silahsızlanmanın nesnel biçimde doğrulanmasından önce yapılmamıştır; denetleyen de yürütme değil bağımsız bir yargı ya da yarı yargısal organlardır. Yasal adım bir ödüldür, önce hak edilir, sonra verilir. Silahsızlanma, dağılma, entegrasyon sıralaması bu yasal düzenlemede fiilen tersine çevrilmiştir. Önce hukuki kazanım verilmekte, belirsiz bir gelecekte de silahsızlanma vaat hâline getirilmektedir. Bu yöntem, devleti örgüt karşısında neredeyse eşit bir sözleşmeci taraf konumuna taşımıştır. Meselenin sosyolojisine, jeopolitiğine ve tarihsel boyutuna hiç girmiyorum bile.

Değerli milletvekilleri, elbette ki biz bir terör örgütünün silahsızlandırılmasına ve tasfiyesine itiraz etmiyoruz ama yaptığınız bu değildir. Bizim itirazımız, bu düzenlemeyle Meclisimizin tek adam rejiminde zaten yıpranan itibarının bile isteye yerle yeksan edilmesidir, devletin asla sarsılmaması gereken konumuna halel getirilmesidir. İmza atanlara ve oy vereceklere soruyorum: Denetleyemeyeceğiniz, hatta yürürlüğe girmesini dahi sağlayamayacağınız bir yasayla tek bir kişiye daha fazla yetki ve daha az sorumluluk verdiğinizi anlamıyor musunuz; bundan herhangi bir endişe duymuyor musunuz? Bu sürecin günahına ortak edilmek dışında bu Meclisin süreçteki yeri nedir acaba? Sormak istiyorum.

Bu vesileyle, sadece Komisyonda değil sürecin en başından itibaren milletimizin onurunu, gururunu, hukukunu koruyan dava arkadaşlarıma, İYİ Parti Parlamento Grubuna huzurunuzda teşekkürlerimi sunuyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Hepsiyle ayrı ayrı iftihar ediyorum. Ben onlardan razıyım, Cenab-ı Allah da razı olsun. Büyük Türk milleti bilmelidir ki bugün tüm laf cambazlıklarının geldiği

noktada, elli yıllık terör örgütü PKK'nın Avrupa'daki uyuşturucu baronları, Kandil ve etrafındaki kiralık katilleri affedilmek ve siyasete kazandırılmak istenmektedir; çerçevenin içindeki tablo esasen bundan ibarettir. Bu sürece kim ne isim vermek istiyorsa versin, bizim için bunun adı millî kimliğimize, cumhuriyetimize karşı girişilen büyük bir kalkışmadır. Bu neden kalkışmadır; söyleyeyim: Sürekli "Kürt sorunu" dediğiniz ama altını bir türlü dolduramadığınız mesele var ya, işte, siz, sorunun öznesi yaptığınız Kürtleri PKK'yla eşitlemeye çalıştığınız için bu bir kalkışmadır. Milletimiz o eşsiz ferasetiyle bu oyuna gelmemişken, Kürt ile PKK'nın bir arada anılmasına asla müsaade etmemişken çalakalem hazırladığınız bu metinle Kürt'ü ve PKK'yı yan yana getirmeye yeltendiğiniz için bu bir kalkışmadır. "Terörsüz Türkiye" diye yola çıkıp İmralı'daki müebbetlik hükümlüyü Kürtlere kayyum atamaya çalıştığınız için kalkışmadır. Biz "cumhuriyet" dedikçe siz imtiyaz heveslerinizle ona saldırdınız, o imtiyazlarınıza da "eşit yurttaşlık" kulpu taktınız. Derdiniz, etnik ayrımcılığın hukukileşmesinden başka bir şey değildir çünkü siz cumhuriyetin kanunla eşitlediği Kürt'ün değil o eşitlikle imtiyazlarını kaybeden zorba ağların yoldaşlarısınız, din ve kimlik bezirgânlarının yoldaşlarısınız. Bu yüzden, bu iktidarın kanatları altına giriyor, feodal özlemlerinizle onların hanedan heveslerine ram oluyorsunuz. Amaç, Türk milletini güçsüz, çaresiz ve seçeneksiz olduğuna inandırmaktır. Amaç, Sayın Erdoğan'ın ömür boyu Cumhurbaşkanı kalabilmesinin önünü açmaktır. Bu süreci her derde deva bir ilaç gibi satmak için demokrasi, hukuk, dayanışma laflarının yanında dünyanın ve bölgemizin değişen dinamiklerinden söz ediyorlar; Erdoğan'ın dünya liderliğinden, Trump'ın dostluğundan bahsediyorlar; Trump'ın diğer dostu Netanyahu'nun emellerini anlatıyorlar ve onlara karşıymış gibi davranıyorlar; Türk milletine ve Ortadoğu'ya yeni bir kölelik rejimi öneren sömürge valisi kılıklı büyükelçinin demeçlerini kendi sözleriymiş gibi tekrarlıyorlar. "Dünya değişiyor." diyorlar, doğrudur ama onların iddia ettiğinin tersine değişiyor; küreselleşme zayıflıyor, millî devletler yeniden güçleniyor. Bu teklifi hazırlayan zihniyetin beklediği gibi millî sınırlar anlamsızlaşmıyor; tam tersine, belirginleşiyor. Millî kimlikleri parçalayan, siyaseti etnik ve mezhepsel bir mücadeleye indirgen zihniyet dünyanın her yerinde mağlup oluyor. Ayrıştıran değil birleştiren, millî kimliği güçlendiren yeni bir siyasi merkez doğuyor yani cumhuriyetimizin yüz üç sene önce gerçekleştirdiği bu olağanüstü başarıyı birçok ülke daha yeni yeni anlıyor, yeni yeni kavrıyor. Siz ise asla bunun kıymetini bilmiyorsunuz. Bu gerçeği görmeyenler ülkelerine güvensizlik dışında bir şey veremiyor ve siz tam da böyle bir dönemde üniter, millî, laik devletimizi tasfiye etmeye çalışıyor; bunu da "Türkiye'nin hayrınadır." diye pazarlıyorsunuz. Sorarım size: Öcalan denen katilin ortaklığına muhtaç kalınan bu işten ne hayır çıkar Allah aşkına? Bir başka soru da şudur: O katili makbul bir siyaset gurusu gibi yanınıza kimler monte etmiştir?

Bir kanun teklifi hazırlıyorsunuz, bu kanun teröristlerden ve terör örgütü mensuplarından başka kimin işine yarıyor, hiç düşündünüz mü? Onlara özgürlük ve imtiyazdan gayri vatandaşa ne getiriyor, hiç hesabını yaptınız mı? Diyarbakırlıya, Vanlıya, Batmanlıya, Hakkâriliye iş mi veriyor bu yasa? Şırnaklıya, Bingöllüye, Bitlisliye, Siirtliye ekmek mi kazandırıyor? Urfalının, Mardinlinin, Muşlunun tarlasındaki bereketi mi artırıyor? Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaşayan gençlere yeni umutlar mı yeşertiyor? Neyin açılımı bu, hiç kendi kendinize sordunuz mu? Sonra bize dönüp diyorsunuz ki: "Sadece karşı çıkıyorsunuz, hiçbir çözüm sunmuyorsunuz." Çözüm, işte ve ekmektedir; çözüm, eğitimdedir; çözüm, düşmanlıkta değil kardeşliktedir; çözüm, tarlalarda artırılan berekettedir, fabrikaların bacalarındadır, istihdamdadır; çözüm, huzurda, refahta ve mutluluktadır. İlk günden beri söylüyorum, bu memleketin hiçbir evladını kendimden ayrı görmüyorum. Kim neyin hesabını yaparsa yapsın, ben sadece doğuda değil Ankara'nın batısında yaşayan milyonlarca Kürt kardeşimin de hakkı ve hukuku için bir savunma hattı oluşturuyorum. Kardeşliği savunuyorum, hukuku savunuyorum, adaleti savunuyorum, cumhuriyeti ve onun değerlerini savunuyorum. Millet olmanın etnik bir işaretleme değil vatandaşlık hukukuyla mümkün olabileceğini anlatmaya çabalıyorum, bunu da doğuda da batıda da aynı dil ve üslupla dile getiriyorum. Meclisin kürsüsünde ne anlatıyorsam Diyarbakır Barosunda ve Ticaret Odasında da aynı şeyi söylüyorum.

Kıymetli milletvekilleri, biz ne kadar halis niyetli olursak olalım, bu teklifte daha ilk cümleden kıyım başlıyor. Anayasa'nın 5'inci maddesine atıf yapmışlar, kopyalayıp yapıştırmışlar ancak tamamını değil çünkü içinden bir kelime çıkarılmış, tek bir kelime; bilin bakalım hangisi? "Türk milleti" dememiş, sadece "millet" demişler, Türk'ün inkârına buradan başlamışlar; işte, sorun da tam buradan neşet ediyor. Kalkışmanın hedefi milletin vasfı olan Türklüktür, hedefteki Türkiye Cumhuriyeti devletini kuran, Türkiye halkını tanımlayan ve eşitleyen vasıftır.

1'inci madde ise, iktidarın iç ve dış politika ajandalarının kesişimini anlatmaktadır. Burada, on beş yıllık Suriye bataklığının acı sonuçlarından İran'a kadar uzanan coğrafyanın açmazları vardır. Anayasa'yı sürekli ihlal eden iktidarın bu kez de Anayasa'ya karşı hilesini, kısa ve orta vadeli hedefleri için yapabileceklerini görüyoruz. Bunlardan biri PKK/KCK terör örgütünün silah bırakması ve bunların teyit edilmesi meselesidir. Sorum kısa, sorum net: Bu örgütün Suriye kolu kendini feshetti mi? Hayır, aksine, sivil toplum kisvesi altında yaygınlaşıyor. Bu örgütün İran kolu PJAK ve bağlı yapılanmalarının silah bırakması sağlanabildi mi? Elbette ki hayır. Bu işe "evet" diyen hiçbir Allah'ın kulu sormuyor mu kendine "Oralarda neden silah bırakılmıyor?" diye.

Değerli arkadaşlar, gerçek şu: PKK silah bırakmıyor, yöntem değiştiriyor ve iktidar ortakları da üç beş oy uğruna, Anayasa değişikliği uğruna, ömür boyu başkanlık uğruna bu kirli oyunu milletimize "terörsüz Türkiye" diye pazarlamaya çalışıyor. Milletimizin huzurunda tarihe not düşüyorum: Terör bitmiyor, bir yerde yine silahlanıyor, bir yerde devletleşiyor, bir yerde de silahla yapamadığını siyasetle yapmak üzere meşrulaştırılıyor.

Gelelim Millî Güvenlik Kurulu ve Cumhurbaşkanınca oluşturulacak Kurul meselesine. Bu kanunun uygulanmasını tavsiye kararı almak dışında yetkisi olmayan bir kurulun kararına bağlamak, buradaki hukukçulara soruyorum, ne demektir? Yetki, üyelerinin tamamı Cumhurbaşkanı tarafından atanan bir kurula bırakılırken Meclis iradesi nasıl ve nerede devreye girecektir? Bununla da kalmıyor; bir kurul daha oluşturacaklarmış, o da kanun yürürlüğe girdikten sonra terör faaliyetlerinden dolayı yapılacak soruşturma ve kovuşturmalara izin verecekmiş yani burada da savcılar yetkisiz kılınmaktadır. Bir suç işlenirse soruşturma için Kurulun izni gerekecek, tıpkı Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un kopyası gibi. Teröriste devlet görevlisi muamelesi yapmanın diğer bir düzenlemesidir bu, devlet idare edenin yapabileceği bir iş de değildir yani terörist hakkında soruşturmaya başlamak için bir kurulun onayı gerekmektedir ama niyet bellidir: Bu iktidar için, işlenen suçlar işlerine gelmezse terör, işlerine gelirse masumiyet olarak etiketleniyor; dün masum olan bugün terörist, bugün terörist olan yarın masum olabiliyor. İşin özü, bu yasayla, Cumhurbaşkanına bu kadar sıfatından sonra bir de başkadılık makamı bahşediliyor.

Kanunun ayrıntılarına tam olarak girmiyorum, zaten zamanım da yok; onları, bölümler ve maddeler üzerinde konuşacak olan arkadaşlarım yapacaklar.

Bakın, bir başka önemli nokta da şu: Bu yasa teklifinde örtülü bir amaç daha var; o da Sayın Erdoğan'ı tam yetkili ama aynı zamanda tam sorumsuz kılmak. Yarın biri çıkıp "Bu ihaneti kim yaptı?" derse cevap ne olacak? "Yasayı kim önerdi?" "Şu Komisyon." "Kim görüştü?" "Bu Komisyon." "Kim oy verdi?" "Şu milletvekilleri." "Kim takip etti?" "Şu kurul." "Bunları kim salıverdi?" "Falanca kurul." Peki, sorarım sizlere: Hazırlatan, dikte eden, yangından mal kaçırır gibi bunu kanunlaştıran, hesabı kitabı yapan, kararı da Meclise aldıran Sayın Cumhurbaşkanının sorumluluğu var mı? Yok. Peki, o zaman millete de adalete de ne cevap vereceksiniz? Siz belli ki bunu da düşünmüşsünüz; 10'uncu maddeyle bu kanun kapsamında görev yapan herkese mutlak bir sorumsuzluk zırhı giydiriliyor ama beyhudedir. Hatırlayınız, 12 Eylül darbecileri Anayasa'ya geçici bir madde koyup kendilerine koruma kalkanı yaptılar. Sonuç ne oldu? Devran değişti ve yargılanıp kırk yıl sonra da olsa ceza aldılar. Bunu

yapan iktidar bu gerçeği görmüyor olamaz. Bugün kendiniz için yazdığınız koruma hükümlerinin yarın sizi hukukun önünde hesap vermekten kurtaracağını mı zannediyorsunuz? İktidarlar değişir, kanunlar değişir ama hesap değişmez çünkü ihanetin zaman aşımı yoktur. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (Devamla) - Saygıdeğer milletvekilleri, şehitlerimizin hatırası, gazilerimizin hukuku, terör mağdurlarının adalet beklentisi bu kanunun neresindedir? Sürece kattığınız bir sus payından başka onlar sizin için de ne ifade etmektedir? Bu metin fail odaklıdır; mağduru görmezden gelmiş, zararın tazminiyle ilgilenmemiş yani gerçeğin ortaya çıkmasını düzenlemenin dışında bırakmıştır. Yıllarca evladının, eşinin, kardeşinin faillerinin cezalandırılmasını bekleyen aileler yok sayılarak dosyalar idari bir kurulun kararıyla bir gecede kapatılabilecektir.

Millî birlik, hukukun bir örgüte göre esnetilmesiyle değil devletin meşru düzeninin tavizsiz korunmasıyla ayakta kalır. Devlet bir grubun, bir zümrenin, bir iktidarın mülkü değildir; devlet, sahibinindir; devlet, büyük Türk milletinindir! (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Bu Gazi Meclis milletin helal oylarıyla kurulmuş millî egemenliğin tecelligâhıdır. Kapalı kapılar ardında şekillenen bir mutabakat Meclisin iradesiymiş gibi önümüze getirilemez. Hepimiz bu çatı altında Türk milletinin huzurunda bir yemin ettik devletin varlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü koruyacağımıza dair; üstelik namusumuz üzerine de ant içtik, bu kürsüde sizler de bunu okudunuz. Sormak zorundayım: O yemini ettikten sonra hiç mi "Yeminimin gereğini yapabilecek miyim?" diye dertlenmediniz? Bu teklifin altına imza atarken, Komisyonda "evet" oyu verirken bir kez olsun o yemin hiç aklınıza gelmedi mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

DURSUN MÜSAVAT DERVİŞOĞLU (Devamla) - Bitiriyorum Başkanım.

Peki, bugün burada o yemini bile bile çiğneyecek misiniz, bu teklife "evet" mi diyeceksiniz? Bakın, buradan söylüyorum: Biz "hayır" diyeceğiz, tarihin doğru yerinde duracağız, milletimizin huzurunda namusumuz ve şerefimiz üzerine ettiğimiz yeminimize sadık kalacağız. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, tesadüf değil ancak tevafuk olarak hatırlanmalıdır ki yüz altı yıl önce bugün, 10 Ağustos 1920 yılında "Sevr" denilen o teslimiyet belgesi imzalanırken dönemin İstanbul Hükûmeti ve mütareke basını devleti tasfiye eden o metni "Artık kan dursun." diyerek alkışlamıştı. O gün Anadolu'da millî mücadeleyi ve Misakımillî'yi savunanlar marjinal ve kanun tanımaz ilan edilmişti ama bu cumhuriyeti kuran o gün alkışlanan iktidar sahipleri değil o gün horlanan bir avuç kahramandı. Yüz altı yıl sonra bugün de bu Genel Kurulda aynı sınavdan geçiyoruz. Tarih, çoğunluğun o gün yaptığı alkışları değil hakikatin yanında duranların sesini yansıtmıştır ve emin olun, bundan sonra da tarih neye mal olacağını bilmeden veya umursamadan emirle el kaldıranları değil doğru zamanda, doğru yerde, doğru kararı verenleri yüceltip tarihe kaydedecektir. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Hiçbir aklı başında memleket dış tehditlere karşı önlem almak için içindeki yurttaşlık düzenini değiştirmez, sarsamaz ve yıkamaz. İşte, süreciniz, bu sebeple de bir ihanet anlamına geliyor.

Son sözümü, yüreğimdeki ferahlıkla büyük Türk milletinin gözünün içine baka baka söylüyorum: Biz şu an siyaset yapmıyoruz; bizim yaptığımız, namusumuz üzerine ettiğimiz yemine sadakattir. Türk milletinin şanlı tarihinin, kutlu varlığının bekçisi ve sözcüsü olmaktan başka gayemiz; cumhuriyetimizin ve milletimizin yaşamasından başka bir sevdamız yoktur. Oy çoğunluğun, sizlerin; hüküm tarihin, son söz de büyük Türk milletinindir!

Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ilk olarak Kars Milletvekili Sayın İnan Akgün Alp.

Buyurun Sayın Alp. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin geneli üzerinde Cumhuriyet Halk Partimizin görüşlerini arz etmek üzere huzurlarınızdayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizler, tarihsel bir tutarlılık içerisinde, siyasetin silahlardan arındırılmasını, bu yolda güvenli bir toplumsal ve siyasal ortamın sağlanmasını, giderek demokrasinin eksiksiz işleyebilmesini ve kurumsallaşmasını, bu yolla başta Kürt sorunu olmak üzere toplumsal sorunların barışçıl yöntemlerle çözülmesine yönelik çabaları her zaman destekledik ve bugün de bu çabaları tereddütsüz olarak destekliyoruz.

Sayın milletvekilleri, Kürt sorununun demokratik çözümü amacıyla yürütülen çabalar yeni bir cesaret, bilgelik ve uzlaşma isteği gerektiren, ülkemizin, bölgemizin ve dahi dünyanın çok ihtiyaç duyduğu yeni bir dönemdir. Yakın tarihte Orta Doğu'da ve bölgemizde yaşanan gelişmeler bize bir kez daha göstermiştir ki emperyalist güçlerin manevralarına karşı halkların ve ülkelerin de kendilerini yeniden örgütlemeleri gereken bir dönemdeyiz. Bu örgütleme halklar arasında yeni siyasi birlikler oluşturma doğrultusunda güçlü adımlar atılmasını da gerektirmektedir.

Sayın milletvekilleri, yaşanan gelişmeler göstermektedir ki Türkiye ve çevresinde büyük riskler var ama aynı zamanda yeni ufuklar da açılıyor. İnanıyoruz ki görüşülmekte olan bu yasa bir başlangıç olacak ve biz de ülke olarak yeni bir gelecek inşa edeceğiz. Bu yeni gelecek, ellerini eski ayrılıkların ötesine uzatabilenlere aittir. Bu yeni gelecek, şiddet ve zor yoluyla siyaset yapmayı ve geçmişin dogmatizmini reddedenlere aittir. Gelecek, demokratik yolları izleme cesaretini gösterenlere aittir. Bu demokratik yolların her bireye ve her etnik gruba ortak yaşam için yeni sorumluluk vereceğini de öngörüyoruz. Türkiye'de bu yasa vesilesiyle yeni bir siyasi kültür gelişecektir. Bu kültür eski sorunları demokrasi ruhuyla ele alıp çözmeye de olanak taşıyacaktır.

Değerli milletvekilleri, yeni sürece dâhil olan herkese içtenlikle başarı ve sabır diliyoruz. Emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz. Yeni dönemde gelişen birlikte yaşama anlayışı kronikleşmiş krizlere ve kan dökülmesine son verebilir; bunun sürdürülebilir olmasını umut ediyoruz. Bilinmelidir ki barış ve refah iklimi ancak özgür bir ülkede yeşerir. İnşallah ülkemiz silah ve şiddetin gölgesinden kurtulacak, barış ve refah içerisinde olacaktır. Görüşülmekte olan yasanın barış ikliminin oluşmasına vesile olacağını umut ediyoruz. Bu umudu bugüne kadar canlı tutan, adalet, özgürlük ve hakikat arayışından asla vazgeçmeyen, onurlu bir barış için bedel ödeyen herkesi saygıyla anıyorum. Hayatını kaybeden tüm şehitlerimizi minnet ve saygıyla anıyor, onlara Allah'tan gani gani rahmet diliyorum. Vatan, kahraman şehit ve gazilerimize minnettardır.

Sayın milletvekilleri, ülkemizde on yıllardır devam eden çatışmalı ortam çok sayıda insanımızın ölümüne yol açtı, devletimize büyük zararlar verdiği gibi çatışmanın içinde bulunan halkımıza da çok zararlar verdi. Bu nedenle artık ölümleri durduracak, herkes için daha iyi bir durum yaratacak barışçıl bir çözüme ulaşabileceğimizi umut ediyoruz.

Partimiz bu sürece sorumluluk anlayışıyla, devletin kurucu partisi olma tarihsel misyonuyla ve devleti yaşatma perspektifiyle yaklaşmaktadır. Cumhuriyetin 2'nci yüzyılında ülkemizin üniter yapısından, demokratik hukuk devletinden taviz vermeden bu ülkede yaşayan herkesin kendisini eşit, özgür ve güvende hissedebileceği bir Türkiye inşa edeceğiz. Hiç kimsenin şüphesi olmasın ki cumhuriyetin kurucu iradesi 2'nci yüzyılda da toplumsal barışın ve ortak geleceğin kurucu iradesi olacaktır.

Sayın milletvekilleri, bizim bu yasa konusundaki ilkesel tutumumuz, Türkiye Büyük Millet Meclisi Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunun hazırladığı raporda belirtilen çerçevede hukuki ve yasal sürecin başlaması, bu yolla çatışma ve silahların tamamen devreden çıkarılması çabalarına öncü olmaktır. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak tarihin omuzlarımıza yüklediği sorumluluğun bir gereği olarak bu tarihî süreçte yalnızca destek veren değil; sorumluluk alan, öncülük eden ve doğru istikameti gösteren bir anlayışla hareket edeceğiz. Bu süreç bir bölünme, parçalanma veya ayrışma süreci değil; tam tersine, yaraları sarma, kardeşliği güçlendirme ve milletçe yeniden kenetlenme sürecidir.

Yasaya dayanak teşkil eden Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu çalışmaları, Türkiye Büyük Millet Meclisinin temsil gücü ve demokratik meşruiyeti içerisinde yürütülen toplumsal barışın, birliğin ve millî dayanışmanın güçlenmesine yönelik tarihî sorumluluğun bir yansıması olarak kabul edilmelidir.

Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunda ele alınan hedefler dönemsel söylem ya da konjonktürel birer hamle değil birer devlet politikasıdır; biz bu politikaya tereddütsüz katkı vereceğiz. Ayrıca, ülkemizde önce bir siyasi kriz, sonra da sokakları ve linç kültürünü harekete geçirerek bir güvenlik krizi çıkarma yoluyla etnik ve mezhepsel bir iç karışıklık, ayrışma ve çatışma zemini oluşturma amacıyla yeniden örgütlenen ve sinsice sürece yönelik toplumsal tepki yaratmaya çalışan ve demokrasi uğruna nice bedeller ödeyenlerin mağduriyet ve meşruiyetini devşirmeye çalışan yapılara da asla geçit vermeyeceğiz.

Sayın milletvekilleri, konuşmamın bu bölümünde, görüşülmekte olan yasa teklifine ilişkin, Adalet Komisyonu üyesi bir milletvekili olarak bazı teknik izahatlar da yapmak istiyorum. Bu yolla yürütülen tartışmalara katkı sunacağımıza da inanıyorum.

Yasa gündeme geldiğinden beri yürüyen tartışmaların önemli bir bölümü, Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu Raporu'nun 6'ncı bölümü kapsamında hazırlanan bu yasanın Rapor'un 7'nci bölümünde ifadesini bulan demokratikleşmeyle ilgili önerileri kapsamadığı, bu nedenle, görüşülmekte olan kanunun beklentileri tam olarak karşılamadığı yönündedir; oysa Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu Raporu'nun 6'ncı bölümünde tanımlanan ve örgütün tüm unsurlarıyla silah bıraktığının güvenlik birimlerince tespit ve teyidini ifade eden kritik eşiğin Rapor'un 7'nci bölümünde yer alan adımlar bakımından bir başlangıç noktası oluşturduğunu tüm partiler Komisyon aşamasında kabul etmişlerdir. Bugün bu yasayla, işte, bu başlangıcı yapıyoruz. 2015 yılında süreci akamete uğratan tecrübe karşısında bugün yürüyen sürecin özgün yanının silahların en başta bırakılması olduğunu ve sürecin barış inşası, geçiş dönemi adaleti ve kalkınmayı kapsayacak şekilde yürütülmesi gerektiğini biz, Adalet Komisyonu görüşmelerinde ifade etmiştik. Önemine binaen bir kez de burada ifade ediyoruz: Çözüm mimarisinin bir gereği olarak silahların devreden çıkarılması, güvenli bir siyasal ortamın oluşması için atılması gereken ilk adımdır. İşte, bugün, bu ilk adımı atıyoruz.

Sayın milletvekilleri, yürümekte olan bir diğer tartışma da teklifin bir genel veya özel af niteliği taşıyıp taşımadığıdır. Bilindiği üzere, genel af, kamu davasını ve kesinleşmiş mahkûmiyeti bütün cezalarıyla ortadan kaldırmaktadır. Özel af ise kesinleşmiş cezanın infazından tamamen veya kısmen vazgeçilmesi ya da cezanın daha hafif bir türe çevrilmesi sonucunu doğurmaktadır. Oysa bu teklifte suçun hukuki niteliğinin, mahkûmiyet hükmünün ve ceza sorumluluğunun korunduğunu görmekteyiz. Anayasa Mahkemesi 2020 yılı tarihli kararlarında cezanın miktarını ve türünü değiştirmeyip, yalnızca infazın şekli ve rejimini düzenleyen hükümlerin özel af sayılmayacağını kabul etmiştir. Görüşülmekte olan düzenleme, daha önce yürürlüğe giren 4616 ve 4758 sayılı Kanunlardan da farklı olarak sadece örgütün feshine bağlı geçici, sınırlı ve kendine özgü bir erteleme rejimi oluşturmaktadır. Ceza ve

infaz politikalarının belirlenmesi, Anayasa'nın çizdiği sınırlar çerçevesinde her zaman Türkiye Büyük Millet Meclisinin takdir yetkisi kapsamındadır. Toplumsal şartların değişmesi, güvenlik politikalarının ulaştığı seviye ve kamu düzeninin ihtiyaçları dikkate alınarak ceza adalet sisteminde yeni düzenlemeler yapılması yasama organının anayasal görevlerinden biridir. Görüşülmekte olan bu teklif, bu yetkinin kullanılmasının somut bir örneğini oluşturmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

İNAN AKGÜN ALP (Devamla) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sözlerime son verirken ifade etmek istiyorum ki silahlar susarsa kardeşlik güçlenir, kardeşlik güçlenirse Türkiye güçlenir, Türkiye güçlenirse milletimiz kazanır, birlik varsa gelecek de vardır. Bu topraklar ayrılığın değil birliğin, düşmanlığın değil kardeşliğin yurdudur. Bu yasada bir teslimiyet veya mağlubiyet yoktur. Barış, onurlu bir barıştır. Herkes kazanacaktır, halkımız müsterih olsun Türkiye kazanacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerle, teklife Cumhuriyet Halk Partisi olarak "evet" oyu vereceğimizi belirtiyor, hayırlı olmasını temenni ediyorum. Beni dinlediğiniz ve dikkatiniz için teşekkür ediyorum. (CHP, DEM PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci söz İstanbul Milletvekili Sayın Oğuz Kaan Salıcı'ya ait.

Buyurun Sayın Salıcı. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA OĞUZ KAAN SALICI (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, siyasi partilerimizin Değerli Genel Başkanları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben Adıyamanlıyım, sevgili hemşehrim Sırrı Süreyya Önder'in bu yıl aramızda olmasını çok isterdim, bugünü görmek en çok onun hakkıydı; mekânı cennet olsun. (CHP ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bizim oraya Şam ve Beyrut Ankara'dan daha yakın, Adıyaman'a Bağdat İzmir'den, Tebriz İstanbul'dan daha yakın. Buralar Orta Doğu'nun kadim şehirleri. "Coğrafya kaderdir." derler ya bizim kaderimiz birbirine bağlı. Ben doğduğumda Suriye'yi Hafız Esad, daha iki sene öncesine kadar da oğlu yönetiyordu. 3 yaşımdayken Lübnan'da iç savaş başladı. 7 yaşımdayken İran'da devrim oldu. İran ile Irak sekiz yıl savaştı. Hayatımın yirmi üç yılında Irak'ı Saddam Hüseyin yönetti. 9 yaşımdayken Mısır'da, İsrail'le barışan Enver Sedat öldürüldü, İsrail Golan Tepeleri'ni hukuksuzca ilhak etti. PKK terörü başladığında 12 yaşımdaydım. Üniversite için İstanbul'a gittiğim yıllarda Kuveyt'te Amerika ile Irak savaşıyordu. Oslo'da İzak Rabin ile Yaser Arafat barışıyordu. Bugün bunların hiçbiri yok. Savaşlar oldu, yeni düzenler kuruldu, kurulan düzenler bozuldu, aktörler değişti, yeni savaşlar, yeni barışlar oluştu. Bugün kızım 10, oğlum 6 yaşında. En büyük dileğim, evlatlarımızın terörün, şiddetin, savaşın uğramadığı bir Türkiye'de büyümesidir, sorunlarını konuşarak çözebilmeleridir; bugün omuzlarımda ben bu sorumluluğu taşıyorum.

Olağanüstü bir bölgesel kırılma döneminden geçiyoruz. İran'ın direniş ekseni kırıldı. Suriye'de Baas Rejimi çöktü. İhvan siyaseti iflas etti. Irak yeni dengeler arıyor. İsrail'in sınırları belirsizleşti. Filistin'de 70 binden fazla insan katledildi. Orta Doğu'da ekonomik ve siyasi güç ilişkileri değişiyor, dahası Orta Doğu'da sınırlar değişiyor; yüz yıl önce de sınırlar değişmişti. Bundan tam yüz dört yıl önce, 6 Mart 1922'de Sakarya Muharebesi'nden sonra, Büyük Taarruz'dan önce Gazi Mustafa Kemal Atatürk bu Meclisin kürsüsüne çıktı ve şunları söyledi: "Türkiye'yi yok etmeye çalışanlar ile Türkiye'nin yok olmasında çıkar görenler zamanla birleşmiş, ittifak kurmuşlardır." Yüzyıllar boyunca bu anlayış bir gelenek hâline gelmiş ve sonuçta, sonunda çeşitli bahanelerle Türkiye'nin iç işlerine, yönetimine ve hayatına müdahale etmeye kadar varmıştır.

Değerli arkadaşlar, işte, bu müdahaleleri püskürtmenin yolu toplumsal barıştır; milletin birbirine şüphe dolu gözlerle bakmamasıdır; Meclisin milletin ortak iradesini güçlü biçimde taşımasıdır. Çünkü askerî cephede, savaşta yenilebilirsiniz, günü gelir yeniden taarruz edersiniz ama milletin ortak iradesi çökerse asıl tehlike orada başlar. Birlik ise milletin iradesinin zemini olan Mecliste kurulur. Halkımızın isteği bağımsız ve kardeşçe yaşamaktır. Meclisin görevi de bunu başarmaktır.

Biz bugün Kürt meselesini çözmüyoruz. Biz bugün Kürt meselesinin silahlardan arındırılması yönünde tarihî bir adım atıyoruz. Silahın olduğu yerde sözün bir anlamı kalır mı? Biz bugün sözü başlatıyoruz.

Değerli arkadaşlar, bakın, Sosyaldemokrat Halkçı Partinin 1989 yılında yazdığı rapordur bu. Herkes korkarken biz cesurduk. Herkes korkarken biz konuştuk. Demokratik çözümün adresini ilk biz gösterdik. Siyasi rakiplerimiz ne yaptı? "Terörle iş birliği yapıyorsunuz." diye bize iftiralar attı hatta mitinglerde montaj videolar bile yayınlandı. Atı alan Üsküdar'ı geçti, kara propaganda kazandı. İktidar sıralarında oturan değerli arkadaşlar, madem barışın kapısını açıyoruz, sizce de Türkiye'ye bir özür borcunuz yok mu? (CHP sıralarından alkışlar) Bu işin bugüne gelmesini en tutarlı şekilde Sosyaldemokrat Halkçı Parti, Cumhuriyet Halk Partisi geleneği savundu. "Çözümün adresi Meclistir." dediğimizde bize müstehzi gülenler olmuştu. İşte, şimdi Mecliste çözüyoruz.

Değerli arkadaşlar, Sayın Sırrı Sakik o günlerin tanığıdır. Sayın Ayşegül Doğan burada, rahmetli Orhan Doğan'ın kızı. Babasının gözaltına alındığı Mecliste bugün birlikte çalışıyoruz. O günleri hayırla hatırlayan kimse kalmadı. Ama maalesef, bu Meclisten milletvekili alıp götürmeyi marifet zanneden bir anlayış hâlâ yaşıyor. Varsa fezlekesi milletvekilliği bittikten sonra yargılanır ama önemli olan Meclisin itibarını korumaktır.

Değerli arkadaşlar, Türkiye uzun yıllar boyunca bazı meselelerini güvenlik ekseninin dışına çıkarak konuşmayı başaramadı. Hatta siyaset neredeyse öyle bir noktaya geldi ki; depreme millî güvenlik sorunu demezsen sağlam konut yapılmaz, orman yangınlarına millî güvenlik sorunu demezsen itfaiye çalışmaz, yolsuzluğa millî güvenlik sorunu demezsen üstüne gidilmez hâle geldi. Her meseleye güvenlik gözüyle bakıldı, sorunlar o şekilde ele alındı. Belki kavramın içi boşaltıldı. Bugün, kelimenin tam anlamıyla millî güvenliğimizi yakından ilgilendiren bir noktaya gelindi. Şunu bilelim: Türkiye'nin asıl ihtiyacı, sorunlarını çözebilmek için onları önce birer güvenlik tehdidine dönüştürmek zorunda kalmadığı bir siyaset düzenidir. İşte, bu mantıkla, sürecin gerçek başarısı, silahların kaç adet teslim edildiğiyle değil siyasetin ne kadar genişlediğiyle ölçülmelidir. Demokratik siyasetin alanı genişledikçe şiddet alanı daralacaktır. Sürecin itici gücü bölgesel güvenlik denklemi olmakla birlikte, Türkiye'nin geleceğini yalnızca dış gelişmelerin belirlediği bir güvenlik refleksi üzerine kurmak doğru değildir. Çünkü jeopolitik gelişmeler değişken ve dalgalıdır, demokratik siyaset ise kalıcıdır. Bugün dış gelişmeler nedeniyle başlayan bu süreç, yarın koşullar değiştiğinde ortadan kalkmamalıdır. Sürecin devlet politikasına dönüşmüş olması bu açıdan kıymetlidir, anlamlıdır ve kalıcılığını pekiştirmektedir. Meselelerimizi konuşarak aşma iradesinden asla geri adım atılmamalıdır. İster ana dili ister yerel yönetim temelli talepler olsun, terör hiçbir zaman meşru bir yöntem olmamıştır, bundan sonra da olmayacaktır. İşte, artık silah olmayacak değerli arkadaşlar, artık konuşma vaktidir. Terör gerekçesiyle demokrasimizi askıya alanların artık bahanesi kalmayacaktır. Artık demokratikleşme zamanıdır. Bizi, Komisyonumuzun raporuna, "Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyulmalıdır." diye yazdırmak zorunda bırakan zihniyeti değiştirme zamanıdır. Kayyum uygulamalarına veda etme zamanıdır. Herkes için bireysel özgürlükleri garanti altına alma zamanıdır. Artık komedyenler için, gazeteciler için, sanatçılar için ifade özgürlüğü zamanıdır. Hukukta "masumiyet karinesi" diye temel bir ilke olduğunu hatırlamanın zamanıdır. Demokratikleşmeden kastımız da dar çerçevede ele

alınmamalıdır. Demokrasi, yalnızca seçim veya kuvvetler ayrılığı değildir, bunlar gereklidir ama yeterli değildir. İşte, tam da burada konuşmamız gereken kavram yurttaşlıktır. Bizim hedefimiz; her yurttaşın kökeni, kimliği, inancı, yaşam tarzı, ana dili, oy verdiği parti ne olursa olsun devlet tarafından eşit saygıya layık görülmesidir. Güçlü devlet, yurttaşını yalnızca yönetmez, yurttaşını tanır, dinler, muhatap alır, onurunu korur. Hukuk metinlerine "Herkes kanun önünde eşittir." diye yazmak yetmez, eşitlik, kamusal saygınlığın eşit paylaşılmasıdır. Hiçbir yurttaş yolda çevirmeden geçerken, mülakata girerken sadece kimliğindeki doğum yerinden veya isminden dolayı endişe hissetmemelidir. Bir yurttaş kendisini devlet karşısında sürekli açıklamak zorunda hissediyorsa demokrasi henüz tamamlanmamıştır. Bir yurttaş kendi kimliği nedeniyle eksik muamele gördüğünü düşünüyorsa cumhuriyet henüz tamamlanmamıştır. İşte, yapmamız gereken tam da budur, cumhuriyetimizi demokrasiyle taçlandırmaktır. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, hani bir laf ediliyor: "Türk, Kürt, Arap kardeştir." Doğrudur, kardeştir. Boşnak, Çerkez, Gürcü, Arnavut, Laz ve diğer herkes de kardeştir ama unutmayın, sadece savaşırken ve savunurken değil, biz ölürken de yaşarken de kardeşiz; işsizlikte de kardeşiz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

OĞUZ KAAN SALICI (Devamla) - ...yoksullukta da kardeşiz, adaletsizlikte de kardeşiz, kredi kartının asgari bölümünü yatırırken de kardeşiz. Ortak düşmandan önce ortak bir yaşamımız, ortak bir vatanımız var bizim.

Evet, biz güçlü devlet istiyoruz ama yurttaşlarının korktuğu değil, yurttaşına güven veren güçlü bir devlet istiyoruz. Biz büyük bir devlet istiyoruz ama yurttaşına büyüklenen değil, yurttaşını büyüten bir devlet istiyoruz. Silahların susması önemlidir ama bundan daha önemlisi "Ben sorunlarımı siyaset dışı yöntemlerle çözebilirim." duygusunu altüst edebilmektir. Gelin, hep beraber güvenliği demokrasiyle, devleti yurttaşla, cumhuriyeti özgürlüklerle güçlendirelim. İşte, o zaman, yalnızca terörü değil, terörün beslendiği siyasal zemini de geride bırakmış olacağız.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Feti Yıldız.

Buyurun Sayın Yıldız. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA FETİ YILDIZ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisinin görüşlerini sunmak üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey'in 22 Ekim 2024 tarihinde yapmış olduğu çağrıdan bugüne kadar, çok şükür, yuvalara yeni ateşler düşmemiştir. Bu hakikat yeryüzündeki hiçbir maddi değerle ölçülemez, hiçbir siyasi duruş onun kadar kıymetli olamaz. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a şükranlarımızı bildiriyoruz, iradesiyle "terörsüz Türkiye" sürecini devlet politikası hâline getirmiştir. Meclis Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş'a değerli katkıları ve büyük emeği için teşekkür ediyoruz. Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonunun tüm üyeleri yaz boyunca fedakârca mesai yapmıştı, hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyoruz. Görüşmekte olduğumuz kanun teklifi üzerinde eleştirileriyle katkı sunan her milletvekiline, basın mensuplarına da ayrı ayrı teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, on binlerce insanımızın hayatına, devasa kaynaklarımızın heba olmasına neden olan terörü tarihin karanlık çöplüğüne göndermek üzereyiz. Terör, siyasi, ideolojik, dinî veya

etnik hedeflere ulaşmak için şiddeti kullanan, hedef aldığı kurbanların ötesinde geniş kitleler üzerinde korku ve yıldırma iklimi yaratan bir insanlık suçudur. Terör, çağdaş devletlerin egemenlik, güvenlik ve toplumsal istikrarını derinden sarsan çok boyutlu bir tehdittir. Özellikle soğuk savaş dönemi sonrası uluslararası sistemin parçalı yapısı devlet dışı silahlı yapıların güç kazanmasına zemin hazırlamış, o aktörlerin çoğu yine etnik, dinî, ideolojik motivasyonlarla hareket ederek devlet otoritesini zayıflatmıştır. Türkiye Cumhuriyeti 1980'lerden itibaren terörün sistematik biçimde kullanıldığı bir süreci yaşamıştır. Bölücü ve radikal örgütlerin ülke bütünlüğüne yönelik eylemleri millî güvenlik siyasetinin temel önceliği hâline gelmiştir. Bu kapsamda "terörsüz Türkiye" vizyonu salt bir güvenlik politikası olarak görülmekten ziyade, devletin bekası, iç cephenin güçlenmesi, hukukun üstünlüğü, demokratik katılım, toplumsal dayanışma, ekonomik kalkınmayı kapsayan bir devlet politikasıdır. Türkiye'nin jeopolitik konumu, 3 kıtanın kesişme noktasında yer alması, güvenlik risklerinin yalnızca ulusal değil, bölgesel ve küresel boyutlar taşımasına da neden olmaktadır.

Değerli milletvekilleri, "terörsüz Türkiye" süreci, küresel ve bölgesel krizlerin yoğunlaştığı bir dönemde devletin bekası, kardeşlik hukuku ve ortak tarih bilinci üzerinden bölgesel istikrarsızlıkları minimize etmeyi amaçlayan bir hedef çerçevesinde yürümektedir.

1 Ekim 2024'te Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama yılının açılış töreninde liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin bundan tam altı yüz yetmiş yedi gün önce DEM PARTİ'li milletvekilleriyle tokalaşması, onlara hitaben söylediği sözler siyasi hayatımızda yeni bir kapıyı aralamıştır. Yine, 22 Ekimde grup toplantısında yaptığı tüm ezberleri bozan tarihî çağrı Türk siyasetinde bir dönüm noktası olmuştur. Bu tarihî çağrı bir milattır, yüzyılın en cesur dönüştürücü siyaset hamlesidir. Bu hamle ve aradan geçen zaman, PKK'nın kendini feshetmesi ve silahları bırakma kararı almasıyla sonuçlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, 12 Mayıs 2025'te kongresini toplayan PKK'nın kendini feshetmesiyle süreç yeni bir boyut kazanmıştır. Yarım asra yakın bir süredir Türkiye'nin enerjisini, insan kaynaklarını, ekonomik refahını sömüren, bin yıllık kardeşliğe kasteden bir yapı tasfiye edilmiştir. Elbette, bu sonuca ulaşmak kolay olmamıştır. Kardeşliğimizi hedef alan terör tehdidinin ortadan kaldırılması ve toplumsal huzuru güçlendirmek için Türkiye Büyük Millet Meclisinde yüzde 95'in üzerinde bir temsille kurulan Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu uzlaşma ikliminin yaratılmasında önemli bir görev yapmıştır. 5 Ağustos 2025'te çalışmalarına başlayan Komisyonun Başkanlığını Meclis Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş Bey yapmıştır. Meclisteki 12 siyasi partiden 11'inin katılımıyla çoğulcu ve kapsayıcı bir yapı kurulmuştur. Komisyon 21 kez toplanmış, 137 kişi ve kurumun görüşlerini almış, doksan bir saatlik bir çalışmanın sonunda 4.318 sayfa tutanak tutulmuştur. "Terörsüz Türkiye" sürecinde büyük bir rıza üretilmiş ve süreç aziz milletimiz tarafından sahiplenilmiştir. Komisyonda her görüş temsil edilmiş, sonuç olarak büyük bir mutabakatla, 47 kabul, 2 ret, 1 çekimser oyla yapılacakları belirleyen bir rapor ortaya çıkmıştır. Dünya görüşleri farklı siyasi partiler Türkiye'de bir ilki gerçekleştirmiş ve asgari müştereklerde buluşmuştur. "Terörsüz Türkiye" barış ve huzur demektir, demokrasi ve hürriyet demektir, kardeşlik demektir. Yapılan kapsamlı toplantılarda müşterekleri önceleyen, farklılıklara hürmetkâr bir anlayış öne çıkarılmıştır. Müstakil bir geçici yasa düzenlemesi için, af ve cezasızlık algısına yol açmadan kapsayıcı olma şerhi rapora düşülmüştür.

Değerli milletvekilleri, "terörsüz Türkiye" süreci öngörülen bir plan dâhilinde ilerleyecek, hukuk devleti daha da güçlenecek, dürüst ve samimi adımlar, dış dayatmalara kapalı öneriler, bin yıllık kardeşliğe ve ortak yaşama dönük tasarruflar Milliyetçi Hareket Partisi tarafından her zaman desteklenecektir. Yüreğimizle, gönlümüzle "terörsüz Türkiye"nin yanındayız. Tarihe, ecdada, şehitlere sahip çıkmak, ortak geleceği kucaklamak, millî değerler etrafında birleşmek, millî devleti korumak, bin yıllık kardeşliği yaşatmak amacıyla "terörsüz Türkiye"nin sonuna kadar arkasındayız.

Sayın milletvekilleri, devletin temel görevi milletin bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, cumhuriyetin niteliklerini korumak, kişilerin temel hak ve hürriyetlerini, toplumun huzur ve mutluluğunu sağlamaktır. Sosyal hukuk devleti, adalet ilkeleriyle bağdaşmayan engelleri de bu arada kaldırmaktır. Temel amacımız silahlı yapılanmaların ortadan kaldırılması ve demokratik siyaset alanının güçlendirilmesi, toplumsal bütünleşmenin sağlanması ve milletimizin ortak değerlerinin korunmasıdır. Hukuk devleti adaletin sağlanması, kamu düzeninin korunması, toplumsal huzurun güçlendirilmesi ve suç işleyen bireylerin yeniden topluma kazandırılmasını gözeten çok boyutlu bir anlayışı ifade etmektedir. Bu yaklaşım doğrultusunda, ceza-adalet sistemi yalnızca geçmişte işlenmiş suçlara karşılık verme amacı taşımamaktadır; kamu düzeni ve güvenliğini sağlamak, yeniden suç işlenmesini önlemek, bu çerçevede hazırlanan teklifte gelecekte benzer olayların yaşanmasının önlenmesi, elde edilen kazanımların kalıcı hâle gelmesi, kamu güvenliğinin daha güçlü biçimde tesis edilmesidir.

Sayın milletvekilleri, kanun koyucunun ceza ve infaz politikalarını belirleme konusunda takdir yetkisi vardır. Hukuk devletinin çizdiği sınırlar içerisinde kamu yararını gerçekleştirmeye yönelik anayasal bir yetkidir. Teklif, mahkûmiyet hükümlerini ortadan kaldıran, suçların hukuki niteliğini değiştiren veya ceza sorumluluğunu sona erdiren bir düzenleme niteliğinde değildir. Bazı arkadaşlarımız maalesef kanunun gerekçesini ve lafzını okumadan, metnini okumadan bunun bir af olduğunu iddia edecek kadar gerçekten uzağa düşmektedir. Devam eden soruşturma ve kovuşturma süreçleri ile kesinleşmiş mahkûmiyet hükümleri bütün sonuçlarıyla varlığını korumakta; suçun vasfına, mahkûmiyet kararına veya cezai sorumluluğuna ilişkin herhangi bir değişiklik önerilmemektedir, öngörülmemektedir aynı zamanda.

Değerli arkadaşlar, huzurunuza getirdiğimiz kanun teklifinin nitelikli bir çoğunlukla kabul edilmesi... Bunun özel af olduğu iddiası var. Değerli arkadaşlar, bu mantığı devam ettirirsek, eğer her infaz düzenlemesinde bir kısım, bir miktar cezanın cezaevi dışında çekilmesini esas alırsak Covid izninde insanları üç yıl, beş yıl dışarı çıkardığımız kanun için de nitelikli çoğunluk ararsınız. Buna, bu duruma düşmeyi hiçbiriniz istemezsiniz herhâlde. Yani bir meseleyi anlatırken ya öğreneceksiniz ya da danışacaksınız ancak Sayın Cumhurbaşkanıyla, Cumhur İttifakı'yla ihtilafı olan insanlardan görüş alırsanız -sataşmak için söylemiyorum- açığa düşersiniz.

Ben sözü fazla uzatmak istemiyorum, kanun teklifinin bir çoğunlukla kabul edileceğini bekliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Siirt Milletvekili Sayın Tuncer Bakırhan.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA TUNCER BAKIRHAN (Siirt) - Sayın Başkan, partilerin çok Değerli Genel Başkanları, kıymetli milletvekilleri, bizi izleyen değerli Türkiye halkları ve cezaevindeki bütün yoldaşlarım; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, Sırrı Süreyya Önder şahsında barış için emek veren, çaba harcayan ama bugün aramızda olmayan bütün arkadaşlarımızı da saygı, minnet ve rahmetle anıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, bugün ülkemizin kaderini ilgilendiren önemli bir gündemi görüşmek için bir aradayız. Bir asırlık Kürt meselesi, çatışmanın gölgesinden hukukun zeminine taşınıyor. Biz burada bu tarihî geçişe tanıklık ediyoruz. Görüştüğümüz bu kanun teklifi ülke olarak yeni bir istikamette yol almanın pusulasıdır, bizi bu istikamete götürecek olan adres Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

Saygıdeğer üyeler, cumhuriyetin ilk yıllarında Kürt meselesi sıkıyönetim zihniyetiyle idare edildi. Takrir-i Sükûn'dan istiklal mahkemelerine, gizli idare planlarından olağanüstü hâl rejimlerine kadar mesele hep istisnanın bir konusu oldu. Bu meselenin devlet katındaki tarihi, ikili devlet pratiklerinin yaygınlaştığı, siyasetsizliğin örgütlendiği, istisnanın genişlediği bir tarih oldu, bunun bedelini şu veya bu şekilde bütün ülke ödedi. Şimdi, acı ve inkâr dolu sayfayı kapatma şansıyla karşı karşıyayız. Bütün cümlelerimizin gramerini değiştirmemiz gereken bir zaman dilimindeyiz. Bugün mesele ilk kez gerekçesi yazılmış, müzakere edilebilir, itiraz edilebilir, olağan bir yasama diliyle konuşuluyor. Bugünün önemi, tarihsel bir düğümün nihayet siyaset eliyle çözülmeye başlanması ve Meclisin kayıtlarına geçmesidir. Parlamento bu meseleyi siyaset ve müzakereyle çözme sorumluluğuyla karşı karşıyadır. Bu, aynı zamanda ortak tarihimize ve ortak geleceğimize karşı Meclisin bir sorumluluğudur.

1064'te, Kars'ta, Şeddadi Kürtleri ile Selçuklular arasında başlayan ortak kader ve hukuk 1071'de Malazgirt'i, Anadolu'nun kapılarını açtı. Sonraki yıllarda bu kader ve hukuk güncellendi, uzun yüzyıllar devam etti. 1900'lerin küresel, bölgesel ve ulusal atmosferinde bozulan bu dinamiği şimdi demokratik ve eşitlikçi ilkeler etrafında güncelleme şansına sahibiz. O hâlde, Parlamento bu sorumluluğu taşımalı ve yeni bir tarihin önünü açmalıdır. Biliyoruz ki tarihe geçecek günler güçlü bir irade gerektirir, bu irade bugün bu Mecliste vardır. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, bu Meclisin hafızası bizlere Türkler ve Kürtlerin ortak hikâyesini ve güçlü ortaklık potansiyellerini hatırlatıyor. Anadolu ile Mezopotamya arasında yüzyıllara yayılan ortak bir hayat var, aynı kültür havzasında, aynı kavşaklarda ve aynı hikâyede buluşmalar var; bin yıllık kardeşliğimiz ve cumhuriyetin kuruluşu bunun kanıtıdır. Amasya'da bu topraklar Türklerin ve Kürtlerin ortak vatanı olarak telakki edildi; Erzurum'da birlik iradesi bu iklimde dile geldi; Birinci Meclis farklı bölgelerin ve kimliklerin temsilcilerini aynı çatı altında topladı; 1921 Anayasası yerel idareye alan açan çoğulcu bir ruh taşıdı ama bu ufuk inkâr ve isyan sarmalında daraldı, kadim tarihsel ilişkimiz büyük zarar gördü. Bu durum, en çok da bu toprakları tehdit olarak görenleri sevindirdi.

Bir parantez açmak istiyorum: Bu süreç başladığında bazı dış güçler ne dedi biliyor musunuz? "Bu adımla Orta Doğu dengeleri altüst olacak." dedi. Aslında altüst olacak olan, küresel güçlerin yüz yıllık hesaplarıydı; biz bunu çok iyi biliyoruz.

Bu süreç; kardeşi kardeşe kırdırma hesaplarını altüst edecek, beraberliğimizi kaim kılacak, ortak geleceğimizi güçlendirecektir. Yarım asırlık çatışmalı süreç bu ülkenin her bir karışına büyük acılar yaşattı. Artık çatışma ve şiddet zemininden çıkma fırsatı önümüzde duruyor. Yüz yıl önce Kürtler hukuk dışına itildi. Bu kök yasa Kürtleri hukuka dâhil etmenin ilk adımıdır. Bu kanun teklifiyle beraberliğimizi ve geleceğimizi güçlendirecek önemli bir adım atıyoruz, güçlü bir başlangıç yapıyoruz. 27 Şubat 2025 tarihinde yaptığı barış ve demokratik toplum çağrısıyla bu başlangıca imkân sağlayan Sayın Öcalan'ın bu kurucu rolünün altını önemle çizmek istiyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Kendisinin Türkiye çözümden yana çabalarının ön yargılarla değil hakkaniyetle görülmesi gerekir. Özellikle Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan, Meclis Başkanı Sayın Numan Kurtulmuş, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin süreçteki kurucu rolünün de hakkını veriyoruz.

Değerli hazırun, şimdi Türklerin güvenlik kaygısı ile Kürtlerin eşitlik talebini aynı hukuk düzeni içinde buluşturacak bir ufka bakıyoruz. Irak'tan Suriye'ye, İran'dan Doğu Akdeniz'e kadar sınır güvenlikleri, ittifaklar ve güç dengeleri hızlı bir şekilde değişiyor. Orta Doğu'da devletlerin yeniden inşası yeni bir paradigma ve bölgesel düzen ekseninde gerçekleşiyor. Kürtler, dört ülkeye yayılan tarihsel ve toplumsal bir gerçeklik olarak bu dönüşümün önemli bir dengesidir. Yüzyıl önce inkâr edilen Kürt varlığı bugün Orta Doğu'nun temel dinamiklerinden biri hâline gelmiştir. Kürt jeopolitiği,

Orta Doğu'nun düğümünü çözmenin siyasi coğrafyasıdır. Bu jeopolitik, demokratik bir geleceğe imkân sunuyor. Tarihî Türk-Kürt ilişkilerini bu jeopolitik gerçek etrafında yeniden güncellemeliyiz. Bu bize bölgedeki kor ateşlerden korunmak için büyük bir fırsat sunuyor. Türk-Kürt kardeşliğini doğru ele almak Türkiye'yi ihya eder, Orta Doğu'ya huzur ve demokrasi getirir. Fırat'ın doğusu ile Fırat'ın batısını ortak hukuk ve kaderde mühürlemek büyük tehlikelere karşı büyük güvence yaratır. Biliyoruz ki komşuları yanan bir evde barış lüks değildir, sigortadır. Türkiye'nin kendi içindeki ateşi hukukla söndürmesi bize olduğu kadar bütün komşularımıza da nefes aldıracaktır. Bu coğrafyada haritalar silahla, sınırlar genelde acıyla çizildi. Şimdi, ilk kez, hukukla yazılan bir sayfa var. Altını önemle çizmeliyim ki bu sayfa Türkiye'de yazılırsa mürekkebi tüm bölgeye yeter.

Değerli milletvekilleri, bugün görüştüğümüz bu yasa bir ayrıcalık üreten yasa değildir, çatışma çözümün ilk adımıdır. Bu bir al ver meselesi değil; bu, tarihsel ilişkimizi düzeltme ve doğru bir buluşmayı gerçekleştirmenin adımıdır. Bu yasa ve süreç taviz değildir, yenme ve yenilme hiç değildir. Bu sürecin tek bir kazananı var; o da tüm Türkiye, 86 milyon yurttaşımızdır. Barış bir müsabaka değildir, halklar arasında tutulmuş bir skor tabelası olarak görülmemelidir.

Bu kürsüden Türk kardeşlerime bütün açık yürekliliğimle seslenmek istiyorum: Bu süreçte sizden eksilen hiçbir şey yoktur, olmayacak; aksine, bu süreç Türkiye'yi büyütecek ve refaha kavuşturacak bir süreçtir. Ülkenin bütünlüğü ve değerleri asla müzakere konusu değildir. Yüz yıldır size bölüneceğiz korkusu anlatıldı, yine anlatılmaya devam ediyor. Oysa, bu ülkeyi bölünmeye en çok yaklaştıran şey çatışmanın ta kendisiydi. Kürtler ayrılmak isteseydi bu Meclisin çatısı altında olmazdık arkadaşlarımızla birlikte. Biz buradayız çünkü vatan ortak, gelecek ortaktır. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Evlatlarını yitiren ailelere de sesleniyorum: Evlatlarınızın hatırasına gösterilecek en büyük hürmet başka hiçbir evladın ölmemesi ve zarar görmemesidir. Acılarınızı asla tartmayacağız, asla yarıştırmayacağız. Acı, hangi evde olursa olsun, Şırnak'tan Tekirdağ'a kadar hepimizindir. Bu ülkedeki her acıyı yüreğimin en müstesna köşesinde taşıyorum. Tek bir amacımız var, o da başka acıların yaşanmamasıdır.

Kürt halkına da aynı açıklıkla sesleniyorum: Bu süreç, kimliğimizin eritilmesi değil varlığımızın hukukla buluşmasıdır. Yine mi kandırılacağız kaygısını biliyoruz. Bu kaygı vehim değil, çok iyi anlıyoruz. Her şeyden önce, Kürtler örgütlü bir halktır; ne kanar ne de kandırılır. Velev ki terazimiz şaşsa da düzeltecek bir kantar var, o da sizsiniz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Emin olun, siyaset alanında Kürt halkının demokratik hakları için daha güçlü mücadeleye devam edeceğiz ama şimdi, hepimizi yakan bir ateş var, önce o ateşi söndürmeliyiz. Kürtçede "..." [3] denir yani "Ateş ateşle söndürülmez." Elli yıllık çatışmanın bize öğrettiği en yalın hakikat budur inanın.

Bir tarafın yenilgisi üzerine kurulan her düzen, içinde bir sonraki çatışmanın tohumunu taşır. Çatışma çözümlerinde başarı "Her kimlik, her inanç, her topluluk kendisini bu ülkenin asli vatandaşı olarak görüyor mu?" sorusuna verilen cevapta bulunur. Bu süreç; Türkiye'nin bölünmesine değil bütünleşmesine, ayrışmaya değil ortak yaşamın güçlendirilmesine büyük bir fırsat sunacak. Bu kanun teklifi ise ortak yaşamın siyasi ve hukuki harcının güçlendirilmesine atılan ilk adımdır. Kanun teklifinde yer alan "demokratik siyaset alanının güçlendirilmesi" vurgusu önemli bir yörüngeye işaret ediyor. Bu ilk adımı güçlü bir demokratikleşme rüzgârıyla ilerletmemiz gerekiyor. Demokratikleşme barışın teminatıdır. Barış gemisini deryalarda yürütecek güç demokratik siyasettir. Demokratikleşme, hukuk ve Kürt meselesinin çözümü ilk adımdan sonra gelmelidir. İlk adımı anlamlı kılacak şey ikinci adımda yani ekim ayında, Meclis açıldığında demokrasiyi, hukuku, eşitliği yol edinerek demokratikleşmeyi sağlamaktır.

---

[3] Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Ekimle birlikte artık Türkiye'de Kürtlerin, Alevilerin, işçilerin, kadınların yani haksızlığa uğrayan tüm kesimlerin dâhil olacağı bir yeniden inşa süreci başlatmalıyız. Bu süreçte herkesin hakkını, hukukunu sağlamalıyız. Ekimde Parlamentonun istikameti demokratik entegrasyon, özgürlükler ve hukukun üstünlüğünü sağlayan yasal düzenlemeler olmalıdır. Bu pusulayla barışa gitmenin sorumluluğu Meclistedir, siyasi partilerdedir, yargıdadır, basındadır, sivil toplumdadır yani hepimizdedir.

Değerli milletvekilleri, barışçıl bir toplum ve demokratik bir rejim 86 milyonun kazancıdır. Bu kazanımı sağlamanın önündeki engellerden biri Türkiye siyasetinin içinde bulunduğu siyasi iklimdir. Türkiye siyaseti uzun süredir Mekke dönemi psikolojisi yaşıyor; farklı siyasi gruplar ve kimlikler birbirlerini beka tehdidi olarak görüyor, diyalog kapıları sürekli kapatılıyor, kutuplaşma hüküm sürüyor. Oysa Türkiye'nin ihtiyacı, farklılıkların bir güvenlik tehdidi olmadığı, ortak çıkarlar temelinde siyasi ve sosyal birlikteliğin ve adaletin sağlandığı Medine dönemi aklıdır. Artık çatışmadan barışa, kutuplaşmadan birlikteliğe, ayrışmadan ortak yaşama ve müzakereye hicret etmeliyiz; hicret berekettir, hikmettir. Bizim yeniden tanışmaya, barışmaya ve beraber olmaya ihtiyacımız var. Bu tanışmadan kim kazanacak? Tabii ki herkes. Bu barıştan kim kazanacak? Tabii ki 86 milyon insanımız.

Gelecek nesiller bir gün bu tutanakları okuduğunda bugünlere bakıp "Bu ülkenin insanları birbirleriyle yeniden konuşmayı başardı." diyebilmeliler; işte, gerçek barış ve başarı budur. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Bu kanun teklifine verilecek her "evet" oyu 86 milyonun geleceğine atılacak bir imzadır.

Değerli arkadaşlar, barış eken yaşamı biçer. Barışla birlikte kerpiç evlere gencecik insanların ölüm haberleri artık gitmeyecek; analar, yasta değil ortak muhabbette buluşacak. Şimdi, bu yasayla, müreffeh ve barış içinde bir Türkiye'ye demir atabiliriz; bu yasayla, henüz doğmamış çocukların hayatında, milyonlarca insanın sofrasında bereketi çoğaltabiliriz. Emin olun, Türk-Kürt ilişkilerinin demokratik ve eşit temelde güncellenmesiyle birlikte enerji ve ticaret koridorları, sanayi ve üretim havzaları inşa edebileceğiz; bölgesel oyunun kurucusu hâline gelmek işten bile olmayacak. Çatışmalı sürecin bedelini başta yoksullar olmak üzere tüm ülke yıllardır ödedi; barışın semeresini de çocuklar, gençler, yoksullar, emekçiler, emekliler kazanacak. Her yıl 50 milyar dolar, artık, acıları çoğaltan çatışmaya değil bereketi çoğaltan ekonomiye gidecek; inşallah, çatışmaya akan kaynak okula, hastaneye, üretime akacak; yıllardır yatırım görmeyen coğrafyalar yaşam bulacak.

Saygıdeğer halklarımız, peki, biz bu teklife neden imza attık, neden "evet" diyeceğiz? Açık ve net ifade ediyoruz: Bu metni ne gözü kapalı kutsuyoruz ne eksik diye reddediyoruz; değerini teslim ediyor, eksiğini açıkça söylüyoruz. Bu yasada, şüphesiz, eksiklikler ve eleştirilecek yönler de var. Bu yasada yok diye ana dili, eşit yurttaşlık ve yerel demokrasi başta olmak üzere demokratik haklar unutulmuş talepler değildir. Bunlar sürecin olmazsa olmazlarıdır, barışa giden yolun taşlarıdır fakat ilk aşamanın ölçütleri ile nihai çözümün ölçütlerini birbirine karıştırmamalıyız. İlk adımın işlevi, çatışma zemininden hukuk zeminine geçişi mümkün kılmak ve demokratik siyasi mücadeleye kapı aralamaktır. Bugün atılan şey bir temeldir, temel tek başına ev değildir; katları örmek, odaları kurmak, en sonunda çatıyı çakmak gerekecektir. O çatı, demokratik Türkiye Cumhuriyeti'dir; taşıyıcı kolonları ise hukuk devleti, eşit yurttaşlık, demokratik siyaset ve toplumsal barıştır. İmzamız, bir sonuç belgesinin altına değil bu inşanın hukuki zeminine atılmıştır. Kapı eksik diye o eşikten dönmeyeceğiz, aralanan kapıdan kararlı bir şekilde içeri girecek, bu evi inşallah hep birlikte tamamlayacağız. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli üyeler, devlet dediğimiz şey toplumun tamamını, bütün renklerini yansıtmalıdır. Kürt'ün kimliğinin özgür olduğu ve özgürce örgütlenebildiği; Alevi'nin inancını eşitçe, özgürce yaşayabildiği; Roman'ın, Ermeni'nin, Çerkez'in, bütün halkların ve inançların kimliğini gizlemek zorunda kalmadığı

demokratik bir ülke istiyoruz. Yüz yıl önce bu Meclis farklı kimlikleri aynı çatı altında toplayarak bir yaşam inşa etti, yüz yıl sonra aynı Meclis en ağır meselesini yeniden kendi kürsüsüne, hukukun ve siyasetin diline çağırıyor. 86 milyon, Ankara çözümüne hazırlanıyor. Bir asır önce bu çatı altında bir cumhuriyet kuruldu, şimdi onu çerçeve yasadan başlayarak hepimizin evi hâline getirmek vaktidir. Yarın, özgür düşüncenin ve eşit yaşamın şafağının attığı bir güne "merhaba" diyeceğiz. Biz, buna hem hazır hem de kararlıyız. Yaşar Kemal Bir Ada Hikâyesi'nde savaşlardan, sürgünlerden, yıkımlardan arta kalan insanları bir adada yeniden hayat kurarken anlatır. Çok içten ifade etmek istiyorum ki bizim adamız Türkiye'dir; o hâlde, bu hayatı birlikte iyileştirmekten başka bir yolumuz yoktur.

Bu duygu ve düşüncelerle, Cumhurbaşkanı Sayın, Erdoğan, Meclis Başkanı Sayın Kurtulmuş, Sayın Bahçeli, Sayın Özel, Sayın Kılıçdaroğlu, Sayın Arıkan, Sayın Babacan, Sayın Davutoğlu başta olmak üzere kanun teklifinde imzası olan bütün siyasi parti liderleri ve milletvekillerinin bu sürece büyük katkı verdiklerini bir kez daha belirtmek istiyorum. Eleştiri ve önerileriyle kanun teklifine oy vererek katkı sunacak her bir milletvekili arkadaşımı gönülden tebrik ediyorum. Bugün burada söylenen her söz, atılan her imza yarının Türkiyesine miras kalacak. Bu Meclisin tutanakları, bir gün, çocuklarımızın en çok gurur duyacağı sayfalar arasında yerini alacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

TUNCER BAKIRHAN (Devamla) - Kürsüden ayrılırken tek bir dileğim var: Bu kanun teklifinin altına düşülen imzalar bu ülkede bir daha hiçbir zaman silahın konuşmadığı bir geleceğin ilk mührü olsun; bu mühür bozulmasın, bu barış kalıcı olsun, ortak ve eşit yaşamımız baki olsun.

Hepinizi saygı ve sevgilerimle selamlıyorum. (DEM PARTİ sırlarından ayakta alkışlar; AK PARTİ, MHP ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Yeni Parti Grubu adına Manisa Milletvekili Sayın Özgür Özel.

Buyurun. (Yeni Parti sıralarından ayakta alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Sayın Başkan, Sayın Genel Başkanlar, Eş Genel Başkanlar, değerli milletvekillerimiz, bizleri ekranları başında izleyen sevgili vatandaşlarımız; sizleri Yeni Parti Grubumuz adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Türkiye'nin en ağır, en yakıcı, en uzun sorunlarından birini konuşmak üzere bu çatının altındayız. Öncelikle, bu kanun teklifini buraya getirenler, açık açık yazmasalar, konuşmaya cesaret etmeseler de meselenin adını doğru telaffuz etmek durumundayız. Bugün Kürt meselesini konuşmak üzere buradayız. Kürt meselesi; yalnızca bir terör meselesi değildir, yalnızca bir güvenlik meselesi değildir, yalnızca bir örgütün silah bırakması meselesi hiç değildir. Eşit yurttaşlık, hukukun üstünlüğü, demokratik temsil, özgür siyaset ve birlikte yaşama meselesidir. Herkesin kendi kimliğiyle, diliyle, kültürüyle ve inancıyla kendisini bu ülkenin eşit yurttaşı hissedebilmesi meselesidir. Aynı zamanda, Edirne'deki, İzmir'deki, Trabzon'daki, Manisa'daki yurttaşlarımızın güven içinde yaşaması, evladını teröre kurban vermemesi meselesidir. On yıllardır canımızı, malımızı, kaynaklarımızı feda ettiğimiz bu mesele 86 milyon yurttaşımızın meselesidir. Demokrasimizin, kalkınmamızın, bölgesel gücümüzün, toplumsal huzurumuzun ve ortak geleceğimizin meselesidir.

Biz, cumhuriyeti kuran, millî egemenliğini tesis eden ve Türkiye'yi çok partili demokrasiye taşıyan siyasal mirasın sahipleriyiz. Cumhuriyetimiz, üniter devlet yapımız, ülkemizin ve milletimizin bölünmez bütünlüğü kırmızı çizgimizdir. Biz, Kürt meselesinin demokratik çözümünü bu ilkelerin karşısında değil onların güvencesi olarak görüyoruz çünkü toplumsal barışın sağlanmasını üniter devletin alternatifi olarak değil; tam tersine, en güçlü dayanağı ve güvencesi olarak görüyoruz.

Yurttaşlarımızın adalete, devlete ve cumhuriyete bağlılığı korkuyla değil eşitlikle, özgürlükle ve aidiyet duygusuyla güçlenir. Korku üzerine devlet inşa edilmez; devlet, özgüven üzerinde, ayakta sağlamdır. Yurttaşlarını baskıyla yöneten iktidarlar devletlerini güçlendirmezler; toplumu kutuplaştırırlar, aidiyeti zayıflatırlar ve bölünme riskini büyütürler. Cumhuriyeti kurmak ve çok partili demokrasiye geçirmek de üniter yapımızı zayıflatmamış; aksine, güçlendirmiştir. Kürt meselesinin demokratik çözümü de cumhuriyetimizi, devletimizi ve ulusal bütünlüğümüzü güçlendirecektir. Bu soruna hiçbir zaman seçim takvimine bakarak yaklaşmadık, anketlere göre konuşamadık, konjonktür değişince söz ve tavır değiştirmedik; işine geldiğinde "çözüm" diyen, işine gelmediğinde bütün Kürtleri terörist ilan edenlerden olmadık. Tarihsel tutarlılık içinde hep aynı yerde, hep doğru yerde durduk. Dün ne söylediysek bugün de aynısını söylüyoruz. Bu mesele, şiddetle değil siyasetle çözülmelidir; gizli pazarlıklarla değil milletin gözü önünde, milletin rızasıyla çözülmelidir; bir kişinin iradesiyle değil Türkiye Büyük Millet Meclisinin demokratik meşruiyetiyle çözülmelidir; herkesin kaygısını gören, acısını da umudunu da yüreğinde taşıyan bir büyük toplumsal mutabakatla çözülmelidir. Yıllarca biz bunu savunduk, bu meselenin çözüm adresi Meclistir dedik, komisyon kurulmasını yıllarca önerdik, komisyon kurulduğunda katılım gösterdik; tüm tahriklere, bütün sabotajlara rağmen masada kaldık. AK PARTİ ve diğer partilerle birlikte bazen aynı salonda buluştuk, bazen ayrıştık ama meselenin kendisinden hiçbir zaman kopmadık, yapıcı katkımızı hiçbir zaman esirgemedik, ülkenin hayrına olmayan hiçbir işin altına imza atmadık. Komisyon raporuna katkı verdik, imzamızı koyduk. Sürecin başında durumumuzu şöyle özetlemiştik: Destekleyeceğiz, katkı sunacağız ve denetleyeceğiz. Her aşamasında yapıcı olmaya gayret gösterdiğimiz bu süreçte başta ortaya koyduğumuz ilkelerden hiç sapmadık çünkü bizim tutumumuz günlük değil tarihseldir, konjonktürel değil ilkeseldir. Siyaset ilkeyle yapılır. Biz, işine gelince "çözüm", işine gelmeyince "terörist" diyen, süreci önce masaya koyup sonra buzdolabına kaldıran, Dolmabahçe'de görüştükleri rahmetli Sırrı Süreyya Önder'i hapse atıp sonra arkasından timsah gözyaşı dökenlerden hiç olmadık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; siyasi iktidar bu süreci maalesef büyük bir özensizlikle yönetmiştir. Müzakereleri kapalı kapılar ardında yürütmüştür, bu toplumsal meseleyi ikili müzakere ortamına sıkıştırmıştır, toplumsal mutabakat fırsatını kendi eliyle heba etmiştir. Bizi, muhalefeti dışarıda bırakmak için elinden geleni hatta akla gelmeyenleri yapmıştır. Komisyonda oluşan ortak iradeye rağmen özel görüşmeler, özel takvimler, özel siyasi hesaplara sıkıştırılmaya çalışılan bir süreç yürütülmüştür. "3 kişinin bildiği metin" diye bir metin kutsanıp Meclisten gizlenmiş, Adalet ve Kalkınma Partili vekillerden dahi gizlenmiş, bir telaş ve bir panikle son sürece girilmiştir. Komisyonda itiraz eden, soru soran, eleştirilerini dile getiren milletvekillerinin üzerine yürümeye kadar iş vardırılmış yani bir süreç yönetmek yerine, bir devlet yönetimi anlayışı göstermek yerine farklı bir telaş, farklı bir panik, bilinmeyen bir ruh hâli bütün Meclisin, bütün milletin gözü önünde yaşanmıştır. Barışın hukukunu milletin gözünden kaçırarak yazamayız, yazılamaz. Toplumsal uzlaşma yangından mal kaçırır gibi kurulamaz. Millet sonunda kendisine bilgi verilecek bir sürecin seyircisi değildir; millet bu ülkenin sahibidir, ta kendisidir.

Değerli milletvekillerimiz, açıkça ifade etmek istiyorum: "Bu teklife 'hayır' deme hakkı en çok olan siyasi parti kimdir?" diye millete, sokağa sorduğunuzda hiç şüphe yok ki bugün karşınızda bulunan Yeni Parti Grubudur. Çünkü süreç devam ederken en ağır saldırılara uğrayan bizleriz. Cumhurbaşkanı adayı tutuklanan, yol arkadaşları hapsedilen, partisine yargı eliyle butlan atanan biziz. Öyle saldırılara maruz kaldık ve kalıyoruz ki en temel insan haklarının ihlal edildiği, masumiyet karinesinin yok sayıldığı bir düşman hukukuna muhatabız. Sahte delillerle, kanıtlanmamış iddialarla, gizli tanık ifadeleriyle tarihe utanç olarak geçecek bir süreci yaşıyoruz. Yerel seçimleri kaybettiği için siyasi rekabeti rafa kaldıranların ailelere, eşlere, evlatlara zulmeden darbeci anlayışına muhatap olan bizleriz.

Günlerdir, günlerdir bu teklife "hayır" dememiz için binlerce öneri, eleştiri hatta tepki alan bizleriz ama hepinize şunu hatırlatıyorum: Yarın bu ülkeyi yönetecek olan da biziz ve bu millete olan bağlılığımızla, bu ülkeye olan sevgimizle, toplumsal barışa olan inancımızla sorumluluk alan da biziz; kolaya kaçmayan, devlet ciddiyetiyle karar veren; bu ülkenin on yıl, yirmi yıl, otuz yıl sonrasını düşünme sorumluluğunu yüreğinde hisseden de bizleriz. Biz, Türkiye'nin sorunlarını çözmek için Yeni Partiyi kurduk; kutuplaşmayı bitirmek, barışı getirmek için kurduk. Biz Yeni Partiyi bir partimiz olsun diye kurmadık; iktidar olsun, sorunları çözsün, sorunların ve eşitsizliklerin üzerine kararlılıkla yürüsün diye kurduk. Bize defalarca "Bu şartlarda o masada neden oturuyorsunuz?" dediler. Bu çağrıları yapanların öfkesini de kaygısını da anlıyorum ama kimse bize ne yaşadığımızı anlatmasın çünkü bize yapılanları en iyi biz biliyor, yüreğimizin en derinliklerinde hissediyoruz. Bir tanesini unutursak da yüreğimiz kurusun. (YENİ PARTİ sıralarından alkışlar)

Evet, bu yasaya "hayır" deme hakkına en çok biz sahibiz ama bu hakkı milletin barış hakkının önüne koymayan da bizleriz. Komisyonda masadan kalkmadık çünkü o masa Erdoğan'ın masası değildir; o masa milletin barış umutlarının masasıdır, Türkiye'nin hak ettiği kalkınma umudunun masasıdır, Türkiye'de yaşayan etnik kökeni ne olursa olsun bütün gençlerin iyi bir gelecek umudunun masasıdır; öfkemizi milletin geleceğinin önüne koymadık, koymayacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; önümüzdeki teklifin içeriği de hazırlanış biçimi kadar sorunludur. Yazımı aylar süren komisyon raporu katılan tüm partilerin mutabakatıyla hazırlandı. Raporun 7'nci maddesinde demokratikleşme vardı. Siyasi tutukluların durumundan, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyulmasına, kayyım uygulamalarının sona erdirilmesine kadar pek çok demokratikleşme önerisi vardı; altında iktidar milletvekillerinin de imzası vardı ama bu kanun teklifinde hiçbiri yok. Şimdi, birileri "E, bunlar kanunla olmak zorunda değil, yürütme yapar, uygulamayla olur, gelecekte olur.; hele bu süreç bir yere varsın, ondan sonra olur." diyorlar. Bu süreç bir yere varsın diye tarif edilen, verilen süre örgütün silah bırakmasının teyit ve tespiti için geçen süre. "O süreyi de bekleyelim, demokrasi için verdiğimiz sözleri bundan sonra yaparız." Ya, elindeki silahı bir terör örgütü mensubunun teslim etmesi ile Mardin'deki gencecik bir seçmenin verdiği oyu alan belediye başkanının belediyeyi yönetmesini nasıl ilişkilendiririz? "Terör ile Kürtleri bir görüp gösteriyorsunuz zaman zaman." deyince itiraz edenlere söylüyorum; seçilmiş bir milletvekilinin burada göreve gelip başlamasıyla, Anayasa Mahkemesi kararına gösterilen direncin ortadan kaldırılmasıyla ya da örneğin, bakanların gidip de bakan kimlikleriyle önce kayyım atanmış bir belediyeyi, ardından AK PARTİ ilçe başkanlığını ziyaretiyle, sonra gelip MKYK toplantılarında Esenyurt Belediyesinin kayyumu sorulduğunda "O farklı, orada başka şeyler var." demesiyle... Neler olabilir, bu nasıl bir hukuk anlayışı? Esenyurt'taki kayyımı kaldırırsın, başka bir şey varsa, ona göre ne olacaksa olur, belediye meclisi eliyle olur ama 2 kayyımın bile partisine göre farklı tarifler yapan, orayı siyaseten elde tutmak için bu kadar büyük ve önemli gördüğümüz bir meseleyi buna alet edenlerin bu sürece nasıl bir katkı yapmasını bekliyorsunuz?

Önümüzdeki teklifin içeriği de hazırlanış biçimi kadar sorunlu demiştim. Bu kanun teklifinde hepimizin altına imza attığı Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu Raporu'nun sadece, sadece 6'ncı maddesi var; o kısmı da sorunlu, özensiz, problemli, kapsamı tartışmalı, uygulaması tartışmalı, yetkilendirmesi tartışmalı bir şekilde hayata geçirilmiş. Uzun tutukluluklara, gizli tanık düzenine, siyasallaşmış yargıya karşı tek bir demokratik adım yok. Hatay'ın seçilmiş Milletvekili Can Atalay için bir adım yok, bir adım atmaya da görünen vakitli bir niyet yok. Selahattin Demirtaş için açık bir hukuk yok; örtülü, keyfiyete kalmış bir muğlaklık var ve bunun tarifinde maharet gösteren birtakım iktidar aktörleri var. Siyasi rakipleri, gazetecileri, akademisyenleri ve seçilmiş belediye başkanlarını cezaevinde tutan düzene ilişkin bir değişiklik yok. Burada Komisyonun iradesini hiçe

sayan, meseleyi yüzeysel ele alan, özensiz bir metin var. Burada yargının bütün yetkisini yürütmeye devreden bir yetki var. Yasamanın üstlenmesi gereken sorumlulukları yürütmeye veren, istismara açık yetkiler düzenleyen bir metin var. Yargıda verdiği tüm kararlar neredeyse Anayasa Mahkemesinden dönmüş, siyasi operasyonların başaktörü olmuş, bir siyasete gelmiş bir hâkim, savcı kürsülerine gitmiş birisinin de içinde bulunduracağı bir komisyona, siyasete kimin ne zaman dâhil olacağı konusunda bezirgânbaşılık gibi bir görevin tarifi var. Yani, bu süreçten sonra siyasete dâhil olma meselesini bile bugünkü yürütmenin elinde koz olarak tutan veya bu meseleyi hâlen daha birtakım müzakerelerin parçası kılan bir anlayış var.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz, Adalet ve Kalkınma Partisinin sicilini unutmuş değiliz. Kırk yılı aşkın bu meselenin yirmi beş yılı AK PARTİ dönemindedir. Binlerce şehit AK PARTİ döneminde toprağa düşmüştür. AK PARTİ'nin bugünkünden çok daha güçlü olduğu yıllar oldu, Mecliste büyük çoğunluklara sahipti, toplumdan geniş destek alıyordu, devletin bütün imkânları elindeydi ama hiçbir zaman bu meseleyi gerçekten çözmek istemedi. Çözümün gerektirdiği demokratik bedeli ödemekten hep kaçtı çünkü kalıcı çözümü, iktidar hesabının önüne koyamadı. Bir dönem "açılım" dedi, Dolmabahçe'de masa kurdu, sonra seçim hesabı değişince o masayı devirdi, dün birlikte oturduğu siyasetçileri ertesi gün cezaevine gönderdi, masaya kendi oturttuğu siyaset arkadaşlarını yıllarca pasif pozisyonlara itti, dün el sıkıştığı insanları ertesi gün terörist ilan etti çünkü Adalet ve Kalkınma Partisini yöneten akıl hiçbir zaman bu meselenin gerçekten çözümünü ve Türkiye'nin topyekûn huzurunu parti çıkarlarının önüne getirmedi.

Sayın Erdoğan bugün siyasi rakiplerini yargıyla bertaraf etmeyi göze alan, tek kaygısı kendi koltuğu olan bir noktadadır. Adalet ve Kalkınma Partisi şimdi de maalesef barışı isteyen, samimi bir tarafta durduğunu gösterememektedir; barıştan nemalanmak isteyen taraftadır. Bize yapılan saldırılar da bu hesaptan bağımsız değildir. Erdoğan, barış umutlarını yine heba etmek isteyen taraftadır, mecbur kaldığı için barıştan yanaymış gibi yapan taraftadır; Yeni Parti ise ona bu fırsatı vermeyen taraftadır. (Yeni Parti sıralarından alkışlar) Biz böyle bir iktidarın samimiyetine güvenmiyoruz, geçmişine güvenmiyoruz, bugünkü niyetine güvenmiyoruz, gelecekte vereceği sözlere de peşinen güvenmiyoruz. Biz kendimize ve milletimize güveniyoruz. Biz rüzgâra göre şekil değiştirenler değiliz. Biz doğru bildiğini ne pahasına olursa olsun savunan ve ilkelerine sahip çıkanlarız.

Değerli milletvekilleri, bizi uyaran yurttaşlarımızın sesini duyuyorum, "Bütün bunları yapan bir iktidarın getirdiği yasaya nasıl destek vereceksiniz?" dediklerini duyuyorum. Haksızlar mı? Bu soruyu son derece meşru buluyorum, bu itirazı ciddiye alıyorum. "Bu süreç, Erdoğan'ın yeniden adaylığının önünü açacak bir anayasa pazarlığına dönüşür mü?" şüphelerini anlıyorum, var olan tehlikeleri görüyorum. "Bu iktidar demokratikleşmez." diyenlerin endişesini, güvensizliğini paylaşıyorum ancak eleştirilerin barışa karşı olmadığını da görüyorum. Herkesin tam bir barışı arzuladığını ama her şeyin bu iktidara güvensizlikten kaynaklandığını biliyorum. Erdoğan iktidarı demokratikleştirmeyi başaramadı, başaramayacak; Erdoğan iktidarı kalkınmayı sağlayamadı, sağlamayacak; hukukun üstünlüğünü, adaleti getirmedi, asla getirmeyecek. O yüzden bunları bu iktidara bırakamayız, bırakmayacağız.

İşte, buradan tarih önünde ifade ediyorum: Bu yasaya "hayır" deme hakkına en çok sahip olan Yeni Parti, kendi hakkını milletin barış hakkının önüne koymayacaktır. Barışın önünde durmayacağız. Bir daha şehit gelmemesi için, hiçbir evladımızın gazi olmaması için, yoksul evlere ateş düşmemesi için barışın önünde durmayacağız. Bir anne daha evladının tabutuna sarılmasın diye; bu ülkenin çocukları, bu ülkenin geleceğini okullarda, fabrikalarda, tarlalarda, laboratuvarlarda kursun diye barışın önünü açacağız. Türkiye, bölgemizdeki ve dünyadaki tehditlere karşı bir ve bütün olsun, güçlü olsun diye barışın önünü açacağız. Yıllardır teröre, silaha, gözyaşına harcadığımız gücümüzü üretime, eğitime,

refaha ayırmak için barışın önünü açacağız. Korku olmadan, ayrımcılık olmadan, yan yana, gönül gönle ortak geleceği inşa etmek için barışın önünü açacağız. Biz ölüm değil hayat olsun diye, korku değil umut olsun diye bu sorumluluğu alacağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ÖZGÜR ÖZEL (Devamla) - Erdoğan iktidarının başaramadığı demokratikleşmeyi, kalkınmayı, adaleti ve hukukun üstünlüğünü de biz başaracağız çünkü bu iktidarın bunu yapmaya niyeti yoktur. Bu iktidarın koltuğundan başka düşündüğü yoktur. Bu ülkeye bu kadar kötülük yapan bir iktidarın barışın sahibi olmasını beklemiyorduk, olmayacakları açıktır. Barışın sahibi bu ülkenin adalete, huzura susamış tüm insanlarıdır. Demokratlar bu ülkeye barışı getirecek ama bu iktidarı milletin vicdanında asla aklamayacaklardır. Barışın sahibi ne Erdoğan'dır ne bir siyasi partidir ne bir örgüttür. Barışın sahibi -sahip çıkarsa gerçekleşir- milletin ta kendisidir.

Biz insanca ve hakça yaşayacağımız bir Türkiye'ye inanan, Doğu'da ve Batı'da bunun hayalini kuran siyasetin temsilcileriyiz. Ortak bir barışın mümkün olduğunu biliyoruz ve biz bu hayali şehir şehir kurmaya talibiz.

Terör örgütünün feshi, silahların bırakılması ve infaz düzenlemeleri çatışmayı sona erdirmenin konusudur, önemlidir ama yeterli değildir. Ama asıl hedefimiz demokratik çözümdür. Terörün kökünü ancak demokrasi kazır. (Yeni Parti sıralarından alkışlar) Bu milletin hiçbir ferdinin umudunu siyasi hesaplara ezdirmeyeceğiz. Barışı samimiyetsizliğe, çıkarcılığa teslim etmeyeceğiz.

Değerli milletvekilleri, bugün silah faslının kapanması için bir kapı aralanıyor. Biz, o kapıyı kapatan taraf olmayacağız ama asıl büyük mücadele şimdi başlayacak; demokrasi mücadelesi, adalet mücadelesi, eşit yurttaşlık mücadelesi, kalkınma ve refah mücadelesi. Biz Komisyon raporuna imza koyduk, koyduğumuz imzayı namusumuz biliyoruz. Raporun silah bırakma ve hukuki geçişi düzenleyen 6'ncı bölümüne de demokratikleşme sorumluluğunu ortaya koyan 7'nci bölümüne de imza attık. Biz imzamızın gereğini yapacağız ama Cumhur İttifakı'nın da 7'nci bölümün altında imzası vardır. Şimdi, o bölümü unutturma, erteleme gayretlerini dikkatle takip ediyoruz. Biz imzamızı namus biliyoruz. Sizin de kendi imzanıza sahip çıkıp çıkmadığınızı milletle birlikte takip edeceğiz. Bugünden sonra demokratikleşmeyi Meclise getireceğiz. Kayyum uygulamalarının sona ermesinin takipçisi olacağız. Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmasının mücadelesini vereceğiz. Hukuksuzca hapiste tutulanların hakkının mücadelesini hep birlikte vereceğiz. Bağımsız yargının, ifade özgürlüğünün, seçilmişlerin iradesinin ve eşit yurttaşlığın mücadelesini vereceğiz. AK PARTİ'nin yapmak istemediğini demokratlar olarak biz yapacağız. Onların kaçtığı çözüm sorumluluğunu biz üstleneceğiz, onların kurmadığı toplumsal mutabakatı biz arayacağız, onların sağlamadığı adaletin peşinden biz koşacağız, onların ertelediği demokratikleşmeyi biz gerçekleştireceğiz çünkü biz, yalnızca çatışmasızlığa değil demokratik barışa talibiz; yalnızca silahların susmasına değil sözün özgürleşmesine talibiz; biz, ortak geleceğimizin adalet ve refahla kurulmasına talibiz.

Son sözüm, vatanını ve milletini korumak için gözünü kırpmadan canını veren şehitlerimize, ailelerine, daha 20'li, 30'lu yaşlarda toprağa düşen evlatlarımıza, onların annelerine, babalarına, eşlerine, çocuklarına: Kimse şehitlerimizin aziz hatırasını siyasete alet edemez. Hiç kimse milletimize "Evlatlarınız boşuna şehit oldu." duygusunu yaşatmayı kabul edemez. Onlar "Bu vatan yaşasın, bu millet bir daha aynı acıları yaşamasın." diye can verdiler. Bugünkü tutumumuz, bugün "evet" diyorsak gencecik çocuklarımızın kanı bir daha toprağa düşmesin diyedir, bir anne daha evladının tabutuna sarılmasın diyedir, Türkiye bir daha terörün karanlığına dönmesin diyedir.

Bu oylamadan önce kulağımda çınlayan söz, şehit aileleri derneklerine 21 Kasım 2024 tarihinde -3 büyük derneğe, devletin de protokolünde yer alan- yaptığımız ziyarette şehit babasının "Vatan sağ olsun, ben yandım, başkası yanmasın ama kimse de bizi kandırmasın." sözünün üzerinedir. Hatta aynı gün Şehit Aileleri Vakfı Başkanı Abdurrahman Yılmaz Bey "Terörün bitmesini, şehidin gelmemesini, annelerin ağlamamasını biz de isteriz ama yeter ki önceki süreçte olduğu gibi kandırılmayalım." demişti.

Rahmetli Sırrı Süreyya Önder grubumuzu ziyaretinde "Belki bugün aldığımız bir kararla şehit ailelerini memnun edemeyiz ama bir daha şehit gelmemesi en önemli şeydir." dediğinde demiştim ki: "Sırrı ağabey, geçen gün gittiğim bir dernekte başkanın sözleri tam da böyle 'Terör bitsin, şehit gelmesin, anneler ağlamasın, biz yandık, başkası yanmasın ama kimse bizi kandırmasın.'" O gün, rahmetli Sırrı Süreyya Önder böyle bir bakış açısının bizim üstlendiğimiz sorumluluktan da değerli bir sorumluluk olduğunun hakkını teslim etmişti hatta bir gün o derneği birlikte ziyaret etme zemini oluşsun diye konuşmuştuk; Allah nasip etmedi, ömrü yetmedi ama artık bundan sonra 10 Kasımda Anıtkabir'e de birlikte çıkmanın, evladını kaybetmiş bütün anaların acısını hep birlikte yüreğimizde hissetmenin, bir daha hiçbir eve evlat acısı düşmesin diye sorumluluk almanın vaktidir. İlk günden, şehit aileleri ve gazilerimizin gözünün içine bakamayacağımız bir şeyin içinde olmayacağımızı söylemiştik.

Aynı kararlılıkla ifade ediyorum ki herkes kendi vicdanıyla yaşar, herkes vicdanının sesini bastırabildiği zaman uykuya dalar. Esas olan, şehit ailelerinin, gazilerin, terörle sarsılmaz bir kararlılıkla mücadele eden başta Türk Silahlı Kuvvetlerimiz olmak üzere, tüm güvenlik güçlerimizin ve terörden zarar gören vatandaşlarımız olmak üzere tüm milletimizin yüzüne bakamayacak bir duruma düşmemektir. Kırmızı çizgilerimiz nettir: Atatürk, Lozan Antlaşması, devletin birliği ve ülkenin bölünmez bütünlüğü ile Anayasa'nın güvence altına aldığı cumhuriyetin temel nitelikleri. Bunlar tartışma veya pazarlık konusu yapılamaz, buna asla izin vermeyiz. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

Bu anlayışla, iktidara değil ama milletimize güvenerek, bu metne değil ama partimizin duruşuna ve milletvekillerimizin göstereceği duruşa güvenerek, bu metne kefil olmadan ama barışın sorumluluğunu taşıyarak, iktidarın hesabına karşı durarak ama Türkiye'nin geleceğinin önünü açacak bir sorumluluğu üstleniyorum. Ben ve yönetici arkadaşlarım tarihsel bir tutarlılık ve sorumluluk içinde bu yasaya "evet" diyeceğiz. Bununla birlikte, bunu bütün vatandaşlarımıza ilan ederim ki Yeni Partimizi millet kurmuştur, partimizin adını millet koymuştur, partiyi büyüten de güçlendiren de milletimizdir. Bu sebeple, milletvekillerimiz de seçildikleri illerde millet ne diyorsa ona göre karar verecek, ona göre oy kullanacaktır. Bu ifadeyle, Yeni Parti Grubunu kararında serbest bırakıyor değilim; aksine, kendi il, bölge, temsil ettiği toplumsal kesimlerin hassasiyet, beklenti, endişe, umut ve heyecanını dikkate alarak onları milletin vekili olma sorumluluğuyla baş başa bırakıyorum. Hiçbir Yeni Parti milletvekili üyesinin ve milletinin sesini duymadan davranmayacak, Yeni Partinin yeni nesil siyasetinin gereği budur. (Yeni Parti sıralarından alkışlar) Biliyoruz ki barış, demokrasi ve adalet bu ülkenin ilacı olacak, bu ilaç birimize değil hepimize şifa olacak. Kendimize güveneceğiz, insanımıza güveneceğiz, mücadelemize güveneceğiz ve ortak geleceğimizi hep birlikte kuracağız. Herkesin buna inanmasını ve güvenmesini arzu ediyorum.

Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Bundan sonra bu kürsülerden kanın, gözyaşının, ayrılıkların değil birlikte olmanın, birlikte yaşamanın, birlikte kalkınmanın, geleceğe 86 milyon güvenle birlikte bakmanın umudunu taşıyarak yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından ayakta alkışlar, MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Sivas Milletvekili Sayın Abdullah Güler.

Buyurun Sayın Güler. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Saygıdeğer Başkanım, siyasi partilerimizin Çok Değerli Genel Başkanları, Eş Başkanları, Grup Başkanları, Grup Başkan Vekilleri, değerli milletvekillerimiz; yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. AK PARTİ Grubumuz adına tümü üzerinde görüşlerimizi açıklamak üzere söz almış bulunuyorum.

Aslında siyaseten farklı bazı düşüncelere, burada yapılan konuşmalara, ifadelere cevap vermek isterdim ancak günün anlam ve önemine binaen vermek istemiyorum. Biraz teknik bir açıklama yapmak istiyorum; çok temas edilmedi, bazı milletvekillerimiz, bazı hatipler değindi ama öncelikle değerli milletvekilleri, şunu ifade etmek isterim: Meclisimizde gerçekten bütün siyasi parti gruplarımızın desteğiyle ve üye vermesiyle oluşturulan Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonumuz 5 Ağustos 2025 tarihi itibarıyla çalışmalarına başlamış, gerçekten uzun müzakereler yapmış, yaklaşık 20 toplantı gerçekleştirmiş; 137 başkan, kişi dinlemek suretiyle ülkemize yaklaşık elli yıldır çok acı deneyimler yaşatmış bu soruna karşı ciddi bir çalışma ortaya koymuştur. Ben, bu Komisyonda yer alan değerli milletvekillerimize çok teşekkür ediyorum; gerçekten çok kıymetli, çok değerli görüşler var. Kimler var? Baro başkanlarımız var orada, korucu ailelerimiz var, şehit ve gazi derneklerimizin başkanları var, sendika ve memur dernek başkanlarımız var, eski Meclis Başkanlarımız var, bu konuda çalışmış ceza hukukçu hocalarımız var; yine, önerilerde bulunan, bu yönde çalışan kıymetli akademisyenlerimiz var. Ben çok faydalandım, o rapordan gerçekten kendime çok güzel sonuçlar elde ettim. Keşke, burada konuşma yapan değerli hatipler orada yapılan konuşmalardan, önerilerden faydalansalardı.

Şimdi, raporumuz 18 Şubat 2026 tarihi itibarıyla bütün parti gruplarının desteği ve imzasıyla beraber ortaklaşa yayınlandı. Takdim kısmının giriş cümlesi aynen şöyle başlıyor bu raporumuzun:

"Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu çalışmaları Türkiye Büyük Millet Meclisinin temsil gücü ve demokratik meşruiyeti içerisinde yürütülen, toplumsal barışın, birliğin ve millî dayanışmanın güçlendirilmesine yönelik tarihî sorumluluğun bir yansımasıdır ve ifadesidir.

Halkımızın uzun yıllar boyunca ağır bedeller ödeyerek karşı karşıya kaldığı sorunlar, Gazi Meclisimizin yasa yapıcı ve denetleyici niteliğiyle ele alındığında kalıcı bir çözüm ufku kazanmaktadır.

Bugün terör meselesinde tarihî bir dönemden geçiyoruz. Bu süreçte millî iradenin tecelligâhı olan Gazi Meclisimiz üzerine düşen vazifeyi tereddütsüz biçimde üstlenmiştir."

Ve gereğini yapacağına inanıyoruz, evet, raporun giriş kısmı böyleydi.

Peki, şu anda görüştüğümüz kanun teklifimizin ana kaynağı neydi? Şu anda yürütme ve yürürlük maddesiyle beraber 12 maddeden oluşan bir kanun teklifini görüşüyoruz. Peki, bunu oluşturan ana kaynak neydi? 6'ncı madde, raporumuzun "Sürece İlişkin Yasal Düzenleme Önerileri" başlığındaki 6'ncı madde. Bu 6'ncı maddeyi okuduğumuzda aslında kanun teklifimizin ana kaynağını herkes çok açıklıkla görecektir. Ben biraz önce çok üzüldüm; efendim, bu kanunu 3 kişi biliyormuş(!) Şimdi, büyük yalanlar var ya, ben de aynen öyle diyorum, bugünlerde duyduğum en büyük yalanlardan biri, bu kanunu 3 kişi biliyormuş. Duymayanlar duysun, bu kanunu çok insan biliyordu çünkü niye? Raporumuz aleni, internet sitesine giren herkes görür. 6'ncı maddeyi okuyan insanlar, bu kanunun direktman ne olduğunu çok net göreceklerdir.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bu kanunu herkes üç gün evvel gördü, üç gün evvel; sen söyle, sen dâhil!

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Dostum dinleyin ya, bakın, biz sessizce herkesi dinledik.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Dinliyoruz da işte doğru söyleyin.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Dalga geçmeyin.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Büyük yalanlar vardır, o yalanlardan biri budur işte, bir daha söylüyorum, tamam, dinleyin.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Şu anda duyuyoruz.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Bakın, değerli arkadaşlar, raporumuzun 6'ncı maddesinin giriş cümlesini hemen söylüyorum size; maddeler nasıl yansımış, nasıl oluşturulmuş? Keşke okusalardı arkadaşlar, bir zahmet okusalardı. Diyor ki: "Komisyonun bir diğer önemli görevi, örgütün silah bırakma süreciyle birlikte ortaya çıkacak durumu yönetecek yasal çerçeveyi belirlemektir. Millî dayanışma ve kardeşliğimizi pekiştirecek adımların atılmasını geniş katılımlı, temsil gücü yüksek, açık ve şeffaf bir istişare süreciyle temin etmektir." Evet, gelelim 6'ncı maddenin (1)'inci fıkrasına: "'Kritik Eşik: Örgütün Silah Bırakması' Süreçte en kritik eşik, PKK terör örgütünün tüm unsurlarıyla silah bıraktığının ve kendisini tasfiye ettiğinin devletin güvenlik birimlerince tespit ve teyit edilmesidir." Ne zaman söylenmiş bu? 18 Şubat 2026'da; bazı arkadaşlar yeni duyuyor herhâlde, 18 Şubat 2026'da rapora yansımış bir şeyi yeni duyuyor. Niye yeni duyuyor? "Özensiz ve kanundan haberimiz yok." diyor. Kanunun amaç ve kapsamına bak, bak bakayım, ne yazıyor? Kanunun amaç ve kapsamında "Bu Kanunun amacı, PKK/KCK terör örgütünün ve bununla bağlantılı her türlü oluşumun fiilî varlığına son verdiğinin ve kontrolü altında bulunan her türlü silah ve mühimmatı teslim ettiğinin güvenlik kurumlarınca tespiti ve bu tespitin teyidine dair Millî Güvenlik Kurulu kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasını müteakip, yürütülen işlemlerin belirlenmesidir." diyor. Neredeymiş gizli kapaklı? (1)'inci fıkra: "Kritik Eşik..." Allah Allah, keşke okusalardı raporu.

Peki, kanunumuzun 3'üncü maddesi var. Diyor ki (6.3)'te, orada: "'Örgüt Mensuplarının Durumu' Yukarıda belirtilen müstakil ve geçici kanun ile birlikte ayrıca ceza ve infaz hukukunda yer alan hükümlerden istifade edilerek hazırlanacak bir düzenleme ile bahse konu kişiler hakkında tasarrufta bulunabileceği ve ilgili kişiler hakkında mutlaka adli bir işlem yapılması gerektiği değerlendirilmektedir." Peki, nasıl değerlendirilecek bunlar arkadaşlar? Ha, ben size okuyayım: "Bu çerçevede, terör örgütü mensupları bakımından -bizim raporumuzda var, 61 sayfa, raporun ekinde- fiilin niteliği ve kişinin örgüt içindeki konumu esas alınarak farklılaştırılmış, ölçülü ve denetlenebilir bir hukuki çerçevenin oluşturulması önem arz etmektedir. Yapılacak düzenleme örgüt mensuplarının yeknesak ve soyut bir kategorik değerlenmeye tabi tutmak yerine örgütsel faaliyet kapsamında ortaya çıkan bireysel sorumluluğun kapsamını ve yoğunluğunu merkeze alan bir yaklaşımla değerlendirilmelidir." Ne yapmışız biz kanunda? 3'üncü madde; soruşturma ve kovuşturma içerisinde mevcut örgüt mensuplarının konumunu tahditlendirmeyi yazmışız, raporda aynen yazıyor. Başka ne yapalım değerli arkadaşlar?

Bakın, 4'üncü madde: "Koruma tedbirleri ve kanun yolu incelemesinde bulunan dosyalar." Bakın, bunlar çok önemli arkadaşlar. Kanunun gerekçesiyle beraber özellikle yerel mahkemenin verdiği kararlar ve istinaf incelemesi ve Yargıtayda yapılacak inceleme neticesinde eğer erteleme kapsamında yapılacaksa bu hususlar açıkça yerel mahkemenin vermiş olduğu bu karar değerlendirmesi içerisinde değerlendirilmelidir ve sonuç itibarıyla failin lehine olacak hususiyeti de bu kararında erteleme içerisinde vermelidir. Son günlerde yapılan tartışmayı da görüyoruz, çok net. 4'üncü maddenin gerekçesiyle beraber yerel mahkeme, istinaf ve Yargıtay sürecinde çok açık bir şekilde failin lehine olan hususlar değerlendirilecek ve açıkça failin lehine olan husus erteleme kapsamı içerisinde ise hükme esas olmak suretiyle bozulma karar verilmek suretiyle yerel mahkemeye gönderilecek.

Peki, 6'ncı maddeyi geliyoruz arkadaşlar; yine, failin durumuyla ilgili rapordan bahsediyoruz. Peki, biz bir şey daha önerdik burada... "Efendim, yargılamayı yürütmeye verdiler. Yürütmenin bu kadar ağır bir sorumluluğu olur mu, yargılamaya etkisi olur mu?" Ya, arkadaşlar, raporumuzun 6'ncı maddesinin (5)'inci fıkrası, altına imza attık: "'İzleme ve Raporlama Mekanizması' Kanunla, örgüt mensuplarının tabi olduğu sürecin izlenmesini ve raporlanması temin edecek, Yürütme içerisinde bir mekanizmanın oluşturulması gerekmektedir."

7’nci madde: “Bu Kanun kapsamındaki faaliyetlerin uygulanmasının takibi ve değerlendirilmesi; Kanunun Resmî Gazete’de yayımlanmasını müteakiben, Cumhurbaşkanı Yardımcısının başkanlığında Adalet Bakanı, Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı, Milli Savunma Bakanı, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanı ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterinden müteşekkil Kurul tarafından yapılır.” Neresi gizli kapaklıymış bunun? 3 kişi biliyormuş(!) Ya kardeşim, raporu okumazsan kimse bilmez, raporu okumadıysa kimse bilmez. (AK PARTİ sıralarından “Bravo” sesleri, alkışlar)

Peki, 1’inci maddeyi gördük, 2’nci madde tanımlarını gördük, 3’üncü madde fiilî olarak terör örgütü mensuplarını soruşturma ve kovuşturmayla beraber, 6’ncı madde mahkûmiyet hâlleriyle beraber, adil, gerçekçi yaklaşımla beraber örgüt içerisindeki pozisyonu, ağırlığı, varsa karışmış olduğu faaliyetlerin veya yasa dışı işlerin veya suçların, bunların değerlendirilmesiyle beraber bir değerlendirme yaptık ve metin hazırladık. Tamamen raporla eş değer manada, raporun açıkça bir parçası olarak bu kanun teklifi hazırlanmıştır.

Peki, değerli arkadaşlar, bir husus daha var: Mevcut bu durum içerisinde, özellikle TCK madde 58 mahkûmiyet hâllerinde, 53’üncü madde bağlamında, ertelemeyle beraber “hak yoksunluğu” dediğimiz başlığın... Sadece -son günlerde görüyorum kamuoyunda- “siyasi yasaklılık, siyasi faaliyet” başlığı adı altında birçok konuşma yapılıyor, çok üzülüyorum.

“Memnu haklar” dediğimiz hadise sadece siyaset yapmayla mı ilgilidir? Kişinin idari olarak yapacağı görevlendirme ve yasaklamalar yok mudur? Dernek kurma, vakıf kurma, yöneticilik yapma, başka tahditler yok mudur? “Memnu haklar” dediğimiz sadece kişinin belediye meclisi üyesi olması, belediye başkanı olması, milletvekili olmasıyla mı değerlendirilir?

Çok değerli arkadaşlar, bir de bir şey karıştırılıyor, çok açık ve net söylüyorum: Türk Ceza Kanunu çerçevesi içerisinde yapılan erteleme işlemlerinin Yüksek Seçim Kurulunun vermiş olduğu içtihatlar ve kararlar doğrultusunda bir kişinin milletvekili seçilip seçilmeyeceğiyle, bir kişinin Milletvekili Seçimi Kanunu’yla alakası yoktur, bu uygulamalar ve devam eden, uygulanacak diğer hususlar kendi kanunlarıyla düzenlenecektir. Siz bu uygulamalar neticesinde eğer aday olmak istiyorsanız, yasal sürelerin bitimi ve ilgili işlerin neticesinde eğer olacaksanız bunların değerlendirileceği yer başvuru yaptığınız il seçim kurulu ve varsa en sonunda Yüksek Seçim Kuruludur. Bunları birbirine karıştırarak, raporu tamamen bambaşka bir hâle getirerek “Bu kanun garip yerlerde hazırlandı, 3 kişi biliyordu, nerede hazırlandığı bilinmiyordu.” gibi böyle ucuz, maalesef nezaketsiz ifadeleri reddediyorum. Raporumuzla bağlı, Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonumuza bağlı, 6’ncı bölümüyle çok uyumlu bir kanun teklifinden bahsediyoruz. Ben emeği geçen arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Diğer bir yandan, üzüldüm, bir partinin kapalı grup toplantısına atıf var: “Öyle demiş, böyle demiş, uydurma.” Birilerinin dedikodusuyla beraber burada konuşulmasını da ben doğru bulmadım, adı üzerinde dedikodu, adı üzerinde birilerinin ifadesi. Bir Genel Başkan düzeyinde daha nezaketli, daha şık, daha özverili, daha doğru cümleler kullanılmasına ben gayret ediyorum. Ben de duyuyorum, birçok siyasi partinin kapalı grup toplantısında neler konuşulduğu bize de iletiliyor; bunu polemik konusu mu yapacağız? Hiç alakası yok.

Arkadaşlar, bizim amacımız belli, bakın bizim derdimiz belli. Biz Türkiye’de, bu topraklarda bir daha silahın, şiddetin asla konuşulmamasını, bir daha bu topraklarda silah ve şiddet üzerinden bir meselenin ağır ekonomik sonuçlarıyla beraber yaşanılmamasını istiyoruz. Elimizden geldiğince, elimizden gelen tüm çabayla, tüm kapasitemizle, tüm değerlerimizle beraber bir soruna eğilip çözmeye çalışıyoruz. Eksiğimiz olabilir. “Her şey dört dörtlük yapıyorum.” Tavra bak! “Biz her şeyi iyi biliriz.” Ya, kardeşim, o zaman ben size şunu sorarım: Rapor ortada, 18 Şubat tarihinde yayınlandı. Özellikle

hukuki düzenlemeler, sürece ilişkin yasal düzenleme önerileri; (1)'inci fıkradan başlayarak Kritik Eşik: Örgütün Silah Bırakması; diğer, müstakil ve geçici mahiyette kanun olması; diğer husus, toplumda cezasızlık ve af algısı oluşturmayacak şekilde örgüt mensuplarının durumu, toplumsal bütünleşmenin sağlanması, yürütme içerisinde bir mekanizmanın oluşturulması ve bununla ilgili eşgüdüm sağlanması ve süreçte görev alanlara yasal güvence sağlanmasıyla ilgili başlıklarda -toplamda 7 başlık var- ne önerdiniz, ne yazdınız? Konu belli. Ben yazdım, istişare ettim, birçok kişiyle yaptım. Süreçten önce de siyasi partileri bilgilendirdik Abdulhamit Bey'le beraber. Evet, süre kısıtı olabilir ama ben katkı sağlamak, katkı istemek için her türlü samimiyetli, iyi niyetli çabayı gösterdim. Gizli kapaklıymış, efendim, kapalı kapılar ardında hazırlanmış, bilmem neymiş. Böyle gerçekten nezaketsiz cümlelerle bu izah edilemez. Samimiyetli bir çaba var, bir gayret var.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Elinizde metin yoktu, metin. Elinizde metin yoktu ya.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Ben, başta bu sürece çok güçlü destekleriyle katkı sağlayan, yol gösteren Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a, yine, her zaman olduğu gibi Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'ye, DEM PARTİ Eş Başkanlarına, İmralı ziyareti yapan milletvekillerimize, AK PARTİ Grubumuza, Milliyetçi Hareket Partisi milletvekillerimize, YENİ YOL'daki milletvekillerimize, Yeni Partideki, Cumhuriyet Halk Partisindeki milletvekillerimize çok teşekkür ediyorum, samimiyetle bu sürece katkı sağlamaya çalışıyorlar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Diğer taraftan da bir şey var: İlla o insanları onların dediği gibi memnun etmemiz gerekiyor. Ya, kardeşim, bir şey sun ya, bir şey sun. Elli yıllık bir meseleye ben bütün samimiyetimle, bütün gayretimle, çabamla bir şey yapmaya çalışıyorum; eksiğim olabilir, yanlışım da olabilir. Sen ne diyorsun ya, bir görelim, açın elinizdeki şu tecrübeyi, bilgiyi, yılların birikimini bir görelim kardeşim. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Rapor ortada, 6'ncı başlık ortada, buna imza attık. Ne diyorsun? "Müstakil ve geçici kanun" için ne diyorsun? Bu Kurul için ne diyorsun? "Yok, ancak eleştiririm. Ver metni, o öyle olmuş, bu böyle olmuş."

HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) - Bravo Başkanım.

ABDULLAH GÜLER (Devamla) - Arkadaşlar, bu kanun her yönüyle "terörsüz Türkiye" hedefi noktasında gerçek manada bir Türkiye modelidir, bakın, açık söylüyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Sürecin başından itibaren Komisyonumuzun işleyişi, devamındaki raporun çıkışı, devamındaki görüşmeler gerçek manada bu toprakların evlatlarının çalışmasıdır. Bundan bir gurur duyun ya, bir sevinin, çok önemli bir şey bu. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bakın, dünya örnekleri var. Söze ve kelama gelince efendim "IRA" derler, "ETA" derler, "o" derler, "bu" derler. Hepsinde üçüncü göz var, hepsinde dışarıdan müdahale var, bizde yok. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu toprakların evlatları, Türk'üyle Kürt'üyle, Alevi'siyle Sünni'siyle, bu toprakların has evlatları samimiyetle bu sorunu çözmek ve gelecek Türkiye Yüzyılı'na daha sağlam, daha kararlı, kardeşçe, omuz omuza yürümek istiyor. Peki, bunu biz isterken birilerinin destekleyeceğini mi zannediyoruz? Yok, biliyoruz. Yıllar önce olduğu gibi birilerinin ekmeği buradan kesilecek, birileri buradan siyasi menfaat elde edemeyecek, yok olacaklar belki. Onların ben isteyeceğini düşünmüyorum, biliyorum; hakaret edecekler, yalan yanlış bilgiler verecekler, uydurma bilgiler verecekler. Ama şunu anlıyorum ben: Geçmiş yıllardan itibaren, yaşanmışlıklarla beraber kaygılarımız olabilir, endişeleriniz olabilir ama bunu yapıcı, yıkıcı olmadan, samimiyetle bu sorunun çözümleri noktasında yapmalıyız.

Sonuç itibarıyla, arkadaşlar, bizim raporumuza da yansıdı. Ben cümlelerimi şöyle tamamlamak istiyorum: Gerçekten çok emek sarf edilen, büyük uğraşılar verilen, samimiyetle ortaya konulan bir çaba var. Bu çabanın sonucunda inşallah Rabb'im de bunu bereketlendirir.

Bakın, biz 60 sayfadan oluşan kendi AK PARTİ raporumuza Sayın Cumhurbaşkanımızın 2009 yılında yaptığı bir konuşmayı da geçirmiştik. Ben o konuşmayla sözlerimi tamamlamak istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanımızın ifadesiyle: "Türkiye'nin kaybetmesine, daha büyük risk ve tehditlerle karşılaşmasına tahammülümüz asla yok. Ülkenin bir bölümü üzerine çökmüş kara bulutlara tahammülümüz yok. Değerli kardeşlerim, umutsuzluğa tahammülümüz yok. Biz artık Botan Çayı'nda serinlemek, Zap Suyu gibi coşmak; Dicle, Fırat, Murat gibi barışa, kardeşliğe akmak istiyoruz; derdimiz bu. İstiyoruz ki Munzur Dağları'nda hep birlikte kardelenler toplayalım. Cudi Dağı'ndan yediverenler, Ağrı Dağı'ndan çiğdemler derlemek istiyoruz. Ülkemin 7 coğrafyasından derilmiş çiçekleri ülkemin annelerine, o tertemiz yüreklere vermek istiyoruz. Türkiye'ye yeni ufuklar açmak, Türkiye'yi şaha kaldırmak, Türkiye'yi artık kabına sığmaz, tutulamaz güçlü bir ülke olma yolunda zapt edilemez hâle getirmek istiyoruz. Bunun mümkün olduğuna inanıyoruz çünkü bunu yedi yılda gördük, nereden nereye geldiğimiz ortada. Bedeli her ne olursa olsun bunu başaracağız, hep birlikte başaracağız; burada olanlarla, olmayanlarla birlikte başaracağız. Bu kardeşlik projesini, bir bütünleşme projesini, bu Türkiye'yi ayağa kaldırma projesini hep birlikte başaracağız inşallah."

Yüce Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Gruplar adına yapılan konuşmalar tanımlanmıştır.

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkanım...

Hatip grubumuza kastetmediğimiz sözler ithaf etti.

BAŞKAN - Buyurun, yerinizden...

MURAT EMİR (Ankara) - 69'a göre oradan iki dakikada arz ederim.

BAŞKAN - Buyurun.

İki dakika süreniz.

VII.- SATAŞMALARA İLİŞKİN KONUŞMALAR

1.- Ankara Milletvekili Murat Emir'in, Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşması sırasında Yeni Partiye sataşması nedeniyle konuşması

MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Güler'e birkaç hususa anımsatmakta yarar görüyorum. Komisyon raporundan cümleleri okudu, bu Komisyon raporunu hep birlikte yazdık. Bakın, bu Komisyon raporunda aynı 4'üncü paragrafta şu da yazıyor: "Örgütün silah bırakma süreciyle birlikte ortaya çıkacak durumu yönetecek yasal çerçeveyi belirlemektir." Bunu Komisyonda yapmadınız, böyle yapmadığınız gibi Türkiye'de yaşayan herkes gördü ki bunu büyük bir gizlilikle yaptınız. 3 kişiyle yaptınız, "3 kişi" diyen var, "5 kişi" diyen var, başka yerlere gidilip gelindiği görüldü.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Hepsi yalan!

MURAT EMİR (Devamla) - Siz öyle söyleyin, biz gördüklerimizi söylüyoruz.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Biz yaptık kardeşim, Allah Allah, yalan!

MURAT EMİR (Devamla) - Biz tanıklıklarımızı söylüyoruz.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Yalan!

MURAT EMİR (Ankara) - Ama buradan baktığınızda sizin kendi milletvekillerinizden dahi sakladığınız, basıp veremediğiniz, kimsenin önüne koyamadığınız, gelip irticalen bir gün önce anlattığınız bir metinden bahsediyoruz.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Hepsi biliyor.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bize gelirken sen kanun teklifini getiremedin, oradan laf atıyorsun hâlâ.

MURAT EMİR (Devamla) - Burada görmeden imzalayanlar var, bu onların takdiridir. Vekâlet yetkilerini birilerine devredebilirler, biz devretmedik, böyle bir şeyi de ahlaki bulmayız ama siz bu metni gizlediniz, herkesten gizlediniz, kendi grubunuzdan dahi gizlediniz, buna herkes tanık oldu. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Yalan!

MURAT EMİR (Devamla) - "Efendim, gelin katkı verin." Verdik, verdik, çok verdik, Komisyonda da verdik. Bakın, 7'nci bölümle ilgili bir sürü madde teklifinde bulunduk, neredeydiniz, neredeydiniz, niye duymazdan geldiniz? Komisyonda on üç saat görev yaptık, bir virgülünü bile değiştirtemediniz, cesaret edip üzerinde oynayamadınız, böylesine talimatlandırılmış bir yasadan bahsediyoruz. "Sadece eleştiriyorlar." diyorsunuz. Eleştireceğiz tabii. Her yerinden dökülen, özensiz, ceza hukuku sistematiğini altüst eden bir yasa. Diyorsunuz ki: "Siz hazırlayın, gelin." Bunu da yapabilirdik hep birlikte ama siz Hükûmetsiniz, bakın, bu yasanın etki analizini önümüze koyamadınız siz daha.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MURAT EMİR (Devamla) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Süre vermiyorum Sayın Emir, iki dakika süreniz.

Teşekkür ederim.

MURAT EMİR (Devamla) - Biz böyle bir teklifin hangi sonuçları doğuracağını, kaç kişinin, hangi suçtan, hangi sonuçla buradan hüküm giyeceğini, salıverileceğini, etki analizlerini bizim değerlendirmemiz mümkün değil. Siz bunu bile Meclisten sakladınız, bu da size yakışır. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Peki, teşekkürler.

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş; Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Eş Genel Başkanları Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Sivas Milletvekili Abdullah Güler ile Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin ve Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli; Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak ile Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekilleri Rahmi Aşkın Türeli ve Sevda Erdan Kılıç ile 339 Milletvekilinin Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/3793) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 290) (Devam)

BAŞKAN - Gruplar adına yapılan konuşmalar tamamlanmıştır.

Şahısları adına ilk konuşmacı Sayın Abdulhamit Gül.

Buyurun Sayın Gül. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ABDULHAMİT GÜL (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Sayın Genel Başkanlar, çok değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla, sevgiyle, hürmetle selamlıyorum.

Bugün öncelikle sözlerime başlamadan önce, bu vatan için canını veren şehitlerimizi rahmetle yâd ediyorum, gazilerimizi, güvenlik güçlerimizi ve ailelerini Gazi Meclisten saygıyla, hürmetle selamlıyoruz. Bugün "terörsüz Türkiye"yi konuşuyorsak gazilerimizin, şehitlerimizin bu sürece çok önemli katkıları var. Onların sayesinde bugün bu süreci konuşuyoruz.

Yine, değerli arkadaşlar, tarih cesur adımlarla ve sarsılmaz iradeyle yazılır. Bugün bir tarih yazıyoruz, bugün tarih Recep Tayyip Erdoğan tarafından yazılıyor, bugün AK PARTİ tarafından yazılıyor, Cumhur İttifakı tarafından yazılıyor, bugün Gazi Meclisimizde tüm milletvekillerimizle bir tarih yazılıyor. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bunun için hepinizi, Gazi Meclisi tebrik ediyorum. Kararlı ve vizyoner liderliğiyle bu süreci aşan ve her zaman bu süreçte yolumuzu açan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a, yine siyasette ezberleri bozarak "terörsüz Türkiye" hedefi doğrultusunda her zaman destek olan Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'ye teşekkürlerimizi arz ediyoruz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Yine, tüm süreçte kolaylaştırıcı desteğiyle Meclis Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş'a ve tüm siyasi parti Genel Başkanlarına ve milletvekillerine çok teşekkür ediyoruz.

Bu kanun teklifi, Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi 367 milletvekili arkadaşımız tarafından verilmiştir. Bu çok tarihî bir uzlaşmanın, bir siyasal mutabakatın çok önemli bir göstergesidir. Bu aynı zamanda ülkemizde bir güven ve umut ikliminin de yansıması bakımından çok değerlidir; siyaset kurumunun itibarı bakımından da Türk demokrasi tarihine geçmiş çok önemli bir dönüm noktasıdır; bu yüzden yine Gazi Meclis çok önemli bir işlevi ifa etmiştir

Değerli arkadaşlar, bugün kurallı bir dünya düzeninin sonuna geldik. Gerçekten uluslararası sistemin çöktüğü, artık bir çatışmayı çözüme kavuşturamadığı bir dünyayı yaşıyoruz; bunun karnesi Bosna'da, Suriye'de, Lübnan'da ve Gazze'de ortadadır. Önerdikleri sistem insanlığa zulüm ve gözyaşı getirmiştir, barışı sağlayamamıştır. Gramsci "Eski dünya ölüyor, yenisi doğmak için çabalıyor." diyor. Gerçekten de artık yeni bir dünyanın kurulması elzemdir. Bu eski dünya can çekişirken yeni dünya kurulacak, bu yeni dünyanın kuruluşu da işte bugün Gazi Meclisten, Türkiye'den doğacak; bütün dünyaya barışı, küresel adaleti sağlayacak bir adımı bugün konuşuyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Ülkemiz, cumhuriyetimiz 100 yaşında, elli yıldır terör prangasıyla Türkiye boğuşmak zorunda bırakıldı ama bizim en büyük gücümüz nedir yeni dünyayı kurarken? Sarsılmaz iç cephemiz. En büyük kalkanımız 86 milyon bir ve beraber olmaktır. Biz sadece bu topraklarda aynı anda nefes alıp vermiyoruz; aynı kıbleye dönüyoruz, aynı rüyaları görüyoruz, aynı şeylere seviniyor, aynı şeylere üzülüyoruz. İstiklal Marşı'mız bir, bayrağımız bir, vatanımız bir ve bizler Malazgirt'te Alparslan'ın safında nasıl bir arada olmuşsak, Kudüs'te Salâhaddin Eyyubî'yle beraber omuz omuza olmuşsak, Çanakkale'de, Sakarya'da nasıl omuz omuza olmuşsak, bu cumhuriyeti kurmuşsak bin yıldır duygudaşlığımız, kaderdaşlığımız, kardeşliğimiz kıyamete kadar daha da güçlenerek devam edecek. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, Komisyonda büyük bir mutabakatla çalışmamızı yaptık. Bir ortak akıl ve millet mutabakatıyla bu kanun, yol çizildi ve kanun teklifinde -az önce Değerli Grup Başkanımız anlattı, o yüzden o kısmı geçeceğim- 12 maddeden oluşan bu kanun teklifinde PKK/KCK terör örgütü ve bununla bağlantılı tüm oluşumların fiilî varlığına son vermesi, silahların bırakılması, teslim edilmesi, bunun tespit edilmesi güvenlik kurumlarınca, bu tespitin Millî Güvenlik Kurulunca teyit edilmesi, bu teyidin Resmî Gazete'de yayınlanması gibi çok önemli bir kritik eşiği yine Komisyonda mutabakatla yaptık. Dolayısıyla burada bir milletin aklı var, bir siyasal akıl var, Mecliste İzleme Komisyonuyla da denetimi yine Gazi Meclisin denetim ve işlevine bırakıyoruz.

Değerli arkadaşlar, burada özellikle şunu ifade etmemiz gerekir ki Türkiye Büyük Millet Meclisi süreci izleyecek. Bahsettiğimiz bir kurul var -Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında, Millî Savunma Bakanı, İçişleri Bakanı, Dışişleri Bakanı, Adalet Bakanı, MİT Başkanı, Cumhurbaşkanlığı ve MGK Genel Sekreteri- tüm bu Kurulun çalışmalarını izlemek üzere Mecliste bir komisyon kuruyoruz. Az önce de değerli başkanımız bahsetti, burada bizim en büyük hakemimiz milletin ta kendisi. Birçok uluslararası çatışma çözümleri oldu, farklı ülkelerde gelişmeler var ama bunların hiçbiri bizim için bir model değildir. Bu model bir Ankara mutabakatıdır, bir Türkiye mutabakatıdır, bir Türkiye modelidir, bütün dünyaya örnek olacak barışın bir modelidir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, burada bir barış değil, bir çatışmayı...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Çatışma değil, terörle mücadele...

ABDULHAMİT GÜL (Devamla) - Diğer ülkelerde etnik kavgalar oldu, dinî, mezhepsel çatışmalar oldu ama biz bin yıldır kardeşçe yaşadık, o yüzden burada bir barış değil, toplumsal huzuru, bütünleşmeyi bu anlamda öne çıkaracak bir süreci hep beraber yapacağız. Unutmayalım ki Trabzon'un huzuru neyse İzmir'in neşesi odur, Mardin'in, Van'daki gencin rüyası neyse İstanbul'daki evladımızın da geleceği odur. Bu millet, Türk'üyle Kürt'ü, Alevi'si, Sünni'siyle, Çerkez'iyle Boşnak'ıyla, sayamadığımız bütün zenginliklerle 86 milyon kardeş olarak yolumuza devam edeceğiz. Artık Anadolu'da hiçbir anne Türkçe de ağıt yakmayacak, Kürtçe de ağıt yakmayacak. İbni Haldun ta yıllar önce, yüzyıllar önce ne söylüyor: "Devletlerin gerçek temeli ortak dayanışma duygusuyla güçlenir." Biz millî dayanışmamızı güçlendirdikçe devlet daha güçlenir, millet daha güçlenir. O yüzden, dayanışmamızı amasız fakatsız bin yıllık kardeşliğimizi, ahdimizi daha da güçlendirerek, Türk'ün gururu ile Kürt'ün onurunu eş zamanlı olarak dikkate alarak biz yolumuza devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar, kırk yılı aşkın çok ağır bedeller ödedik. Peki, biz bir tez koyuyoruz ortaya "Artık terör sona ersin." diyoruz. Çerçeveyi belirledik, kritik eşiği ortaya koyduk; peki, buna karşı çıkanlar hangi tezi ortaya koyuyorsunuz, hangi antitezi ortaya koyuyorsunuz? Terör devam mı etsin, yine anneler ağlasın mı, anneler ağlamaya mı devam etsin, terörsüz Türkiye "terörlü Türkiye" olarak bir elli yıl daha yoluna mı devam etsin?

Değerli arkadaşlar, biz Fırat'ın, Dicle'nin, Sakarya'nın, Meriç'in evlatlarını kurda kuşa yedirmeyeceğiz, bu terör belasına son vereceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, ayrıca bunun Türkiye'ye ekonomik maliyeti de -yol yapacakken, fabrika yapacakken, okul yapacakken- 2,3 trilyon dolardır. Elbette maliyetle açıklanmaz ama şunu söylemek lazım; Türkiye'yi bir 3 defa daha yıkıp yeniden inşa etsek o kadar maliyet söz konusu. İşte, tüm bu kaynaklar milletimize üretim, istihdam, fabrika, iş, aş olarak yansıyacak, yeni bir sayfa açılacak. Elbette silahlar susacak, adalet, kardeşlik, hukuk, demokrasi daha güçlü bir sesle yoluna devam edecek. Daha fazla özgürlük siyasetimizde yeni bir nefes alacak, demokrasimiz daha fazla oksijene kavuşacak ve yine, demokratik kurumlar toplumsal dayanışmayla elbette güçlenir, bizler bugün demokrasimizi daha fazla güçlendireceğiz.

Değerli arkadaşlar, etnik ve mezhepsel guruplar üzerinden istikrarsızlık oluşturma çabalarına karşı biz bugün bu ortaya koyduğumuz iradeyle milletimizin kazanacağı bir yola çıkıyoruz. Vatanımız kazanacak; Türk kazanacak, Kürt kazanacak, Arap kazanacak, 86 milyon vatandaşımız kazanacak, Alevi kardeşlerimiz kazanacak, bu coğrafya altında, bu coğrafyada yaşayan herkesin kazanacağı, kaybedenin olmayacağı bir süreç. Çocuklar kazanacak, gençler kazanacak, anneler kazanacak, Diyarbakır Anneleri, Cumartesi Anneleri, barış anneleri kazanacak. Merak etmeyin, annelerin kazandığı yerde herkes kazanacak, hiç kimse kaybetmeyecek. (AK PARTİ ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli kardeşim, Türkiye'de dönemsel olarak korkularla, yeri geldi irtica korkusuyla "Türkiye'ye şeriat gelecek, Türkiye'de şu olacak." diye dindarlar; yeri geldi Kürtler, kendi dilini konuşmak isteyenler "Bu ülkeyi bölmek istiyorlar." diye bölücülük korkusuyla; yeri geldi Aleviler hep ötekileştirildi. Bunun örneklerini yer yer cumhuriyet tarihinde maalesef acı bir şekilde yaşadık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ABDULHAMİT GÜL (Devamla) - Tüm bu çatışmaların, bu bariyerlerin, korkuların hepsi, acı hatırası ülkemizde yaşandı; Diyarbakır Cezaevi, köy baskınları, bu ülkede yaşanan isim değişiklikleri, bunların hepsi yaşandı oysa içeride düşman olmaz, suçlu olur ama bir düşman anlayışıyla icabında yanlış uygulamalar oldu ama bizim Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde iktidara geldiğimizde ilk yaptığımız icraat OHAL uygulamasına son vermekti. Kürtçe şarkı, isim yasaklarını ortadan kaldırdık, bu ülkede Kürtçeye "bilinmeyen dil" denilen anlayışı ortadan kaldırdık. Bin yıldır kadim bir şekilde bu coğrafyada ağıtların yakıldığı, ninnilerin söylendiği Kürtçe, bilinmeyen dil değil kadim dildir, bu coğrafyanın asli dilidir, bunu kimse inkâr edemez; bu anlayışı ortaya koyan çalışmaları, ana dilinde savunma hakkını getirdik. Oğluyla cezaevinde konuşamayan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ABDULHAMİT GÜL (Devamla) - Son dakika, toparlıyorum.

BAŞKAN - Fazla süre vermiyoruz Sayın Bakan.

ABDULHAMİT GÜL (Devamla) - Sözlerimi toparlarken Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu bu vizyonla; Sayın Bahçeli'nin, Sayın Genel Başkanın ortaya koyduğu bu vizyonla, sizlerin desteğiyle Türkiye'de yeni bir sayfanın açılacağı dönem hayırlı olsun diyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (AK PARTİ, DEM PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şahısları adına ikinci konuşmacı İzmir Milletvekili Sayın Mustafa Bilici.

Buyurun Sayın Bilici. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MUSTAFA BİLİCİ (İzmir) - Sayın Başkan, Sayın Genel Başkanlar, değerli milletvekilleri ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimiz; bugün kardeşlik iklimimizi daha da güçlendirecek, ülkemizin geleceğine umut olacak tarihî bir eşiğin ilk adımlarını atıyoruz. Benzer süreçleri 1990'larda denedik, 2010'larda denedik, ne yazık ki kalıcı bir başarıya o dönemlerde ulaşamadık ancak bugün Gazi Meclisimizin Genel Kuruluna kadar taşıma iradesi gösterebildiğimiz bu süreç geçmiş tecrübelerden ders çıkarılarak olgunlaştırılmış, milletimizin geleceğini ilgilendiren tarihî bir fırsattır.

Değerli milletvekilleri, bir milleti ayakta tutan en sağlam temel, ortak vatan bilinci ve birlikte yaşama iradesidir. Güzel vatanımız Türkiye, farklı kimliklerin, inançların ve kültürlerin yüzyıllardır aynı medeniyet çatısı altında buluştuğu, nevzuhur olmayan, büyük ve köklü bir ülkedir. Bu zenginliği koruyarak her vatandaşımızın kendini güven içerisinde eşit ve onurlu hissetmesini sağlamak hepimizin ortak sorumluluğudur. Toplumsal barış, adalet ve karşılıklı güven güçlendikçe zaten güçlü olan kardeşlik bağımız daha da güçlenecektir çünkü bu meselenin gerçek çözümü yalnızca hukuki düzenlemelerde değil milletimizin gönlünde tesis edilecek birlikteliktedir. Dünya ve bölgemiz büyük belirsizliklerden geçerken en büyük güvencemiz, içeride tahkim edilmiş bir iç barış ve güçlü bir millî birlik olacaktır.

Ben o bölgenin bir evladı ve 86 milyon vatandaşımızın milletvekili olarak bugün teknik ayrıntılardan çok bu sürecin topluma nasıl anlatılması gerektiği üzerinde durmak istiyorum.

Milletimizin gücü ortak tarihinden ve ortak kaderinden beslenmektedir. Bu ülkenin her ferdi etnik kökeni, inancı veya yaşam tarzı ne olursa olsun bu güzel vatanın eşit ve onurlu vatandaşıdır. Hem

86 milyon vatandaşımızın gönül birlikteliğini hem de sınırlarımızın dışında kalan, yakın bölgemizde yaşayan Kürtler, Araplar, Türkmenler ve diğer halklarımızla tarihimizin oluşturduğu beşerî bağları karşılıklı saygı, güven ve iş birliği temelinde güçlendirmek hem Türkiye'nin hem de bölgemizin huzurunun olmazsa olmazıdır. Artık, siyasetin dili geçmişin yüklerini taşımaktan ziyade geleceğin imkânlarını konuşabilmelidir.

Devlet aklı ve millet vicdanı bu süreçte teenniyi, sabrı ve hikmeti hâkim kılmalıdır çünkü bugün en az ihtiyaç duyduğumuz şey popülizmdir; korkular üzerinden siyaset üretmek toplumun umutlarını tüketmekten başka hiçbir sonuç doğurmaz. Türk'üyle Kürt'üyle, Abaza'sıyla Çerkez'iyle, Boşnak'ıyla, Pomak'ıyla, Müslüman'ıyla ve gayrimüslimiyle bu ülkeye gelecek kuşakların gurur duyacağı bir miras bırakmak istiyorsak farklılıklarımızı bir tehdit değil ortak hayatımızın zenginliği olarak görmeliyiz.

Değerli milletvekilleri, yüce kitabımız bizlere şöyle sesleniyor: "Biz sizi bir erkekten ve bir kadından yarattık. Sizi birbirinizi tanıyasınız diye milletlere ve kabilelere ayırdık." Demek ki farklılık, ayrışmanın değil tanışmanın, çatışmanın değil kaynaşmanın vesilesidir.

Bir başka önemli kelime ise "barış"tır; yıllarca çatışmaların gölgesinde yıpratılan bu kavramı yeniden gerçek anlamına kavuşturmak zorundayız. Silahların susması elbette önemli bir başlangıçtır ancak gerçek barış insanların birbirini eşit birer vatandaş, ortak kaderin eşit ortakları olarak görmesiyle mümkün olacaktır. Kalıcı barışı sadece kanunlar sağlayamaz, kanunlar zemini oluşturur fakat gönülleri ancak adalet ve vicdan birleştirir. Bu sebeple, atılacak her adımın yalnızca mevzuat bakımından değil, toplumun farklı kesimlerinde oluşturacağı karşılık bakımından da değerlendirilmesi gerekir. Bizlere düşen görev, toplumun üzerindeki psikolojik yükleri azaltacak yeni bir dil geliştirmek ve bunu vakar içerisinde milletimizin tamamına anlatmaktır.

Geçmişte Kürtçe bir türkü söylemek dahi büyük tartışmalara sebep olabiliyordu; bugün çok farklı bir noktadayız fakat demokrasiler hiçbir zaman "Artık yeter!" diyemez, hak ve özgürlükler sürekli geliştirilmesi gereken ortak bir medeniyet yürüyüşüdür.

Değerli arkadaşlar, artık ihtiyacımız olan şey, farklılıklarımızın etrafında yeni duvarlar örmek değil, onları ortak bir vatandaşlık anlayışı içerisinde buluşturacak cesareti göstermektir. Fikirdaş olmayabiliriz ama duygudaş olabiliriz. Ülkemizin ve bölgemizin cesur Türklere, Kürtlere ve Araplara ihtiyacı vardır. Hazreti Peygamber'in Mekke'nin fethindeki tutumunu hepimiz biliyoruz; güç eline geçtiğinde intikamı değil emanı, öfkeyi değil güveni tercih etti, geçmişin hesabını değil ortak geleceği önceledi. Burada hiç kimseyi tarihteki bir tarafla kıyaslamıyorum, sadece büyük medeniyetlerin krizleri nasıl aştığını hatırlatıyorum. Böylesi dönemlerde devletlerin ve toplumların asıl imtihanı sahip oldukları güçten ziyade o gücü hangi ahlaki ölçüler içerisinde kullandıklarıdır. Bugün bizim de ihtiyacımız olan şey; hilm, hikmet, feraset ve ortak vicdandır.

Dedelerimiz farklı dilleri konuşuyor, farklı kökenlerden geliyor, farklı inançlara sahip olabiliyorlardı ama aynı medeniyeti birlikte inşa edebiliyorlardı. Bu toprakların en büyük zenginliklerinden biri yüzyıllar boyunca farklı dillerde söylenen sözlerin aynı medeniyetin ortak hafızasında buluşmasıdır. Yunus Emre'nin aziz Türkçesi de Fekiye Teyran'ın aziz Kürtçesi de bizimdir. "Ben gelmedim dava için/ Benim işim sevgi için/Dost'un evi gönüllerdir/Gönüller yapmaya geldim." diyen Yunus Emre de biziz, "..." [4] diyen Fekiye Teyran da biziz. Türkçenin aziz kelimeleri ile Kürtçenin aziz sözleri bu coğrafyanın acısını, umudunu, sevgisini ve birlikte yaşama iradesini yüzyıllardır aynı gönülde taşımaktadır.

---

[4] *Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.*

Bugün bize düşen görev; ortak medeniyet hafızamızı yeniden canlandırmak, bu tarihî tecrübeden ilham alarak çağımızın ihtiyaçlarına uygun yeni bir toplumsal sözleşme anlayışını güçlendirmektir. Artık sesimizi değil sözümüzü yükseltmeliyiz. Daha çok demokrasi, daha güçlü bir hukuk devleti ve daha adil bir Türkiye için Anayasa'mızı yeniden ele almanın da eksikliklerimizi gidermenin de zamanı çoktan gelmiştir. Her vatandaşımızın kendisinden bir parça bulduğu, kendisini temsil edilmiş ve bu ülkeye ait hissettiği, toplumun tamamını kucaklayan yeni bir anayasa yapım sürecine bir an önce geçilmesi gerekiyor. Bu süreçte milletimizin her kesimi ve toplumun bütün paydaşları anayasa hazırlık masasında kendisine ait bir sandalye bulmalıdır. Farklılıklarımızı bir zenginlik olarak gören, temel hak ve özgürlükleriyle hukuk devletini güvence altına alan, demokratik Türkiye'ye yakışan bir anayasayı hep birlikte yapmalı, ardından bu anayasaya herkesin ve her kurumun eksiksiz uyduğu güçlü bir hukuk düzenini de hayata geçirmeliyiz. Böylece, Anayasa tartışmalarını sürekli gündemimize taşımak yerine Türkiye'nin önünü açacak kalıcı bir hukuk düzenini hep birlikte tesis edebiliriz çünkü gerçek güç, birbirimizi susturmakta değil birbirimizi dinleyebilecek olgunluğu gösterebilmektir, çünkü biz birlikte yoğrulmuş kadim halklarız, çünkü biz birlikte büyük bir medeniyetiz.

Ezcümle, gün, geçmişin korkularına, dürtülerine, psikolojilerine ve gerilimlerine dayalı ön yargıları aşarak geleceğe ümitle bakma günüdür. Gün, birbirimize geçmişin acılarıyla değil insan onurunu ve adaleti merkeze alan bir anlayışla bakarak hatıraları adaletle, farklılıkları kardeşlikle ve geleceği ortak bir vicdanla buluşturma günüdür. Gün, çocuklarımızın geleceği için, annelerimizin duası için, atalarımızın emanetine layık olabilmek için adaleti, kardeşliği ve barışı hâkim kılma günüdür. Gün, her vatandaşımızın kendisini eşit, onurlu ve huzur içerisinde hissettiği güçlü ve müreffeh Türkiye idealini birlikte inşa etme günüdür. Gelin, tarih önünde vicdanımızı, milletimizin önünde irademizi ortaya koyalım ve tam demokratik bir Türkiye'yi hep birlikte inşa edelim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA BİLİCİ (Devamla) - Bu vesileyle, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'ye, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Numan Kurtulmuş'a, YENİ YOL Grubumuzun paydaşları olan Sayın Ahmet Davutoğlu'na, Sayın Mahmut Arıkan'a, Sayın Ali Babacan'a, Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu üyelerine, tüm siyasi parti Genel Başkanlarına ve milletvekillerimize, sivil toplum kuruluşlarımıza, fikir insanlarımıza, en büyük fedakârlığı yapan aziz şehitlerimizin kıymetli ailelerine ve kahraman gazilerimize şükranlarımı sunuyorum.

Bu tarihî fırsatı milletimizin ortak vicdanıyla değerlendireceğimize yürekten inanarak imzacısı olduğum bu kanun teklifine "evet" oyu vereceğimi ifade ediyor, Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.55

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 16.23

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Rıdvan UZ (Çanakkale), İbrahim YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 125'inci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi yirmi dakika süreyle soru ve cevap işlemi yapacağız. Bu sürenin on dakikası sorulara, on dakikası cevaplara ayrılacaktır.

Sayın Çalışkan...

Buyurun.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Başkan, toplumsal bütünleşmeden yani millî mutabakattan söz ederken bu düzenlemeden yalnızca toplumun bir kesiminin yararlanması elbette yetersizdir. Zaten Komisyon raporunda da belirtildiği şekliyle, Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanması, infazda eşitsizliğin giderilmesi, KHK'lerde yaşanan mağduriyetlerin çözümüne dair önemli tespitler var.

Sorum şu: Acaba bu öneriler hayata geçirilecek midir? Uzun yıllardır hukuk mücadelesi veren vatandaşlarımız açısından somut bir düzenleme ve yeni bir takvim ortaya konulacak mıdır? Çünkü burada millî mutabakat tüm halkı kucaklamalıdır. İktidarın Meclise sunacağı belli bir takvim var mıdır? Bütün vatandaşlarımızı kucaklayacak, hukukun güvenliğini sağlayacak yeni bir düzenleme önümüzdeki dönem...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kılıç...

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Kanun teklifinde "amaç" olarak belirtilen PKK/KCK terör örgütü ve bununla bağlantılı her türlü oluşumla ilgili kovuşturma aşamasında kaç dosya mevcuttur? PKK/KCK terör örgütü ve bununla bağlantılı her türlü oluşumla ilgili kovuşturma aşamasında bulunan dosyalardan kaçı bu kanun teklifinden yararlanabilecektir? PKK/KCK terör örgütü ve bununla bağlantılı her türlü oluşumla ilgili kovuşturma aşamasında bulunan dosyalardan kaçı bu kanun teklifinin kapsamı dışında kalacaktır? Kanun teklifinde "amaç" olarak belirtilen PKK/KCK terör örgütü ve bununla bağlantılı her türlü oluşumla ilgili infaz aşamasında kaç dosya mevcuttur? PKK/KCK terör örgütü ve bununla bağlantılı her türlü oluşumla ilgili infaz aşamasında bulunan dosyalardan kaçı bu kanun teklifinden yararlanacaktır?

BAŞKAN - Sayın Güneş...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kırk yıldan fazla süredir devam eden, 10 bine yakın güvenlik görevlimizin şehit olmasına, 30 binden fazla vatandaşımızın hayatını kaybetmesine ve 2,3 trilyon dolar maddi kayba neden olan terör belasından ülkemizin tamamen kurtulması ve millî birlik ve kardeşliğimizin pekiştirilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bir kanun teklif verildi. Teklifin hazırlanmasındaki temel amaç nedir? Bu düzenlemeyle ulaşılmak

istenen hedef nedir? Teklifin kapsamı hangi esaslara göre belirlenmiştir ve düzenleme hangi suçlara uygulanacaktır? Millî Güvenlik Kurulunun tespit ve teyit sürecindeki rolü nedir ve bu görevi anayasal çerçeve bakımından nasıl değerlendirilmelidir diye sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sizinkiler anlattılar bunu; Abdullah Güler anlattı, Bakanımız anlattı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bir daha anlatsın, vatandaşımıza iyice pekişsin istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Karaman...

MEHMET KARAMAN (Samsun) - Teşekkür ederim Başkanım.

Örgütün fiilî varlığına son verdiğine ve silahlarını teslim ettiğine ilişkin tespit hangi veriler ve ölçütler kullanılarak yapılacaktır? Kanunun amaç ve faaliyetleri kapsamında görev yapan kişiler için öngörülen sorumsuzluk hükmünün sınırları nasıl çizilecektir? Bağlantılı her türlü oluşuma, fiilî varlığa son verme ve tamamen tasfiye gibi kavramların kapsamı hangi hukuki ölçütlerle belirlenecektir? Erteleme süresi içinde işlenmesi üzerine ertelemenin kaldırılmasına karar verilecek olan bir terör suçunun kapsamı nedir? Genel gerekçede teklifin sürecin ilk adımı olduğu ve ileride ilave düzenlemeler yapılacağı belirtilirken, sonraki düzenlemelerin kapsamı ve yasama takvimi nasıl belirlenecek? Komisyon raporundaki demokratikleşme, toplumsal uyum ve hukuk reformu önerileri hangi sıra içinde hayata geçirilecektir?

BAŞKAN - Sayın Türkeş Taş...

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Henüz kendilerini feshetmemiş, silah bırakmamış bir örgütün elemanlarını affetmek için öncü bir kanun hazırlanmıştır. Acaba bu konuda neden acele edilmektedir? Bu zaten örgütle yapılan bir pazarlığın ispatı değil midir? Diyelim ki KCK ortadan kalktı ve KCK'nın çatısı altındaki örgütler "Biz artık onun çatısı altında değiliz." deyip isim değiştirdi, biz oyuna gelmiş olmaz mıyız? Neden bu konudaki tüm unsurlar net bir şekilde kanunda tanımlanmamaktadır?

Teşekkürler.

BAŞKAN - Sayın Taşcı...

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Hukukçu olma iddiası taşıyor Komisyondaki bütün milletvekilleri. Şimdi, bu teklifle bir özel af düzenlemesi infaz indirimi maskesiyle geçiriliyor Meclisin arkasından dolanılarak. Bu Anayasa'yı ihlal suçu değil midir? Anayasa ihlal edilerek çıkarılan bir teklif demokrasiyle mi bağdaşır yoksa millî iradeye sivil darbeyle mi?

BAŞKAN - Sayın Türkoğlu...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Esasen PKK'lıları -hem dağdakileri hem cezaevindekileri- affetmek üzere bir kanun teklifi getirdiniz. Oysaki 99 yılından beri cezaevinde olan ve 2000 yılında hükmü kesinleştikten sonra 2000 tarihinden bugüne kadar PKK'nın gerçekleştirmiş olduğu bütün cinayetlerin sorumlusu olan, örgütü kendisinin yönettiğini ifade eden, örgüt organları önderin Apo olduğunu söylediği hâlde, Apo'yu tekraren örgüt kuruculuğundan ve bütün cinayetlerden sorumlu olarak yargılamayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Olgun...

HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Huzurdaki çerçevenin mucidi olan Cumhur İttifakı yıllarca ve son olarak 2023 genel seçimlerinde seçim kampanyasında "terörle mücadele" "millî birlik" "beka" diyerek, muhalefetin PKK'yla iş birliği yaptığı ve teröristbaşı Abdullah Öcalan'ı dışarıya

çıkaracağı algısı yaratmaya çalışarak milletten oy istemiş ve vatandaş da bu yüzden oy vermiştir. Şimdi ne oldu da tam tersi noktaya geldiniz, milletimiz bunu merak ediyor. Bu konuda milletten onay almanız gerekmiyor mu? En azından seçim bölgem Afyonkarahisar halkı için bunu talep ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Sunat...

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Teşekkür ediyorum.

Milletin bilmediği hangi siyasi taahhütlerin karşılığında bugün bu kanunu çıkarıyorsunuz? Amaç iktidarda kalmak, yeniden seçilebilmek ve Türkiye'yi bölgesel projelerin ihtiyacına göre yeniden şekillendirmek için mi? PKK ve KCK'nın fiilî varlığının sona erdiği hangi objektif ölçütlerle belirlenecektir? Irak'ta ki, Suriye'deki farklı isimler altında faaliyet gösteren bağlantılı yapılanmalar devam ederken hangi şart gerçekleştiğinde "Örgüt sona ermiştir." diyeceksiniz? Bu düzenlemeden kaç kişinin yararlanacağına ilişkin devletin elinde suç türü, ceza miktarı ve dosya bazında bir etki analizi var mıdır, varsa niye açıklanmamıştır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kanunda çok açık bir şekilde bu kanunun PKK/KCK ve bağlı oluşumlarını kapsadığı ifade ediliyor. Biz biliyoruz ki, tabii, PKK'yla birlikte İran, Irak ve Suriye kolları var, aslında aynı terör örgütü. Dolayısıyla bunların kapsanmadığı bir ortamda bu çıkan kanunun nasıl bir anlamı olacak? Bize "Bağlı oluşumlardan kasıt onlar da." diyemezsiniz çünkü bu örgütler açıklama yaptılar "Türkiye'deki süreç bizi ilgilendirmiyor, bizi kapsamıyor." diye. Bu şartlarda siz o zaman niye diğer ülkelerdeki, 3 ülkedeki terör örgütlerini PKK/KCK'nın uzantısı olarak kanun kapsamına almıyorsunuz, bunların feshedilmesini beklemiyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın Dalgın...

BURAK DALGIN (Balıkesir) - Narkoterör örgütünün mal varlığına ne olacağı konusundaki plan nedir? Bu mal varlığının gene bir varlık barışı marifetiyle aklanarak ülkemize sokulacağı yönündeki riskleri nasıl yönetmeyi düşünüyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın Güneş Altın...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, bugün ülkenin cumhuriyetinin 2'nci yüzyılı için bir milat niteliğindedir ve bundan sonra atılacak her adımın, söylenecek her sözün, uygulanacak her politikanın milada uygun olması gerekmektedir. Dünya örnekleri gösteriyor ki atılan ilk adımlar bugünkü örnekte bizlerin "kök yasa" dediği bu pratiğin ardından gelmelidir. Aslında barışın ve demokrasinin kapısını sonuna kadar açacak olan bu adımlar ve birbirini izleyen barış niyetleridir.

BAŞKAN - Sayın Kunt Ayan...

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bazı tarihler vardır, değerini ve anlamını yalnızca bugünden değil, gelecekte doğuracağı imkânlardan da alır. Bugün Genel Kurulda görüşeceğimiz kök yasayla o tarihî günlerden birinin parçasıyız. Bu yasa yalnızca 1 Ekim 2023'ten bu yana yürütülen sürecin yasası değildir, aynı zamanda elli yıllık çatışma döngüsünün kalıcı olarak sona erdirilmesinin, acıların, kayıpların ve bedellerin bir daha yaşanmamasının hukuki ve siyasi zeminini oluşturmanın iradesidir. Bugünden itibaren bu iradeyi daha da büyütmek, geçmişin acılarından geleceğin umuduna uzanan köprüyü hep birlikte güçlendirmek hepimizin sorumluluğundadır.

BAŞKAN - Şimdi sözü Komisyona bırakıyorum.

Buyurun.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

İlk soruyu Sayın Necmettin Çalışkan sordu, özellikle toplumsal bütünleşmeden bir kesimin yararlandığını iddia etti. Şimdi, tabii, teklifin kapsamının burada PKK ve KCK terör örgütüyle sınırlandırılmasının temel sebebi -biliyorsunuz- düzenlemenin belirli ve somut bir tasfiye sürecine yönelik olmasıdır. Bu düzenleme bütün terör örgütleri bakımından uygulanacak genel ve sürekli bir ceza veya infaz rejimi öngörmemektedir. Onun için zaten "müstakil ve geçici bir yasa" dedik. Burada teklifin uygulanabilmesi için PKK/KCK terör örgütünün ve bununla bağlantılı bütün oluşumların fiilî varlığına tamamen son vermesi, kontrolü altındaki her türlü silah ve mühimmatı teslim etmesi, bu durumun güvenlik kurumlarınca tespit edilmesi ve söz konusu tespitin Millî Güvenlik Kurulu tarafından teyit edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, kapsam tercihi, örgütün tasfiyesine ilişkin somut ve doğrulanabilir şartlara dayanmaktadır. Şimdi, Anayasa'da düzenlenen eşitlik ilkesi, farklı hukuki ve fiilî durumda bulunan kişilere her durumda aynı hükümlerin uygulanmasını gerektirmemektedir Anayasa Mahkemesi de aslında buna ilişkin bir kararında hukuki durumlar arasında yapılan farklılaşmanın nesnel ve makul bir temele dayanması ve ölçülü olması gerektiğini belirtmiştir. Suçların niteliği, ağırlığı, tehlikeliliği ve toplumsal etkileri farklı hukuki düzenlemeler yapılmasını haklı kılabilir. PKK/KCK mensupları ile diğer terör örgütlerinin mensupları aynı hukuki ve fiilî durumda değildir çünkü diğer terör örgütleri bakımından aynı şartlara bağlı, somut ve doğrulanabilir bir tasfiye süreci bulunmamaktadır. Bu nedenle, kapsamın PKK/KCK'yla sınırlandırılması nesnel ve makul bir sebebe dayanmakta, diğer terör örgütlerinin düzenlemeye dâhil edilmemesi tek başına burada eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamaktadır.

Yine, burada hem Uşak Milletvekilimiz Sayın Güneş'ten hem de Sayın Türkeş Taş'tan teklifin hazırlanmasındaki temel amaç ve buradaki hedeflere ilişkin sorular geldi. Tabii, burada, biliyorsunuz, kırk yılı aşkın süredir terörle kararlı bir mücadele var. Bugün terörün ülkemiz üzerindeki etkisinin kalıcı biçimde ortadan kaldırılmasını konuşabiliyorsak bunu devletimizin hukuk içinde yürüttüğü kararlı mücadeleye ve milletimizin sarsılmaz iradesine borçluyuz. Milletimizin birlik ve kardeşliği yalnızca bugünün şartlarında ortaya çıkmış bir anlayış da değildir. Bin yılı aşan ortak tarihimiz boyunca bu toprakların farklı kökenlerden gelen evlatları aynı kaderi paylaşmış, aynı vatanı savunmuş ve karşılaştıkları zorlukları birlikte aşmıştır. Çanakkale bunun en güçlü sembollerinden biridir. Türk'üyle, Kürt'üyle, Arap'ıyla, Laz'ıyla, Çerkez'iyle Anadolu'nun ve gönül coğrafyamızın farklı bölgelerinden gelen kardeş milletlerin evlatları aynı bayrak, aynı vatan ve aynı istiklal ülküsü etrafında omuz omuza mücadele etmişlerdir. Cumhuriyetimiz de bu ortak iradenin, dayanışmanın ve birlikte yaşama kararlılığının en büyük eseridir. Dolayısıyla, burada teklifin amacı geçmişte yaşanan acıları unutturmak veya terörle mücadelede ortaya konulan haklılığı tartışmaya açmak asla değildir; burada amaç elde edilen kazanımları kalıcı hâle getirmek, benzer acıların bir daha yaşanmamasını sağlamak ve terörün yeniden hayat bulamayacağı güçlü bir hukuk, güvenlik ve toplumsal güven zemini oluşturmaktır. Burada şunu da ifade etmek istiyorum: Aziz şehitlerimizin hatırasına ve kahraman gazilerimizin fedakârlığına sahip çıkmanın en anlamlı yollarından biri de gelecek nesillerin terörün gölgesinden tamamen arındırılmış bir Türkiye'de yaşamasını sağlamaktır.

Diğer bir soru, yine, hem Sayın Güneş tarafından hem de Sayın Kılıç tarafından soruldu: "Bu düzenleme hangi suçlara uygulanacaktır, hangi esaslara göre belirlenmiştir?" Burada, biliyorsunuz, teklifin kapsamı PKK/KCK terör örgütünün tamamen tasfiye edilmesi amacı doğrultusunda belirlenmiştir. Düzenleme yalnızca PKK/KCK terör örgütü ve bununla bağlantılı her türlü oluşum hakkında uygulanacaktır. Burada, yine, PKK/KCK terör örgütünü kurma veya yönetme, örgüte üye olmak, örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme, örgütün propagandasını yapma suçları ile örgüt faaliyeti

kapsamında işlenen suçları ve örgüt lehine işlenen terörizmin finansmanı suçlarını kapsayacaktır; kanun teklifinin 1'inci maddesinde amaç ve kapsam dışında bu açıkça belirtilmiştir. Buna karşılık, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen kasten öldürme suçları kapsam dışında bırakılmıştır. Ayrıca, 1 Haziran 2005 tarihinden önce işlenen ve müebbet veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yürütülen soruşturma ve kovuşturmalar ile bu tarihten önce işlenen suçlar nedeniyle verilmiş müebbet veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları da erteleme hükümlerinden yararlanamayacaktır. Örgüt mensuplarının örgütsel faaliyetle bağlantısı bulunmayan şahsi suçları, diğer örgütlerle bağlantılı suçlar ve örgütsel faaliyet kapsamında işlenmeyen suçlar da teklifin kapsamında değildir. Burada düzenlemede uygulanması yalnızca kanunun yürürlüğe girmesine de bağlı değildir biliyorsunuz, öncelikle PKK/KCK terör örgütünün ve bununla bağlantılı her türlü oluşumun fiilî varlığına son verilmesi, kontrol altında bulunan her türlü silah ve mühimmatı teslim ettiğinin güvenlik kurumlarınca tespit edilmesi gerekiyor ve bu tespitin de MGK tarafından teyit edilmesi ve Kurul kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasını zorunlu kılıyor. Şimdi bu şartlar gerçekleşmediği takdirde, soruşturma, kovuşturma ve mahkûmiyet hükümlerinin infazının ertelenmesi dâhil olmak üzere kanunda öngörülen işlemler uygulanamayacaktır ki teklif aslında belirli ve doğrulanabilir şartlara bağlanan yalnızca PKK/KCK terör örgütünün tamamen tasfiyesine özgü, geçici ve sınırlı bir hukuki çerçeve oluşturmaktadır.

Yine, Sayın Selcan Taşcı ve Sayın Selçuk Türkoğlu tarafından afla ilgili sorular soruldu. Biliyorsunuz, genel af, kamu davasını ve kesinleşmiş mahkûmiyet hükmünü bütün cezai sonuçlarıyla ortadan kaldırır. Özel af ise kesinleşmiş cezanın infazından tamamen veya kısmen vazgeçilmesi ya da cezanın daha hafif bir cezaya çevrilmesi sonucunu doğurur. Bu teklifte ise suçun hukuki niteliği veya mahkûmiyet hükmünün varlığı kendiliğinden ortadan kaldırılmamaktadır. Hükmedilen cezada doğrudan ve kesin bir indirim yapılmamakta, cezanın türü değiştirilmemekte ve mahkûmiyete bağlı hak yoksunlukları kendiliğinden sona ermemektedir. Dolayısıyla düzenleme herkes hakkında resen uygulanmayacaktır. Kanundan yararlanmak isteyen kişinin altı ay içinde yazılı başvuruda bulunması gerekmektedir. Bu başvurunun ardından soruşturma, kovuşturma veya cezanın infazı suçun ve cezanın ağırlığına göre beş ya da on yıl süreyle ertelenecektir. Erteleme süresince zaman aşımı işlemeyecek, dosya ve deliller korunacak ve müsadere hükümleri uygulanmaya devam edecektir.

Ayrıca şunu da belirtmem gerekiyor: Erteleme süresi içinde yeni bir terör suçu işlenmesi hâlinde erteleme kararı kaldırılacak, soruşturma, kovuşturma veya cezanın infazına kaldığı yerden devam edilecektir, dolayısıyla sağlanan imkân kesin ve geri alınamaz nitelikte değildir. Erteleme süresinin şartlara uygun geçirilmesi üzerine doğacak sonuçlar ise başlangıçta sağlanan doğrudan bir ceza indirimi değil, kanunda öngörülen koşullu erteleme döneminin bir sonucudur.

Bu yönleriyle teklif, genel veya özel af niteliğinde olmayıp örgütün tasfiyesine bağlı geçici, sınırlı, koşullu ve kendine özgü bir erteleme rejimi oluşturmaktadır.

BAŞKAN - Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesinin açık oyla yapılması istemine dair bir önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

290 sıra sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin maddelerine geçilmesinin oylamasının Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 81 ve 143'üncü maddeleri uyarınca açık oylama şeklinde yapılmasını arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN - Sayın Uğur Poyraz? Burada.

Sayın Turhan Çömez? Burada.

Sayın Mehmet Saltuk Buğra Kavuncu? Burada.

Sayın Lütfü Türkkan? Burada.

Sayın Yüksel Selçuk Türkoğlu? Burada.

Sayın Ömer Karakaş? Burada.

Sayın Hüsmen Kırkpınar? Burada.

Sayın Yüksel Arslan? Burada.

Sayın Mehmet Akalın? Burada.

Sayın Şenol Sunat? Burada.

Sayın Burhanettin Kocamaz? Burada.

Sayın Hakan Şeref Olgun? Burada.

Sayın Selcan Taşcı? Burada.

Sayın Burak Dalgın? Burada.

Sayın Metin Ergun? Burada.

Sayın Yavuz Aydın? Burada.

Sayın Hasan Toktaş? Burada.

Sayın Rıdvan Uz? Burada.

Sayın Turan Yaldır? Burada.

Sayın Ayyüce Türkeş Taş? Burada.

Sayın Yasin Öztürk? Burada.

Sayın Ahmet Eşref Fakıbaba? Burada.

Sayın Lütfullah Kayalar? Burada.

Sayın Erhan Usta? Burada.

Sayın Mustafa Cihan Paçacı? Burada.

Sayın Burak Akburak? Burada.

BAŞKAN - Açık oylamanın elektronik sistemle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylama için üç dakika süre veriyorum ve oylamayı başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Açık oylamanın sonucunu okutuyorum:

290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin maddelerine geçilmesi açık oylama sonucu:

"Kullanılan oy sayısı : 297

Kabul : 269

Ret : 28 [5]

Kâtip Üye — Kâtip Üye

Rıdvan Uz — İbrahim Yurdunuseven

Çanakkale — Afyonkarahisar"

BAŞKAN - Teklifin maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

[5] *Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.*

Şimdi birinci bölümün görüşmelerine başlıyoruz.

Birinci bölüm 1 ila 6'ncı maddeleri kapsamaktadır.

Birinci bölüm üzerinde, YENİ YOL Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın İdris Şahin.

Buyurun Sayın Şahin. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

(Uğultular)

BAŞKAN - Bir dakika, bir dakika, haklı olarak...

Değerli milletvekilleri, konuşmacıyı dinleme fırsatı verirseniz sevinirim. Konuşmak isteyen arkadaşlarımız kuliste sohbetlerine devam etsinler.

Buyurun Sayın Milletvekili.

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen aziz milletim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün milletimizin bütün unsurlarıyla ve siyaset kurumuyla birlikte samimiyet testine tabi tutulduğumuz tarihî bir imtihandan geçiyoruz. Önümüzdeki teklif, hukuk sistemimizin bugünüyle birlikte yarınını ve milletimizin vicdanındaki adalet inancını doğrudan şekillendirecek nihai bir karardır. Yıllardır ceza hukukuyla hemhâl olan ve benzer süreçlerin mutfağında bizzat bulunmuş biri olarak açıkça ifade etmek istiyorum: En büyük tehlike iyi niyetin hukukun yerine geçebileceği illüzyonuna kapılmaktır. Halis niyetler yetmez, hüsnüniyetle yola çıkıp hukukun sınırlarını yıkarsanız günün sonunda ulaşacağınız yer vadedilen barış değil, kalıcı bir kaos ortamı olur.

Biz, terörün bitmesini, silahların ebediyen gömülmesini, annelerin gözyaşının dindiği bir Türkiye'yi elbette istiyoruz ancak kalıcı toplumsal huzur, Anayasa'yı teğet geçerek değil, Anayasa'nın amir hükümlerine sıkı sıkıya sarılarak tesis edilebilir. Ben bu uyarılara bugün başlamış değilim. 2013 yılında Meclis çatısı altında yürütülen süreçte komisyon sözcülüğü yapmış bir milletvekili olarak aynı kaygıları o gün de dile getirmiştim. O gün de komisyon zabıtlarına düşecek şekilde altını çizerek ifade ettik, bugün de tarihe not düşmek adına aynı kararlılıkla tekrarlıyoruz. Terörün sona erdirilmesi gayesi başka bir boyuttur, hukuk devletinin kırmızı çizgilerini muhafaza etmek büsbütün başka bir disiplindir. Aradan geçen on üç yılın bize öğrettiği en çıplak hakikat şudur: Meclis iradesini tali konuma düşüren, yargı yetkisini siyasi konjonktürün ihtiyaçlarına göre esneten hiçbir yöntem bu ülkeye huzur getirmemiştir.

Adalet Komisyonunda bu teklifin her kelimesini, her bir virgülünü uzun uzun tartıştık. Orada da sordum, bu yüce kürsünün huzurunda bir kez daha soruyorum: Önümüzdeki bu düzenleme hukuki manada bir erteleme müessesesi midir yoksa üzeri örtülmeye çalışılan örtülü bir af rejimi midir? İstediğiniz kılıfı uydurun hukuki hakikat değişmez değerli milletvekilleri. Bir kanunun metnine "erteleme" başlığı koymakla onun özündeki niteliği değiştiremezsiniz. Siz Ali'ye "Veli" demekle Ali'yi Ali olmaktan çıkartamazsınız.

Değerli bir milletvekilimiz burada özellikle başkalarına atıf yaparak bu konuyu tartıştığımızı ifade etti. Hem iktidar kulisleri hem iktidardaki milletvekilleri hem de muhalefetteki milletvekili arkadaşlarımız gayet iyi bilir ki biz bir şeyin ne şartlı genel af olduğunu ne erteleme olduğunu bilebilecek kadar hukuki müktesebata sahibiz. Özellikle Cumhur İttifakı'nın ortaklarına yönelik de muhabbette hiçbir sıkıntı yok, Sayın Bahçeli'ye de son derece muhabbet duyuyoruz, emin olun Sayın Cumhurbaşkanına da ama bu bizim hakikatleri buradan haykırmamıza asla mâni olamaz. Bunu özellikle ifade etmek isterim. O yüzden bir kez daha söylüyorum: Ceza hukukunda ne ad verdiğiniz değil, o düzenlemenin

doğurduğu hukuki sonuç esastır, eğer soruşturmayı durduruyorsanız, kovuşturmayı askıya alıyorsanız, kesinleşmiş cezaların infazını kaldırıyorsanız bunun adı hukuk lügatinde son derece açık ve nettir; işte, Anayasa'yı okuduğunuzda 87'nci maddede çok net bir şekilde bu husus tanımlanmıştır. Anayasa'nın 87'nci maddesi açık bir şekilde şunu ifade etmektedir ki af yetkisi Meclis üye tam sayısının beşte 3 çoğunluğuna verilmiş bir haktır. Buradaki görüşmeler gerek Komisyonda gerek Genel Kurulda bu esas dikkate alınarak yapılmalıdır. Meclis, iradesine sahiptir, bugünkü çoğunluğu gördüğümüzde de bu 3/5'i çok rahatlıkla geçebilecek mahiyette çoğunluğa ulaşmıştır, siyasi partilerin desteği de tamdır; o yüzden ne istiyorsanız milletimizin huzurunda net bir şekilde söyleyeceksiniz. Öyle gizli kapaklı cümlelerle, bu işi süsleyerek "Efendim, bu infaz indirimidir..." Hayır efendim, Covid yasasıyla siz bunu kıyaslayamazsınız, orada idari tedbirler vardı, tamamen bir suçun unsurlarını ortadan kaldırmıyordu. O gün de yanlış yaptınız, bugün de yanlış yapıyorsunuz. Bize de bu yanlışlarınızı buradan söylemek, ifade etmek düşüyor.

Evet, anayasal kuralı dolanmak için kavram makyajına sığınmak ceza adaletine yapılabilecek en büyük kötülüktür. Değerli milletvekilleri, bakın, tarihin yaprakları arasından Muaviye'ye atfedilen o meşhur dişi deve kıstasını tam da bu noktada hatırlatmak istiyorum: Siyasi baskıyla kalabalıkların bağrışmasıyla erkek deveye "Dişidir." dedirtilmesi devenin hakiki cinsiyetini değiştirmez; ceza hukuku da tam olarak böyledir. Çoğunluğun kaldırdığı parmak sayısı normun doğurduğu hukuki gerçekliği ortadan kaldırmaz. 28'inci Dönemde, bu sıralarda, 130-140 milletvekili hukukçu olduğu bir ortamda siz de bunu bal gibi biliyorsunuz. O yüzden gönlünüzü rahat tutmak ve vatandaşımıza karşı net olmak istiyorsanız adını düzgün koyalım, ondan sonra elleri kaldıralım, gerçek samimiyet ortaya çıksın. Biz kanunun altında ne yazarsa yazsın doğurduğu sonuç itibarıyla anayasal anlamda af niteliği taşıyan bir metinle karşı karşıyayız.

Gelelim, meselenin ikinci ayağı olan kanunların genelliği ve eşitlik ilkesine. Ceza kanunları kişiye özel yapılamaz, örgüt ayrımı yapamaz. Bugün belirli bir yapı için özel soruşturma ve infaz rejimi ihdas edersiniz, yarın başka yapılar ortaya çıkar ve aynı istisnai muameleyi talep eder. İstisnaların kural hâline geldiği bir düzende ise hukuk küçülür, keyfîlik devleşir değerli milletvekilleri. Bu ülkede yıllardır infazda adalet bekleyen yüz binlerce insan, kader mahkûmu ve aileler var. Bir tarafta reform paketleriyle sürekli umut dağıtılıp, diğer tarafta infaz sistemini yamalı bohçaya çevirirken belirli bir kesim için imtiyazlı bir rejim kurarsanız, adalet duygusunu ayakta tutamazsınız. Allah'ın ayırmadığı kullarını siz ayırmaya kalkışırsanız buna millet de razı olmaz, Allah da razı olmaz; bunu bir kez daha buradan ifade etmek isterim. Biz ilk günden itibaren tek bir ilkenin arkasındayız, o da çok net bir şekilde ifadede yerini bulan cezada adalet ve infazda eşitlik ilkesinin arkasındayız. Üstelik, teklifle yürütme organı bünyesinde oluşturulan Kurula eşi benzeri görülmemiş yetkiler tanınmaktadır. Cumhuriyet savcısının soruşturma, bağımsız mahkemelerin yargılama yetkisi idari takdire teslim edilemez değerli milletvekilleri. Bu Kurul, kararlarını hangi objektif kriterlerle verecektir? Kararları gerekçeli olacak mıdır? Yargı denetimi nasıl sağlanacaktır? Ceza hukukunda belirlilik ilkesi bir lüks değil, bireyi ve devleti keyfîlikten koruyan en temel kalkandır. "Kurul takdir eder." mantığıyla ceza adaletini bürokratik vesayete devrederseniz yarın bu yetkinin bambaşka siyasi saiklerle kötüye kullanılmasının önünü açarsınız.

Son olarak, mağdur haklarını ve kamu görevlilerinin idari sorumsuzluğunu vurgulayalım arkadaşlar. Geçmişte de biz benzer düzenlemeler yaptık ama asla keyfîliğin önünü açacak bir düzenleme olmasın diye çok çaba gösterdik. Suçun mağduru yalnızca hayatını kaybedenler değildir, uzvunu kaybeden gazilerimizdir, bir ömür boyu travma yaşayan insanımızdır. Mağdurun gözünün içine bakmayan, onun acısını onarmayan hiçbir düzenleme toplumsal helalleşme sağlayamaz. Kamu görevlisine elbette ki güvence verelim fakat hukuk devletinde ucu açık sorumsuzluk kabul edilemez. Yetkinin olduğu her yerde denetim ve hesap verebilirlik esas olmalıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biz, barışa, huzura, kardeşliğe asla karşı değiliz. Anayasal sınırlar içerisinde bağımsız yargı denetimiyle ve evrensel ceza hukuku ilkeleriyle tahkim edilmiş şeffaf bir barış istiyoruz. Raporu okuduk, 5'inci bölüm, 6'ncı bölüm...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Raporu okuduk, burada ifade edildiği gibi rapora bakmazlık yapmadık, emin olun, noktasına virgülüne kadar, satırı satırına okuduk ve çıkarttığımız sonuç şu: Şu an itibarıyla bu sürecin başında ilk başlarken ki söylenen o samimiyetin yeterince raporlara yansımadığına şahitlik ediyoruz. O nedenle, gelin, kişilere, örgütlere veya dönemsel siyasal çıkarlara göre değil, sarsılmaz hukuk ilkelerine göre hareket edelim. Doğru hesaptan kaçar mı arkadaşlar? Doğru hesaptan kaçmaz. Ali'ye Veli demeyelim bu kanunla, hakikatin de üzerini örtmeyelim. Hani, veciz bir söz vardır: "Ekmek, aş bulmak gecikebilir, duvara taş koymak gecikebilir ama adalet tez verilmeli." Bir an önce bu ülkeye yakışır adaleti hep birlikte tesis edelim diyor, bu duygu ve düşüncelerle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sağ olun, var olun. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Afyonkarahisar Milletvekili Sayın Hakan Şeref Olgun konuşacak.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; adı her ne kadar "çerçeve" olsa da önümüzde kırk yılı aşkın terörle mücadeleyi, binlerce şehidimizin mukaddes hatırasını, gazilerimizin fedakârlığını ve Türkiye Cumhuriyeti'nin üniter yapısını doğrudan doğruya ilgilendiren tarihî bir mesele vardır. Bu nedenle, bugün burada herkes "evet" ya da "hayır" demeden önce şapkasını önüne koymalı, vicdanıyla baş başa kalmalı ve vereceği oyun hesabını iyi yapmalıdır çünkü bazı oylamalar tarihe yazılır. Milletvekillerine metni dahi gösterilmeden imzalatılan bu teklif, ciddi bir usul ve meşruiyet tartışmasıyla maluldür. Komisyon görüşmelerinde 17 saat boyunca teklifin usule, Anayasa'ya ve "hukuk devleti" ilkesine aykırılıklarını tek tek anlattık. Sorduğumuz hiçbir soruya tatmin edici hukuki gerekçeler duyamadık. Buradan tekrar soruyorum: Ne bu acele, nedir bu telaş, nereye yetişiyorsunuz, bu teklif birkaç gün daha beklerse ne olacak? Milletvekilleri Komisyon tutanaklarını okursa, hukukçuların itirazlarını dinlerse, şehit ailelerinin ve gazilerimizin sesine kulak verirse hangi hesap bozulacak? Birilerine verilmiş bir söz mü var, yerine getirilmesi gereken bir taahhüt mü var? Binlerce şehidin kanının, binlerce gazinin fedakârlığının bulunduğu böylesine ağır bir mesele, hepi topu on yedi saate sıkıştırılarak oldubittiye getirilemez. "Yaptım, oldu, kabul edeceksiniz." anlayışıyla kanun yapılmaz. Milletvekilliği, önüne konulan kâğıdı okumadan imzalama makamı değildir; milletvekilliği, işaret edildiğinde el kaldırma görevi hiç değildir. Milletvekili okuyacak, sorgulayacak, Anayasa'ya bakacak ve en önemlisi vicdanına danışacak.

Sayın Başkan, Komisyon çalışmaları sırasında yaşanan bir başka hadiseyse bu sürecin geldiği noktayı bütün çıplaklığıyla göstermiştir. Terör örgütü ele başına "sayın" denilerek teşekkür edilirken biz hariç herkes sustu. Yıllarca "terörle mücadele, millî birlik, beka" diyenlerden de "Atatürk'ün partisiyiz." diyerek siyaset yapanlardan da beklenen itiraz gelmedi; bunu özellikle Meclis tutanaklarına geçirmek istiyorum. Bizim için bir terör örgütü elebaşının sıfatı ne bir Komisyon ne bir kanun ne de kendisine kazandırılmaya çalışılan siyasi bir ünvanla değiştirilebilir. Ne "sayın" hitabı ne muhatap statüsü ne de İmralı'dan gönderilen mesajlara kazandırılmaya çalışılan resmiyet bu tarihî gerçekliği değiştirebilir.

Değerli milletvekilleri, teklifte sürecin yürütülmesi nedeniyle hukuki ve cezai sorumlulukları ortadan kaldırabilecek düzenlemelerle âdeta bir yargılanmazlık zırhı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Şimdi buradan soruyorum: Madem yaptığınız iş bu kadar doğru, madem bu kadar tarihî, madem milletin yararınadır, neden daha şimdiden gelecekte hesap vermemenin hukuki zeminini hazırlıyorsunuz? Hukuk devletinde esas olan şudur: Yetki varsa sorumluluk da vardır.

Sayın milletvekilleri, bir de aylardır kamuoyuna şuna güvenin, buna inanın telkini yapılıyor. Kusura bakmayın, Türkiye Cumhuriyeti devleti kişilere duyulan güven üzerinden yönetilemez; devlet hukukla yönetilir. Biz burada kişilerin niyetlerini değil, önümüze getirilen kanun teklifinin bugün ne getirdiğini ve yarın hangi kapıları açabileceğini tartışıyoruz. Nitekim, İmralı'da terör örgütü elebaşının bu düzenlemeyi bir anahtar yasa olarak nitelendirdiği ifade ediliyor. Öyleyse, soruyoruz: Hangi kapının anahtarı, bu anahtarla hangi kapılar açılacak? Türkiye Cumhuriyeti devletinin kırk yılı aşkın mücadelesi sonucunda terör örgütü tasfiye noktasına gelmişken terör örgütünün başındaki hükümlü neden yeniden sürecin aktörlerinden biri hâline getirilmiştir? Ne uğruna, ne karşılığında? PKK'nın misyonunu tamamladığı söyleniyor, peki, PYD bunun neresinde? PKK tabelasını indirip başka bir tabela altında devam edilmesinin önüne nasıl geçeceksiniz? Bunların açık ve net cevaplarını Türk milletine vermek zorundasınız. Dahası, Mayıs 2023 seçimlerinde millete ne söylediniz? "Terör", "terörist", "beka" diyerek oy istediniz. Peki, seçimden sonra ne değişti, milletin bilmediği ne oldu? Türk milleti tüm bunları soruyor. Bir taraftan da sürekli "Kürt sorunu", "demokratikleşme", "tarihî fırsat" gibi kavramlar kullanılıyor. Peki, nedir bu sorun? Somut olarak ne isteniyor, açıkça söyleyin. 1'inci, 2'nci, 3'üncü talepler nelerdir? Türk milleti de duysun, biz de duyalım. Bu ülkenin vatandaşlarından gizlenecek bir devlet meselesi olamaz. Sorunlar varsa çözüm yeri silahlı örgütlerin gölgesi değil Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

Değerli milletvekilleri, bu süreci cumhuriyetimizin kuruluş mücadelesiyle kıyaslayarak tarihî meşruiyet üretmeye çalışanlar da var. Daha önce 2'nci Lozan benzetmesi yapıldı, şimdi, 1928 yılında çıkarılan 1239 sayılı Kanun örnek gösteriliyor. Oysa, tarih tam tersini söylüyor; bu kanun, isyanın elebaşıyla veya uzantılarıyla yürütülen bir pazarlığın sonucu değildir, Şark İstiklal Mahkemesi kararıyla failler idam edilmiştir. Devlet, önce otoritesini tesis etmiştir, daha sonra isyanın elebaşısı masaya oturtulmamış, devletin siyasi muhatabı hâline getirilmemiştir. O kanunda olmayan pişmanlık duygusu, bu kanunun ilk şartı olmuştur. Dolayısıyla cumhuriyet tarihinden bugünkü sürece meşruiyet çıkarmaya çalışanların önce tarihi doğru okuması gerekir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin iradesi ile bugün yürütülen süreci aynı kefeye koymaya çalışmak kimsenin hakkı da haddi de değildir.

Sayın milletvekilleri, yine bazılarının diline doladığı gibi, dünyanın hiçbir ülkesinde terör örgütleriyle süreç bu kadar kapalı kapılar ardında, bu kadar denetimsiz yürütülmemiştir. Kolombiya'da FARC'la 2016 yılında yapılan barış anlaşmasını hatırlayınız. Bağımsız bir geçiş dönemi adaleti mekanizmasına, mağdurların bizzat taraf olduğu yargılamalara ve Birleşmiş Milletlerin adım adım doğruladığı bir silahsızlanma sürecine dayanıyordu. Buna rağmen, halk ilk referandumda bu anlaşmayı reddetti çünkü mağdur duygusu ihmal edilmişti. İspanya'da ETA'nın feshinde ise tek bir teröriste dahi af verilmedi. ETA koşulsuz ve tek taraflı silah bıraktı, her bir mensubu bağımsız İspanyol yargısı önünde bireysel olarak hesabını verdi. Hani diyorsunuz ya: Teziniz ne, öneriniz ne? Alın size tez. Ülkeyi yirmi beş yıldır siz yönetiyorsunuz ayrıca, zaten biz yönetseydik bu soruların hiçbiri kalmazdı. Dahası: "Teklifi 3 kişi biliyor, birisi teröristbaşı Öcalan." diyorsunuz. Biz de istedik, bize niye teklifi göstermediniz? Gerçi, siz kendi vekillerinize boş imza attırdınız ya.

Evet, sayın milletvekilleri, Türkiye'de sorun vardır ama sorun yalnızca sizin tarif ettiğiniz yerde değildir; parada sorun vardır, paylaşımda sorun vardır, adalette sorun vardır, hukukta sorun vardır, demokraside vardır, gelir dağılımında, gençlerin geleceğinde, emeklinin sofrasında sorun vardır. Bu ülkede 86 milyon insanın ortak sorunları vardır. Bu sorunları kimlik siyasetine hapsederek çözemezsiniz. Diyorsunuz ki: "Bu teklife 367 milletvekili imza koydu." Koymuş olabilir ama unutmayın, 86 milyonluk Türk milleti 367 milletvekilinden daha büyüktür. Bunu da en iyi siz bilirsiniz. Bir de terörle mücadelenin maliyetini anlatıyorsunuz. Peki, kimin parası harcandı? Bu milletin parası. Kimin evlatları mücadele etti? Bu milletin evlatları. Kimin çocukları şehit düştü? Bu milletin çocukları. Peki, bu millete sordunuz mu? Bu millet "Devlet terörle mücadele etmesin." mi dedi? Hayır, bu millet terörle mücadeleye değil, kırk yıllık mücadelenin sonunda terör örgütünün ve elebaşının yeniden siyasi ve hukuki denklemin içine sokulmasına itiraz ediyor. Bizim itirazımız da tam olarak budur. Barışa karşı değiliz, kardeşliğe karşı değiliz, demokrasiye karşı hiç değiliz; teröristin muhatap alınmasına karşıyız, egemenlik yetkisinin pazarlık konusu yapılmasına karşıyız, şehitlerimizin hatırasının siyasi hesaplara konu edilmesine karşıyız ve hukuk devletinin bir siyasi takvime kurban edilmesine karşıyız. Şehit anneleri hâlâ evlatlarının mezarı başında ağlarken, gazilerimiz bu mücadelenin izlerini bedenlerinde taşırken hiç kimse bu milletin hafızasının üzerine sünger çekmesini beklemesin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Devamla) - Son sözüm, bugün burada oy kullanacak bütün milletvekillerine diyorum: Acele etmeyin, önünüze konulan metni okuyun, Komisyon tutanaklarını okuyun, muhalefet şerhlerimizi okuyun. Hukuka bakın, Anayasa'ya bakın ve elinizi kaldırmadan önce bir kez de vicdanınıza bakın çünkü bugün kaldırdığınız el biraz sonra iner, oylama biter, tutanak kapanır fakat bazı imzalar, bazı oylar ve bazı suskunluklar vardır ki üzerinden yıllar geçse de silinmez, tarihe yazılır. Bugün çoğunluğunuz olabilir, bu kanunu geçirebilirsiniz ama tarih çoğunluğun kaç kişi olduğuna değil, kimin nerede durduğuna bakacaktır.

Buradan son kez söylüyorum: Türk milleti hiçbir ihaneti unutmaz, şehidinin emanetini hiç unutmaz; evlatlarının kanı üzerinden yapılan hiçbir hesabı da affetmez.

Yüce Meclisi ve aziz Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Elâzığ Milletvekili Sayın Gürsel Erol.

Buyurun Sayın Erol. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA GÜRSEL EROL (Elâzığ) - Sayın Başkanım, Sayın Genel Başkanlar, sayın milletvekilleri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Aslında gelen kanunun içeriğiyle ilgili belki de Türkiye'de bu konuda en açıklayıcı, en detaylı bilgi verecek milletvekillerinden biriyim çünkü ben bölgede geçmişte terörle mücadelede her zaman devletten yana taraf olmuş ve bu tarafını da açık seçik ortaya koyan bir milletvekiliyim.

2017 yılında Tunceli Milletvekilliğim dönemimde bizim ilimizde "Necmettin Yılmaz" diye bir öğretmen terör örgütlerince katledildi ve ben o dönem Tunceli Milletvekili sıfatıyla terör örgütlerine karşı meydan okuyarak bir yürüyüş yaptım. Bu yürüyüşten sonra terör örgütleri benim infaz kararımı vererek ölüm emrimi verdiler ve ben 2017 yılından bugüne kadar devletin yakın koruma kararıyla devletin koruması altındayım terör örgütlerine karşı.

Sayın milletvekilleri, yine, aynı şekilde, Tunceli Munzur Gözeleri'nde bir mescidin yapılmasıyla ilgili orada yapılan yürüyüşlere verdiğim tepkiden kaynaklı sosyal medyadan, "fake" hesaplardan -bu gördüğünüz sayfa en az 25-30 sayfadır- benimle ilgili yüzlerce ölüm emri verildi. Babamın mezarına kadar, köyüne kadar tarif edilerek "Babasının mezarı şu köydedir, yakalayın ve bunu öldürün." diye talimatlar verildi ama geldiğimiz noktada, bu konuyu bireysel tepkilerle, yaşanmışlıklarımızla, risklerimizle değerlendirmemeliyiz. Bunlar benim kişisel sorunum ama bugün görüştüğümüz kanun ülkenin sorunu ve bir millî meseledir diye düşünüyorum ve görüyorum.

Ayrıca, ben devlet geleneğinden gelen bir ailenin mensubuyum, benim büyük dedem Diyab Ağa Meclisin 1'inci Dönem milletvekili ve biz cumhuriyete sadakatıyla bilinen bir aileyiz. Tam yüz dört yıl önce, 1922 yılında Lozan görüşmesine gidilirken Diyab Ağa'nın Meclis kürsüsünden yaptığı bir konuşma var, milletvekilliği döneminde iki konuşma yapmış. Bir, Yunan ordusu Polatlı sınırlarına geldiğinde Meclisin Kayseri'ye taşınması görüşülürken "Beyler, biz buraya ölmeye mi, kaçmaya mı geldik?" diyerek bir irade ortaya koymuş. Lozan görüşmelerinde de o günkü tutanaklardan size Diyab Ağa'nın aslında bugünü nasıl anlattığını okumak istiyorum. 3 Kasım 1922, Diyab Ağa'nın yaptığı konuşma: "Hepimiz biliyoruz ki ve söylüyoruz ki dinimiz, diyanetimiz, aslımız ve neslimiz hep birdir. Bizim içimizde ayrılık gayrılık yoktur. İsmimiz de dinimiz de Allah'ımız da birdir. Bizim aramızda ayrılık gayrılık yoktur; hep biriz, kardeşiz. Türklük ve Kürtlük üzerine birbirimize düşmanlık üretilemez, hepimiz aynı milletin evladıyız." İşte, bugün, Diyab Ağa hangi noktadaysa ben de o noktadayım.

Şimdi, bunları söyledikten sonra, terörle mücadeleyle ilgili ben bu kürsüden çok konuşmalar yaptım Sayın Genel Başkanlarım. Ne dedim? Dedim ki: Terörle mücadele güvenlik güçlerinin işidir ama terörizmle mücadele Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevidir ve terörle mücadeleyle ilgili bugüne kadar -çok farklı hükûmetler geldi geçti, belki 20'ye yakın hükûmet değişti, 6 Cumhurbaşkanı değişti, 12 Başbakan değişti, 15 Genelkurmay Başkanı değişti- bu sürede kamu bütçesinden biz toplamda 2,3 trilyon para harcadık. Bugün, bakın, bizim özel sektör ve kamu borcumuz 550 milyar dolar. Bu 2,3 trilyon doların bu ülkede yatırıma, eğitime, teşvike, kalkınmaya dönüştürüldüğünü düşünün, bu ülke belki de Avrupa'nın en güçlü ülkelerinden biri olacaktı. Onun için, bugün aslında güvenlik politikalarıyla değil... Çünkü güvenlik politikaların hepsi denendi. OHAL uygulaması oldu mu? Oldu. Her siyasi parti iktidar olduğunda kendine göre bir güvenlik politikasını uygulamaya geçirdi mi? Geçirdi. Askerî tedbirler, polisiye tedbirler, adli tedbirler yapıldı mı? Yapıldı. OHAL uygulamaları, koruculuk sistemi, gıda ambargoları, köylerin boşaltılması, köylerin isimlerinin değiştirilmesi... Sonuç aldık mı? Almadık. Niye? Çünkü güvenlik güçleriyle yaptığınız, aldığınız önlemler terörle mücadeledir ama siz terörün gerekçelerini yok etmediğiniz sürece terörizmle mücadele edemezsiniz. Bugün Mecliste görüşülen bu kanun terörizmle mücadeledir, teröristle değildir, ben öyle algılıyorum, öyle değerlendiriyorum. Dünyanın bütün gelişmiş ülkelerinde ana omurgalarını oluşturan devlet politikaları vardır ve bizim güvenlik politikamız bir parti politikası olmamalı, bir devlet politikası olmalı çünkü geçmişte her parti geldi gitti, olmadı; Anavatan Partisi iktidar oldu, Doğru Yol Partisi oldu, SHP oldu, CHP oldu, Refah Partisi oldu, AK PARTİ oldu ama sonuç alamadık. Demek ki bunun bir millî davaya, bir devlet politikasına dönüştürülmesi lazım ve Avrupa'da gelişmiş ülkeler kendi ülkelerinin öncelikli sorunlarını her zaman devlet politikası hâline getirmiştir. Mesela, Finlandiya'nın eğitim politikası kim iktidar olursa olsun değişmez, Almanya'nın sanayi politikası değişmez, Japonya'nın kültür politikası değişmez, Hollanda'nın tarım politikası değişmez. Bizim de içinde bulunduğumuz koşullar gereğince güvenliğimizin bir devlet politikasına dönüştürülmesi gerektiği düşüncesindeyim. Niye? Bu, yalnızca iç siyasetin malzemesi değil. Bakın, etrafımızda bir ateş topu var. Devlet tabii ki kendine göre riskleri görür, analiz eder, ona yönelik strateji geliştirir ve önceden önlem alır. Bir tarafta Amerika-İran savaşı, bir tarafta Orta Doğu'daki sınırların değişme riski, İsrail'in yayılma politikası, Rusya-Ukrayna savaşı,

Kıbrıs meselesi, Ege'de Yunan adalarının silahlanması; bunların her biri bizim için kısa vadede olmasa bile, uzun vadede güvenlik riski. Devlet tabii ki tedbir alacak, devlet tabii ki bunu devlet politikası hâline getirecek ve bu ülkede bizlerin üzerine düşen sorumluluk, her konuyu siyaseten değerlendirmemektir. Bir siyasetçinin görevi nedir? Seçim bölgesindeki vatandaşın tepkilerine göre, istemlerine göre kendini şekillendirmesi değildir; ülkenin gerçeklerine göre seçmeni ikna edebilmesidir. (CHP sıralarından alkışlar) Ben Elâzığ milletvekiliyim; Türkiye'nin en milliyetçi kenti. Cumhur İttifakı'nın 4 milletvekili var, Cumhuriyet Halk Partisinden ben varım. Ben eğer bu meseleyi bir devlet politikası değil de bir siyasi mesele olarak görseydim, inanın, 4 milletvekilini de Elâzığ sokaklarında yürütmezdim. Ama mesele, benim oradaki siyasi varlığımı kalıcı hâle getirmek değil ki; mesele, devlet adına doğru bir yerde, doğru görev alabilmek. (CHP sıralarından alkışlar) Ben de eleştirileceğim ama devlet adına bir siyasetçinin yapması gereken, önceliği devlettir; siyaset gelip geçicidir.

Bu Genel Kuruldan -hepsine Allah rahmet eylesin- Demirel, Bülent Ecevit, Turgut Özal, Necmettin Erbakan, birçok lider geldi geçti. Bunlar Başbakanlık yaptılar, Cumhurbaşkanlığı yaptılar; bugün Parlamentoda varlar mı? Allah hepsine rahmet eylesin. Partileri var mı? Yok. Peki, devlet var mı? Devlet var. Devlet kim için olmalı? Yurttaşları için olmalı. Onun için, benim birinci önceliğim, önce devletin varlığı.

Ayrıca şunu da ifade etmek isterim: Eğer bir ülkede toplumsal uzlaşma olursa size hiç kimsenin gücü yetmez. Bunun en güzel örneği ne? 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı. Bakın, eğer MSP-CHP Hükûmeti olmasaydı... Bütün Avrupa ülkelerinin ambargolarına rağmen Ecevit ve Necmettin Erbakan -Allah rahmet eylesin 2'sine de- Kıbrıs Barış Harekâtı'nı gerçekleştirdiler. Ama o koalisyon hükûmeti olmasaydı, CHP tek başına iktidar dahi olsaydı, inanın o Kıbrıs Barış Harekâtı'nı gerçekleştiremezdik. Onun için, devlet adına, ülke adına, güvenlik adına, millî duruş adına eğer bir duruş gösterilecekse, bunu siyaseten değerlendirmememiz lazım. Bu ülkenin menfaati, yurttaşlarımızın can güvenliği, üniter devlet yapımız, cumhuriyetimiz, devletimizin varlığı, devamlılığı, kriterlerimiz ve değerlerimiz bunlar olmalı diye düşünüyorum. Bu ülke hepimizin, bu ülke AK PARTİ'nin değil, AK PARTİ devlet de değil. Bugün AK PARTİ yalnızca Hükûmet; devletler kalıcıdır, hükûmetler gelip geçicidir. Bu vatan hepimizin, bu bayrak hepimizin, bu millet hepimizin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

GÜRSEL EROL (Devamla) - Bizim etnik kökenlerimiz, inançlarımız, değerlerimiz birbirinden farklı olabilir, burası Anadolu coğrafyası, bütün medeniyetler gelmiş geçmiş; biz Türk olabiliriz, Kürt olabiliriz, Alevi olabiliriz, Sünni olabiliriz, Zaza olabiliriz, Çerkez olabiliriz, Laz olabiliriz, Gürcü olabiliriz, olabiliriz de olabiliriz ama hepimizin bir tek ortak kimliği var; Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı olmaktır. Bu kimlikle biz o konulara bakacağız ve sahip çıkacağız ve Ulu Önder'imiz Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği: "Ne mutlu Türk'üm diyene!" İşte bu kanundan sonra herkes bunu söyleyebilmeli; ne mutlu Türk'üm diyene! (CHP sıralarından alkışlar) Ve bu kanuna ben, bu kadar riskleri alan, bölgede "devletçi" diye tanınan, terör örgütlerine meydan okuyan bir milletvekili olarak, devlet bekası ve devlet meselesi olarak gördüğüm için "evet" oyu kullanacağımı bilgilerinize sunar, hepinize saygılar sunarım. (CHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Erol.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu...

GÜRSEL EROL (Devamla) - Başkanım, bir teşekkürü unuttum.

BAŞKAN - Buyurun.

GÜRSEL EROL (Devamla) - Efendim, ayrıca ben bu kürsüden MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'ye teşekkür etmek isterim.

Sayın Genel Başkanım, kendi aramızda konuşuyoruz ama nedense bu kürsüde bugüne kadar gündeme gelmedi. Kuliste kendi aramızda bunu sürekli, hepimiz değerlendiriyoruz. Sizin dışınızda kimse bu süreci başlatamazdı, kimse cesaret edemezdi, gündeme getiremezdi. Ayrıca, geldiğimiz noktadan dolayı, verdiğiniz katkıdan dolayı da size de teşekkür ederim. (CHP ve MHP sıralarından alkışlar)

VIII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, Diyab Ağa'yı rahmetle andıklarına ilişkin konuşması

BAŞKAN - Bu vesileyle, Diyab Ağa'yı da rahmetle anıyoruz sayın milletvekilleri. (MHP ve CHP sıralarından alkışlar)

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş; Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Eş Genel Başkanları Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Sivas Milletvekili Abdullah Güler ile Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin ve Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli; Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak ile Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekilleri Rahmi Aşkın Türeli ve Sevda Erdan Kılıç ile 339 Milletvekilinin Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/3793) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 290) (Devam)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Hatay Milletvekili Sayın Hüseyin Yayman.

Buyurun Sayın Yayman. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HÜSEYİN YAYMAN (Hatay) - Sayın Başkan, Sayın Genel Başkanlar, çok değerli milletvekillerimiz, ekranları başında bizi izleyen aziz vatandaşlarımız; ben de yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimin başında, başta şehitlerimiz olmak üzere, bu vatan için fedayıcan eyleyen tüm kahramanlarımızı bir kez daha rahmetle, minnetle anıyoruz; gazilerimize hayırlı, güzel ömürler diliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; adına her ne dersek diyelim, ciddi bir meseleyle karşı karşıyayız. Bu meseleye ister kalkınma meselesi diyelim, ister geri kalmışlık meselesi diyelim, ister terör meselesi diyelim, ister Kürt meselesi diyelim, ister demokratikleşme meselesi diyelim, son tahlilde bu mesele Türkiye'nin kendiyle imtihanı meselesidir. Bu mesele, bizim meselemizdir; bu mesele, Türkiye'nin sorun çözme yeteneğini, kapasitesini artırma meselesidir; bu mesele, Türkiye'nin demokrasisinin standartlarını artırma meselesidir. Dolayısıyla bu mesele bir devlet politikasıdır, bir millet politikasıdır ve milletimizin geleceğini ilgilendiren bir meseledir.

Bu vesileyle, bu süreci başlatan çok Değerli Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a ve bu süreçte sürekli pozitif anlamda öncülük rolü üstlenen ve sorunlar çıktığında bu sorunların aşılmasına en büyük katkıyı veren Sayın Devlet Bahçeli'ye, Sayın Numan Kurtulmuş'a, AK PARTİ Grup Başkanımız Abdullah Bey'e, Sayın Efkan Ala Başkanımıza, Milliyetçi Hareket Partimizin Grubuna, DEM PARTİ Grubuna, Yeni Parti Grubuna ve emeği geçen tüm gruplara ve tüm milletvekillerimize teşekkür etmek isteriz. Bir teşekkür de Millî İstihbarat Başkanına: Her zaman bu süreçte yapıcı rol oynayan ve bu sürecin görünmez kahramanlarından olan MİT Başkanı İbrahim Kalın'a teşekkür etmek isteriz.

Değerli milletvekilleri, aziz milletimiz; bu meselede söylenmemiş hiçbir söz kalmamıştır, kurulmamış hiçbir cümle kalmamıştır. Dolayısıyla artık yeni bir dönemin eşiğindeyiz. Paradigma değişmiştir. Türkiye Yüzyılı'nın başlangıcında, Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılına başlarken artık bu meseleyi, terörün son bulması, örgütün feshedilmesi meselesini ele almak durumundayız.

Sürekli tekrar ettiğimiz bir söz vardır, David Hume'a atfedilen çok önemli bir söz vardır: "Eğer burada durup daha ileri gitmeyeceksek niçin buraya kadar geldik?" Evet, şimdi daha ileri gitme zamanıdır. "Yapılamaz." denen işler yapılmıştır; Komisyonun kurulması çok önemlidir, kurulmuştur; Komisyonun adaya gitmesi önemlidir, yapılmıştır; Komisyonun rapor yazması önemlidir, rapor yazılmıştır ve bu yasa teklifinin hazırlanması çok önemlidir, bu hazırlanmıştır. İşte, bu, Türkiye Büyük Millet Meclisinin sorun çözme kapasitesinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Türkiye Cumhuriyeti devletine karşı siyonist emperyalistler tarafından kurulan sinsi tuzaklarını boşa çıkarma hamlesidir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihinin en önemli çalışmalarından birini yerine getirmektedir. Biz inanıyoruz ki şiddetin son bulduğu bir dönemde Türkiye'nin konuşamayacak hiçbir meselesi yoktur. Siyasetin alanı genişledikçe, demokrasimizin standartları yükseldikçe inşallah Türkiye bu meselede daha ileri adımlar atacaktır. Tarihte görülmemiş bir biçimde bir toplumsal destek vardır, bir politik destek vardır ve bu meselede inşallah artık yeni bir dönemin başlangıcındayız ve bu yeni dönemi Türkiye Büyük Millet Meclisinde iktidarıyla, muhalefetiyle birlikte yürüteceğiz.

Değerli milletvekillerimiz, burada konuşuldu, daha önceki çözüm süreçlerinden bahsedildi. Bu konuda tecrübeli bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, bir kardeşiniz olarak bir hususu belirtmek isterim. Bir Türk akademisyen olarak, Türkiye'nin Kürt Sorunu Hafızası'nı yazan, Osmanlı'dan miras kalan meseleleri ve cumhuriyetin tek parti dönemindeki Şark Islahat Planı'ndan bugüne kadar yapılan çalışmaları ve tüm sözleri, iktidarıyla muhalefetiyle, askeriyle bürokrasisiyle tüm güvenlik raporlarını inceleyen birisi olarak ve 2009'da demokratik açılım süreci olarak belirtilen Polis Akademisinde başlayan süreçte Türkiye Büyük Millet Meclisinin davetiyle gelip bu Mecliste konuşan, 2013'te Akil İnsanlar Heyetinde bulunan ve şimdiki süreçte bulunan birisi olarak artık şunu açıklıkla söyleyebiliriz: Çözümün şafağındayız. Geçmişte olmadı çünkü geçmişte Sayın Devlet Bahçeli yoktu. Geçmişte olmadı çünkü süreci bozucu etkiler çok fazlaydı; önce Arap Baharı, sonra bölgemizdeki diğer gelişmeler, Suriye sahasındaki gelişmeler ve FETÖ'cülerin her süreçteki bozucu etkisi maalesef sonuç alınmasına engel oldu. Şimdi, Cumhur İttifakı olarak, geçmişten aldığımız pratikle, tecrübeyle, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, inşallah bu süreci olumlu bir noktaya getireceğiz çünkü milletimizin desteği Türkiye Büyük Millet Meclisindedir, milletimizin kararı bu meselenin çözümü noktasındadır. Dolayısıyla bu noktada çok ileri adımlar atıldı, inşallah atılmaya devam edecek.

Bir hususu da bu vesileyle belirtmek isterim: AK PARTİ Kürt sorununu çözmüştür. AK PARTİ 2002'den bu yana sessiz devrimleri gerçekleştirmiştir. Yirmi beş yılda OHAL kaldırılmıştır, DGM'ler kaldırılmıştır, olağanüstü hâl bölge valiliği kaldırılmıştır, Kürt dili ve edebiyatı bölümü açılmıştır.

Kürt dili enstitüsü kurulmuştur, Kürtçe seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır, yirmi dört saat yayın yapan TRT Kürdî açılmıştır; Kürtçe dergi, gazete ve kitap basımı yapılmıştır; eski yerleşim yerlerinin isimlerinin iadesi sağlanmıştır, cezaevlerinde ana dilinde görüşme ve savunma hakkı tanınmıştır, seçimlerde Kürtçe propaganda ve siyasetin önündeki engeller kaldırılmıştır, özel radyo ve televizyonların Türkçe dışında dillerde yayın yapmasının önündeki engeller kaldırılmıştır, Kürtçe edebiyat klasikleri basılmıştır, özel okullarda Türkçe dışındaki dil ve lehçelerde Kürtçe eğitim ve öğretim yapılması imkânı tanınmıştır; bunlar yetmemiştir ve yine terörle mücadeleden doğan zararların karşılanması için gerekli adımlar atılmıştır. Hatırlayın, klavyedeki Q, X ve W harfleriyle ilgili yasaklar Türkiye'de çok ciddi bir tartışma konusu olmuştur ama bunlar kaldırılmıştır. Çocuklara isim verilmesi, Rojda isminin verilmesi bu ülkede yasaktı; Şivan Perwer'in kasetlerinin dinlenmesi yasaktı; bunları AK PARTİ kaldırmıştır, Recep Tayyip Erdoğan kaldırmıştır arkadaşlar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Bu meselede sembol isimlerden biri olan Diyarbakır 5 Nolu Cezaevi şimdi müze hâline gelmiştir ve yine, Kültür Turizm Bakanlığımız tarafından, Melaye Cizîrî'nin "Divan"ı, Ahmed-i Hani'nin "Mem-û Zîn"i, Fekiye Teyran'ın eserleri Kürtçe basılmıştır ve pek çok reform yapılmıştır. Dolayısıyla geçmişten bugüne çok sayıda düzenlemeler yapılmıştır, şimdi artık, çözümün zamanıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde bu irade vardır; kazanan Türkiye olacaktır, kazanan 86 milyon olacaktır. Artık paradigma değişmiştir, geleceği birlikte kurma zamanı gelmiştir. Sultan Alparslan'ın çocukları ile Salâhaddin Eyyubî'nin çocukları yan yana geldiğinde, Cumhurbaşkanımızın ifadesiyle, Adriyatik'ten Çin Seddi'ne atlarının nal sesinden bütün dünya yeniden ayağa kalkacaktır. Dolayısıyla bu yasa Türkiye modelinin yazıya dökülmüş halidir. Bu yasa acılarımızı inkâr etmeden geleceği birlikte kurma iradesinin adıdır. Bugün büyük bir çözümün başlangıcındayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

HÜSEYİN YAYMAN (Devamla) - İsimlerimiz farklı olsa da soyadımız Türkiye'dir ve toplumsal bütünleşme yasası iç cephenin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi yasasıdır. Bu yasa, Türkiye Yüzyılı'nın başlangıcına atılan imzadır ve bu yasa, 86 milyonun kaderdaş, duygudaş, vatandaş ve tarihdaş olarak geleceğe birlikte söz söylemesinin yeridir. Bu yasa, Türkiye Büyük Millet Meclisinin "Kendi meselemizi kendimiz çözeriz." demesinin meselesidir. Dilimize dikkat etmeliyiz, yeni bir dönem başlıyor; herkesin, sorumluluk makamında olan insanların çözümün tarafında olması gerekiyor ve provokasyonlara, saldırılara karşı daha dikkatli olmamız gerekiyor çünkü çözüme ne zaman yaklaştıysak provokasyonların arttığını ve yükseldiğini görüyoruz.

Son olarak şunu söylemek isterim: Hani, Cahit Sıtkı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Süre vermiyoruz.

Buyurun.

HÜSEYİN YAYMAN (Devamla) - Evet, Genel Kurulu, yüce Meclisimizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. Bu düzenlemenin milletimiz için, ülkemiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Birinci bölüm üzerinde gruplar adına yapılan konuşmalar tamamlanmıştır.

Şahısları adına ilk söz Aksaray Milletvekili Sayın Turan Yaldır'a ait.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

TURAN YALDIR (Aksaray) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün bu salondaki çoğunluğa göre tarihî ve güzel bir gün olabilir, bize göre ise Gazi Meclis tarihimizin belki de en utanç verici günlerinden birini yaşıyoruz. Bizler İYİ PARTİ olarak tarihin doğru tarafında ve bir avuç inanmış Türk olarak buradayız. Bugün bu kanunla bir taraftan binlerce teröristin cezası affediliyor, diğer taraftan PKK'yı ve bebek katilini Kürt vatandaşlarımızın temsilcisi ilan ediyorsunuz. Elbette Kürt vatandaşlarımızın sorunları yok diyemeyiz. Nasıl ki Türklerin, Alevilerin, Sünnilerin ve daha nicelerinin sorunları olduğu gibi, Kürtlerin de, emeklilerin, gençlerin, çiftçilerin ve işçilerin de sorunları vardır; hepsinin esas sorunu ise, iş, aş ve geçim sorunudur. Saydıklarımdan hangisi sorunları çözülmedi diye eline silah alıp dağa çıkıyor? Hiçbiri çünkü hiçbir sorun ve mağduriyet terörün bahanesi olamaz.

Ey aziz milletim, memleketin onca sorununda bir araya gelemeyen AK PARTİ, eski CHP, yeni CHP, MHP ve DEM bir araya geldi. Peki, ne için? Binlerce terör suçlusuna af ve tahliye yolu açacak düzenleme için. Gör bunları ey Türk milleti, gör! Kimlerin kimlerle ve ne için yan yana geldiğini gör yüce milletim! Bu ittifakın adını da sen koy ey yüce Türk milleti!

Vatani görevini Yüksekova Dağ Komando Birliğinde yapmış bir vatan evladı olarak Sayın Cumhurbaşkanına sesleniyorum: Sayın Cumhurbaşkanım, yirmi beş yıldır iyisiyle kötüsüyle bu ülkeyi yönetiyorsunuz. Tarihe terör suçlarından hüküm giymiş katilleri affeden bir devlet başkanı olarak geçmemelisiniz, şehit analarının gözyaşını, gazilerimizin mücadelesini yok saymamalısınız. Yapmayın; vebaldir, yazıktır, günahtır!

Soruyorum AK PARTİ milletvekillerine: Katillere af muhafazakârlığın neresinde var? Kutsal kitabımız Kur'an-ı Kerim "Düşünmez misiniz, akletmez misiniz?" diye tam 49 yerde emrediyor. Neden aklınız ve vicdanınızla hareket etmiyorsunuz? Şehidin hakkını teröriste nasıl feda ediyorsunuz? Hani "Terör örgütünden vicdan bekleyen vicdansızdır." diyordunuz ya, soruyorum sizlere: Bugün ne değişti? Soruyorum eski ve yeni CHP'ye: "Atatürk'ün partisiyiz." diyorsunuz ya, bu mu sizin Atatürkçülüğünüz? Bu mu cumhuriyete olan sadakatiniz? Bugün affı için sıraya girdiğiniz katillerin dedeleri de benzer kalkışmaları yaptığında Atatürk, sizler gibi, teröriste kucak mı açtı? Hem teröriste af kapısı açacaksınız hem de Atatürk'ün mirasından söz edeceksiniz. Sizler Gazi Mustafa Kemal'in kemiklerini sızlattınız!

Ve sesleniyorum bizim eski baba ocağımıza: Ey ilk göz ağrımız, ey gönül yaramız, ey kara sevdamız, değer mi? Başbuğ Alparslan Türkeş'in ömrünü adadığı Türk milliyetçiliği davasına bu yakışır mı? Yemin etmedik mi Allah'a, vatana, bayrağa ve şehitlerimize sadık kalacağımıza? Unutmayınız ki tarih, kaç dönem milletvekilliği yaptığınızı değil Türk milletinin en zor gününde kimin yanında durduğunuzu yazacak.

Sayın milletvekilleri, bugün aldığınız talimatla böyle bir utanca oy veriyorsanız yarın başka bir talimatla "Haritayı ortadan ikiye böleceğiz, gelin, oy verin." deseler "Vardır bir bildikleri." deyip "evet" mi diyeceksiniz?

ORHAN ERDEM (Konya) - Saçmalama!

TURAN YALDIR (Devamla) - Siz bu teröristleri kimin adına affediyorsunuz? Size seçmenleriniz bunun için mi oy verdi? Ya da bedel ödemiş şehit aileleri size böyle bir yetki mi verdi? Bir dönem daha ceylan derisi koltukları bırakmamak için girdiğiniz bu vebale bir bakın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

TURAN YALDIR (Devamla) - Bitiriyorum Başkanım.

Bu hayâsızlığa İYİ Parti olarak sadece bizler mi itiraz edeceğiz? Ateş sizin evinize düşmedi diye mi susuyorsunuz? Bu sessizlik evlatlarınıza bırakacağınız onurlu bir miras mıdır? Türk milletinin

helal oylarıyla seçilmiş milletvekillerisiniz, partilerinizin talimatlarından önce vicdanınızın sesini dinleyin çünkü gün gelir siyasi şartlar değişir, partiler değişir, ittifaklar değişir, makamlar ve koltuklar değişir; tarih kimin nerede durduğunu yazar, o gün geldiğinde "Siyaseten susmamız gerekiyordu." diyemezsiniz. Gelin, bu vebale ortak olmayın.

Sayın milletvekilleri, en büyük temennim, bu sürecin sonunda bizim haksız çıkmamız. Olur da korkularımızda haklı çıkar isek işte, o gün Cenab-ı Allah Türk'ün yardımcısı olsun diyor, kanun teklifine yüz defa, bin defa, milyon defa "hayır" diyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şahısları adına ikinci konuşmacı Şanlıurfa Milletvekili Sayın Cevahir Asuman Yazmacı.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

CEVAHİR ASUMAN YAZMACI (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, aziz milletimiz; bugün kırk yıla yayılmış bir acının milletimizin kararlı iradesiyle çözümüne şahitlik ediyoruz. Türkiye'nin uzun yıllar sonra önüne açılan yeni bir ufku, çocuklarımıza nasıl bir ülke bırakacağımızı, yarınlarımızı korkunun mu, umudun mu şekillendireceğini konuşuyoruz. Bizler, tarihi sadece yaşayan değil tarihi yazan ve istikbale yön veren bir milletin evlatlarıyız. Bazı günler vardır, takvimlerden gelip geçer, bazı günler ise milletin hafızasına kazınır; bugün Gazi Meclisimizin hafızasına kazınacak günlerden biri.

Değerli milletvekilleri, ben bu kürsüye Güneydoğu Anadolu'nun hafızasıyla çıkıyorum. Şanlıurfa'nın bir evladı, Güneydoğulu bir iş insanı, Kürt bir kadın olarak söylüyorum: Bu topraklar çok acı gördü, Türkiye kırk yılı aşkın bir süre boyunca enerjisini, gücünü, farkındalığını tam da Türkiye'nin ilerlemesini istemeyen karanlık güçlerin istediği şekilde boşa harcadı. Şehitler verdik, gazilerimiz oldu ama hiçbir zaman vatanımızdan, bayrağımızdan, birliğimizden, kardeşliğimizden vazgeçmedik. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın yıllar önce ifade ettiği gibi, insanımızın canını yakan, enerjimizi ve imkânlarımızı heba eden bu meseleler Türkiye'nin kaderi değil. Acılarımız geçmişimizin bir parçası olabilir fakat çocuklarımızın kaderi olmayacak. Bizim arzumuz, her bir vatandaşımızın kendisini bu ülkenin eşit ve onurlu bir ferdi olarak gördüğü bir Türkiye'dir. Üyesi olmaktan gurur duyduğum Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu tam da bu sorumluluk anlayışıyla, yaklaşık yüzde 95'lik bir temsil gücüyle yani bu milletin neredeyse tamamının iradesiyle çalıştı, Komisyonumuzda farklı siyasi düşünceler aynı masa etrafında buluştu. Devletimizin kurumlarından akademisyenlere, hukukçulardan sivil toplum kuruluşlarına, şehit ve gazi temsilcilerine kadar toplumun farklı kesimlerinin sözü bu çatı altında karşılık buldu; binlerce sayfalık tutanak tutuldu, konuşuldu, dinlenildi, tartışıldı, farklı düşünüldü ama bütün bu farklılıkların üzerinde bir hakikati birlikte aradık: Türkiye'nin huzuru, milletimizin birliği, çocuklarımızın geleceği. Biz başka ülkelerin reçetelerine ihtiyaç duyan bir devlet değiliz. Terörle mücadelede kırk yılı aşkın tecrübesi, devlet aklı, millet iradesi ve demokratik birikimiyle kendi meselesini kendi hukuk düzeni içerisinde çözebilecek kudrete sahip bir Türkiye'yiz.

Değerli milletvekilleri, biz, dağlarında çocukların sesinin yankılandığı bir Türkiye istiyoruz. Gençlerin enerjisini teknolojiye, sanata ve üretime verdiği bir Türkiye istiyoruz. Kaynaklarını fabrikalara, üniversitelere, hastanelere, tarıma ve kalkınmaya ayıran bir Türkiye istiyoruz. Edirne'den Hakkâri'ye, Sinop'tan Hatay'a, Şanlıurfa'dan İstanbul'a kadar her vatandaşımızın aynı güvenle "Bu vatan benim vatanım, bu devlet benim devletim, bu gelecek benim geleceğim." diyebildiği bir Türkiye istiyoruz. Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılına yakışan Türkiye budur. Daha güçlü bir demokrasi, daha güçlü bir hukuk devleti, daha büyük bir kalkınma, daha sağlam bir kardeşlik. Biz yüzyıllardır ne zaman

büyük bir imtihanla karşı karşıya gelsek omuz omuza verdik, aynı istikamete yürüdük, aynı geleceği savunduk; o yürüyüşte kaderlerimiz hiç ayrışmadı. Bizim mayamız kardeşliktir, bizim harcımız dayanışmadır, bizim ortak çatımız Türkiye Cumhuriyeti'dir. Şimdi, önümüzde yeni bir sayfa var, bu sayfaya ne yazılacağına biz karar vereceğiz. Geçmişin karanlığını mı büyüteceğiz, geleceğin ışığını mı? Türkiye'nin dününü acılar yazmış olabilir ama Türkiye'nin yarınını bizler yazacağız, birlikte yazacağız, kardeşlikle yazacağız; hukukla, demokrasiyle, milletimizin iradesiyle yazacağız ve o yarının adı "terörsüz Türkiye" olacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

CEVAHİR ASUMAN YAZMACI (Devamla) - Bu süreçle ilgili, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş'a da özellikle teşekkür etmek istiyorum. Sayın Başkanımız kuşatıcı yaklaşımı ve ortak zemini güçlendiren yönetimiyle Komisyonumuza yön vermiş, farklı siyasi görüşlerin aynı hedef etrafında konuşabilmesine önemli katkılar sunmuştur.

Bu duygularla, kanun teklifinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bu tarihî süreci başlatan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli başta olmak üzere sürece katkı sunan herkese şükranlarımı sunuyor, Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şimdi, on beş dakika süreyle soru-cevap işlemi yapacağız.

Sayın Uçar...

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Tarihin doğru raya girmesi için önemli bir eşikteyiz bugün. Eğer doğru değerlendirilirse bu yasa Kürt halkının ilk kez hukuk dairesinde yer bulmasının, cumhuriyetinse demokratik cumhuriyete dönüşmesinin ilk adımı olacaktır. Bu yasaya eklenmesi gereken birçok düzenleme vardır, Kürt halkının temel talepleri kimlik ve dil hakları bu düzenlemelerin ilkidir, demokratik toplum yasalarının yapılması eş zamanlı bir diğer halka olmalıdır. Devlet ve toplum arasında şimdiye kadar gelişenin dışında başka bir yol da mümkündür, bu yol ise özgürlük ve demokrasi yoludur. Kök yasa tüm eksikliklerine rağmen bu yolun ilk durağıdır ve sahiplenilmelidir.

BAŞKAN - Sayın Arslan...

HASAN ARSLAN (Afyonkarahisar) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Kırk yılı aşkın süredir memleketimizin, milletimizin, devletimizin belası olan terör, çok şükür, herkes sözünde durursa bu yasayla bitme noktasına gelmiş olacaktır inşallah; aksi hâlde, zaten kaybedecek bir şeyimiz yok. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve Sayın Devlet Bahçeli'nin önderliğini yaptığı bu yasayla AK PARTİ'nin kuruluşunun 25'inci yıl dönümü haftasında milletimizin çeyrek asırlık destek gücüyle yine bir devrim gerçekleşmiş olacak inşallah. Emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Sorum: Erteleme kararlarının özel bir sisteme kaydedilmesi neden öngörülmüştür ve bu kayıtlara kimler hangi amaçla erişebilecektir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Çağlar Gökalp...

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Barışa giden bir yol yoktur, barışın kendisi yoldur. Bugün yüz yıl önce Orta Doğu halklarına dayatılan çözümsüzlüğün bir sonucu olarak on yıllardır devam eden çatışmayı sona erdirmek ve kalıcı barışı hukuki bir zemine kavuşturmak üzere tarihsel bir adım atıyoruz. Silahların yerini hukukun, çatışmanın yerini demokratik siyasetin alması yalnızca Kürt halkının değil Türkiye'de yaşayan bütün halkların ortak kazanımı olacaktır.

İnsanların ülkelerine güvenle dönmesi, toplumsal yaşama özgürce katılması ve geleceklerini demokratik siyaset içerisinde kurması kimsenin yenilgisi değil herkesin kazancıdır. Bu yasa bütün sorunları tek başına çözmeyecektir ancak yüz yıldır hukuk dışında bırakılan Kürt meselesinin demokratik hukuk düzenine dâhil edilmesinin önünü açacaktır. Barışın kapısı aralanmıştır. Şimdi, hepimizin sorumluluğu, bu kapıyı eşitliğe, özgürlüğe ve ortak geleceğe sonuna kadar açmaktır.

BAŞKAN - Sayın Yavuz...

MUSTAFA YAVUZ (Bursa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle, Türkiye'miz için yeni bir prangadan kurtulma anlamında çok değerli olan bu güzel çalışmada Sayın Cumhurbaşkanımıza ve Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'ye şükranlarımı arz ediyorum.

Sorum: Erteleme süresi içinde yeni bir terör suçu işlendiğinin ileri sürülmesi durumunda süreç nasıl işleyecek ve hangi hukuksal güvenceler uygulanacaktır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Akalın...

MEHMET AKALIN (Edirne) - Teşekkürler Sayın Başkan.

"Bağlı bütün oluşumlar" ifadesinin kapsamına PYD/YPG/SDG ve PJAK açıkça giriyor mu, girmiyor mu? Bir yapının PKK/KCK'ya bağlı olduğuna hangi somut ve hukuki kriterlere göre karar verilecektir? Terör örgütüyle bağlantının tespitinde son sözü bağımsız mahkemeler mi söyleyecek, yürütmenin ağırlıkta olduğu kurul mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Aydın... Yok.

Sayın Özer...

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bizler, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşmekte olduğumuz bu çerçeve kanunla sadece tarihî bir ana şahitlik etmiyor aynı zamanda yeni bir dönemin, terörsüz Türkiye'nin başlangıcını yapıyoruz. Bu vesileyle, bu yeni dönemin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Sorumsa, erteleme süresinin yeni bir terör suçu işlenmeden tamamlanması hâlinde cezanın infaz edilmiş sayılması ne anlama gelmektedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Özsoy...

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Teklifin af yasasından ayrılan özelliği nedir? Teklif erteleme mi içeriyor, yoksa özel af mahiyetinde midir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Demir...

MEHMET DEMİR (Kütahya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Bu kanunun hazırlanmasında emeği geçen başta Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanına hepinizin huzurunda teşekkür ediyorum.

Türkiye Yüzyılı'nın başlangıç tarihi olarak tarihe geçecek olan bu günde bu kanunla ilgili sorum da şudur: Soruşturma ve kovuşturmalar bakımından beş yıl ve on yıl şeklinde iki farklı erteleme süresinin öngörülmesinin gerekçesi nedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Bugüne kadar AK PARTİ'li yetkililer, başta Cumhurbaşkanı olmak üzere bize sürekli olarak "PKK bitti, PKK'yı bitirdik." dediler. Şimdi ise bu kanunun gerekçesi olarak "Şehit cenazeleri gelmesin." deniliyor. Şimdi ben sormak istiyorum: PKK bitti mi, bitmedi mi? Yalan mı söylediniz bize bugüne kadar? PKK bittiyse bu kanunu niye getiriyorsunuz, PKK bitmediyse niye bize bugüne kadar "PKK bitti." dediniz; bunun açıklamasını bekliyorum.

Diğer bir sorum: Şimdi, buna Cumhur İttifakı tarafı "çerçeve yasa" diyor, DEM tarafı "kök yasa" diyor; Sayın Başkan, siz hangisine katılıyorsunuz? Bunun ikisinin arasında ciddi bir fark olduğunu tabii ki biliyoruz.

Diğer bir sorum da şu: "Tarihsel sorunları çözeceğiz." diyor hem Abdullah Öcalan hem de DEM'liler; siz buna katılıyor musunuz? Çünkü biz biliyoruz ki bu kanunu destekleyen bir siyasi parti buna katılmadığını açıkça ifade ediyor. Tarihsel hangi sorun çözülecek bu kanunla?

BAŞKAN - Sayın Cıngı...

MURAT CAHİD CINGI (Kayseri) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çıkaracağımız kanunun ülkemiz, devletimiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Bilindiği gibi, kanun kapsamında -ilk on beş yıl ve sonraki mahkûmlar için- bir ceza erteleme hakkı söz konusu. Bu konuda soruşturma ve kovuşturmaların ertelenmesiyle alakalı olan hukuki süreci hangi merciler yönetecek ve bu kararlara karşı hangi hukuki güvenceler uygulanacak, onu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Arslan...

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Bu ülkede her Türk vatandaşı kanun önünde eşittir. Yüz yıl önce cumhuriyetimizin çözdüğü bu sorunu kaşımak önce toplumu, sonra devleti böler. Etnik azınlık vurgusuyla yapılan her düzenleme ve mağduriyet söylemi bölücülüktür. Terör bitmişken buna neden ihtiyaç duydunuz? Bu talep milletimizin talebi değildir. Kim sizi bu duruma zorladı? Eğer doğru bir iş yaptıysanız neden millete gitmiyorsunuz? Kanunda 10'uncu maddeyle kendinizi yasal koruma altına aldınız. Eğer doğru bir şey yaptıysanız niye böyle yaptınız? Türk milletinin egemenlik hakkı sandalye sayısına kurban edilemez.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Bartin...

ÖZNUR BARTİN (Hakkâri) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bugün yalnızca bir kanun teklifini görüşmüyoruz, yıllardır biriken acıların son bulabileceği, anaların gözyaşlarının dineceği yeni bir dönemin eşiğinde duruyoruz. Tarih bize gösteriyor ki hiçbir çatışma sonsuza kadar sürmez fakat kalıcı barış yalnızca silahların susmasıyla değil toplumun bütün kesimlerinin kendisini eşit ve özgür hissetmesiyle mümkün olur. Şimdi, önümüzde tarihî bir fırsat var;

bu fırsatı, geçmişin acılarını geleceğin kaderine dönüştürmek yerine yeni bir dönemin başlangıcına çevirmeliyiz. Barış, susmak değil birbirini duymaktır. Barış, farklılıkları ortadan kaldırmak değil farklılıklarla eşit ve özgürce birlikte yaşayabilmektir. Artık analar ölüm haberlerini değil çocuklarının geleceğini konuşsun. Barışa adanan yaşamlara selam olsun.

BAŞKAN - Şimdi, soruları cevaplaması için Komisyona söz veriyorum.

Buyurun.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, ilk soru, özellikle, Sayın Uçar'dan gelmişti. Şunu söylemem lazım: Tabii, bu yasa aslında sürecin ilk yasasıdır, zaman içinde ihtiyaçlara göre farklı düzenlemelerin yapılması değerlendirilebilecektir; bunu ileriki aşamalarda yüce Meclisimiz değerlendirecektir diye düşünüyorum.

İkinci soruyu Sayın Arslan sormuştu: "Erteleme kararlarına ilişkin neden özel bir sisteme kaydedilmesi öngörülmüş?" Biliyorsunuz, teklifin 5'inci maddesiyle, soruşturma ve kovuşturmaların ertelenmesine ilişkin kararların yalnızca bu kararlara mahsus özel bir sisteme kaydedilmesi öngörülmektedir. Bu kayıtların amacı, erteleme süresi içinde yeni bir terör suçu işlenip işlenmediğinin takip edilmesi ve buna göre erteleme kararının hukuki durumunun belirlenmesidir. Burada, tabii, kayıtlar herkesin erişimine açık olmayacak; bunlara ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından talep edilmesi hâlinde erişilebilecektir. Ayrıca, kayıtlarda yer alan bilgiler yalnızca erteleme süresi içinde yeni bir terör suçu işlenip işlenmediğinin belirlenmesi amacıyla kullanılabilecektir.

Burada Sayın Gökalp tarihsel adım olduğunu söyledi, buna ben de tabii ki katılıyorum.

Sayın Yavuz'un, yine, ertelemeyle ilgili bir sorusu var. Burada da "Erteleme süresi içinde yeni bir terör suçu işlenirse ne olacaktır?" sorusunun cevabı: Burada, biliyorsunuz, erteleme kararının kaldırılması, herhangi bir suçun değil yalnızca terör suçlarından birinin erteleme süresi içinde işlenmesi şartına bağlanmıştır. Ancak kişi hakkında ihbar veya şikâyette bulunulması, soruşturma başlatılması ya da kamu davası açılması, erteleme kararının kendiliğinden kaldırılması için yeterli değil. Burada, her ne kadar tabii, madde metninde ayrıca "kesinleşmiş mahkûmiyet" ibaresine yer verilmemiş olsa da bir terör suçunun işlendiğinin kabul edilebilmesi, masumiyet karinesi gereğince bu hususun kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmüyle belirlenmesine bağlıdır. Burada da aslında, yine, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231'inci maddesinin (11)'inci fıkrasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması bakımından da denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmesi ölçütü kullanılıyor biliyorsunuz. Ancak hükmün açıklanabilmesi için yeni suça ilişkin mahkûmiyet kararının kesinleşmesi aranmaktadır. Burada benzer bir düzenleme İnfaz Kanunu'nun 107'nci maddesinin (12)'nci fıkrasında da bulunuyor. Şimdi, burada, tabii, belirleyici olan, terör suçunun erteleme süresi içinde işlenmiş olması yani yeni suça ilişkin mahkûmiyet hükmünün erteleme süresi sona erdikten sonra kesinleşmesi mümkündür. Suç tarihi erteleme süresi içinde kaldığı takdirde hükmün daha sonra kesinleşmesi erteleme kararının kaldırılmasına engel olmayacaktır.

Yine, Sayın Akalın'ın, kanun kapsamına PYD/YPG'nin girip girmediği noktasında bir sorusu var. Dikkat ederseniz, kanunun amaç ve kapsam kısmında özellikle "PKK/KCK terör örgütüyle bağlantılı tüm oluşumlar" denildiği için PYD/YPG terör örgütünün de bu kapsam içerisinde olduğu açıktır; bu konuyu da yine güvenlik birimlerimiz belirleyecektir.

Sayın Özer'in sorusu da yine, erteleme süresinin yeni bir terör suçu işlenmeden tamamlanması hâlinde cezanın infazıyla ilgili. Burada, biliyorsunuz, teklif uyarınca cezasının infazı ertelenen

hükümlünün belirlenen beş yıllık veya on yıllık süre içinde yeni bir terör suçu işlememesi hâlinde cezası infaz edilmiş sayılacaktır. Bu sonuç, hükümlünün kanunda öngörülen koşullu erteleme süresini terör suçu işlemeden tamamlamasına bağlamıştır. Dolayısıyla cezanın infaz edilmiş sayılması, mahkûmiyet hükmünün ortadan kaldırılması veya kişinin hiç suç işlememiş kabul edilmesi anlamına gelmemektedir. Mahkeme tarafından verilen mahkûmiyet hükmü ve fiilin suç niteliği hukuken varlığını korumaya devam edecek burada, yalnızca hükmedilen cezanın infazı bakımından kanunda belirtilen sonucu doğuracaktır.

Sayın Bayar Özsoy'un sorusu, teklifin hukuki niteliğiyle ilgili, yine genel veya özel afla ilgili; bunu, afla ilgili soruyu genel görüşme sorularında cevaplamıştım.

Sayın Mehmet Demir'in sorusu, soruşturmalar veya kovuşturmalar bakımından beş yıl, on yıl şeklinde iki farklı erteleme süresi öngörülmesinin gerekçesi. Burada, biliyorsunuz, teklifte erteleme süreleri belirlenirken suçların ağırlığı ve kanunda öngörülen cezanın üst sınırı esas alınmıştır. Henüz kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü bulunmayan soruşturma ve kovuşturma dosyalarında suçun ağırlığını gösteren en nesnel ölçüt suç için kanunda belirlenen cezanın üst sınırıdır. Bu doğrultuda, üst sınırı on beş yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren suçlardan yürütülen soruşturma ve kovuşturmalar beş yıl, üst sınırı on beş yıldan fazla hapis cezası ile müebbet veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlardan yürütülenler ise on yıl süreyle ertelenecektir. Böylece, daha ağır suçlar bakımından daha uzun bir koşullu erteleme süresi uygulanacaktır.

BAŞKAN - Birinci bölüm üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi birinci bölümde yer alan maddeleri, varsa o maddeler üzerindeki önerge işlemlerini yaptıktan sonra ayrı ayrı oylayacağım.

1'inci madde üzerinde 2 önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Burak Dalgın	Ömer Karakaş	Hasan Toktaş
Balıkesir	Aydın	Bursa
Mustafa Cihan Paçacı		Turhan Çömez
İstanbul		Balıkesir

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Cihan Paçacı.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MUSTAFA CİHAN PAÇACI (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada, sıradan bir kanun teklifini görüşmüyoruz; bugün vereceğimiz kararın sonuçları yalnızca bugünü değil yarını, bizden sonraki nesilleri de ilgilendirecektir çünkü önümüze getirilen bu çerçeve yasa birkaç maddeden ve birkaç hukuki düzenlemeden ibaret değildir. Bu, bir süreçtir ve Büyük Orta Doğu Projesi

vasıtasıyla devletimizin bölünme sürecinin parçasıdır. Bu yasa teklifi, Türkiye üzerinde oynanan bölünme senaryolarının önemli bir kilometre taşıdır. Umarım ne yaptığınızı biliyorsunuzdur. Bu devlet masabaşında kurulmadı, bu devletin her karış toprağında şehit kanı var. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş senedi bellidir; devletimizin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü bellidir; başkenti, bayrağı, resmî dili bellidir; Türk milletinin egemenlik kaynağı bellidir. Bunlar pazarlık konusu yapılamaz, bunlar müzakere konusu değildir, bunlar herhangi bir siyasi sürecin karşılığında yeniden tarif edilecek meseleler hiç değildir.

Bugün bu yasaya "çerçeve yasa" deniliyor. Peki, soruyorum: Bu sürecin çerçevesini kim çizdi? Bu sürecin başrolünde neden yıllarca bu devlete silah doğrultan bir terör örgütünün elebaşısı var? Bu milletin kaderi ne zamandan beri İmralı'dan gelecek mesajlara göre şekillendiriliyor? Terör örgütü elebaşısı Abdullah Öcalan'ı siyasi bir sürecin merkezine yerleştirmek, ona Türkiye'nin geleceği hakkında söz söyleme zemini açmak vatana ihanetin en bariz örneğidir. Böyle devlet anlayışı olmaz; devlet, kendisine silah doğrultana teslim olmaz; devlet, teröristle pazarlık etmez, hukukunu uygular, milletinin güvenliğini sağlar ve egemenliğinden asla taviz vermez. Devletler bir sabah uyandıklarında parçalanmış olmaz çünkü devletler bir gecede de bölünmez. Önce kavramlar değiştirilir; sonra terörist ile siyasetçi arasındaki sınırlar bulanıklaştırılır; sonra "Bir kereden ne olur?" denilir; daha sonra "Bunu da konuşabilmeliyiz." denilir; sonra dün "kırmızı çizgi" denilen şeyler bugün tartışmaya, yarın müzakereye, öbür gün de tavize dönüşür ve bir gün bakarsınız ki mesele terörün bitirilmesi olmaktan çıkmış, cumhuriyetin temel niteliklerinin tartışıldığı bir noktaya gelmiştir. Biz buna izin vermeyeceğiz. Bu milletin cumhuriyeti bir terör örgütünün taleplerine göre yeniden dizayn edilemez.

Bir başka meseleyi de açıkça ifade etmek zorundayız: Toplumun rızası nerede, millete sordunuz mu? Devletin geleceğini ilgilendiren böylesine büyük bir mesele kapalı kapılar ardındaki temaslarla, milletten ve hatta Meclisten gizlenerek belirsiz mutabakatlarla ve oldubittilerle yürütülemez. Milletin kabul etmediği bir şeyi millete "tarihî fırsat" diye kabul ettiremezsiniz. Silah bırakmak bir pazarlık unsuru değildir. Terör örgütünün silah bırakması zaten hukuk devletinin ve millet iradesinin doğal beklentisidir. Bunun karşılığında cumhuriyetin temel ilkeleri, vatandaşlık anlayışı veya devletin üniter yapısı üzerinde pazarlık yapılamaz. Terörün sona ermesi için teröriste siyasi ödül verilemez.

Sayın milletvekilleri, bugün bu salonda tarihî bir oturum gerçekleştiriyoruz. Yarın çocuklarımız bize "O gün Meclisteydiniz, ne yaptınız?" diye soracaklar; ne diyeceksiniz, vicdanınız sızlamayacak mı? Ben, bu cumhuriyetin bir ferdi olarak "Tehlikeyi gördük ama sustuk." demek istemiyorum. Onun için bugün biz susmayacağız, İYİ Parti susmayacak. Buradan iktidar sıralarına sesleniyorum: Günü kurtarmak uğruna devletin yarınını riske atmayın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

MUSTAFA CİHAN PAÇACI (Devamla) - Siyasi hesaplar uğruna milletin sinir uçlarıyla oynamayın. Terör örgütü elebaşını bu ülkenin geleceğinin belirleyicilerinden biri hâline getirmeyin. Bu devletin kuruluş felsefesini tartışmaya açmayın. Biz barışa, biz kardeşliğe karşı değiliz fakat kardeşliğin yolu terör örgütünden geçmez, kardeşliğin adresi İmralı değildir. Kardeşliğin teminatı terör örgütü elebaşı değil Türkiye Cumhuriyeti devletidir. Bu yüzden, bugün burada İYİ Parti olarak yalnızca bir kanun teklifine "hayır" demiyoruz, milletin iradesinin üzerinde başka bir irade kurulmasına "hayır" diyoruz. Yüz yıl önce olduğu gibi bugün de aynı kararlılıkla söylüyoruz: Bu vatan bölünmez, bu millet parçalanmaz.

İkinci bir ulus oluşturarak bu devleti bölmek isteyenler şunu iyi bilsin ki bu devletin adı Türk devletidir, bu milletin adı Türk milletidir, al bayrağımızın adı Türk Bayrağı'dır; bu değerler her zaman ve her zeminde ilelebet böyle kalacaktır.

Hepinizi saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 1'inci maddesindeki "kapsar" ibaresinin "kapsamaktadır" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Emin Ekmen	Elif Esen	Bülent Kaya
Mersin	İstanbul	İstanbul
Mustafa Kaya	Necmettin Çalışkan	
İstanbul	Hatay	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Kaya.

Buyurun Sayın Kaya. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu olarak 51 milletvekilinden müteşekkil Komisyon, çalışmalarına ağustos ayı itibarıyla başladı ve şubat ayı itibarıyla çalışmalarını sonlandırdı. O çalışma ekibinin içerisinde grubu bulunan 5 siyasi parti vardı burada ve 5 siyasi parti olarak diğer katılımcı milletvekili arkadaşların da onayıyla bu metni hep beraber oluşturduk ve bu metnin her satırında, her kelimesinde 5 siyasi partinin de katkısı ve oluru vardı. Bunu siz de bir övünç kaynağı olarak dediniz; 5 siyasi grup ve 51 milletvekili olarak bu çalışmayı hep beraber ortak akılla ortaya koyduk. Peki, geliyorum buna. Bunu niye tek başına siz hazırlıyorsunuz da diğer 5 siyasi parti grubunun katkısına açmıyorsunuz? Yani bunu hep beraber yapıyoruz ve çok doğru bir iş olduğunu söylüyorsunuz ama bunu yapmaya gelince kapalı devre çalışıyorsunuz, diğer parti gruplarının katkısını almıyorsunuz. Peki, buna da katkılarımızı alsaydınız, bunun gibi övünç duyacağınız, bütün grupların katkısına açık bir kanun ortaya çıkmış olmayacak mıydı? Niçin bu ortak akıldan, niçin bu hep beraber elimizi taşın altına koyma olayından geri duruyorsunuz? Bunu bence öncelikle kendinize sormanız lazım.

Bir diğeri de şu: Bu kanun ne diyor? Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi.

Değerli arkadaşlar, kanunla tek başına toplumsal güven oluşmaz. Kanun, toplumsal güvene giden bir yol başlangıcıdır. Toplumsal güvenin olduğu yerde de toplumsal bütünleşme, toplumsal destek olur. Bugün bu kanun teklifinin en zayıf yönü şu: Toplumsal destek olmasına rağmen toplumsal güven zayıf. Niye? Çünkü hep kapalı devre gidiyorsunuz. Bakın, değerli Grup Başkanınız çıktı, ne ifade etti? "Zaten kanunun gizli saklısı yoktu ki, bu Komisyon raporunda hepsi vardı." dediniz. E, siz niye bu Komisyon raporunun sadece 6'ncı kısmını okuyorsunuz? 7'nci kısmı da var. Ona dair kanunu ne zaman getireceksiniz?

Evet, bu kanunun 1'inci maddesi amaç ve kapsamı belirliyor. Bizler de hep beraber konuştuğumuz zaman, bu sürece dair müstakil, geçici bir yasanın olması gerektiğini ve bu örgütün tasfiyesini sağlayacak bir müstakil yasaya da "evet" diyebileceğimizi ama Türkiye'deki hukuksuzlukları, Türkiye'deki adaletsizlikleri ve diğer 450 bini aşkın adli mahkûmun da eşitlik duygularını rencide etmeyecek bir infaz düzenlemesini de hep beraber ele almamız lazım dedik. Dolayısıyla siz toplumsal güveni oluşturmak istiyorsanız, bu raporun sadece 6'ncı bendini buraya getirerek bu toplumsal güveni inşa edemezsiniz. O açıdan, bu 6'ncı bölüm, her ne kadar bu örgütün tasfiyesini sağlayacak bir güvenlik kanunuysa bu toplumun bir demokrasi paketine ihtiyacı var. Onun için, 7'nci bölümdeki demokratikleşme adımlarıyla ilgili hususları bir an önce getirin ki bu toplum size güven duymaya çalışsın; aksi takdirde, sadece ve sadece stratejik değil taktiksel düşündüğünüze bu toplum hükmeder ve bu sürece olan toplumsal destek azalmış olur. Onun için, bu sürecin başarıya ulaşabilmesinin en önemli hususlarından bir tanesi örgütün kendini feshetmesi, bütün silahlarını teslim etmesi ve bütün örgütsel varlığına son vermesi ise bir diğer önemli sacayağı da toplumsal güven ve toplumsal beklentilerin yönetilmesidir. Onun da yolu kayyumlar, onun da yolu Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulması, onun da yolu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının behemehâl uygulanması. Bunların bir kısmının kanuna da ihtiyacı yok. Değerli AK PARTİ'li arkadaşlarımız kendi hükûmetlerine baskıda bulunarak bu idari adımların bir an önce atılmasını temin edebilirler. Sayın Devlet Bahçeli ısrarla Meclis kürsüsünde "Ahmetler göreve..." diyor ve diğer hususlarda talepte bulunuyor. Bu sürece bu kadar emek koymuş bir Sayın Genel Başkanın taleplerini niçin görmemezlikten geliyoruz? Çünkü o, bu sürece toplumsal desteğin artması için sizden bu adımların atılmasını istiyor; kulağınızın üstüne yatıyorsunuz, demokratik talepleri duymamazlıktan geliyorsunuz.

Yargı hâlâ bağımsız değil ve hâlâ yargı... Geçen gün burada İYİ Parti Grup Başkan Vekilimizin bir kürsü konuşması üzerinden Ankara Cumhuriyet Başsavcısı resen soruşturma başladığını söylüyor. Ya, Meclis Başkanının ortalığı ayağa kaldırması lazım. Bir kürsü dokunulmazlığı var ve mutlak dokunulmazlık bu kürsü dokunulmazlığı. Niye "Sen yargı olarak Meclisin mutlak dokunulmazlık alanındaki bir hususa hangi hadle bu soruşturmayı başlatıyorsun?" diyemiyor Meclis Başkanı? Niye itiraz edemiyor AK PARTİ'li arkadaşlar? İşte, toplumsal güveni oluşturmanın yolu bu kitabın tamamına uymakla olur. Sadece işinize gelen kısmı apar topar bir an önce getirerek bu sürece olan toplumsal güveni sağlayamazsınız. Onun için buradan net bir şekilde ifade etmeye çalışıyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (Devamla) - Tamamlayayım.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

BÜLENT KAYA (Devamla) - Evet, bu kanunun amaç ve kapsamı raporda da ifade edildiği gibi müstakil, örgütün tasfiyesini sağlamaya dönük, geçici ve bir güvenlik kanunu ama bu ülkenin sadece bu güvenlik kanununa değil bir demokratikleşme adımına ihtiyacı var. Eski alışkanlıklarınızı devam ettirerek toplumsal huzuru ve barışı sağlayamazsınız; siyasi rakiplerinize operasyon yaparak toplumsal barışı sağlayamazsınız. Her şey seçim kazanmak değil; milleti, tarihi ve devleti kazanmak emin olun seçim kazanmaktan çok çok daha önemli ve kıymetlidir. Bunun yolu bellidir: Siz zaten demokratikleşmeyi sağladığınız zaman, zaten hukuk ve adalette herkese eşit davrandığınız zaman seçimi kazanacaksanız zaten kazanırsınız; taktiksel adımlarla, sadece ayak oyunlarıyla seçimi kazanabilirsiniz, önümüzdeki seçimi de kazanabilirsiniz ama toplumsal huzuru sağlamadıktan sonra o seçimin ne size ne millete ne de bu devlete faydası var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (Devamla) - O açıdan, bu kapsamla ilgili sınırlı da olsa derhâl ve behemehâl önümüzdeki süreçlerde yeni demokratikleşme kanun tekliflerini getirmenizi talep ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

1’inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 1’inci madde kabul edilmiştir.

2’nci madde üzerinde 2 önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi’nin 2’nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Ömer Karakaş	Burak Dalgın	Hasan Toktaş
Aydın	Balıkesir	Bursa
Turhan Çömez		Mehmet Akalın
Balıkesir		Edirne

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Edirne Milletvekili Sayın Mehmet Akalın.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MEHMET AKALIN (Edirne) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin 2’nci maddesi, “örgüt” ve “kurul” kavramlarını tanımlamaktadır fakat burada birkaç satırlık teknik bir tanımdan çok daha fazlası vardır. Bu madde Türk devletinin terör karşısındaki hukukunun sınırlarını ve Türk milletinin adalet hakkını nasıl kullanacağını doğrudan ilgilendirmektedir. Bu madde PKK/KCK terör örgütünün bağlı bütün oluşumlarıyla birlikte kapsama alındığını belirtiyor. Şimdi, soruyoruz: Kimdir bu bağlı oluşumlar? Biraz önce Komisyon Başkanımız PYD’nin, YPG’nin olduğunu söyledi. SDG de burada var mıdır, PJAK var mıdır? Bağlılığın ölçüsü komuta zinciri midir, finansman mıdır, personel geçişi mi, silah ve lojistik destek midir? Sonra, buna kim karar verecek? Yürütmenin ağırlıkta olduğu bir kurul mu, yoksa Türk milleti adına hüküm veren bağımsız ve tarafsız mahkemeler mi? Terörle mücadele hukukunda böylesine kritik kavramlar siyasi yoruma bırakılamaz. Terör örgütleri isim, amblem veya coğrafya değiştirerek Türkiye Cumhuriyeti’nin hukukundan kaçamaz.

Üstelik, bu teklifte ciddi anayasal sorunlar vardır. Anayasa’nın 2’nci maddesi hukuk devletini, 9’uncu maddesi yargı yetkisini, 10’uncu maddesi eşitliği, 36’ncı maddesi hak arama hürriyetini, 38’inci maddesi kanunilik ilkesini, 125’inci maddesi ise idarenin yargısal denetimini güvence altına almaktadır. Yürütme ağırlıklı bir kurulun ceza adaletinin sonuçlarını etkileyebileceği bir sistemde bu anayasal güvencelerin tamamı tartışmalı hâle gelmektedir. Peki, soruyorum sizlere: Şehit ailesi hangi kapıyı çalacaktır? Gazi hakkını nerede arayacaktır? Terör mağdurunun adalet talebi hangi siyasi hesabın arkasında bırakılacaktır?

Değerli milletvekilleri, Türk milletinin adalet hakkı pazarlık konusu yapılamaz. Şehit ailesinin acısı siyasi takvimlere bağlanamaz. Gazinin hukuku bir geçiş sürecinin maliyeti sayılamaz. Biz terörün sona ermesini istiyoruz. Silahlar teslim edilsin, komuta yapısı dağıtılsın, finans kaynakları kurutulsun, Türkiye'nin içindeki ve dışındaki bütün uzantılar tasfiye edilsin. Biz "terörsüz Türkiye" hedefine karşı değiliz, Türkiye'nin terörden tamamen arındırılması milletimizin ortak arzusudur. Biz ulus devletten ve kardeşlikten yanayız. Biz Türkiye'de kâmil bir demokrasiden yanayız ancak terörsüz Türkiye'ye giden yol Anayasa'yı aşındırarak, hukuk devletinin sınırlarını belirsizleştirerek, şehitlerimizin ve gazilerimizin hakkını geri plana iterek kurulamaz. Adına ne denilirse denilsin ortaya konulan düzenleme hukuka, Anayasa'ya ve Türk milletinin millî çıkarlarına uygun olmak zorundadır. Bu şartları taşıyan bir yasa teklifine "Terör sona ersin." gerekçesiyle hukuki meşruiyet kazandırılamaz. Terörün silah bırakması ayrı, Türk milletinin hukukundan ve adaletinden vazgeçmesi apayrı bir meseledir. Millî dayanışma mağdurun hukukunu feda ederek kurulamaz, toplumsal bütünleşme şehidin hakkını görmezden gelerek sağlanamaz.

Şimdi, sözlerimin sonuna gelirken Türk milletinden buraya yani İYİ Parti Grubuna özellikle bakmasını istiyorum. İşte, burası Kürşad'ın 40 çerisidir. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) İşte, burası Bandırma Vapuru'dur. İşte, burası Erzurum Kongresi'dir. İşte, burası Millî Mücadele'nin kadrolarıdır. İşte, burası teslim olmayanların safıdır. İşte, burası Türk milletinin safıdır. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Buradan açıkça ilan ediyoruz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

MEHMET AKALIN (Devamla) - Biz bu teklife "hayır" diyoruz. Şehitlerimizin hakkını, gazilerimizin onurunu, Türk milletinin ve devletinin hukukunu ve millî çıkarlarını her şartta, her zeminde ve sonuna kadar savunacağız.

Teklife "hayır" oyu verecek dava arkadaşlarımı ve yüce Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 2'nci maddesindeki "ifade eder" ibaresinin "belirtir" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Emin Ekmen	Bülent Kaya	Elif Esen
Mersin	İstanbul	İstanbul
Mustafa Kaya	Necmettin Çalışkan	Ertuğrul Kaya
İstanbul	Hatay	Gaziantep

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Gaziantep Milletvekili Sayın Ertuğrul Kaya.

Buyurun Sayın Kaya. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

ERTUĞRUL KAYA (Gaziantep) - Sayın Başkan, siyasi partilerin Kıymetli Genel Başkanları, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bugün bekamızın ve istikbalimizin kilidi olan kritik bir dönemeçteyiz. Millî birlik ve kardeşlik hedefine doğru hep birlikte azimle ve metanetle yürüyoruz. Bu yürüyüş, bu kadim topraklardaki asırlık kardeşliğimizi tahkim etme yürüyüşüdür; bu yürüyüş, büyük Türkiye Cumhuriyeti devletinin yürüyüşüdür. Kendi iç barışını sağlamlaştıran, toplumsal bütünleşmesini olgunlaştıran bir Türkiye yürekten inanıyorum ki 21'inci yüzyıla damgasını vuracaktır ve her zamankinden daha büyük ve daha güçlü bir Türkiye olacaktır. Türkiye, bölgesinde ve küresel ölçekte çok daha güçlü, kendi oyununu kuran, sözü dinlenen ve gıptayla bakılan bir bölgesel güç ve küresel aktör hâline gelecektir. Bu yüzyılda Türkiye süper güç olarak anılacaktır.

Değerli arkadaşlar, bu topraklarda oynanan her türlü kirli oyunu Allah'ın izniyle birlikte bozacağız. Filistin'de, Gazze'de Lübnan'da, Yemen'de, Irak'ta, Suriye'de akan gözyaşlarını bu kardeşlik hukukuyla dindireceğiz. Bu nedenle, görüşmelerine başladığımız Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi sıradan bir mevzuat değişikliği ya da teknik detaylardan ibaret bir infaz erteleme düzenlemesi değildir.

Değerli milletvekilleri, Malazgirt'ten Çanakkale'ye, Kurtuluş Savaşı'ndan bugüne kadar en zor zamanlarda atılan her adım omuz omuza verilerek atılmıştır. Ortak geleceğimizi bu kardeşlik hukukuyla hep birlikte inşa ettik, Allah'ın izniyle de yarınlara birlikte yürüyeceğiz. Bu süreçte bugüne değin kendi devlet tecrübemiz, tarihî birikimimiz ve toplumsal gerçeklerimizle biçimlendirilen bir Türkiye modeli oluşturulmuştur ve bu model barışın, huzurun ve kardeşliğin bu topraklardaki kalıcı mührü olacaktır. Bu kanun teklifi, bu toprakların kadim kardeşlik hukukunu tahkim etme, bin yıllık ortak tarih ve kader birliğimizi geleceğe taşıma adına sarsılmaz ve ortak bir irade beyanı koyma çabasıdır. Gazi Meclisimizin tarihî sorumluluğu milletimizin barış ve huzur beklentisine en güçlü, en nitelikli ve en kalıcı cevabı vermektir.

Sayın milletvekilleri, bu yasa teklifi bir tarafta terörü sonlandırırken diğer tarafta devletimizin tüm enerjisini eğitime, bilime, ileri teknolojiye, sanayiye, üretime, istihdama ve gençlerimizin geleceğine aktarıldığı bir Türkiye'nin sarsılmaz bir zemininin inşasının başlangıcı olacaktır. Eksiklikler var mıdır? Elbette ki vardır ancak eksikliği öne çıkararak büyük resmin kıymetini azaltmamamız gerekiyor. Biz meselenin bütününe bakıyoruz. Bin yıllık kardeşliğimizin sarsılmaz duvarında hiçbir gedik açtırmama mesuliyetini omuzlarımızda taşıyoruz çünkü bu duvar dünyadaki tüm mazlumları koruyan sarsılmaz bir duvardır.

Bu sürece endişeyle bakan, kaygıları olan her bir vatandaşımızın, siyasi fikrin endişelerini de gidermek mecburiyetindeyiz. Bu, başta sorumluluk makamında olanlar olmak üzere hepimizin boynunun borcudur. Birlikte yürüyeceğiz, endişeleri birlikte gidereceğiz. Bu nedenle, kullandığımız dil kapsayıcı ve kuşatıcı olmak mecburiyetindedir. Değerli arkadaşlar, Yunus Emre diliyle konuşmak mecburiyetindeyiz.

Sayın milletvekilleri, bu tarihî eşikte millî birliği, toplumsal kucaklaşmayı ve terörsüz bir Türkiye hedefini kararlılıkla savunan, devletimizin tüm imkânlarını seferber ederek sürecin önünü açan Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a teşekkürlerimi sunuyorum. Sadece elini değil, tüm gövdesini taşın altına koyan, bu sürecin başından itibaren millî bir duruşla, sarsılmaz bir devlet aklıyla ve engin vizyonuyla toplumsal bütünleşmenin ve "terörsüz Türkiye" hedefinin mimarlarından olan Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'ye şükranlarımı sunuyorum. Sürecin olgunlaşmasında önemli katkılar sunan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş'a teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ERTUĞRUL KAYA (Devamla) - Aynı zamanda, bu tarihî sürecin hayata geçirilmesinde, kanun teklifinin hazırlanmasında, olgunlaşmasında, Meclis zeminine taşınmasında ve Komisyon süreçlerinde yapıcı yaklaşımlarıyla sürece güç katan, millî dayanışma ruhuna omuz veren, fikrî ve siyasi katkı sunan tüm siyasi partilerimize ve Genel Başkanlarına, Kıymetli Grup Başkan Vekillerine, Komisyon üyelerine ve değerli milletvekillerimize, başta Millî İstihbarat Teşkilatımız olmak üzere tüm devlet birimlerimize ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle, Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin ülkemize, aziz milletimize ve tüm coğrafyamıza hayırlar getirmesini diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3'üncü madde üzerinde 2 önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Ömer Karakaş	Hasan Toktaş	Burak Dalgın
Aydın	Bursa	Balıkesir
Turhan Çömez		Şenol Sunat
Balıkesir		Manisa

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Manisa Milletvekili Sayın Şenol Sunat.

Buyurun Sayın Sunat. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, aziz Türk milleti; burası Gazi Meclis, şehitler bizi izliyor, cumhuriyetin banisi Büyük Önder'imiz Mustafa Kemal Atatürk bizi izliyor, tarih bizi izliyor, aziz Türk milleti dikkatlice bizleri dinliyor, elinizi kaldırmadan önce "evet"in Türkiye'ye maliyetini hatırlatmak isterim.

Bu teklife "evet" derseniz kırk iki yıldır bu devlete silah doğrultmuş, binlerce masumu katletmiş PKK terör örgütünün askerî yenilgisini siyasi bir kazanıma dönüştürme fırsatı verirsiniz. "Evet" derseniz teröristin silah bırakmasını, zaten yerine getirmesi gerekeni kayıtsız şartsız teslimiyet olmaktan çıkarıp karşılığında bu hainleri ödüllendirmiş olursunuz. "Evet" derseniz bugünün teröristine af, yarının teröristine umut vermiş olursunuz. Elbette, değerli milletvekilleri, kan akmasın, bizden daha fazla kim isteyebilir bunu? Ancak aziz Türk milletinin "Kan akmasın." duasını terör örgütünün siyasi sermayesine çevirmeye kimin hakkı var?

Sayın milletvekilleri, PKK, Türkiye Cumhuriyeti'nin kararlı mücadelesi karşısında hareket kabiliyeti daraldığı için yeni bir stratejik alan arıyordu zaten. Bu hainlere siyaseten ve hukuken yeni bir nefes alanı açmanın sonuçlarını iyi hesaplamak zorundayız çünkü terör örgütleri yalnızca silahla yaşamaz, propagandayla yaşar, finansmanla yaşar, uluslararası bağlantılarla yaşar, siyasi meşruiyet

arayışıyla yaşar ve en önemlisi, zaman kazanarak yaşar. O nedenle, "evet" derseniz bu örgütün Irak ve Suriye'deki silahlı varlığını ve siyasi kapasitesini görmezden gelmiş olursunuz. Silahı konuşurken parayı, propagandayı, lojistiği ve uyuşturucu ağlarını unutmuş olursunuz. "evet" derseniz terörü tasfiye etmek yerine, terörün şekil değiştirerek yaşamasına fırsat verirsiniz.

Asıl soruya gelelim: Bu kanuna "evet" derseniz bundan sonrası nerede duracak sayın milletvekilleri? Bugün PKK üyelerinin hukuki durumuna ilişkin düzenleme, ceza hukukunda istisna, binlerce teröriste Anayasa ihlal edilerek getirilen özel af; peki, yarın ne? Vatandaşlık tanımı mı, eğitim dili mi, yerel yönetimlere yeni statü mü, konfederalizm mi, üniter devlet yapımızı tartışmaya açacak yeni idare modelleri mi? İktidara soruyorum: Bütün bunlar koltuğunuzu korumak ve yeniden seçilmek için mi? Büyük Orta Doğu Projesi'ni yürütebilmek için mi? Türkiye Cumhuriyeti devleti sizin siyasi ikbalinizin de, küresel projelerin de pazarlık konusu asla olmamalı, olamaz.

Sayın milletvekilleri, şimdi size siyasi değil, vicdani bir soru soracağım: "Evet" derseniz bir şehit çocuğu size "Babam neden öldü?" diye sorduğunda, gözlerinin içine bakarak ne söyleyeceksiniz? "Evet" derseniz bu kararın yalnız bugünkü siyasi sonuçlarının değil, yarınki siyasi ve sosyal sonuçlarının tarihî sorumluluğunu taşımaya hazır mısınız? O nedenle, elinizi kaldırmadan önce grubunuza değil sayın milletvekilleri, vicdanınıza bakın; genel merkezinize değil sayın milletvekilleri, milletin hassasiyetine bakın; bugünün siyasi hesabına değil yarının Türkiye'sine bakın. Tarih yüzlerce sayfa yazmaz sayın milletvekilleri, bazen tek bir soru sorar "O gün Meclisteydin, neye taraf oldun?" diye sorar. 1 Mart tezkeresini sizlere hatırlatmak isterim. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Biz bu ihanet yasasına "hayır" diyoruz. Buradan milletimizin huzurunda bir kez daha ilan ediyoruz: Bu ihanet sürecine sonuna kadar karşıyız ve mücadele edeceğiz. Bu ihanet projesinin ağababaları, sahipleri emellerine asla ulaşamayacak, başaramayacaksınız!

Bu, devlet projesi falan da değil sayın milletvekilleri; bu, iktidarın koltuk projesidir. Türkiye Cumhuriyeti hiçbir terör örgütünün hedeflerine göre yeniden tarif edilemeyecek. Biz çocuklarımıza pazarlıklarla ayakta duran bir ülke değil başı dik bir cumhuriyet bırakacağız Allah'ın izniyle! (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Ne diyor Mehmet Akif? "Tarihi tekerrür diye tarif ediyorlar. Hiç ibret alınsa tekerrür eder miydi?" diyor.

Saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir...

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 3'üncü maddesinin (2)'nci fıkrasına aşağıdaki cümlelerin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"Ancak şüpheli veya sanığın, erteleme kararının kendisine tebliğinden itibaren bu fıkrada öngörülen iki haftalık süre içinde kararı veren mercie başvurarak soruşturma veya kovuşturmanın sürdürülmesini talep etmesi hâlinde, erteleme kararı kaldırılmaksızın soruşturma veya kovuşturmaya devam edilir ve dosya esastan sonuçlandırılır. Soruşturma veya kovuşturmanın sürdürülmesi, erteleme kararının bu Kanun bakımından hüküm ve sonuçları ortadan kaldırmaz."

Mehmet Emin Ekmen	Elif Esen	Bülent Kaya
Mersin	İstanbul	İstanbul
Necmettin Çalışkan	Mustafa Kaya	Selçuk Özdağ
Hatay	İstanbul	Muğla

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Muğla Milletvekili Sayın Selçuk Özdağ.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; toplumumuzun tamamını ilgilendiren, 86 milyon vatandaşımızın gözünün, kulağının Gazi Meclisimizde olduğu bugünlerde bu sürecin karşısında olanların da haklı gerekçeleri var; bu acının, bu çatışmaların bitmesini isteyenlerin de haklı gerekçeleri var. "Endişelerimiz var." diyenler var, "Umudumuz var." diyenler var ama hepimizin de vazifeleri ve ödevleri var arkadaşlar. Geçen gün bu kürsüde şöyle bir şey anlatmıştım hatırlarsanız eğer, buna istinaden söyleyeyim: Nasrettin Hoca'ya iki kişi gelir ve biri derdini anlatır, "Haklısın." der; diğeri derdini anlatır, ona da "Sen de haklısın." der. Oradan vatandaşlar der ki: "İkisine de 'Haklısın.' diyorsunuz." "Peki, siz de haklısınız." ifadesini kullanır. Bugün Türkiye'de hemen hemen herkese çok rahat bir şekilde haklısınız diyebileceğimiz bir iklimdeyiz.

Değerli arkadaşlar, geçmişten günümüze kadar çeşitli hükûmetler bu meselenin çözümü için çalıştılar, çaba sarf ettiler ve bedel ödediler. Bu çabaların kıymetini biliyoruz ancak bir kanun teklifini değerlendirirken niyetle yetinemeyiz, onu Anayasa'nın süzgecinden geçirmek yasama erki olarak bizlerin en asli görevidir. Silahların susması iyidir, doğrudur ve desteğimizi de esirgemiyoruz, mutlaka silahlar bırakılmalıdır ama "Nasıl?" sorusu da en az "Neden?" sorusu kadar önemlidir. Bu Meclisin görevi, yürütülen bu sürece hukuki bir kılıf bulmak değil süreci hukukun içinde tutmak ve adaletin gereğini mutlaka yerine getirmektir.

Teklif, devam eden soruşturma ve kovuşturmaların ertelenmesini, kesinleşmiş mahkûmiyetlerin infazının durdurulmasını ve sürenin sonunda cezanın infaz edilmiş sayılmasını öngörüyor. Teklifin yalnızca PKK/KCK bağlantılı suçları kapsaması da ayrıca değerlendirmelidir. Cezada adalet, infazda eşitlik temel ilkedir.

Millî Güvenlik Kurulunun teyidiyle yeni soruşturma açılmasının mümkün olması ise yargı bağımsızlığı açısından ciddi bir meseledir. Cumhuriyet savcısının suç şüphesi karşısında harekete geçmesi idari bir makamın iznine bırakılamaz, yargının son sözü yine yargının olmalıdır. Görevini hukuka uygun yapan kamu görevlisini koruyalım ancak yetki aşımını, ağır kusuru ve kötü niyeti koruma altına almayalım; güvence başka şeydir, dokunulmazlık zırhı ise başka bir şeydir.

Hukuk devleti, adalet ve eşitlikten taviz vermeden barışı aramak hepimizin sorumluluğudur ancak bir elinizle demokratikleşmeden söz edip öbür elinizle siyasi rakiplerinizi yargı eliyle tasfiye ederseniz bu ülkeye huzur getiremezsiniz. "Terörsüz Türkiye" hukuksuz bir Türkiye'de kalıcı hâle getirilemez değerli milletvekilleri.

Bu Meclis millet iradesinin tecelli ettiği yerdir, hiçbir sürecin baypas edilebileceği bir yer değildir. Kapalı kapılar ardında kurulan mutabakat, mutabakat değildir; milletin önünde, bu çatı altında açık ve şeffaf kurulmayan hiçbir uzlaşı da kalıcı olamaz.

Türkiye'nin meseleleri çözümsüz değildir çünkü bu kavga, değerli arkadaşlar, bir Kürt ile Türkmen'in veyahut da Kürt ile Zaza'nın veya Kürt ile Arap'ın kavgası veya o bölgede yaşayan etnisitelerin kavgası değildir. Bu kavga, asla ve asla bir etnik kavga değildir. Bu kavga, asla ve asla bir mezhepsel kavga değildir. Bu kavga, terör örgütü ile güvenlik güçlerinin mücadelesiydi bugüne kadar değerli arkadaşlar. O nedenle, bu soruna birileri "Kürt sorunu" diyebilir, birileri buna "terör sorunu" diyebilir, birileri buna "Kürt sorunu endüstrisi" diyebilir veyahut da birileri de "demokratikleşme sorunu" diyebilir ki herkes kendi cephesinden doğru olarak görebilir. Ben demokratikleşme sorunu olduğunu açık ve şeffaf bir şekilde söylemek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, bizim meselemiz, birbirimizle değil milletimizin arasına fitne sokan, dışarıdan desteklenen terör yapılarının tamamıyladır. Dün olduğu gibi bugün de birliğimizi koruyacak, teröre

ve terör üzerinden siyaset yapanlara karşı ortak irademizi ortaya koyacağız ancak barış için sözümüzü söylemekten de vazgeçmeyeceğiz. Türkiye, ne kadar saldırı altında olursa olsun, biraz önce söylediğim gibi "elcüzülâyetecezzâ" devlettir yani parçalanamayan parçadır. Bizim birliğimiz, kardeşliğimiz ve vatandaşlığımız farklılıklarımızı yok sayarak değil onları bir zenginlik olarak görerek ve demokrasi, hukukun üstünlüğü, şeffaflık, denetlenebilirlik, hesap verilebilirlik ve özgürlükler içerisinde yaşatarak güçlenecektir.

İktidar, geçmişte de demokratik bir Türkiye için önemli adımlar atmıştı. Biraz önce Hüseyin Yayman, bunların hemen hemen hepsini söyledi yani Kürtçenin kamusal alanda kullanılması veyahut da Kürtçenin eğitimde öğretilmesi, aynı zamanda Kürtçe radyo, televizyon, gazete gibi yayınların serbest bırakılması, propagandalarda kullanılması, enstitülerin kurulması, bölümlerin açılması, öğretmenlerin yetiştirilmesi ki uygulamalarda eksiklik olabilir ama TRT Şeş'in TRT Kurdî olarak yayın yapması değerli demokratik çalışmalardı. O çalışmaların uygulanabilirlik alanında da değerli olması için azami gayret sarf edilmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Şimdi ise aynı cesareti geleceğe taşımak zorundayız. Türkiye'nin meselelerini konuşmaktan, toplumsal talepleri tartışmaktan, demokratikleşme ve hukuk alanında yeni adımlar atmaktan korkmamalıyız. Tabuları konuşulamaz ilan ederek değil konuşarak, sorunları görmezden gelerek değil çözerek aşabiliriz. Elbette bütün bunları yaparken devletimizin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünden, idari bütünlüğünden, toprak bütünlüğünden ve siyasi bütünlüğünden birbirimize karşı düşürmeye çalışanlarla mücadeleden ve ortak vatandaşlık hukukundan asla taviz vermeden hareket etmeliyiz çünkü başka Türkiye yoktur; çünkü bizim meselemiz, birbirimizle kavga etmek değil birlikte daha adil, daha güçlü, daha özgür, daha zengin, daha müreffeh bir Türkiye inşa etmektir. Eğer bu ülkede çocuklarımız daha huzurlu, gençlerimiz daha umutlu, insanlarımız daha adil bir düzen içerisinde, bolluk ve bereket içinde yaşayacaksa bunun sorumluluğu hepimizindir. Siyasetçinin de aydının da devletin de vatandaşın da sorumluluğu aynıdır: Taşın altına elini koymak. Çeşitli iktidarlar bugüne kadar bu meseleyi çözmek istediler, çözemediler ya da kısmen çözdüler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Türkiye hepimizin ortak vatanı, kardeşliğimiz ise hepimizin gücüdür diyor, hepinizi saygıyla selamlıyor, teşekkür ediyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 3'üncü madde kabul edilmiştir.

4'üncü madde üzerinde 2 önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Burak Dalgın	Ömer Karakaş	Hasan Toktaş
Balıkesir	Aydın	Bursa
	Turhan Çömez	
	Balıkesir	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Aydın Milletvekili Sayın Ömer Karakaş.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ÖMER KARAKAŞ (Aydın) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; evet, bugün 10 Ağustos, Sevr'in 106'ncı yıl dönümü. Peki, biz bugün ne yapıyoruz? Bugün 2'nci ihanet açılım sürecini başlatıyoruz. Niye 2'nci ihanet açılım süreci? Çünkü 1'incisini 2012 yılında yapmıştınız. O zaman adına demiştiniz ki: "Analar ağlamasın." Hatta biz o zamanlar birçok arkadaşımla beraber Milliyetçi Hareket Partisinde bulunurken karşı çıktığımızda dediniz ki: "Siz anaların ağlamasını mı istiyorsunuz?" Bugün de diyorsunuz ki: "Terörsüz Türkiye" Şimdi aynı şeyi hep birlikte diyorsunuz: "Siz terörün bitmesini istemiyor musunuz?" Terörün bitmesini istemeyen herkes vatan hainidir, hepimiz terörün bitmesini isteriz ancak bu yolla değil, teröre teslim olarak değil, teröre taviz vererek değil.

Bakınız arkadaşlar, bugün bizim önümüze getirdiğiniz yasada ne var? Şu var: Türkiye sınırları içerisinde 4.043 teröriste af getiriyorsunuz. Bu, yurt dışındakilerle beraber 9 bin terörist ediyor. Peki, bu affı getirirken nasıl yapıyorsunuz biliyor musunuz? Yani bu hainler kendilerine "Pişman olduğu için affedildi." denilsin istemiyorlar, af da dilemiyorlar. Siz şunu yapıyorsunuz, aslında tehlikeli bir şey de yapıyorsunuz: On beş yılın altındakilerin beş yıl süreyle infazını erteliyorsunuz, on beş yılın üstündekilerin ise on yıl süreyle infazını erteliyorsunuz. Burada asıl tehlikeli konu nedir biliyor musunuz? Ertelediğiniz bu infazı ise sadece ve sadece terör suçuyla sınırlandırıyorsunuz. Bakınız, basit bir adli davada dahi, hükmün açıklanıp geri bırakılmasında dahi o kişi herhangi bir suç işlediğinde ne yapıyorsunuz? Tecili yakıyorsunuz, suçunu tekrar çekiyor ancak siz bu hain çapulcuları ne yapıyorsunuz? Sadece terör suçlarıyla sınırlıyorsunuz. Peki, ne olacak şimdi? Bu 9 bin hain, bu 9 bin cani; tek bildikleri şey silah kullanmak, cinayet işlemek, hainlik yapmak, adam öldürmek! Yarın ne yapacak bunlar biliyor musunuz? Bunların her biri yarın Türkiye sınırlarında mafyacılık yapacak, vatandaşa çökecek, esnafa çökecek, iş adamımıza çökecek; yarın bu caniler sizin bizim çocuklarımızla aynı restoranda, aynı kafede oturup aynı otobüse, aynı belediye otobüsüne binecek. Peki, bunun caydırıcılığı nerede? Yok. Niye yok? Çünkü sadece terör suçuyla sınırlı tutmuşsunuz. Şimdi, neden korkacak bunlar? Hiçbir şeyden korkmayacak, her biri mafya olacak.

Şimdi, arkadaşlar, siz neyi affediyorsunuz? Zaten PKK bitmişti. Hep söylerim, iktidarın -yaptığı doğru işlerden bir tanesi- terörle mücadeleyi ülke sınırları dışına taşımasıyla, Pençe-Kilit Harekâtı ve benzeri harekâtlarla PKK artık bitmişti, YPG/PYD'ye evrilmişti. Siz, biten çapulcu şerefsizleri bugün affediyorsunuz! Arkadaşlar, bakınız, kainatın yaratıcısı Allahutaala bile diyor ki: "Bana kul hakkıyla gelmeyin çünkü ben ancak bana karşı işlenen günahları affederim." Siz ne yapıyorsunuz? Benim askerimi, polisimi, vatandaşımı katleden; Kürt vatandaşını, Türk vatandaşını, herkesi katleden bu canileri affediyorsunuz. Madem affedeceksiniz, madem af çıkarılacak; o zaman şunu yapmanız lazım: Bunun bedelini ödeyen vatandaş, maddi ve manevi bunun bedelini ödeyen vatandaş; vatandaşa soracaksınız. Neden korkuyorsunuz? Affedecekse vatandaş affetsin. Allah'ın yapmadığını siz hangi hakla yapıyorsunuz, nasıl cesaret ediyorsunuz buna? (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ÖMER KARAKAŞ (Devamla) - Değerli milletvekilleri, bugün sizlerin önünde iki yol var: Vereceğiniz bu kararla ya torunlarınız sizinle gurur duyacak ya da onları ömür boyu taşıyacakları bir utançla yaşatacaksınız; ya Şeyh Sait ve Seyit Rıza'nın uzantılarını affedeceksiniz ya da Topal Osman'ın,

Diyab Ağa'nın, Kâzım Karabekir'in ve Fevzi Çakmak'ın yaptıklarını yapacaksınız; ya Sevr'e boyun eğen Damat Ferit gibi tarihin utanç sayfasında anılacaksınız ya da ihanete karşı dimdik durup "Ya istiklal ya ölüm!" diyerek Millî Mücadele'yi başlatan Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları gibi kahraman olarak anılacaksınız.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 4'üncü maddesinin (2)'nci fıkrasına aşağıdaki cümlelerin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

"Ancak beraat veya zamanaşımı nedeniyle düşme kararı gibi kişi lehine olan kararların kanun yolu incelemesinde bulunması ya da sanığın incelemenin sürdürülmesini talep etmesi hâlinde bu Kanunun uygulanması amacıyla doğrudan bozma kararı verilmez ve kanun yolu incelemesine esastan devam edilir. Sanığın incelemenin sürdürülmesini talep etmesi, bu Kanun hükümlerinden yararlanma hakkını ortadan kaldırmaz. İnceleme sonucunda beraat, düşme veya kovuşturmaya sanık lehine sona erdiren başka bir karar verilmemesi hâlinde bozma kararı verilir."

Elif Esen	Bülent Kaya	Necmettin Çalışkan
İstanbul	İstanbul	Hatay
Mustafa Kaya	Mehmet Emin Ekmen	Sadullah Ergin
İstanbul	Mersin	Ankara

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Ankara Milletvekili Sayın Sadullah Ergin.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

SADULLAH ERGİN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Türkiye açısından son derece önemli bir kanun teklifini görüşüyoruz. Sözlerime başlarken şunun altını çizmek istiyorum: Ekim 2024 tarihinde Sayın Devlet Bahçeli'nin gündeme taşıdığı bu konuya ilk desteği veren DEVA Partisi ve onun Genel Başkanı Sayın Ali Babacan oldu. O günden bugüne kadar bu sürece yapıcı katkı sunmaya devam ediyoruz. Hatırlayınız, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Numan Kurtulmuş Başkanlığında kurulan Komisyona da YENİ YOL Grubu olarak hem üye verdik hem de Komisyon çalışmalarına önemli ve nitelikli katkılar sunduk. Sayın Kurtulmuş'un riyasetinde yapılan çalışmalar hem katılımcı ve uzlaşmacı bir metotla verimli bir çalışma olmuş hem de 86 milyon ülke insanının hissiyatını en geniş şekilde ifade edebilmesine zemin hazırlamıştı. Bu açıdan, örnek bir uzlaşı komisyonu olarak bundan sonra da anılacaktır.

Görüşmekte olduğumuz kanun teklifi ise maalesef istihbarat birimleri ile sadece 3 siyasi partinin kendi arasında görüşerek hazırlayıp önümüze getirdiği bir metin. Keşke bu hazırlıkta da katılımcı ve uzlaşmacı bir çalışma yapılabilseydi. Bu nedenle, teklifin hazırlanış yöntemiyle ilgili eleştirimizi ve usule dair çekincemizi ifade ediyorum. Ancak, bu eleştirilerimiz Türkiye'nin bu kadim sorununu çözme irademizi ortadan kaldırmaz; tam tersine, biz bu sorunun çözülmesini güçlü bir şekilde istiyor ve destekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hatırlanacağı üzere, Türkiye 2009'da da bir açılım süreci yaşamıştı. 2009'da AK PARTİ tek başına bu süreci gündeme getirdi. O tarihte Cumhuriyet Halk Partisi ve MHP muhalif kaldı. Güvenlik bürokrasisi ve yargı organları zihnen bu sürece hazır değildi. STK ve kamuoyunu etkilemeye dönük özel bir çaba olmadı maalesef, medya desteği zayıftı. Yasal altyapının da yetersiz olması nedeniyle 2009 açılım süreci netice alamadı. Daha sonra, 2013'te yeni bir süreç başladı. 2013 sürecinde de Parlamentoda AK PARTİ tek başınaydı, CHP ve MHP sürece karşıydı, HDP dışında sürece destek veren bir parti yoktu. Ancak 2013 sürecinde farklı olarak Akil İnsanlar Heyetinin çalışması olumlu yansısa da siyasi destek yeterli olmadığı için o girişim de netice alamadı. Bugüne geldiğimizde bugün önemli avantajlara sahip bu süreç; Parlamentoda geniş bir siyasi destek var, güvenlik ve yargı bürokrasisinin geçmiş dönemdeki gibi olumsuz bir tutumu yok. Milliyetçi Hareket Partisinin sürecin başat aktörü olması toplumsal muhalefetin daha da genişlemesini önleyen önemli bir faktör oldu. Görüşmekte olduğumuz kanun teklifi de yasal altyapı açısından önceki dönemlere göre olumlu bir imkân sunuyor. Bu nedenlerle, bu dönem önceki dönemlere göre daha müsait bir zemin var. Şartların bu kadar müsait olduğu bir zeminde bu sürecin olumlu bir şekilde sonuçlanması samimi arzumuz. Şayet bu süreçte netice alınabilirse Türkiye, bulunduğu coğrafyada daha güvenli ve huzurlu bir ülke konumuna gelecektir. Bu sürecin en güçlü tarafı, Türkiye Büyük Millet Meclisinde oluşan destek tablosunun genişliği ile sürece dair yasa altyapısının oluşturulma girişimidir.

Değerli milletvekilleri, bu süreç yalnızca bir siyasi partinin veya bir siyasi ittifakın projesi olarak görülmemelidir. Bu, Türkiye'nin meselesidir; bu, 86 milyonun meselesidir. Tüm bu hazırlık ve çalışmalar ülkemizin orta, uzun vadede toplumsal barışını güçlendirmek, iç ve dış güvenlik endişelerini gidermek ve daha güçlü bir Türkiye inşa etmek için yapılmalıdır. Toplumsal barış sadece silahların susmasıyla elde edilemez. Toplumsal barış için Türkiye'nin eksiksiz bir hukuk devleti olması gerekir, toplumsal barış için güven veren bir adalet sisteminin inşa edilmesi gerekir, toplumsal barış için farklı düşünen vatandaşlarımızın kendisini güvende hissetmesi gerekir. Toplumsal barış, temel hak ve özgürlüklerin güvence altında olmasını gerektirir. Dolayısıyla keşke bu çalışmayla birlikte toplumun diğer kesimlerinin birikmiş sorunlarına adil çözümler getirecek ve somut adımların atılacağı bir takvim de ortaya konulabilseydi; keşke bu teklifin devamında Türkiye'de hukuk güvenliğini, demokratik standartları, temel hak ve özgürlükleri güçlendirecek adımların yol haritası ve buna dair eylem planları işlemeye başlasaydı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

SADULLAH ERGİN (Devamla) - Çünkü kalıcı barış, yalnızca çatışmanın sona ermesiyle değil, insanların adalete ve devlete güven duymasıyla ve aidiyet duygusunun güçlenmesiyle mümkün olur. DEVA Partisinin sürece bakış açısı budur. Beraberce bu coğrafyada daha mutlu, daha özgür, daha huzurlu olabiliriz, birlikte kazanabiliriz. Bu ülke kazanır, insanlık kazanır, Türkiye'nin hasımları kaybeder; isteğimiz budur. Bizler bu sürecin netice alması için olumlu katkı sunmaya devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, yaşamayı ve yaşatmayı kutsayalım diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

4'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5'inci madde üzerinde 2 önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Turhan Çömez	Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu
Balıkesir	Trabzon	Bursa
Ömer Karakaş	Burak Dalgın	Hasan Toktaş
Aydın	Balıkesir	Bursa
	Rıdvan Uz	
	Çanakkale	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NURETTİN ALAN (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Bursa Milletvekili Sayın Yüksel Selçuk Türkoğlu.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, Sayın Genel Başkanlar, sayın milletvekilleri; efendim, bu apaçık bir af yasasıdır.

Hususen 5'inci madde, bu madde Anayasa'nın hukuk devleti ilkesini düzenleyen 2'nci maddesine, eşitlik ilkesini düzenleyen 10'uncu maddesine, Anayasa'nın üstünlüğünü ve bağlayıcılığını düzenleyen 11'inci maddesine, özel hayatın korunmasını düzenleyen 20'nci maddesine, hak arama hürriyetini güvence altına alan 36'ncı maddesine, suç ve cezalara ilişkin temel ilkeleri düzenleyen 38'inci maddesine, etkili başvuru hakkını düzenleyen 40'ıncı maddesine ve af yetkisini nitelikli çoğunluğa bağlayan 87'nci maddesine açıkça aykırıdır. Kaç madde oldu, sayabildiniz mi? Bu maddeyle Anayasa'nın tam 8 ayrı maddesini resmen baypas ediyorsunuz.

Nedir size bu hukuksuzluğu yaptıran? Nedir, daha iki yıl önce 2023 seçimlerinde söylediklerini, meydanlarda konuştuklarınız gün gibi ortadayken bugün bütün bunları yok sayıp bu koalisyonu kurduran güç nedir? Allah aşkına ne getirdi sizi bu noktaya? Bir pazartesi günü, Sevr'in 106'ncı yıl dönümünde, milletten de kaçırarak PKK ve KCK'lıları affetmek için, alelacele, önerge vermeyerek, konuşma yapmayarak bir an önce kanun yapmak için sizi bir araya getiren güç hangisidir?

Safların netleştiğini biliyoruz, saflar şöyle netleşiyor: AKP, MHP, DEM, İmralı, Kandil, beraberinde Cumhuriyet Halk Partisi ve beraberinde üst ortak Tom Barrack ve müşfik monarşi taraftarları. Efendim, bu safların netleşmesinde Türk milleti bilsin ki biz Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin tarafındayız. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Biz millî devletin tarafındayız. Biz üniter devletin yanında ve tarafındayız.

Diyorsunuz ki: "Mutabakat var." 700 metre aşağıda Güvenpark var. Güvenpark'ta bir aydır devam eden gazilerin, şehit ailelerinin eylemi var. Bu yasa gelmesin diye defaaten açıklama yaptılar. Bu yasanın Genel Kurula geldiği gün, bugün, saat 16.00'da o protez bacaklarını, kollarını, âmâ bastonlarını, gazi madalyalarını, şehit ailesi madalyalarını Meclise getirip suratınıza çarpmak için yürüyüşe geçtiler. Ne yaptınız? Her zamanki gibi Çevik Kuvvetle Güvenpark'tan gazilerimizi çıkarmadınız, oraya mahkûm ettiniz. Nerede mutabakat? Eğer bu kadar mutabakat olduğuna inanıyorsanız neden referanduma gitmiyorsunuz? Neden millete sormuyorsunuz? Neden yalan söyleyip "barış" ve "terörsüz Türkiye" gibi bir ambalaj kullanıyorsunuz?

"Barışa karşı mısın?" Vatandaş "Tabii ki değilim, kim barışa karşı çıkar? Kimle barışacağım?" diyor. Diyorsunuz ki: "Kürt'le barışacağım." "Bir dakika..." diyor vatandaş "Ben Kürt'le ne zaman küstüm ki barışayım? Kürt benim kardeşim, gelinim; torunumun annesi, babası; iş arkadaşım, yol arkadaşım, mücadele arkadaşım, iş ortağım, Cumhurbaşkanım, Meclis Başkan Vekillerim, milletvekillerim. Bu nereden çıktı?"

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Efendim, tamamlayayım.

BAŞKAN - Buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Siz hangi oyunu ve etnik fitneyi yaparsanız yapın, kimlikler üzerinden Türkiye'de kimse kimseye küsmeyecek, küstüremeyeceksiniz. Düşmanımız PKK'dır, bölücü terördür ve onun hesabını sormak bizim boynumuzun borcudur.

Şimdi, burada "evet" verirseniz, Bursa'ya giden vekiller, şehit Zeki Burak Okay'ın babası Sezai Okay'a "Oğlunun katillerini affettik." mi diyeceksiniz? Şehit Yarbay İlker Çelikcan'ın babası Niyazi amcaya Bursa'da "Oğlunun katillerini affettik." mi diyeceksiniz? Ne diyeceksiniz?

Şimdi, burada, bizim muhalefet şerhimizde şehitlerimiz -7.500 kişi- var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Hepsinin ismini sayacağım ve hepsi adına soracağım, Meclis şahit olsun diye soracağım; onlar adına şerh düştüğümüzü anlatacağım. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Evet, teşekkür ederim.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Şehit Piyade Er Abdullah Koç, Çukurca'da şehit oldu.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Bunun babasına ne diyeceksiniz?

BAŞKAN - Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Devam ediyor Başkan.

BAŞKAN - Süresi bitti.

Diğer önergeyi okutuyorum...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Şehit Abdülkadir Serter, bunun babasına ne diyeceksiniz? Şehit Abdülkadir Tiryaki...

BAŞKAN - Sayın Milletvekili, bir dakika... Bir dakika...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - ...piyade; babasına ne diyeceksiniz?

BAŞKAN - Şimdi sen orayı işgal ediyorsun. Şehitler bizim...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Efendim, işgal yok. Ben bu Gazi Mecliste şehitlerimizin adıyla şerh düşeceğim.

Şehit Abdülkadir Ülük, şehit Abdülkadir Yetişgen, şehit Abdülkadir Bayraktar...

BAŞKAN - Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 19.09

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 19.53

BAŞKAN: Başkan Vekili Celal ADAN

KÂTİP ÜYELER: Rıdvan UZ (Çanakkale), İbrahim YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 125'inci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 5'inci maddesinin (2)'nci fıkrasında yer alan "terör suçlarından" ibaresinden önce gelmek üzere "cebir ve şiddet içeren" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Mustafa Kaya	Elif Esen	Bülent Kaya
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Necmettin Çalışkan		Mehmet Emin Ekmen
Hatay		Mersin

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ NURETTİN ALAN (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Mustafa Kaya.

Buyurun Sayın Kaya. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MUSTAFA KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, siyasi partilerimizin Saygıdeğer Genel Başkanları, değerli milletvekili arkadaşlarım; öncelikle, sizleri saygıyla selamlıyorum. Yürütmekte olduğumuz Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi hakkında grubumuz adına 5'inci maddede söz almış bulunuyorum.

Öncelikle şunu ifade etmek isterim: Yaşanan sürecin yani terör örgütünün, terörün tasfiyesiyle alakalı dünyadaki tek örnek biz olmadığımızı, bundan önce çeşitli zamanlarda İrlanda'da, Sri Lanka'da, Kolombiya'da, Filipinler'de bu tür tartışmaların olduğunu, terör örgütleri ile iktidarların, devletlerin müzakereler yaptığını ve son tahlilde bu müzakereler neticesinde de bazı adımların atıldığı gerçeğini hep beraber bilmemiz gerekir. Dolayısıyla biz bu noktada ilk değiliz, daha doğru, geniş bir perspektiften bakmamız gerektiğine inanıyorum.

İkincisi: 7 Ekim 2023 itibarıyla Türkiye'de, daha doğrusu bölgede çok önemli gelişmeler oldu; güvenlik mimarisi baştan sona değişti diyebiliriz. 2025 yılında On İki Gün Savaşları, 28 Şubat 2026 ABD-İsrail'in İran'a saldırıları, Aksa Tufanı Operasyonu, İsrail'in yayılmacılığı; bütün bunlarla beraber bölgedeki bütün dengelerin değiştiğini, aslında bu dengelerle beraber sosyolojinin de değişme tehdidiyle karşı karşıya kaldığını bilmemiz lazım.

Tam da bu noktada aidiyet duygusunun güçlendirilmesi, 86 milyon vatan evladının birliğinin ve beraberliğinin yeniden tesisi, kardeş olduklarının bir kere daha hatırlatılması adına yapılan bu sürecin, yürütülen bu sürecin önemli olduğunu ifade etmek isterim. En büyük endişemiz, endişelerimizden biri neydi? Bölünme tehdidi, bölünme korkusu, daha doğrusu 784 bin kilometrekarelik bir alan içerisinde acaba tekrar bir tehditle karşı karşıya kalır mıyız? Ve terörle mücadelede hiçbir zaman zafiyet göstermeden adımlar attık, bu mücadeleyi verdik. İşte, tam da bugün, biz bu bölünme korkusunun, tehlikesinin, tehdidinin ortadan kalktığını; özerklik, bağımsızlık gibi herhangi bir talebin olmadığını ve neticede 40 binin üzerinde 50 bine yakın şehidimizin, insanımızın hayatını kaybettiği bir ortamda bir barış ortamının, bir huzur ortamının olması gerektiğini, olmaya dönük adımlar atıldığını görüyoruz.

Şunu net olarak bilelim: Terör meselesi uluslararası güçlerin elinde, maalesef, yapılan kimi yanlış uygulamalarla beraber bir karta dönüştü. Tam da bu zamanda, kritik dönemde, güvenlik mimarisinin değiştiği bu ortamda bu kartın uluslararası güçlerin elinden -alma fırsatı diyorum- tam olarak alınabilmesi için daha yapılması gerekenler var. Bir fırsat doğdu, bu fırsat için biz zaten bu sürece önemli bir yaklaşım içerisinde olduk ve bu fırsatın mutlaka heba edilmemesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu meseleye siyah-beyaz olarak yaklaşmak sorunu tam olarak anlamamıza yetmeyebilir. Belki biraz gri alana çekilmek, gri alanda da olumlu tarafa doğru bir bakış sergilemek ve bu gri alandaki bakışımızla birlikte fotoğrafı daha geniş çekmeye çalışmak, böyle uç örnekler üzerinden değerlendirme yapmamamız daha doğru olur. Ayrıca, bu çerçeve yasa teklifine sihirli bir değnek muamelesi yapmak da belki bulunduğumuz noktayı farklı bir noktaya taşıyabilir, doğru bir yaklaşım olmaz, teenniyle, itidalli bir yaklaşım içerisinde olmamız gerekir.

Bölgede tabii, Amerika'nın hedefleri, Amerika'nın bölgedeki Büyük Orta Doğu Projesi; bütün bunların ne amaçla kurgulandığını biliyoruz. Şimdi, tam da bu dönemde Amerika'nın müdahil olmak isteyeceği, Amerika'nın işin merkezinde olmak için bazı adımlar atacağı gerçeğiyle de yüzleşmek ve bunu engellemek adına adımlar atmamız, buna göre tedbir almamız gerekir diye düşünüyorum. İnancımız, aynı zamanda iç kargaşayı, iç savaşı, olası -Allah korusun- farklı iç huzursuzlukların olmasını engeller. Niye? Çünkü biz 86 milyon bir ve beraberiz, kardeşiz. Bin yıllık tarihimizde biz birçok bedeller ödedik, birçok imtihanlardan geçtik, bu imtihanları başarıyla verdik. Allah'ın izniyle bu terör imtihanını da başarıyla vereceğimize yürekten inanıyorum. Bizim inanç birliğimiz var, inancımız bizi kardeş kılmış dolayısıyla etnik kimliklerimizin, mezhepsel farklılıklarımızın bu noktada bizi herhangi bir olumsuzluğa sürüklememesi gerektiğini de ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, Halil Cibran'ın -yani bilirsiniz, Lübnanlı şair, önemli bir düşünür- çok güzel bir sözü var: "Bölük pörçük olmuş, her parçası kendisini ayrı bir millet sanan millete yazık." diyor. Halil Cibran çok önemli bu değerlendirmeyi yapmış.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA KAYA (Devamla) - Hemen bitiriyorum.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MUSTAFA KAYA (Devamla) - İşte, bu terör yüzünden; bu zamana kadar, kırk yılın üstünde yaşadığımız acı tecrübeler yüzünden, maalesef, parça parça olma riski olduğu bir ortamda, işte, Türk'üyle, Kürt'üyle, farklılıklarıyla tek bir millet olmanın yol haritasını doğru bir şekilde hazırlamamız gerekir diye düşünüyorum.

Son olarak da şunu söyleyeyim değerli arkadaşlar, bunu sizin vicdanlarınıza bırakarak söylüyorum: 2023 seçimlerinden önce seçim değerlendirmelerinde, miting meydanlarında bizi değerlendirirken PKK'yla iş birliği yaptığımıza dair binbir türlü, birçok cümle kullandınız. Biz şimdi nefsî davransak

bu cümlenin farklı boyutlarıyla size mukabelede bulunmamız lazım ama sizin popülizm adına yaptıklarınızı, sizin o gün bu duyguları istismar ederek yaptıklarınızı biz yapmayacağız yani sözüm şu ki sizin bize yaptığınızı, biz ülkemize, milletimize yapmayacağız diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

5'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6'ncı madde üzerinde 2 önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 6'ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Turhan Çömez	Burak Dalgın	Ömer Karakaş
Balıkesir	Balıkesir	Aydın
Hasan Toktaş		Selcan Taşcı
Bursa		Tekirdağ

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Tekirdağ Milletvekili Sayın Selcan Taşcı.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

SELCAN TAŞCI (Tekirdağ) - Sayın Başkan, oturdukları sıraların Türk Kurtuluş Savaşı'nın karargâh koltuklarından oluştuğunu, oturdukları sıraların cumhuriyeti inşa ve ilan eden, Şeyh Sait gibi iş birlikçi isyanlarını bastıran iradenin emaneti olduğunu ve oturdukları sıraların Türk milletine vekâlet makamı olduğunu, buradaki hiç kimsenin milletin hilafına hareket etmek yetkisine sahip olmadığını unutmamış olmasını, unuttuysa da bugün bu gaflet uykusundan uyanmasını dilediğim milletvekilleri; "Katilleri affetmiyoruz." diyorsunuz bu teklifle ama tam da bu maddeyle devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs, öldürmeye teşebbüs, ağır yaralama, bombalama, işkence; tamamı af kapsamında yani siz aslında tam da bu maddeyle Dolmabahçe saldırısının emrini vereni affediyorsunuz, TUSAŞ saldırısının emrini vereni affediyorsunuz, Dağlıca baskınının, Çukurca baskınının saldırı emrini vereni affediyorsunuz. Yetmiyor bu, hükmün yazılış şeklini kullanıp İmralı'daki o bebek, o kadın, o asker, o polis, o öğretmen, o millet katili devlet düşmanını affediyorsunuz. Özgürlüğün umudunu değil, alenen garantisini veriyorsunuz o alçak teröristbaşına. İnfaz hukukuna aykırı olarak çekilmemiş cezayı çekmiş sayıyor, özel af çıkarıyorsunuz. Meclisin arkasından dolanarak Anayasa'yı açıkça ihlal ediyor, teröriste imtiyaz için millî iradeye darbe yapıyorsunuz. Kendinizi hiç kandırmayın, PKK kadroları af maf istemiyor; "Af suç işleyenler için yapılır."la başlayıp da "Bizde pişman olmuş bir hâl var mı?"yla bugüne getirdiğiniz bu süreç PKK'yı terör örgütünden tarafa dönüştürmek, insanlık suçlarını haklı siyasal şiddete dönüştürmek içindir. Aylardır bu kürsüde tekrarlanan ve çok yazık ki kendisini cumhuriyetle özdeşleştiren partilerin de ortak

olduğu “yüz yıllık inkâr” “asimilasyon” “yüz yıllık sorun” ifadeleri bunun temel atma törenidir, aranan statü budur. Israrlı bir şekilde “çatışma” dedi az önce iktidar temsilcisi bu kürsüde, devleti terörün değil de iki taraflı çatışmanın muhatabı kılmak Türkiye’nin uluslararası hukuk masasında bölünmesi için gerekçe oluşturmak demektir. Bunu nasıl yapabilirsiniz? Bundan daha âlâ Sevr mi olur Allah aşkına? Sevr’e kadar mıydı sizin tek milletçiliğiniz, tek devletçiliğiniz, tek bayrakçılığınız; Sevr’e kadar mıydı cumhuriyetçiliğiniz; Sevr’e kadar mıydı Atatürkçülüğünüz?

Barış kâğıt üzerinde çok romantik geliyor olabilir bazı arkadaşlarımıza. Unutmayın, Mondros da barıştı, silahları susturacaktı; imzacılarına sorsanız devletimizin istiklali ve saltanatın hukuku kurtarılmıştı Mondros’la ama Osmanlı bu barışla yıkıldı, Anadolu bu barışla işgal edildi, kahraman Türk evlatları Kaymakam Kemal Bey, Nusret Bey bu barış sürecinde idam edildi. Mehmet Emin Yurdakul, Yunus Nadi; aydınları bu ülkenin, bu barış sürecinde hapsedildi. “Ayşe, Fatma isteriz.” diye gezen işgalcilerce evlatlarımız bu barış sürecinde iğfal edildi İstanbul sokaklarında ve Türk milleti çok manidardır ki bu barış sürecinde kurtuluş mücadelesine girişmek zorunda kaldı çünkü “barış” diye gelen esaretti. Akıbetinize dair fikir verir belki; o barışın imzacıları ve onaylayan Saltanat Şûrası bu yüce Meclis eliyle vatan haini ilan edildi. Hangi yasayı, kaç imzayla çıkarırsanız çıkarın, hangi dağdan indirir, hangi inden getirir, hangi delikten çıkarırsanız çıkarın, birisini bile -Genel Başkanımız defaatle söyledi- cesedimizi çiğnemeden bu kapıdan sokamayacaksınız ama bugünün konusu bizim cesedimiz, bizim cesaretimiz değildir, bugünün konusu sizlerin şahsiyetidir. Yüz binlerce şühedanın kanı pahasına kazandığımız bağımsızlık yerine teslimiyet ikame ediliyor. Hem de kime? Yüz yıl önce emsalsiz bir mağlubiyete uğrattığımız emperyalistlerin maşası olmaktan başka hiçbir şey olmayan, Kürt’le alakası olmayan, halkla alakası olmayan bir terör örgütüne.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SELCAN TAŞCI (Devamla) - Mahmud Şevket Paşa’nın Hareket Ordusu’na hitabı geliyor benim böyle zamanlarda aklıma: “Kardaşlar, millet bizden imdat bekliyor, ne duruyorsunuz? Bizde cesaret, bizde hamiyet yok mu?” Ya, sizde arkadaşlar, sizde cesaret, sizde hamiyet yok mu? Yıllarca binalarınıza astınız, nutuklarınızı süslediniz “Mevzubahis vatansa gerisi teferruat!” diye. Mevzubahis vatansa partileriniz, grup kararlarınız, vekil olmak, bakan olmak, Cumhurbaşkanı olmak teferruattır. Egemen olamadığın vatanda ne olursan ol vasfın kuklalıktır ve bir gün mutlaka bindirilirsin o Malaya zırhlısına. Şantaj mı var arkadaşlar? Boyun eğmeyin, hiçbir ayıp, hiçbir suç, hiçbir hata vatana ihanetten daha ağır değildir. Bugün 106’ncı yılında 2’nci Sevr ihanetine ortak olmayın. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELCAN TAŞCI (Devamla) - Kurtuluş Savaşı’nı bile silmeye kalkıştığınız o ders kitapları var ya, eğer bu ihanete ortak olursanız, gizli anlaşmalarla kürdistan teşkiline engel olmama garantisi veren mütareke mebusları gibi anılıp...

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

SELCAN TAŞCI (Devamla) - ...Damat Feritleri olarak geçeceksiniz işte o ders kitaplarına. Torunlarınıza bu utancı yaşatmayın.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 6'ncı maddesinin (4)'üncü fıkrasında yer alan "terör suçlarından" ibaresinden önce gelmek üzere "cebir ve şiddet içeren" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Emin Ekmen	Elif Esen	Bülent Kaya
Mersin	İstanbul	İstanbul
Necmettin Çalışkan	Mustafa Kaya	Birol Aydın
Hatay	İstanbul	İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Birol Aydın.

Buyurun Sayın Aydın. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BİROL AYDIN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

6'ncı maddede söz aldım ama madde üzerinde konuşmayacağım, ben dört "ey"le başlayan bir hitapta bulunmak istiyorum. Birinci "ey" Saadet Partililere. Şair der ki: "Acı çekmek ruhun fiyakasıdır." Ey Saadet Partililer, yirmi beş yıldır tarihin en kırılma noktalarında doğrunun yanında, hakkın yanında, milletin yanında ve Türkiye'nin yanında duranlar, siyaset arenasının, sokakların en fiyakalı insanları; sizleri saygıyla selamlıyorum. Siz, ey Saadet Partililer; başınız dik, aklınız ve vicdanınız bir karar verirken bütünleşiyor ve sonunda kalbiniz ne yaptığının huzuruyla doluyor; emin olun, kalbiniz hep huzurla dolacaktır, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Ve ey Sayın Cumhurbaşkanı, Sayın Erdoğan "Kimler kimlerle beraber." dediniz, hitap ettiniz, altılı masanın yedinci ayağından bahsettiniz. Saadet Partisinin camiasının, mensuplarının başta 2023 seçimleri olmak üzere 2018'de ve 2019'da camilerde saflarınızı değiştirdiniz, ellerini tutmadınız, kem gözle bakmadınız, kem söz söylediniz, yeri geldi, çemkirdiniz. Onun için ben, AK PARTİ'li seçmene, insanımıza sesleniyorum. Ve yine, ey kendini âdeta AK PARTİ'nin ilinde il başkanı, ilçesinde ilçe başkanı gibi gören valileri, kaymakamları; sizlere "ey" diye hitap ediyorum.

Şimdi, böylesine bir süreç geçiriyoruz. İşte, şurada, karşımızda gördüğümüz DEM PARTİ'nin bazı milletvekilleriyle ve yöneticileriyle seçim dönemlerinde diyalog kurduğumuz için, ellerini sıktığımız için, konuştuğumuz için bizi terör destekçisi olarak yaftalayarak bizim kadın kollarımızdan, gençlik kollarımızdan, her kademeden mensubumuza -ki onlar sizin akrabalarınız, köylüleriniz, iş arkadaşlarınız, yol arkadaşlarınız, esnaf arkadaşlarınız- en ağır ithamlarda bulundunuz. Ben de şimdi dönüyorum AK PARTİ'lilere, Sayın Cumhurbaşkanına -Sayın Çelik burada- en azından yaşadığımız bu süreç açısından Saadet Partilileri görünce şöyle bir selam vermeniz gerekmez mi? Ey AK PARTİ'liler, ilinizde, ilçenizde sizden yaşça büyük bir kadın Saadet Partili, erkek Saadet Partili görünce elini öpmeniz gerekmez mi? Böyle bir talep Saadet Partililerin talebi değildir ama sizin bu inceliği gösterme ihtiyacınızın olduğunu ifade ediyorum.

Dört "ey"i böyle söylüyorum ve sonra dönüp diyorum ki: Değerli arkadaşlar, bu yaşadığımız süreç içerisinde bu sürece karşı duran insanları da yüksek bir anlayışla karşılamamız gerekiyor ki henüz bu bir başlangıçtır. Bu sürecin rikkatle ve dikkatle yürütülmesi açısından bu sürece karşı gelen insanların karşı duruşu da bir hayırdır diye ifade ediyorum.

Ben Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri'nin sözleriyle sözlerimi bitiriyorum, hep beraber biliyoruz:

"Hak şerleri hayr eyler

Zannetme ki gayr eyler

Arif anı seyreyler/Mevla görelim neyler

Neylerse güzel eyler."

Ülkemiz, insanımız ve insanlık için hayırlar getirmesini temenni ediyorum.

Sizleri saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

6'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci bölümde yer alan maddelerin oylamaları tamamlanmıştır.

Şimdi ikinci bölümün görüşmelerine başlıyoruz.

İkinci bölüm 7 ila 12'nci maddeleri kapsamaktadır.

İkinci bölüm üzerinde, YENİ YOL Partisi Grubu adına Bursa Milletvekili Cemalettin Kani Torun.

Buyurun Sayın Torun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün çok tarihî bir gün. Ben bu yasa teklifini cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılında yaklaşık bir asırdır omuzlarımızda taşıdığımız en ağır meselelerden birinin kalıcı biçimde çözülmesi adına tarihî bir fırsat olarak değerlendiriyorum. Büyük devlet olmak sorunları ertelemek, yönetmek değil onları korkmadan konuşabilme, çözüm üretebilme gücüdür. Bugün Meclisimizin önünde duran sorumluluk tam da budur.

Değerli milletvekilleri, bakın, Meclis koridorları, bakanlıklar ve parti teşkilatları üçgenine sıkışmış bu başkent Ankara'nın dışında çok dinamik ve aktif ilerleyen bir dünya var ve dünya tarihî bir kırılma anının tam kıyısında. Son zamanlarda Elon Musk ile Daron Acemoğlu arasında bir tartışma var. Elon Musk on yıl sonra cebimizde taşıdığımız "para" denilen şeyin öneminin kalmayacağı, ekonomi alanında Nobel Ödülü sahibi Daron Acemoğlu ise yapay zekâ çağında yeni mezun gençlerin yüzde 40'ı iş bulamazsa bunun demokrasiye ve küresel barışa ciddi zarar vereceğini söylüyor. Bu iki görüş de önümüzdeki on yılın gençlerin geleceği açısından tarihî bir kırılma noktası olduğunu ortaya koyuyor.

Dünya böyle tarihî bir dönüşüm noktasındayken bizim gençlerimizin ne yaşadığını size bir örnekle anlatayım: Bursa'da mühendislik okumuş Diyarbakırlı bir Kürt genç diyor ki: "Dokuz saat kamyon altındaki demire tutunarak gizlice Almanya'ya iltica ettim. Ülkemizde ne gelecek var ne de iş var." İşte, tam da burada asıl kayıp ortaya çıkıyor. Dünya yapay zekâ çağını yaşarken bizim gençlerimiz hâlâ iltica çağını yaşıyor. Rakip ülkeler gençlerini geleceğin teknolojisine hazırlarken biz Türk'üyle, Kürt'üyle gençlerimizi sınır kapılarında ve kamyon dorselerinde kaybediyoruz. Batı'nın yaşadığı çağa bakın, bizim gençlerimizin yaşadığı çağa bakın. Biz bu meseleyi 1990'larda çözseydik bugün bu sorunlar olur muydu? Biz bu meseleyi on yıl önce çözseydik bunları konuşur muyduk? Ne yazık ki bugün çok gecikmiş bir çözümün arifesindeyiz, acele etmek zorundayız.

Değerli milletvekilleri, ben hekimliğimin ilk yıllarında, 1980'li yıllarda Nusaybin'de doktor olarak görev yaptım. Kürt meselesini sadece raporlardan veya akademik çalışmalardan öğrenmedim, insanların hayatlarının içinde gördüm, dertlerini, kaygılarını, umutlarını dinledim. Tıp fakültesinde

alınan ilk eğitimlerden biri şudur: Bir tedavinin en önemli aşaması hastanın analizini yani öyküsünü doğru ve ayrıntılı almaktır. Öyküyü doğru dinleyebilirseniz teşhise ulaşabilirsiniz. Eğer teşhis doğru olursa tedavi de başarılı olur. Toplumsal meselelerde de durum farklı değildir. Bugün bizlere düşen Türkiye'nin ortak öyküsünü eksiksiz dinlemek, doğru teşhisi koymak ve gelecek nesillere daha sağlıklı bir ülke bırakacak tedaviyi cesaretle uygulamaktır. Bu ortak öyküde darbeler var, şehitler var, gaziler var, faili meçhuller var, Diyarbakır cezaevindeki işkenceler var, insanlık suçları var, gözü yaşlı anneler var, dağlarda yitip giden hayatlar var, köylerini terk eden, bilmediği büyükşehirlere göç eden kayıp bir nesil var. Bunların hepsi bizim acımız çünkü acının dili de kimliği de olmaz. Acıları yarıştırarak değil birlikte dinleyerek bu sorunu çözebiliriz. İnsanlık tarihine baktığımızda çok açık bir hakikati görürüz; insan onurunu ve temel haklarını sınırlayan her anlayış zamanla yeni sorunlar üretmiştir çünkü insan diliyle, kültürüyle, kimliğiyle ve aidiyet duygusuyla bir bütündür. Bu nedenle bir insanın ana dilini konuşabilmesi, kültürünü yaşayabilmesi, kendisini devletin eşit ve onurlu bir vatandaşı olarak hissedebilmesi bir hak verme sorunu değil, bir tanıma sorunudur.

İçinde bulunduğumuz bu çağda yapay zekâ destekli bir kablosuz kulaklıkla Kürtçeden İngilizceye veya Kürtçeden Rusçaya anında tercüme yapılabiliyorken biz hâlâ "Kürt annesinin dilini konuşabilir mi?" diyoruz. Artık bu teknoloji çağında insan hakları alanında 1980'lerin engellerini, 1980'lerin zihniyetini sürdüremezsiniz, o çağ bitti. İnsan hakları birer imtiyaz değil, insan olmanın doğal sonucudur, hukukun görevi de insanın doğuştan sahip olduğu hakları güvence altına almaktır. Devletin büyüklüğü tam da burada ortaya çıkar, güçlü devlet vatandaşına lütufta bulunan devlet değil, vatandaşının hukukunu koruyan devlettir.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Kürt meselesi özellikle bölge insanının gündeminde her zaman canlı kalmıştır. İnsanların kendilerini dışlanmış hissetmeleri, demokratik siyaset kanallarının yeterince güçlü işlememesi ve aidiyet duygusunun zayıflaması bugün feshini konuştuğumuz örgütün büyüme sebepleridir. Bunu ifade etmek şiddeti meşru görmek değildir; tam tersine, varlık bulduğu zemini kaldırmanın yollarını aramaktır. Maalesef ülkemizde toplumsal meseleler çoğu zaman siyasetle değil, güvenlik perspektifiyle ele alınmıştır. Takrir-i Sükûn Kanunu'ndan tutun sıkıyönetimlere, darbelerden olağanüstü hâllere kadar yaklaşık yüz yıllık tecrübemiz bize şu gerçeği göstermektedir: Güvenlik tehdidi büyüdükçe devlet refleksi güvenlik merkezli hâle gelmiş, güvenlik merkezli anlayış güçlendikçe demokratik alan daralmıştır. Artık demokratikleşmeyi gerçekleştirip bu ülkenin ayağındaki zincirleri sökmemiz ve gençlerimizin dünya standartlarında yaşamasını sağlamamız lazım; işte, bu nedenle bugün önümüzde bulunan çerçeve yasanın en büyük hedefi, çatışmayı sona erdirerek demokratik siyasetin önünü açmaktır.

Ben İrlanda sürecini yerinde izleme, Somali'de yaşanan barış görüşmelerinde kurucu aktör olarak rol alma fırsatı buldum. Çatışma çözümünün tüm örneklerinde mücadele edilen tarafla konuşarak, silahı gündemden çıkararak sonuca ulaşılmıştır. Silahın gölgesinin olmadığı bir ortamda demokratik talepler çok daha güçlü bir karşılık bulacaktır. Bu sayede, kültürel hakları, eşit vatandaşlığı, yerel yönetimlerin yetkilerini, anayasal reformları daha sağlıklı bir atmosferde konuşabileceğiz.

Kıymetli milletvekilleri, konuşmamın son bölümünde birlikte inşa ettiğimiz bu yeni dönemin kazanımlarından ve bizlere yüklediği sorumluluklardan kısaca bahsetmek istiyorum. Burada en büyük sorumluluk iktidara düşüyor. İktidar milletvekilleri, parti yöneticileri bu yaz sahaya çıkmalı ve silahların kalıcı olarak gömüldüğünü Erzurum'da, Konya'da, İzmir'de, Trabzon'da anlatmalılar.

Güçlendirmeye çalıştığımız demokratik siyasete ve sürecin ruhuna zarar veren antidemokratik uygulamalara, muhalefete yönelik siyasi operasyonlara son verilmelidir. Farklı siyasi görüşlerin hukuk güvencesi altında özgürce yarıştığı bir ortam barışın da en güçlü teminatıdır. Hukuka olan güven arttıkça toplumsal güven de artacaktır.

Bir sözüm de Kürt siyasetçilere olacak: Artık aktivist ve tepkisel yaklaşımların ötesine geçerek toplumun bütün kesimlerine hitap eden, güven veren, ortak yaşamı güçlendiren kapsayıcı ve kurucu bir siyaset dili inşa etmenin vaktidir.

Kavga dönemi bitti, şimdi, inşa dönemi başlıyor. Bugün en önemli adımlarından birini attığımız bu sürecin başarısı kendini hukuk, siyaset ve demokrasi alanında gösterirken ekonomik hayatta da yeni bir sayfa açacaktır. Yıllardır süren çatışmaların etkisiyle potansiyelini ortaya koyamayan şehirlerimizde tarımın, turizmin, üretimin arttığını, ülkemizin zincirleme bir kalkınma safhasına geçtiğini göreceğiz. Türkiye'nin iç barışını sağlamış, hukuk devletini güçlendirmiş, ekonomisini toparlamış müreffeh yapısı kendi vatandaşına güven vermekle kalmayacak, bölgemiz için de rol model olacak ve bölge barışına da hizmet edecektir.

Daha önce birçok konuşmamda da ifade ettiğim gibi, bölgemizde sınırlar değişmeden bölge devletleri arasında ekonomik iş birliğinin, kültürel etkileşimin ve ortak refahın güçlendiği yeni bir dönemin kapılarını bugün birlikte aralıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Devamla) - Bu bölgenin en kadim halkları olan Türklerin, Kürtlerin ve Arapların diğer tüm kimliklerle beraber kendi topraklarında dostça yaşadığı, emperyal güçlerin değil bu bölgenin gerçek sahiplerinin söz sahibi olduğu bir dönemi inşa etmek bizim elimizde.

Konuşmama son verirken bu elli yıllık karanlık dönemde hayatlarını kaybeden tüm insanlarımızı ve barışı göremeden aramızdan ayrılan Sırrı Süreyya Önder'i saygı ve rahmetle anıyorum. Barış için elini taşın altına koyan, risk alan tüm liderlere, süreci yürüten kamu görevlilerine, barış için çalışan, bedel ödeyen herkese ayrım yapmaksızın şahsım adına teşekkürü borç bilirim. Barışa oy veren siz kıymetli milletvekillerini tebrik ediyorum.

Yaşasın Türk-Kürt kardeşliği! "..." [6] (YENİ YOL ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Kocaeli Milletvekili Sayın Lütfü Türkkan. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA LÜTFÜ TÜRKKAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimin başında, bu vatanın bütünlüğü uğruna can veren aziz şehitlerimizi rahmetle, gazilerimizi minnetle anıyorum.

Bu Meclis bugün, pazartesi günü neden toplandı? Kırk yıldır bu milletin kanını döken terör örgütünün mensuplarına hukuki bir elbise giydirmek için toplandık; adına da "Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesi" diyorsunuz. Hayır, bu, herhangi bir bütünleşme değil; bu, çözülmenin başlangıcı olacaktır. Bu, asla terörü bitirme yasası da değildir, terör örgütünün silahla elde edemediğini, siyaset ve hukuk üzerinden elde etmesinin yolunu açan bir yasayla karşı karşıyayız. İmralı'daki teröristbaşının "bin kilometrelik yolun başı" dediği de budur. Bugün burada da ifade ettiler, nihai çözüm dedikleri "Ana dili, eşit yurttaşlık ve yerel demokrasi başta olmak üzere demokratik hakları unuttuk zannetmeyin." diye hepinizi de uyardılar. Maskeler düşmesin diye bu yasaya da bunu koymamışlar henüz; bu taleplerini ekim ayında Meclisin açılışına saklıyorlar. Tatlı dille Türk milletine aba altından sopa gösterdiler; yoksa barış gelmeyecekmiş, haberiniz olsun! "Bunun gerisi gelmeyecekse barışı beklemeyin." dediler.

---

[6] *Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.*

1924'ü atlayıp 1921'e de gönderme yapılması tesadüf değil. Eşit vatandaşlık, ortak vatan, demokratik cumhuriyet tartışmaları tesadüf değil. Eşit vatandaşlıktan anladığımız ne? Cumhurbaşkanı Yardımcısı Artvin Şavşatlı mı? Soruyorum: Maliye Bakanı Kocaeli Kartepeli mi? Hayır, 2'si de Kürt; kimsenin de herhangi bir itirazı yok. Yani Kürt diye herhangi bir yere seçilemediler mi? Arkadaşlarımız burada, Cengiz Çandar da orada, Sayın Tuncer Bakırhan da orada. Nedir eşit vatandaşlık? Sermaye konusuna gelirseniz, şu Eskişehir yolunu boydan boya bir geçin, eğer 20 tane gökdelene rastlarsanız 18 tanesi Kürt iş adamlarının. Sermayeyi de elde etmekte bir engel yok. Nerede eşit vatandaşlık istiyoruz? Ortak vatan eğer Türkiye'nin egemenlik haklarına sahip olmaksa hiç kimseye vermeyiz; bu vatan Türk milletinin vatanıdır. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Öyle ortak vatan söylemiyle egemenlik haklarına sahip olmak yok, bunu da söylemek istiyorum.

Türksüz bir vatandaşlık tanımı getirmeye çalışıyorsunuz, üniter devleti tartışmaya açmak istiyorsunuz, cumhuriyetin kuruluş felsefesini değiştirmeye çalışıyorsunuz; bu da milletin karşı çıkamayacağı iki kavramın arasında saklanıyor "barış" ve "terörsüz Türkiye". Biz de terörsüz Türkiye istiyoruz. Ya, terörsüz Türkiye istemeyen var mı? Demokrasi Kürt'e lazım da Türk'e lazım değil mi? Mümkün mü öyle bir şey? İnsan hakları Kürt'e lazım da Türk'e lazım değil mi? Yargıda adalet istemek Kürt'ün hakkı da Türk'ün hakkı değil mi? Tutuklamaların cezaya dönüştürüldüğü bir sistem içerisinde yargıya, adalete en çok Türklerin ihtiyacı var böyle bir dönemde ama bunun için devlete ihanet etmeye gerek yok, terörist olmaya da gerek yok.

Biz de sizden çok daha fazla istiyoruz Türkiye'de tek bir silahlı terörist kalmasın, bütün PKK/KCK kayıtsız şartsız teslim etsin, bütün yapılarını dağıtsın, finansman ve propaganda ağlarını tasfiye etsin ama terörist silahını bırakırken adalet kendisini teröriste teslim etmeyecek. Silah teslim almak için teknik temas başka bir şey, terör örgütüyle ucu açık siyasi ve idari ilişki kurmak başka şeydir.

Bakın, benim en çok canımı acıtan şey şu: Bu sıralarda oturan arkadaşların her birinin iki sene evveline kadar "İmralı'daki bebek katili" "cani" "teröristbaşı" dediği adam ile Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Sayın Tayyip Erdoğan'ın ismini aynı yerde anmak benim canımı yakıyor, çok net söylüyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Onun paydaşı değildir, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan hepimizin Cumhurbaşkanıdır ama İmralı'daki teröristbaşıyla onu ben eşitleyemem, eşitleyene de iyi gözle bakmam, samimi de bakmam, buradan söylemek istiyorum.

"Pazarlık yok." diyorsunuz, e, Mayıs 2025'te 12'nci kongresini topladı "Silahları kayıtsız şartsız bırakıyoruz ama hukuki adımların gelmesi şartıyla." dedi. Sizinle pazarlık ettiler ve bu kanunu da öyle getirdiniz.

Davasını erteliyorsunuz "Af yok." diyorsunuz, sonra o davadan aldığı cezayı da düşürüyorsunuz; çekmediği cezayı infaz edilmiş sayıyorsunuz. Bunun adı "af" değilse ne Allah aşkına ya! Aranızda çok hukukçu arkadaş var, lütfen, bunun bir doğru tarifini yapsın bize.

Terör, yalnızca tetiği çekenden ibaret değildir; örgüte katılan vardır, yöneten vardır, para veren vardır, eleman kazandıran vardır, propagandasını yapan vardır. Kurşunu sıkan başkası olabilir ama parasını, onu veren, onu finanse eden, onu görevlendiren başka birisi olabilir ama aynı terör yapısında bunlar ayakta tutuyorlar. Terörist silahını bırakacak, sonra hangi saldırıya katıldığını anlatacak, kimden emir aldığını da anlatacak, silah depolarını gösterecek, işlediği suçlara karşı Türk mahkemelerine karşı hesap verecek, olması gereken bu; bu, değil; bu, teslimiyettir.

Zafer çığlıkları atan bir terör örgütü var karşınızda, haberiniz olsun! Teslim içerisinde olan bir yasayla bizim karşımıza geldiniz. Vicdanları kandırmak için "Kasten öldürenleri kapsam dışında bıraktık." diye de övünüyorsunuz.

Bebek katillerini affetmemek iktidarın lütfu değildir, devlet olmanın asgari şartıdır, devlet olmanın gereğidir. Bu film daha önce oynandı 2013'te -buradaydım ben- 2015'te oynandı "barış" dediler "çözüm" dediler, sonra şehirlerimizde hendekler kazıldı, silahlar yığıldı; bedelini Mehmetçik ödedi, polisimiz ödedi, korucular ödedi, milletimiz ödedi.

Sayın milletvekilleri, diyorlar ki: "Teröre harcanan milyarlar artık harcanmayacak, okul yapılacak, hastane yapılacak, yatırım gelecek." Ya, bunlar zaten yapılıyordu yani yirmi beş yıldır iktidardasınız, orada zaten yapılan bir sürü hizmet var ama PKK, yalnızca milletimizin canına değil, malına da düşman oldu. Okulları bastılar, öğretmenleri katlettiler; şantiyeleri bastılar, "Yollar yapılacak." diye iş makinelerini yaktılar; fabrikaları kundakladılar, sahiplerine gittiler, haraç istediler; yetmedi, bu milletin çocuklarını, evlatlarını dağa kaçırdılar, çocukları ailelerinden koparıp mağaralara tıktılar. Şimdi, çıkmış "Terör olmasaydı bu milyarlar yatırıma giderdi." diyorlar.

Peki, o milyarlar neden harcandı? Bu milletin okulunu, fabrikasını, yolunu, barajını, en önemlisi, evladının canını azgın PKK teröründen korumak için harcandı; helalühoş olsun, helalühoş olsun. Türkiye'nin kaynaklarını tüketen terörle mücadele değil, kırk yıldır bu ülkenin başına musallat olan PKK terörüdür. Şimdi faturayı devlete kesip terör örgütünü temize çıkaramazsınız, devlete fatura kesemezsiniz. Hani "Örgüt feshedildi, şartsız teslim oldu." diyorsunuz ya, şartsız teslim olduysa bu yasa niye ya? Bu yasa niye geldi şartsız teslim olduysa? Bu heyetler niye gitti, geldi? Bu görüşmeler niye? Bu hukuki ayrıcalıklar ne? Yani Türkiye'de mesele Kürt meselesi değil arkadaşlar, terör meselesi; bunu doğru okuyun. Kürt kardeş, benim öz kardeşim, benim akrabam, canım ya, canımı teslim ettiğim insan. Kocaeli'nin çarşısında da Diyarbakır'ın sokaklarında da aynı bayrak dalgalanıyor.

Barış devletler arasında olur, dünyada terör örgütüyle barış yapan olmaz, terör örgütü başka bir şey. PKK'yı Kürtlerin temsilcisi hâline getirmek de Kürt vatandaşlarımıza yapılacak en büyük haksızlık olur, orada yaşayan insanlara günah edersiniz. Bu yasa -merak ediyorum- Diyarbakır'daki çocuğa kahvaltı veriyor mu, Hakkâri'de gençlere iş veriyor mu, Batman'da kadına güvence veriyor mu, Savur'da ifade özgürlüğü veriyor mu, Kızıltepe'ye refah getirdi mi, Şırnak'a demokrasi mi getirdi? Dağdaki teröriste sadece hukuki bir ayrıcalık getiriyor, ona bir imkân getiriyor.

Değerli arkadaşlar, söz konusu muhalif olunca tutuklamayı cezaya dönüştürenler, söz konusu dağdaki terörist olunca affetmeyi konuşuyorlar burada karşınızda. Elindeki silahla terör eylemleri gerçekleştirerek sözde muhalefet yapanları serbest bırakacak bir yasayı coşkuyla çıkaranlar hukuk zemininde muhalefet yapanları cezaevine atıyorlar ve sizler de bunu alkışlıyorsunuz. Sizin adalet anlayışınıza kim güvenir ya! Böyle bir adalet anlayışı olur mu? Sizin ülkeye yaymaya gayret ettiğiniz barış ve demokrasi bulutlarının ardında yatan "bölünmüş Türkiye" projesine hizmet etme aşkınızdır, başka hiçbir şey değildir. İşte, Türkiye'yi sürüklediğiniz yer de budur.

Aynı süreç Suriye'de de işletiliyor; SDG'nin Suriye düzenine nasıl entegre edileceği konuşuluyor, Suriye'nin yeni anayasal yapısı tartışılıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

LÜTFÜ TÜRKKAN (Devamla) - Aynı dönemde Türkiye'de bu sürecin başlaması tesadüf değil; bu, bölgedeki sınırları sadece değiştirmek değil, devletlerin yapısını değiştirmek isteyen Büyük Orta Doğu Projesi aklının devamıdır bu. Ulus devletleri zayıflatmak isteyenlerin projesidir bu proje. Çerçeve yasa yalnızca ilk kilometre taşıdır; arkasından Türk Ceza Kanunu, sonra Terörle Mücadele Kanunu ve en sonunda da Anayasa'yla bu işi halledilmek istenmektedir.

Duruşumuz milletvekilliği döneminde teröristbaşı Abdullah Öcalan'ın idamını fiilen ortadan kaldıran düzenlemeye karşı çıkarak siyasi bedelini göze alıp devletin ve milletin hukukunu savunan Türk milliyetçisi Ali Güngör'ün duruşudur.

Terör örgütü silah bırakabilir ama Türkiye Cumhuriyeti adaletten vazgeçemez. Bu kanuna oy verecek herkes evladını bekleyen acılı annenin gözlerine iyi baksın, yüreği yanan babalarının yüzüne iyi baksın.

Saygılar. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu İzmir Milletvekili Sayın Mahir Polat.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MAHİR POLAT (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi üzerine söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Konuşmamın başında, sürecin başından bugüne emek veren tüm milletvekillerimize, Sayın Genel Başkanlara ve devlet bürokrasisinin her kademesinde olan herkese bu kanunu önümüze kadar getirebildikleri için teşekkür ediyorum.

Sözlerimin başında, yine, Martin Luther King'in şu sözlerini söylemek istiyorum: "Kuşlar gibi uçmasını, balıklar gibi yüzmesini öğrendik ancak bu arada çok basit bir sanatı unuttuk, kardeş olma sanatını." İşte, bu yasaya bakışımız, kardeş olarak barış içerisinde yaşamaya başlamanın en temel altyapısını oluşturuyor olması. Benim açımdan özel bir yanı var, Suriye sınırına sıfır bir köyden geliyorum, babam 70 yaşından sonra Kürtçeyi öğrenmeye çalıştı, onun da anısını burada paylaşmak isterim.

22 Ekim 2024'te başlayan yeni süreçle beraber ülkemizde çatışmaların son bulması, ay yıldızlı al bayraklara sarılı şehit cenazelerinin sıvasız, boyasız yoksul evlere gelmemesi hepimiz için mutluluk kaynağıdır, son derece önemlidir.

Şimdi, önümüzde iki ayrı fakat birbirini tamamlayan mesele duruyor; birincisi, silahların bırakılması, örgütün fiilî varlığının sona erdirilmesi ve bunun doğuracağı hukuki sonuçların düzenlenmesidir. Bugün konuşacağımız konu budur ve ben bakıyorum, örgütün, PKK'nın kendini feshetmesinden rahatsız olan toplum kesimi var, anlamakta zorluk çekiyorum.

İkincisi ise, terörün sona ermesinin ardından Türkiye'nin toplumsal bütünleşmesini güçlendirecek hukuk devletini ve demokrasisini ileriye taşıyacak yeni dönemin inşa edilmesidir. Yarın konuşacağımız, yarına bırakacağımız ama çok uzağa bırakmamamız gereken ikinci mesele de budur; kanaatimce bugün yapmamız gereken en önemli ayırım da tam bu noktadadır.

Değerli milletvekilleri, milletimiz onlarca yıl, on binlerce insanını, 8.486 güvenlik görevlisini bu topraklarda şehit verdi. Dile kolay, bu kadar güvenlikçi, bu kadar insan birer rakamdan ibaret değildi. Bunlar anneydi, babaydı, evlattı, kardeşti; kısacası koca birer dünyaydı. Biz teröre bu kadar dünyayı heba ettik.

Bir şehidimizin kızı bu yasayla ilgili şöyle sesleniyor: "Bundan böyle hiçbir kız çocuğunun babasına benim gibi veda etmesini istemiyorum." İşte, bu yasa bize bu dilin kapısını aralıyor aynı zamanda.

Hafızamızı biraz tazeleyecek olursak değerli arkadaşlar, 8'inci Cumhurbaşkanımız merhum Turgut Özal, ömrünün son yıllarını bu sorunun çözümüne adamış, bu sorunun siyaset kurumu tarafından cesaretle ele alınması gerektiğini ifade eden bir devlet adamıydı. Eğer 90'lı yılların başında bugünkü vizyonla bu sorun ele alınmış olsaydı, bu memleket bu denli acıyı çekmemiş, biz bunları hak etmemiş olurduk.

İktidarınız döneminde, 2013 yılında 1'inci çözüm sürecini getirdiniz, biz yani ülkeyi kuran Cumhuriyet Halk Partisi yüz yılı aşan devlet tecrübemiz ve kurumsal hafızamızla çözümün adresinin Meclis, yönteminin ise demokrasi, şeffaflık ve çoğulculuk olması gerektiğini o gün söylüyorduk. Dediğimiz gibi, süreci milletin Meclisinde milletin vekilleriyle açık ve şeffaf bir şekilde yürütmüş olsaydık eğer aradan geçen on üç yıla yazık etmemiş olurduk.

Değerli arkadaşlar, siyaset işi, siyasette çözüm işi cesaret işidir. Bugün gelinen noktada bu yüce Mecliste o cesaret vardır. Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi, dün olduğu gibi kenarda değildir, sorunun çözümünün tam da odağındadır. Önemli olan da bizler için budur. Bugün "Bu yasanın eksiği vardır, fazlası vardır." demeden silahları sonsuza dek susturacak bir hukuki metin önümüzdedir. Memleket de yıkılmıyor; aksine, bambaşka, güzel ve müreffeh bir ülke için atılan ilk adımın heyecanı ülkemizde yaşanıyor.

Değerli milletvekilleri, yıllarca bu sorunun adını koymaktan çekindik, korktuk. "Şark meselesi" dedik, "terör meselesi" dedik, "Doğu ve Güneydoğu meselesi" dedik, "Kürt meselesi" demeye bir hayli geç geldik. Adına her ne dersek diyelim, orta yerde duran bir mesele var, o mesele de hepimizden bir şeyler aldı götürdü; kimimizin canını aldı götürdü, kimimiz yurdunu terk etmek zorunda kaldı ama hepimize biraz acı, gözyaşı ve kan bıraktı. Tam kırk sene on binlerce insanımızı yitirdik, 10 bine yakın şehit verdik fakat Türkiye ekonomisinde kocaman bir kara deliğe de sebebiyet verdik. Hesapları çok doğru bulmamakla beraber, Türkiye'ye terörle mücadelenin faturasının 2,3 trilyon dolar olduğu söyleniyor. Tabii, buna genç iş gücü kaybının terörden dolayı olmasını katmıyoruz. Yine, yapılması gereken turizm, ticaret, tarım, hayvancılık, sanayi gibi faaliyetleri de katarsak bu kaybın ne denli bir kara delik olduğunu görürüz. Bu kaybın daha da anlaşılır olabilmesi için birkaç kıyas yapmak istiyorum. Özellikle bu kıyası da şunun için yapmak istiyorum: Bir topan ekmek için yurdunu yuvasını terk edip Avrupa kapılarında iş arayan gençlerimiz ne demek istediğimizi daha iyi anlasın diye. Türkiye'nin 2026 yılı birinci çeyreği itibarıyla toplam brüt borç stoku 518 milyar dolar yani teröre giden kaynağın yaklaşık beşte 1'i. Başka bir ifadeyle, terör toplam dış borcumuzun yaklaşık 5 katını almış götürmüş bizden. Bu şu demek oluyor değerli gençler: Eğer Türkiye'de terörizm olmasaydı bizim hiç dış borcumuz olmayacaktı ve bu kadar kaynak da bizim hepimizin hayatına dokunacak şekilde kullanılmış olacaktı.

Yine, İletişim Başkanlığının çalışmasına göre bu parayı birkaç örnekle zenginleştirmek isterim. Bu parayla 1.150 adet yeni baraj, 66.500 adet yangın söndürme helikopteri alabiliyormuşuz yani küresel iklim krizinin konuşulduğu şu günlerde biz iklim krizine dirençli bir ülke ve orman yangınlarına hazırlıklı bir ülke olabiliyormuşuz. Yine, bu parayla 15 bin adet tam donanımlı organize sanayi bölgesi veya 2 bin adet büyük ölçekli otomotiv tesisi yapabiliyormuşuz. Bunun anlamı da değerli gençler, değerli vekiller; Türkiye'de işsizliğin olmaması, gençlerimizin bu ülke için üretmesi ve müreffeh, kalkınmış bir ülke demektir. Yine, 460 bin adet okul ve 11 milyon adet derslik yapabiliyormuşuz, eğitim sorununu da ortadan kaldırmış olabiliyormuşuz yani "dünyamız" dediğimiz şehitlerimiz ve insanlarımızın kaybının büyük acısının yanında devasa bir ekonomik kaybımız da var. Sorunların çözümü için atılan bu büyük adım bu nedenle de son derece önemlidir.

Değerli arkadaşlar, bu yasa teklifi Kürt meselesini ortadan kaldıracak, buhar edecek sihirli bir değnek değil, daha gidilecek çok yolumuz var ama şiddete ve silahlara veda edilmesi yolunda dev bir adımdır; bunun önemini hep birlikte anlamalı ve topluma da biz toplumun vekilleri anlatmalıyız. Bu yasa teklifi üzerinde "Memleket bölünüyor!" feveranları bir popülizm gibi geliyor bana. "Gündelik siyasette karşıya bir şeyler söyleyelim, anketlerde bir şeyleri artıralım." Bu, barış, demokrasi ve kardeşliğimize yaptığımız en büyük darbe olur diye düşünüyorum.

Bu kadim coğrafyaya "Kavimler Göçü Anadolu" demişler. Dünyanın en güzel memleketi bizimkisi. Komşu ülkelerde, komşu coğrafyadaki ülkelerdeki gibi biz de etnik kökene göre yalıtıp yaşamamışız; "et ve tırnak" diyoruz ya, biz et ve tırnak gibi olmuşuz birbirimizle. Ve bir şairimiz, Ahmet Arif diyor ki: "Tavuklarımız bile birbirine karışmış." Dolayısıyla, bu tehlikeli coğrafyada biz birlikte barış içinde yaşamaya ve üretmeye mecburuz değerli arkadaşlar çünkü yaşadığımız coğrafya ateş topuna dönmüş, her an yeni sorunlar yaratabilecek bir coğrafya. İşte, bu yasayla silahları ortadan kaldırdıktan sonra gönüllü ve mutlu bir ortak yaşamı yeniden tesis edecek düzenlemelerin geçirilmesi bizim açımızdan son derece önemlidir. Bizim millî birlik, kardeşlik sürecimizin bölgemizde barışı ve huzuru doğurma potansiyeli vardır, yüksektir; yakın zamanda İran'da yaşanan süreç bunun en temel göstergelerinden biridir. Eğer silahlandırılmış Kürt grupları üzerinden İran'a karşı işgali içeren bir kara harekâtı başlatılamamışsa bu bizim sürecimizle doğrudan ilintilidir. İşte böyle kıymetli bir başlangıç yapıyoruz. Bölgemizde inşa edeceğimiz demokrasimizle, kalkınma ve güçlendirilmiş kardeşliğimizle birlikte büyük bir çekim gücü ve cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılında 2'nci kez bölge insanına ilham kaynağı olacağımızı görmemek mümkün değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

MAHİR POLAT (Devamla) - Bu da Türkiye'nin içinde taşıdığı yumuşak gücün dışavurumudur ve Türkiye'miz açısından bir fırsattır. Tam da konunun bu kısmında teyit etmek isterim ki Cumhuriyet Halk Partisi adına; hayatını yurt savunmasında terörizmle mücadele ederken kaybeden aziz şehitlerimizin ve gazilerimizin mukaddesat hatırası milletimize emanettir. Onların aileleri, çocukları çolukları bu milletin ve Meclisin koruması ve teminatı altında olmalıdır.

Evet, değerli arkadaşlar, Cumhuriyet Halk Partisi bu süreci cumhuriyetin demokrasiyle taçlandırılmasının bir parçası olarak geliyor. Silahın siyaset dışına çıkarılmasına evet, Türkiye Büyük Millet Meclisi merkezli çözüme evet, hukuk devletine evet, eşit yurttaşlığa evet, demokratik siyasetin güçlenmesine evet, üniter yapının korunmasına evet, bölgesel barışa evet diyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Fazla süre veremiyoruz.

MAHİR POLAT (Devamla) - Veremiyor musunuz?

BAŞKAN - Vermiyoruz.

MAHİR POLAT (Devamla) - Evet, son, bitirirken değerli arkadaşlar, Herodot'un bir sözüyle hepinizi selamlamak isterim: "Barış savaştan her zaman iyidir çünkü barışta oğullar babalarını, savaşta babalar oğullarını gömerler." Ve barış iyidir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP, AK PARTİ ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Yeni Parti Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın Murat Emir.

Buyurun Sayın Emir. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA MURAT EMİR (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Tarihî bir günde Türkiye'nin, ülkemizin elli yıldır çektiği, ağır bedeller ödediği, şehit kanıyla, canıyla, gazilerimizin organlarıyla koluyla, bacağıyla bedel ödediğimiz terör belasını bitirmek üzere bir kapı aralanmış ve bu kapının doğru, olması gerektiği gibi, ortak akılla sonuç üretecek bir biçimde ilerlemesi için çaba gösteriyoruz, umut ediyoruz ancak ifade etmeliyim ki, daha önce de konuştuk,

bu yasa teklifinin hazırlanması, getirilmesi, usul yanlışları, Komisyon Raporu'nun 7'nci bölümünün yani demokratikleşme bölümünün, adalet, hukuk devleti bölümünün ıskalanmış olması ve Türkiye'nin özellikle 19 Marttan sonra bir darbe sürecinin içerisinden geçiyor oluşu ve adaletimizin yerle bir edilmiş olması ve hukukun, adliyelerin, savcıların, hâkimlerin, cübbelerin siyaseti dizayn etmek için kullanılıyor olması toplumda, halkımızda büyük bir kaygı yaratmaktadır ve bu yasa teklifine karşı da aslında olması gerektiği kadar umut besleyememektedir çünkü ortada bir samimiyetsizlik vardır, özensizlik vardır, güvensizlik vardır. Türkiye'ye bunca hukuksuzluğu, bunca adaletsizliği yaşatan, halkın sorunlarını görmezden gelen bu siyasi iktidarın bu yasa teklifini de kendi küçük hesapları için, seçim planlamaları için ve sıcak siyasetin konusu yapmak için heba edebileceğine ve bu büyük fırsatın da kaçırılabileceğine dönük haklı kaygıları vardır. Bunların en somut örneklerinden biri, birazdan görüşeceğiz ama ben söz almışken burada açıklamak isterim ki söz konusu 7'nci madde. 7'nci maddeyle Cumhurbaşkanı Yardımcısının Başkanlığında -Adalet Bakanı, İçişleri Bakanı, Millî Savunma Bakanı- 8 kişilik bir kurul oluşturuluyor ve bu Kurulun altında da alt kurullar, birimler oluşturulacak. Her şey bu Kurula bağlı, her şey bu Kurulun hangi konuda hangi kararı vereceğine bağlı. Bu bir yere kadar anlaşılabilir ama Komisyonda da söyledik, Kurulun çalışmalarının hukuk devleti sınırları içerisinde, hesap verilebilir sınırlar içerisinde; şeffaf, objektif kriterler içerisinde; denetlenebilir ölçülerde ve tabii ki yaptığı her iş ve işlemin yargı kararlarına açık olması gerektiği şekilde yürümesi beklenir, olması gereken budur ama burada yapılanın bunlarla hiçbir ilgisi yok ve bu Kurul bütün bu sürecin her şeyine hâkim olacak. İşte, bunu bir kişinin seçim hesaplarına heba etmeyin. "Barış" elbette ki çok güzel bir kelimedir, elbette ki "Türkiye'de bir daha analar al bayrağa sarılı tabutlara sarılmasın, gözyaşı dökmesin, bunun için her türlü özveriyi yapalım." demek çok doğrudur hatta bunu şehit anaları da söylemektedir "Biz yandık, başka analar yanmasın." demektedirler ama bunu yaparken doğruyu yapmıyorsunuz. Açıkça söylüyoruz, bakın, burada söylüyorum: 7'nci maddenin (3)'üncü fıkrası "Bu Kurul adli, idari ve yasal düzenlemeler konusunda talepte bulunur." diyor. Bir kurul ihdas ediyorsunuz siyasetçilerden, bakanlardan. İdari yürütmenin içerisinde bir kurul, yasa istiyor sizden, yasa talep ediyor sizden. Türkiye Cumhuriyeti'nde böyle bir şey var mı arkadaşlar? Sizden kim yasa talep edebilir? Ama edecek, siz de el kaldıracaksınız. Bu Kurul cezanın on beş yıl altı veya üstü olmasına göre iki veya üç yıl sonra hak yoksunluklarını kaldırabilecek. Peki, nasıl olacak bu işler? Belli değil. Kim başvuracak? Belli değil. İlgilisi mi başvuracak? Yazmamışlar. Yani ilgilisine ait olan bir hakka, ilgilinin talep ve rızasıyla bağlı olan bir hakka Kurul tarafından karar verilecek "A kişisinin hak yoksunluğu kararını kaldırıyorum." diyecek veya "Kaldırmıyorum." diyecek. Neye göre yapacak bunu? Bilmiyoruz. Bunu tamamen keyfiyetle yapacak. Bunun adı hukuki belirsizliktir, keyfiyettir, yetki gasbıdır. Sonuçta, bu Kurul o kararı verdikten sonra bu Kurulun kararına karşı yargı yolunun açık olup olmadığı belli değil.

Bir garabet daha arkadaşlar: Bu Kurul yani içerisinde Adalet Bakanının, İçişleri Bakanının olduğu, Cumhurbaşkanı Yardımcısının Başkanlık ettiği Kurul dönecek, soruşturma veya kovuşturma başlamışsa sulh ceza hâkimliğine, hüküm giymişse infaz hâkimliğine diyecek ki: "Sen bunun hak yoksunluğunu kaldır." Peki infaz hâkimi, asliye hukuk hâkimi nasıl direnebilir buna? Bunun gerçekliği var mıdır? Elbette direnemeyecek. Bizim ceza hukuku sistematiğimizde nasıldır? Bu kararı hangi mahkeme verdiyse o mahkeme kaldırabilir çünkü o güç o mahkemededir. Yok, ağır ceza mahkemesi karar verir, Cumhurbaşkanı Yardımcısı yazıyı yollar -nasıl, nereden esinlendiği belli değil- ve o yazıya istinaden de infaz hâkimi ona direnecek, öyle mi? Bakın, burada yargı baypas ediliyor, hiçbir objektif kriter yok; tamamen, günlük, kişisel, siyasi hesaplara kurban edilen bir barış süreci var.

Silahlar sussun, silahlar bir daha patlamasın, gözyaşları dökülmesin, kaynaklarımızı, evlatlarımızı teröre heba etmeyelim, büyüyelim, iş bulalım, Türkiye hak ettiği gibi bir ülke olsun. Buna kim karşı çıkabilir? Herkes barış ister, herkes huzur içerisinde yaşamak ister. Bizim görevimiz, gençlerimizi dağa

göndermek değil onlara güzel bir gelecek sağlamak ama böyle yapamazsınız, bunun yolu bu değil. Böylesine bir yönetime, bir kişiye, bir iradeye teslim edilmiş, hiçbir kriteri olmayan, hukukun kaşını gözünü yaran, hiçbir hukuk yolu kalmamış, hele hele sizin gibi Anayasa'yı askıya almış, Ceza Yasası'nı askıya almış, yasaları kendi siyasi ikbali için sonuna kadar kullanan, milletin seçtiklerine darbe yapmış bir iktidara elbette ki bu yetki verilmez. İşte milletimizin kaygısı bundandır, bunun anlaşılması lazım.

Yine, bakın, bu Kurulun başka bir görevi daha var; aynı şekilde, soruşturma veya kovuşturmasına başlanmamış suçlular bakımından takipsizlik kararı verecek. Bilmiyoruz kim bunlar. Hangi suçları işlemişler? Ve daha da garibi bunu yazarken -bence yanlış yazmışsınız, bu kadar hata öyle kasten olacak bir şey değil- orada adam öldürmenin istisnası da yok yani adam öldürme dâhil soruşturma ve kovuşturma başlamamışsa bu Kurul dilediği kararı verebilecek arkadaşlar ve takipsizlik verecek ve o kişilerin hak mahrumiyeti söz konusu olmayacak.

Bakın, bunlar doğru işler değil. Biz elbette ki şehitlerimizin önünde saygıyla eğiliyoruz, rahmetle anıyoruz, şehit analarımızı da bu milletin de yüreğini biliyoruz; gözleri, yürekleri burada, onlarla empati yapıyoruz. Nasıl bir zor karar içerisinde olduğumuzu onlar da biliyor, onlar da zor bir karar içerisindeler. Bir yanda acılar taze, yaralar hâlâ kanıyor, henüz küllenmemiş, büyük bedeller ödenmiş ama diğer tarafta da bir büyük barış umudu var, bir büyük "Terör bitsin de artık gözyaşı akmasın." umudu var. Şimdi bu umudu hep beraber büyütelim ama hep beraber bu millete dönüp "Merak etmeyin, bu süreç adil ellerde, hukuka bağlı şekillerde, objektif, hesap verebilir şekilde işleyecek, hiçbirinizin hakkı yerde kalmayacak." dememiz lazım, biz bunun için uğraşıyoruz. Bir kapı aralandığında, bir ışık doğduğunda, bir umut belirdiğinde tabii ki bunu değerlendirmek gerekir. Bunun için de eğer bizler bu milletin vekilleri olarak bazı tepkiler alacaksak bugün için alabiliriz çünkü biz sıcak siyaseti elbette önemseriz ama asıl önemli olan uğruna siyaset yaptığımız milletimizdir, devletimizdir, onun bekasıdır ve bizim bugün yaptığımız özverili duruşlar eninde sonunda anlaşılır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

MURAT EMİR (Devamla) - Ama siz gelin bu yanlışları böylesine yapmayın ve böylesine karnesi son derece kötü, elindeki yetkileri muhalefeti susturmak için kullanan, gazeteciyi hapse atan, siyasetçiyi hapse atan, gence tahammül etmeyen, yenemediği siyasi partiye butlan atayan ve adliye koridorlarından siyaset üretmeye çalışan bu anlayışa, raporuna rağmen demokratikleşmeyi unutan, "Avrupa İnsan Hakları ve Anayasa Mahkemesi kararlarına uymamak ne demek?" deyip hâlâ bir tane karara dahi bir buçuk yılda uymayan bir siyasi iktidara elbette ki güvenmiyoruz. Bilin ki bizim gözümüz üzerinizdedir ama asıl olarak milletimizin gözü üzerinizdedir. Ağır bir sorumluluk altındayız, biz elimizi taşın altına koyarız, bu millet için koyarız ama bilin ki sizin keyfî ve o küçük siyasi hesaplarınıza heba ettirmeyeceğiz.

Saygılar sunarım. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Batman Milletvekili Sayın Ferhat Nasıroğlu.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA FERHAT NASIROĞLU (Batman) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Gazi Meclisin çatısı altında milletimizin kaderini ilgilendiren tarihî bir düzenlemeyi görüşmek üzere söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri takip eden aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Görüşmekte olduğumuz Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi ülkemizin huzurunu, güvenliğini ve toplumsal bütünleşmesini daha güçlü temeller

üzerinde inşa etmeyi amaçlayan önemli bir hukuki düzenlemedir. Bugün Türkiye'nin yarım asırlık bir meselesini yeni bir iradeyle, yeni bir hukuk anlayışıyla ve yeni bir gelecek tasavvuruyla ele alıyoruz. Bugün burada çocuklarımızın geleceğine, ülkemizin enerjisine ve milletimizin ortak kaderine dair tarihî bir karar veriyoruz çünkü biz bu topraklarda çok ağır bedeller ödedik, şehitler verdik, annelerimizin gözyaşına, evlatlarını bekleyen babaların sessizliğine şahit olduk. Şehirlerimizin, köylerimizin ve ilçelerimizin yıllarca güvenlik sorunlarının gölgesinde yaşadığı dönemleri geçtik. Esnafımız kepenk kapattı, çiftçimiz toprağına huzur içinde ulaşmakta zorlandı. Gençlerimiz başka şehirlerde, başka ülkelerde gelecek aradı. Sermaye başka yerlere yöneldi, kalkınma projelerimiz yavaşladı. Bu uzun mücadelenin ülkemize ekonomik maliyeti yaklaşık 2,3 trilyon dolar seviyesine ulaşmıştır. Bu rakamı yalnızca ekonomik bir büyüklük olarak görmeyelim, bu rakamın içinde yapılacak okullar vardı, hastaneler vardı, yollar vardı, fabrikalar vardı, üniversiteler vardı, gençlerimizin istihdamı, çiftçimizin alın teri, esnafımızın bereketi, ailelerimizin refahı vardı. Şimdi önümüzde tarihî bir imkân bulunuyor: Geçmişin ağır maliyetlerini Türkiye'nin büyük geleceğine dönüştürmek. İşte, bugün attığımız adımın en güçlü anlamlarından biri budur.

Değerli milletvekilleri, AK PARTİ iktidarı Türkiye'nin bu meselesine hiçbir zaman tek bir pencereden bakmadı. Bir yandan ülkemizin güvenliğini güçlendirirken diğer yandan demokrasimizi geliştiren, vatandaşımızın devletle arasındaki mesafesini azaltan ve insanımızın kendisini daha güçlü ifade edebildiği bir Türkiye inşa ettik. Kürt vatandaşlarımızın kültürel ve demokratik taleplerinin önündeki birçok engeli kaldırdık, ana dilİ konusunda önemli adımlar attık, TRT Kurdî yayın hayatına başladı, üniversitelerde Kürt dili ve edebiyatı bölümleri açıldı, Kürtçe üzerinde birçok yasak ve sınırlama kaldırıldı. 2002 yılında iktidara geldikten kısa bir süre sonra OHAL uygulamasını kaldırdık, bu son derece önemliydi. Köy isimlerinden kültürel haklara, demokratikleşmeden ekonomik kalkınmaya kadar Türkiye'nin ufkunu genişlettik çünkü biz şuna inanıyoruz: Devlet güçlendikçe vatandaşın devlete güveni artar. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Vatandaşın devlete güveni arttıkça kardeşlik güçlenir, kardeşlik güçlendikçe Türkiye büyür.

Bugün geldiğimiz aşamada Türkiye, daha güçlü bir devlet aklıyla yeni bir sayfa açmaktadır ve bu sayfanın adı "terörsüz Türkiye"dir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Fakat bu hedefi yalnızca bir güvenlik başlığı olarak okumak büyük resmi eksik bırakır. Bu aynı zamanda bir Türkiye modelidir. Güvenlik ile özgürlüğü, hukuk ile toplumsal bütünleşmeyi, kardeşlik ile kalkınmayı aynı hedefte buluşturan bir Türkiye modeli. Türkiye'nin kendi tarihinden, kendi tecrübesinden ve kendi toplumsal dokusundan doğan bir model. Bu modelde silahların yerini hukuk, korkunun yerini umut, ayrışmanın yerini kardeşlik, göçün yerini dönüş ve kaynak israfının yerini kalkınma alacaktır.

Değerli milletvekilleri, bu tarihî dönüşümün arkasında güçlü bir siyasi irade bulunmaktadır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan yıllardır Türkiye'nin kronik meselelerin üzerine cesaretle yürüyen bir liderlik ortaya koymuştur. Zor zamanlarda geri çekilmemiş, siyasi maliyet hesabıyla milletin geleceğini birbirinden ayırmış ve Türkiye'nin önüne daima büyük hedefler koymuştur. Bugün de aynı dirayetli duruşu görüyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Gazi Meclisimizin ortak aklı ve milletimizin iradesiyle yeni bir dönemin kapısını aralıyoruz. Biz şehitlerimizin hatırasını ve gazilerimizin fedakârlığını geleceğe taşıyarak güçlü bir Türkiye kuracağız. En büyük vefa aynı acıların çocuklarımıza miras kalmasını engellemektir. Bu kanun teklifinin ruhunda şöyle bir anlayış vardır: Millî dayanışmayı güçlendirmek, toplumsal bütünleşmeyi büyütmek, hukuki zemini sağlamlaştırmak, silahların tamamen devreden çıkmasını sağlamak, toplumun yaralarını sarmak ve Türkiye'nin önündeki yeni dönemin hukuk zeminini oluşturmak.

Değerli milletvekilleri, bu dönüşümün ekonomik anlamı da son derece büyüktür. Güven ortamı güçlendikçe yatırım artacak, üretim genişleyecek, gençlerimiz kendi şehirlerinde gelecek kuracaklardır. Sermaye bölgeye gelecek, yeni fabrikalar kurulacak, organize sanayi bölgeleri büyüyecek. Tarım,

hayvancılık, turizm, enerji ve sanayi alanlarında yeni yatırımlar yapılacak. Bu yalnızca bir bölgenin kazanımı olmayacaktır; bu, Türkiye'nin kazanımı olacaktır çünkü Türkiye'nin huzuru bölgemizin huzurudur, Türkiye'nin istikrarı bölgemizin istikrarıdır. Türkiye'nin güçlenmesi Orta Doğu'dan Kafkasya'ya uzanan geniş coğrafyada barış ve kalkınma için yeni imkânlar oluşturacaktır. Sınırlarımızın güvenliği güçlendikçe ticaret yollarımız genişleyecek, ekonomik ve sosyal bağlarımız kuvvetlenecek, enerji koridorlarımız daha güvenli hâle gelecektir. Türkiye kendi huzurunu güçlendiren bir ülke olmanın ötesinde, bölgesinde barışın, istikrarın, kalkınmanın ve umudun öncüsü olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarih bazen milletlerin önüne büyük kavşaklar çıkarır, bugün Türkiye böyle bir kavşağın eşiğindedir. Bir tarafta geçmişin ağır yükleri, diğer tarafta Türkiye Yüzyılı var; bir tarafta yıllarca tüketilen kaynaklar, diğer tarafta üretime, istihdama ve refaha ayrılacak kaynaklar var. Bir tarafta gençlerin göç ettiği şehirler, diğer tarafta gençlerin memleketlerinde gelecek kurduğu şehirler var. Biz ikinci yolu tercih ediyoruz, biz geleceği tercih ediyoruz, biz kardeşliği tercih ediyoruz, biz güçlü Türkiye'yi tercih ediyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Çünkü bizim en büyük zenginliğimiz yer altındaki kaynaklarımız kadar yeryüzündeki insanlarımızdır. Aynı bayrağın altında, aynı geleceğe yürüyen büyük bir milletiz. Bizim ortak paydamız bin yıllık kardeşliktir, ortak paydamız Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığıdır, ortak paydamız ortak geleceğimizdir; işte, millî dayanışma budur, işte, toplumsal bütünleşme budur.

Değerli milletvekilleri, bugün attığımız adımın anlamı yıllar sonra çok daha iyi anlaşılacaktır. Çocuklarımız bir gün bu döneme baktığında şunu söyleyeceklerdir: "Türkiye ağır acılar yaşadı fakat geleceğe dair cesaretini kaybetmedi. Bir gün silahların yerine hukuku, korkunun yerine umudu, ayrışmanın yerine kardeşliği, kaybedilen kaynakların yerine kalkınmayı başardı."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

FERHAT NASIROĞLU (Devamla) - İşte, biz bugün tarih yazmak için buradayız. 28'inci Yasama Döneminin bir üyesi olarak bu sürecin bir parçası olmaktan büyük onur duyuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde, Cumhur İttifakı'nın kararlı iradesiyle, Gazi Meclisimizin ortak aklıyla ve 86 milyon vatandaşımızın duasıyla Türkiye modelini geleceğe taşıyoruz. Bu yürüyüşün sonunda kazanan bir parti olmayacak, kazanan bir bölge olmayacak, kazanan bir kesim olmayacak; kazanan Türkiye olacak, kazanan 86 milyon insanımız olacak. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) İnanıyorum ki gelecek nesiller bize şunu söyleyecek: "Siz bize acıların mirasını değil, huzurun mirasını bıraktınız."

Rabb'im, birliğimizi daim, kardeşliğimizi güçlü, milletimizi bahtiyar, Türkiye'mizin yolunu açık eylesin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İkinci bölüm üzerinde gruplar adına yapılan konuşmalar tamamlanmıştır.

Şahısları adına ilk söz Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz'ın. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri ve aziz Türk milleti; bugün 10 Ağustos yani Osmanlı Devleti'nin emperyalist güçlere boyun eğdiği, son Padişah Vahdeddin tarafından Türk milletini Anadolu'dan ve tarih sahnesinden silmeyi amaçlayan Sevr Antlaşması'nın 106'ncı yıl dönümü, o yüz karası anlaşmanın imzalandığı gün.

(Uğultular)

BURHANETTİN KOCAMAZ (Devamla) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Buyurun, siz hitap edin.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Devamla) - Ne yazık ki bugün Türkiye Cumhuriyeti Devleti Sevr'i hatırlatan bir anlayışla, üniter devlet yapımızı zayıflatacak, yönetim sistemimizi etnik temeller üzerinden yeniden şekillendirecek ve ülkemizin bölünüp parçalanmasına zemin hazırlayacak bir yasa teklifiyle karşı karşıya. Ülkemizi 50 binden fazla insanımızın canına mal olan terör belasıyla karşı karşıya bırakanları; şehitlerimizi, gazilerimizi ve onların ailelerini yok sayarak bölücü terör örgütünün elebaşını muhatap alanları; terör örgütüyle aynı masaya oturanları ve koskoca Türkiye Cumhuriyeti devletini bir terör örgütüyle eşitleyenleri yüce Türk milletinin vicdanına bırakıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Bizler tek başımıza da kalsak milletimize duyduğumuz sarsılmaz bir sadakatle Adalet Komisyonunda verdiğimiz mücadeleyi bugün de Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda aynı kararlılıkla sürdürüyoruz ve bugün bizler burada bulunan milletvekillerinin Meclis açılırken ettikleri yemine bağlı kalıp kalmayacaklarını, parti grup kararları ile vicdanları arasında nasıl bir tercih yapacaklarını, bu teklif karşısında nasıl bir tavır takınacaklarını ve oylamada hangi yönde oy kullanacaklarını aziz milletimizle birlikte takip ediyoruz.

Aziz Türk milleti, bizler ülkesine ve milletine gönülden bağlı İYİ Parti milletvekilleri olarak Genel Başkanımız Sayın Müsavat Dervişoğlu'nun liderliğinde milletimize, şehitlerimize ve gazilerimize verdiğimiz sözler doğrultusunda bu teklifin kabul edilmemesi için var gücümüzle mücadele ettik, bundan sonra da etmeye devam edeceğiz. Milletimizi bugün de yapılacak görüşmeleri dikkatle takip etmeye davet ediyoruz. Aziz milletim, izleyiniz ki kimler kimlerle beraber, kimler milletine verdiği sözlere ve ettiği yemine sadık kalabiliyor. İzleyiniz ki kimler dün söylediklerini bugün inkâr ederek milletin hafızasıyla alay ediyor. İzleyiniz ki dün söylediklerini unutup yüzleri kızarmadan bugün tam tersini savunabiliyor. İzleyiniz ki cumhuriyetimize ve üniter devlet yapımıza, millî birliğimize ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün emanetine yönelik yaklaşımların hangi noktaya ulaştığını gözlerinizle göresiniz. Ancak şunu herkes bilmelidir ki bu ülke sahipsiz değildir, bu millet sahipsiz değildir, bu cumhuriyet sahipsiz değildir. Bu topraklarda hâlâ cumhuriyete, Atatürk ve silah arkadaşlarının kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu değerlerine, Türk milletinin birliğine, devletimizin üniter yapısına yürekten bağlı milyonlar vardır. Bu topraklarda hâlâ ilkelerinden vazgeçmeyen, baskılar karşısında eğilmeyen, günübirlik hesaplara teslim olmayan Türk milliyetçileri vardır ve onlar mücadelelerini bugün İYİ Parti çatısı altında sürdürmektedir. Buradan bir kez daha açıkça ifade ediyoruz: Türkiye Cumhuriyeti eşit vatandaşlık esasına dayanan üniter bir devlettir. Sınırlarımız içerisinde yaşayan hiçbir vatandaşımız bir diğerinden üstün değildir. Bizim Kürt kökenli vatandaşlarımızla hiçbir sorunumuz yoktur ve olmayacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Devamla) - Ancak bu mücadele, terör örgütü ve onun tüm uzantılarıyla devam edecek, bölücü anlayışlar sona erene kadar da sürdürülecektir. Bizim itirazımız, terör örgütünün ve onun siyasi uzantılarının Kürt kökenli vatandaşlarımızın yegâne temsilcisi gibi gösterilmesine ve muhatap alınmasınadır.

Bugün gelinen noktada, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün yüzyıl önce Gençliğe Hitabe'de işaret ettiği konuların ve yaptığı uyarıların ne kadar hayati olduğu açıkça görülmektedir. Bu teklif, milletimizin ortak değerlerini aşındıracak, cumhuriyetimizin temel niteliklerini tartışmaya açacak, millî birliğimizi zayıflatmaya yönelik gaflet ve dalalet sınırlarını aşarak ihanete kadar uzanan bir sorumsuzluk örneğidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - İkinci bölüm üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, ikinci bölümde yer alan maddeleri, varsa o madde üzerindeki önerge işlemlerini yaptıktan sonra ayrı ayrı oylayacağım.

7'nci madde üzerinde 1 önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 7'nci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Turhan Çömez	Burak Dalgın	Hasan Toktaş
Balıkesir	Balıkesir	Bursa

Ömer Karakaş

Aydın

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım .

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Bursa Milletvekili Hasan Toktaş.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; öncelikle ifade etmek isterim ki biz İYİ Parti olarak bu sürece sonuna kadar karşıyız. İlk etapta 4.043 teröristin, süreç içerisinde ise 9 bin teröristin salınacak olmasını milletimizin dikkatlerine sunuyoruz.

Silah bırakmadan söz ediliyor mesela; kapsamı nedir? Kanuna bakarsanız "PKK/KCK terör örgütünün ve bununla bağlantılı tüm oluşumların" diye ifade ediliyor. Suriye'de SDG'yi kapsıyor mu mesela? Irak'ta, İran'da PKK'nın uzantılarını kapsıyor mu? Burada bahsedilen silahsızlanma süreci sınır dışını kapsıyor mu? Bir de "suça karışmamış PKK'lı" deniliyor. Allah aşkına, "suça karışmamış PKK'lı" demek suda ıslanmamış balık demek değil midir? Siz milletin aklıyla alay mı ediyorsunuz? Muhterem milletvekilleri, PKK mesela hangi hedefinden vazgeçmiştir? Bu konuda elinizde bir veri var mıdır? Yok.

Yine, bu teklifin asla bir af olmadığı söyleniyor. Biz İYİ Parti olarak açıkça ifade ediyoruz ki bu açık bir aftır. Bebek katilinin doğrudan muhatap alınmasını ve Kürt vatandaşlarımızın hamisi ve hatta kayyumu konumuna getirilmesini de biz İYİ Parti olarak şiddetle reddediyoruz. Eline silah alanın, terör örgütlenmesi yapanın, askere, polise, öğretmene, vatandaşa kahpece kurşun sıkanın muhatap alınması terörün ve teröristin zımnen meşrulaştırılması değil midir sizce? Öyle diyor bebek katili "Bin kilometrelik yol ilk adımla başlar." diye; el birliğiyle ilk adımı atıyorsunuz. Biz buradan İYİ Parti olarak uyarıyoruz: Bu adımı, gelin, atmayın.

Sayın milletvekilleri, yine, ısrarla bir şeyden bahsediliyor, deniliyor ki: "Bu, bir devlet aklıdır." Biz İYİ Parti olarak bunun devlet aklı olduğunu düşünmüyoruz. Velev ki bu bir devlet aklı olsun, biz buna da itiraz ediyoruz. Osmanlı'nın son döneminde Saltanat Şûrâsı'nı sizlere hatırlatmak istiyorum. Sayın Genel Başkanımız Müsavat Dervişoğlu defaaten bunu Mecliste gündeme getirdi. Saltanat Şûrâsı padişah ya da sadrazamın çağrısıyla toplanan devletin ileri gelenlerinin, din adamlarının ve çeşitli temsilcilerin katıldığı bir danışma meclisidir ve almış olduğu kararlar da tavsiye niteliğindedir,

toplanmış olan Komisyon gibi. Vahdettin'in de katıldığı son Saltanat Şûrâsı toplantısı 22 Temmuz 1920'de yapılmıştır ve bu Saltanat Şûrâsı'nın almış olduğu son karar Sevr Anlaşması'nı kabul etme tavsiye kararıdır, imzalama tavsiye kararıdır. Atatürk ve silah arkadaşları o günün saray aklına, devlet aklına riayet etmemiştir. Buna şayet riayet etmiş olsalardı, biz İngiliz manda ve himayesinde Anadolu'nun da işgalini kabul etmiş olacaktık. Ettik mi? Etmedik. Biz onun için bugünün saray aklına da devlet aklına da bu emperyal akla da itibar etmiyoruz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, 2023 seçimlerinde bizi terörist ilan eden Cumhur İttifakı'nın bugün DEM'le birlikte o teröristleri affeden yasa çıkarıyor olmasını da yine milletimizin takdirine bırakıyoruz. Ayrıca, milletvekillerinin bölgelerinin dinamiklerine göre oy vermeleri ne demektir, açıkçası çok merak ediyoruz. Türkiye Cumhuriyeti bir bütün değil midir, Irak gibi bölgesel yönetime geçti de bizim mi haberimiz yoktur? Bakınız, Lozan'ın yıl dönümünde parti kuranların Sevr'in yıl dönümünde teröriste af yasasına rıza göstermesini de anlamıyoruz.

Heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

7'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8'inci madde üzerinde 2 önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Turhan Çömez	Burak Dalgın	Ömer Karakaş
Balıkesir	Balıkesir	Aydın
Hasan Toktaş		Ayyüce Türkeş Taş
Bursa		Adana

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Adana Milletvekili Sayın Ayyüce Türkeş Taş.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; maalesef, Anadolu'yu bölük pörçük eden Sevr'in yıl dönümünde Sevr'i imzalayan ve imzalatanlara diz çöktüren yüce Türkiye Büyük Millet Meclisinin kürsüsünde Sevr ruhunu hatırlatan böyle bir kanun teklifini konuşuyor olmaktan hicap duyuyorum.

Nice tarihler yazmış bu yüce çatı altında bugünün tarihî bir gün, bu yaşananın da tarihî bir adım olarak tanımlanmasını da şiddetle reddediyorum. Tarih piyonlarla değil, kahramanlarla yazılır. Bu kanun teklifinin amacını kanun sahiplerinin açılış konuşmalarında çok net bir şekilde gördük. DEM PARTİ bunu "2'nci cumhuriyetin, yeniden kuruluşun ilk adımı." olarak tanımladı, AK PARTİ ise Sayın Gül'ün ifadesiyle "Milletin adamı Recep Tayyip Erdoğan'ın yeniden seçilmesinin bir adımı." olarak. Bu sürece girmenin özeti işte tam da budur. Neresinden bakarsanız bakın, bu teklif, devlet aklının değil, birkaç bürokratın aklının "devlet aklı" diye millete pazarlanmasının da açık bir delilidir.

Gelelim söz alma sebebim olan 8'inci maddeye. Biraz detaya gireceğim ki kanunun ne kadar özensiz, çalakalem hazırlandığı da anlaşılsın. 8'inci madde silah ve malzeme teslimini düzenliyor yani bu kanunun uygulanmasının temel şartlarından birini. Bu şartın hayata geçmesi için -öncelikle sormak istiyorum- siz, bu terör örgütlerinin envanteriyle ilgili bilgiye, belgeye sahip misiniz? Yani PKK/KCK'nın bilinen ve tahminî terörist mevcudunu, bilinen kadrolarını, silah ve mühimmat envanterini, depolarını, finans ve lojistik kapasitesini biliyor musunuz? Bunları Meclise bildirmeniz gerektiğinin farkında mısınız? Millî güvenlik nedeniyle kamuoyuna açıklamayacaksınız, kapalı oturumda kesinlikle milletvekillerine açıklamanız gerekmektedir çünkü başlangıç rakamını bilmeden bitiş rakamını da ölçmek mümkün değildir. Yarın 5 bin silah teslim edildiğinde "Bütün silahlar teslim edildi." diyeceksiniz. Ben soruyorum: Neye göre bütün olacak? Yüzde 30'u mu, yüzde 70'i mi? Kalanlar başka bir yapıya mı aktarıldı? Yeni silahlarla takviye mi edildi? Envanteri Meclisin bilmesi çok önemli çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi neyin tasfiye edildiğini bilmeden tasfiyeye böylesine ağır hukuki sonuçlar bağlayamaz. Üstelik madde ne diyor? "Örgüt mensuplarının beraberinde getirdikleri yahut beyan ettikleri silah ve malzemeler kayıt altına alınır." "Beyan ettikleri" ne demektir? Terörist gelip "Irak'ın kuzeyinde 3 silahım var." derse silahını teslim etmiş mi sayılacaktır? 5 silahından 2'sini teslim edip 3'ünü saklarsa ne olacaktır? Eksik veya gerçeğe aykırı beyanın yaptırımı nedir? Daha önemlisi, teslim edilen her silah aynı zamanda bir suçun delili olabilir; bir askerimizi, polisimizi, öğretmenimizi veya vatandaşımızı şehit eden silah olabilir. O hâlde, sadece kayıt altına almak yetmez. Her silah balistik ve kriminal incelemeye tabi tutulmalıdır, geçmiş terör eylemleriyle bağlantısı kesinlikle araştırılmalıdır, seri numarası ve menşesi incelenmelidir. Örgütün dış silah tedarik zinciri ortaya çıkarılmalıdır. Yeni bir suç deliline ulaşılırsa gereği yargı tarafından yapılmalıdır.

Bir başka büyük tehlike daha var. Millete deniliyor ki: "Merak etmeyin, kasten öldürenler bu yasadan kesinlikle yararlanmayacak." Peki, onlarca teröristin katıldığı bir karakol baskınında hangi teröristin, hangi mermisinin askerimizi şehit ettiğini yıllar sonra nasıl bireyselleştireceksiniz? Karakolu basmış, pusuyu kurmuş, ateş açmış, şehit verilen eylemin içinde bulunmuş fakat hakkında kasten öldürme mahkûmiyeti kurulmamış kişi bu kanundan yararlanacak mı? Bu sorunun cevabı da kanunda açıkça yazılmalıdır.

Burada bir de hamaset yapılıyor "İki yıldır kan dökülmüyor, daha ne istiyorsunuz?" diye. Sayın iktidar partisi milletvekilleri, mesele sadece bugün kan akmaması değil, mesele PKK'nın bugün kan akmamasını kullanarak yarın oluk oluk kan akıtacak bir güce, tehdide, büyüklüğe kavuşmasını bugünden engelleyecek siyasi, stratejik akıl ve etkiyi geliştirebilmektir. PKK'nın kanlı ekmeğine yağ sürmemek zaten kalıcı olarak terör örgütünü yok etmek, ilelebet kan dökülmesini bitirmek demektir.

Son olarak dikkat çekmek istediğim bir husus daha var. Siz bu teslim olma işinin, istismar kapısının ne kadar açık olduğunu gerçekten göremiyor musunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Devamla) - Bir de kurul üstüne kurul kuruyorsunuz, yarın bir kişi çıkıp "Ben PKK mensubuyum, bu kanunun kapsamındayım." dediğinde ne yapacaksınız, onu nasıl teyit edeceksiniz? Kimin dosyası açılacak? Kimin dosyası bekletilecek? Para, nüfuz veya siyasi pazarlıklarla birinin dosyalarına müdahale edilmesini kim engelleyecek? Bu ülke daha önce kamuoyunda "FETÖ borsası" diye tartışılan iddiaları yaşamadı mı? Bugün yarattığınız hukuki belirsizliklerin yarın adliyede bir PKK borsasına dönüşmesinin önünü açabileceğini gerçekten görmüyor musunuz?

Özetle, devlet terör örgütleriyle mücadele eden gri alan yaratmaz, yaratamaz diyor, bize bu toprakları emanet eden, miras bırakan aziz şehitlerimizin önünde saygı ve minnetle eğiliyor, bu cümle içinde babam Başbuğ Alparslan Türkeş'i de rahmetle anıyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 8'inci maddesindeki "belirlenir" ibaresinin "düzenlenir" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Emin Ekmen	Mustafa Kaya	Mustafa Bilici
Mersin	İstanbul	İzmir
Elif Esen	Bülent Kaya	Necmettin Çalışkan
İstanbul	İstanbul	Hatay

Muhammed Ali Fatih Erbakan

İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Muhammed Ali Fatih Erbakan.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MUHAMMED ALİ FATİH ERBAKAN (İstanbul) - Genel Kurulu ve aziz milletimizi hürmetle ve muhabbetle selamlıyorum.

Komisyondan geçen çerçeve yasa kanun teklifiyle ilgili olarak söylenmesi gereken ilk söz, bu kanun teklifinin milyonlarca Kürt kardeşimizle, teröre herhangi bir şekilde bulaşmamış Kürt kardeşlerimizle herhangi bir ilgisinin olmadığı konusudur. Teklifte yer alan infaz sisteminin bir örgüte özel düzenlenmesine ilişkin hususlar, Kürt kardeşlerimize hürriyet, insan hakları ve eşitlik anlamında herhangi bir şey vadetmemektedir, bir iyileştirme getirmemektedir. Sadece PKK/KCK üyesi terör örgütü mensuplarının salıverilmesini, örtülü veya dolaylı bir şekilde affedilmelerini içermektedir. Dolayısıyla bu maddelerin Türk-Kürt kardeşliğini tesis edeceği ve Kürt kardeşlerimize özlemle beklenen temel haklarını teslim edeceği şeklindeki düşünce tamamen yersiz. Bu nedenle, kanun teklifine "evet" oyu verenler Kürt kardeşlerimizin hakkını savunuyor, "hayır" oyu verenler ise Kürt kardeşlerimizin hakkını savunmuyor şeklinde bir yaklaşımın uygun olmadığı düşüncesindeyiz. Bunların yanında, teklif içeriğinde yer alan PKK/KCK terör örgütü ve bağlantılı tüm oluşumların fiilî varlığına son verilmesini, uhdelerindeki her türlü silah ve mühimmatın imhasının Türkiye Cumhuriyeti makamlarınca tespitini ve böylelikle örgütün tasfiyesini içeren hükümler nedeniyle bu teklife "hayır" demeyi uygun bulmuyoruz. Diğer taraftan, PKK/KCK üyesi teröristlerin hem dağ kadroları hem de cezaevlerinde cezasını çekmekte olanlar olmak üzere topyekûn affedilmelerini, pişmanlık şartı dahi aranmadan affedilmelerini ve iki ila üç yıl içerisinde de siyasi haklarının iadesini içerdiğinden dolayı bu teklife "evet" oyu vermeyi de uygun bulmuyoruz.

Yeniden Refah Partisi olarak uzun zamandır ifade ettiğimiz gibi, örgüt üyelerinin akıbetiyle ilgili kararı devlet kadroları, siyasi partiler veya Türkiye Büyük Millet Meclisi değil, şehit aileleri ve gazilerimiz yani milletimiz vermeli, çerçeve yasanın afla ilgili kısımları doğrudan referanduma götürülmelidir. Bununla ilgili kararı referandumda milletimiz vermelidir.

Zikredilen sebepler nedeniyle, Yeniden Refah Partisi olarak çerçeve yasaya "çekimser" oy vereceğimizi aziz milletimize arz ediyoruz. Ve son olarak, özet olarak şunu ifade ediyorum: Biz terör örgütünün tasfiyesine, silahların bırakılmasına "evet" diyoruz ancak teröristlerin affedilmesine uygun bakmıyoruz. Bu af yetkisinin milletimizde olduğunu düşünüyoruz. Ancak bununla birlikte, bu her iki madde de kanun teklifinin içerisinde birlikte yer aldığı için kanun teklifine "çekimser" oyu veriyoruz.

Aziz milletimizi ve Genel Kurulu bir kez daha saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

8'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9'uncu madde üzerinde 2 tane önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 9'uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Turhan Çömez	Ömer Karakaş	Burak Dalgın
Balıkesir	Aydın	Balıkesir
Hasan Toktaş	Mehmet Satuk Buğra Kavuncu	
Bursa	İstanbul	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Buğra Kavuncu. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli Genel Başkanlar, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün cumhuriyet tarihinin en önemli yasa teklifini görüştüğümüzü söyleyen bazı hatipler oldu. Doğrudur, Türkiye Büyük Millet Meclisi cumhuriyet tarihinin en riskli, en tehlikeli kanun teklifine bugün ev sahipliği yapıyor. Sizler çok önemli gördüğünüz bu teklifi bütün önemine rağmen maalesef halktan sakladınız, Adalet Komisyonunda on sekiz saatlik bir süre içerisine sıkıştırdınız, milletin bunu bütün detaylarıyla anlamasını, konuşmasını, algılamasını niyeyse, ne hikmetse istemediniz. Avukatlar, hukukçular, güvenlik uzmanları bile bakın, ikiye bölünmüş durumda, bir grup başka bir iddiada, diğeri bambaşka bir iddiada bulunuyor. Bu işin büyük vebalini tüm milletvekillerine hatırlatıyoruz.

Bakın, "kök yasa" deniliyor. Gövdesi nedir? "Evin temeli" deniliyor. Katları ne olacak peki? "Çatısı olacak." deniliyor. "Bu daha başlangıç." denilen, devamında neyin geleceğini bilmediğiniz bir muammaya "evet" deyip de bu büyük vebale ortak olmayın.

Daha dün kadar bizi İmralı'dan talimat almakla, Abdullah Öcalan'ı serbest bırakmakla itham ettiniz. Bakın, ben İstanbul İl Başkanıydım, 2019 yılında belediye meclis üyelikleri için aday gösterdiğimiz Kürt kökenli adayların PKK'lı olduğu iddiasıyla günlerce, haftalarca iftiralar attınız; şimdi kardeşlikten

bahsediyor olmanızın bizim nezdimizde hiçbir samimiyeti yoktur. Bu muazzam dönüşü yaşayanlar "Etrafımız ateş çemberi, o nedenle terör örgütü ve elebaşını meşrulaştırmak zorundayız." diyorlar ya, böyle diyerek bu işin içinden çıkamazsınız. Etrafımız ateş çemberiymiş. Arkadaşlar, Millî Mücadele döneminde değil etrafımız, memleketin her tarafı işgal altındaydı, ateş çemberi memleketin içindeydi ancak o dönem Mustafa Kemal ne Anzavur ayaklanmasına ne Kuvayıinzibatiye'ye ne Çopur Musa'ya ne Çapanoğlu'na ne Milli Aşireti ayaklanmasına, hiçbirine taviz vermemişti memleketin her tarafında cayır cayır bu hainlikler, bu ateş olurken bile.

Şimdi, bazı kavramlar üzerinde duruluyor: Demokratik toplum, demokratik Türkiye Cumhuriyeti; binanın temeli, katları; ağacın kökü, gövdesi, yaprakları... Arkadaşlar, tüm bu kavramları somutlaştırın ya, ağzınızdaki baklayı çıkarın. Nedir bunlar? Tane tane bu millete anlatın, tek tek anlatın ama çok daha önemlisi, bu kavramları konuşmak için Aybüke Öğretmenleri, Neşe Alten Öğretmeni, babası Hasan Alten'i ve daha nicelerini katledenlerin meşrulaştırılmasının bu bahsettiğiniz kavramların Türkiye'de, ülkemizde daha da güçlenmesine nasıl bir katkısı olacak? Allah aşkına birisi buna bizleri ikna etsin. Biz bunları söyleyince kalkıp diyorlar ki bize: "Ya, geçmişin acılarını bugüne taşımayın." Arkadaşlar, siz, eli kanlı katilleri meşrulaştırıp kahramanlaştıracaksınız, sonra da biz yaşadığımız tereddütleri, hissettiklerimizi söylediğimiz zaman bize diyeceksiniz ki: "Geçmişin acılarını bugüne taşımayın." Ya, böyle bir ilkesizlik, böyle bir ikircikli tavır olur mu? Barış, demokrasi, hukuk; bunları konuşabilmemiz, geliştirmemiz için cumhuriyet bize her türlü imkânı verdi. Burada bulunan milletvekilleri özgürce her düşüncesini söylüyor mu, her istediğini anlatabiliyor mu? Anlatıyor. Bu millet, bu devlet soykırım yapma iftirasıyla itham edildi, bunu bile söylediler, burada bu ifadelerde bulunan milletvekilleri oldu, sabırla dinledik, tepkimizi verdik ancak başka bir hadise yaşandı. Mesela, bizim Grup Başkan Vekilimiz bir ikazda bulundu, bir uyarıda bulundu, aynı gün Ankara Cumhuriyet Başsavcısı bir milletvekilinin şu kürsüde yaptığı konuşma için soruşturma başlattı ya! Yani Ermeni soykırımından bahsedildiğinde, bu millet, bu devlet itham edildiğinde bir tek vekilin -bizler dışında çok şükür- sesi çıkmadı; Grup Başkan Vekilimiz ağzını açtı, bir cümle sarf etti, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma açtı. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Nereye gidiyor bu ülke ya! Hani kürsü dokunulmazlığı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

Bütün bunların olduğu yerde biz hukuktan, demokrasiden bahsediyoruz.

Bakın, dışarıdan örnek veriyorsunuz sürekli. Dışarıda, başka ülkelerde terörün nasıl bittiğine dair örnekler veriyorsunuz, ETA'yı anlatıyorsunuz. Gidin, bakın, ilk ve tek, en öncelikli şart silahı bıraktıktan sonra pişmanlıktır, terör eyleminde bulunmuş kişinin pişmanlığını ifade etmesi ve pişman olduğunun ilgililer tarafından tasdik edilmiş olmasıdır. Var mı böyle bir konu burada? Zafer naraları atılıyor, bir tek pişmanlıkla ilgili cümle var mı getirdiğiniz kanun maddesinde? Silahı bırakacağını iddia eden teröristlerin hangi faaliyette bulunacağını biliyor muyuz? "Silahı bıraktık." diyorlar, "Amaçlarımızdan, ideallerimizden vazgeçmedik." diyorlar; örgüt yapılarına devam edeceklerinin bir ifadesidir bu.

Bizi birbirimize sıkı sıkı bağlayan cumhuriyet değerleri en büyük garantimizdir, onun için sonuna kadar savaşacağız.

Teşekkür ediyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 9'uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Millî Güvenlik Kurulu Kararının" ibaresinin "Millî Güvenlik Kurulu tarafından verilen kararın Cumhurbaşkanı tarafından onaylandığına ilişkin kararın" şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mahmut Tanal	Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu	Melih Meriç
Şanlıurfa	İstanbul	Gaziantep
Hasan Öztürk	İsmet Güneşhan	Ahmet Şık
Bursa	Çanakkale	İstanbul

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Ahmet Şık.

Buyurun. (Yeni Parti ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

AHMET ŞIK (İstanbul) - Herkese merhaba.

İçeriği ve kapsamı gizlenen, meselenin siyasi, tarihsel, sosyolojik kökleriyle yüzleşmekten kaçınan, katılımcılık ve şeffaflıktan uzak, oldubittiye getirerek önümüze koyduğunuz teklif bir yoklar metni. İktidarın tek taraflı teslimiyet ve tasfiye istediği teklifte devletin kendisiyle yüzleşmesine dair hiçbir madde yok. Meseleyi adlandırmak için dahi "Kürt" kelimesi yok. Eşit yurttaşlık, ana dili, barış akademisyenleri, hasta tutuklular, hukuk normlarına dönüş, demokratikleşme yani memleketin hakikatine dair hiçbir şey yok. Muhalefetin yargı terörü altında olduğu, seçilmiş siyasetçilerin hapse atıldığı, antidemokratik her türlü müdahalenin memleket rutini hâline geldiği siyasal ve toplumsal gerçeklik ile inanmamız istenen illüzyon arasında koca bir uçurum var. Birkaç kişinin kararıyla önümüze getirilen, otoriterliğin devamlılığını barış ve demokrasi illüzyonunun ardına gizleyen çok eksikli bu yasa, silahların susmasının kıymetini azaltıyor. Beklentilerden ve demokratik çerçeveden uzak, ne Kürt meselesinin çözüm kapısını aralayan ne de güven veren teklifin içeriğini değil nasıl bir Türkiye'de, ne kadar uygulanacağını tartışmak elzem. Talimatla hareket eden, soruşturma için basit şüpheye bile ihtiyaç duymayan, emredilirse bu yasanın uygulamasından da vazgeçecek savcıların olduğu bir ülkede bu düzenleme gerçekten barışı sağlayabilir mi? "NATO gelecek." bahanesiyle, sömürgeymişiz, işgal altındaymışız gibi, genç, yaşlı demeden yüzlerce insanın gözaltına alınıp artık, olmayan örgütlere üyelikten tutuklanabildiği bir ülkede, "fesholmuş örgüt" başlığı altında yasa geçiriyoruz. Anayasa Mahkemesi kararlarını tanımayan, Anayasa Mahkemesi üyelerini tehdit eden Yargıtayın olduğu bir yerde, belki üst mahkeme doğru yolu gösterir de uygulanır diye yasa çıkarıyoruz. Bir talimatla her şeyin başa sarmasını engelleyecek bir hukuki mekanizma ya da buna itiraz edecek omurga sahibi bir tek yargı mensubu var mı? Demokratik kazanımları gasbederek geriye doğru bir rejim değişikliği yaşattığınız bu ülkede bugüne dek hayra vesile bir yasa çıkardınız mı? Solculara, muhaliflere, Kürtlere, hakkını arayanlara mevcut yasalar doğru uygulanıyor mu da bu yenisinin bir güvenilirliği olsun? Selahattin Demirtaş, Figen Yüksekdağ, Osman Kavala için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Can Atalay ve Tayfun Kahraman için Anayasa Mahkemesinin kararlarını uygulamamak için binbir takla atanların; Ekrem İmamoğlu ve seçilmiş belediye başkanlarını siyasi operasyonlarla hapsedenlerin, cezalarını tamamladıkları hâlde Selçuk Kozağaçlı ve Adnan Selçuk Mızraklı'yı rehin tutanların, Çiğdem Mater ve Mine Özerden'in özgürlüğünü gasbedenlerin bu yasayı uygulayacağına nasıl güvenelim?

“Terör” adı altında bu kadar fazla hukuka aykırı tutsak varken demokrasinin geleceğine inanalım mı? Hukuk, lütfedilen değil, herkesin uymak ve uygulamak zorunda olduğu, iktidarın da keyfine göre değiştiremeyeceği kurallar bütünüdür. Espri yapanın da gülenin de ibret olsun diye kuyu tipi cezaevine atıldığı, hâkimsiz, savcısız, mahkemesiz, adaletsiz, mülksüz, egemenliksiz, kayıtsız, şartsız bir Türkiye’de belki uygulanır diye yasa geçiriyoruz.

Kürt meselesi, köklü bir hesaplaşma gerektiren bu coğrafyanın en karanlık dönemleriyle yüzleşme ve onur mücadelesidir. İktidarın lütfuyla çizilen sınırlarda barış değil ancak yeni bir esaret üretilir. İhtiyacımız olan, bir zulüm ve korku rejiminin gölgesinde, sarayın tahtını koruyan, uygulanacağı şüpheli yasalar değil, herkesin kendi dilinde özgürce var olabildiği bir demokratik düzendir. Demokratikleşmenin önünü açan bir barış baskı ve zulme son verir; bu teklifte olduğu gibi, demokratikleşme talebinin üzerini örtmeye çalışan ise devam ettirir. Barışın gerçek güvencesi, kanunların herkese eşit uygulandığı bir hukuk düzeninde gerçek bir yüzleşme ve onarıcı adalettir ve o düzen olmadan hiçbir yasa kendi başına güvence değildir. Bu yüzden, dayatılan teklife “Kürt meselesinin kök yasası” demek, “demokratikleşme” diye sunmak abartılı bir iddiadan ibaret. Silahların bırakılmasını destekleyip barışın toplumsal zeminini daraltan bu yasanın eksikleri, yürütmeye verdiği olağanüstü yetkiler, sığ bir kurnazlıkla siyasal iklimi şekillendirme arzunuz eleştirilebilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

AHMET ŞIK (Devamla) - Ancak, sadece eksikliklere bakarak süreci tümden değersizleştirmek de, siyasi iktidarın araçsallaştırdığı, tek bir kişinin kontrolünde olacak bir sürecin nasıl işleyeceğini görenleri “barış karşıtı” diye suçlamak da doğru değil. Devlet ile örgüt arasında bir tür fesihle beraber kısmi ve özel bir affı içeren bu mütareke metnine iktidar mahfilleri dışında kalanlarca verilecek “evet” oyu sizlere duyulan güvenden değil; niyet, ciddiyet ve samimiyet konusunda güven yaratmasa da savaşın sürmesine razı olmadığımızdan, her kim olursa olsun, tek bir çocuğun dahi ölmemesi ihtimalini ciddiye aldığımızdandır. Bizim “evet”imiz teklifin eksiklerini örten bir onay değil ödenen bedellere, kuşaktan kuşağa taşınan dayanışma ve barış iradesine duyduğumuz sorumluluğun ifadesidir. Şu da bilinsin: Haysiyeti de gasbedilmek istenen yurttaşlarımız, bunca zulmün ve inkârın karanlığına asla mahkûm değil. Eşitlik, adalet ve özgürlüğün ve hatta ekmeğin sadakat karşılığında lütfedildiği değil hakkın olana hakkın olduğu için sahip olduğun bir düzen mutlaka gelecek, bizlerle gelecek.

Teşekkür ediyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

9’uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10’uncu madde üzerinde 2 önerge vardır.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi’nin 10’uncu maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Burak Dalgın	Ömer Karakaş	Turhan Çömez
Balıkesir	Aydın	Balıkesir

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Balıkesir Milletvekili Sayın Burak Dalgın.

Buyurun Sayın Dalgın. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BURAK DALGIN (Balıkesir) - Sayın Başkan, Sayın Genel Başkanlar, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum, İYİ Parti Grubu ve şahsım adına hepinize saygılar sunuyorum.

Karşımızda bir vesayet kanunu var, demokrasiye ve geniş hürriyetlere inanan herkesin reddetmesi gereken bir kanunla karşı karşıyayız çünkü bu kanunda vesayet tek değil âdeta elvan elvan.

Başlayalım: Öncelikle, olağanüstü hâl şartlarında gidilen mühürsüz pusulaların havada uçuştuğu referandumdan beri zaten yasamanın alanı daralıyordu, bu kanunla yargının da alanı daralıyor ve Sayın Cumhurbaşkanının atadığı bir komisyona, atadığı kişilere yargı yetkisi devrediliyor. Değerli arkadaşlar, ülkemizin iki yüz yıllık macerasının özeti, ferman devletinden kanun devletine gelmektir. Açıkça ifade ediyorum: Biz tekrar ferman devletine geri dönmeyeceğiz.

Bitmedi: İmralı'daki terör hükümlüsünün parafından geçen kanun teklifi burada milletvekilleri tarafından görülmeden imzalandı, vesayette apayrı bir çıtaya ulaşıldı. Üstelik, hayatı boyunca başkalarına demokrasi vaazı veren bazı insanlar ne dediler? "Kanunu 3 kişi gördü, iki güne Meclise gelir, jet hızıyla da geçer." dediler. Demediler mi? Dediler. Şimdi ben soruyorum: Generallerin vesayeti kötüydü de bir narkoterör örgütü liderinin vesayeti mi iyi, bunu mu kabulleneceğiz? Tabii ki kabullenmeyeceğiz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Bitmedi: "Bu iş ciddi, milletin dediğine bir bakmak lazım." diye itirazlar geldiğinde birtakım nevzuhur yeni nesil Nevzat Tandoğanlar ne dediler? "Ya, bunlar önemli meseleler, bunlar halka sorulmaz." dediler. Şimdi, ben "Bu işleri nereden öğrendiniz?" diye düşündüğümde birazcık kafa yordum, sonra kanun metninde 10'uncu maddeyi gördüğümde sır perdesi aralandı, her şey net bir şekilde karşıma çıktı. Meğer hocanız, 12 Eylül darbecileriymiş. Onlar 1982 Anayasası'na -tıpkı buradaki 10'uncu madde gibi- kendilerine bir peşin af koymuşlardı, siz de teröristlere şartlı af getirdiğiniz kanuna kendinize dair bir peşin af koydunuz. Ya, arkadaşlar, neden bu kadar endişelisiniz, neden bu kadar korkuyorsunuz? Demek ki bir şeylerin yanlış olduğunu siz de biliyorsunuz. Ama size kötü bir haberim var: 12 Eylülcülerin kendilerine koyduğu zırh yirmi sekiz sene dayanabildi. Üstelik onların anayasası yüzde 92 oy almıştı, siz bu kanunu millete götürmenin hayalini bile kuramıyorsunuz. Bakın, çok açık söylüyorum: Sizin bu kanununuz değil yirmi sekiz sene -Allah'ın takdiri ve milletin izniyle- yirmi sekiz ay bile dayanamayacak, bu Meclisten geçmeyecek. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, kendinize imtiyaz tanırken aynı zamanda PKK/KCK üyelerine de apayrı bir imtiyaz tanıdınız yani ne dediniz? "Cezasını çekmemiş, ıslah süresinden geçmemiş, eli silah tutmuş binlerce insanı topluma salacağım." dediniz; aynı suçu işleyen başkaları hapisteyken "PKK'lı ve KCK'lılara bir imtiyaz tanımlayacağım." dediniz. Değerli arkadaşlar, bakın, size soruyorum: Bu insanlarla komşu olmayı istiyor musunuz; bu insanlarla ticaret yapmak istiyor musunuz; bu insanlarla trafikte kavga etmek istiyor musunuz; hadi kendiniz için istemiyorsunuz, siz bunu eşiniz, dostunuz, kardeşiniz, evladınız için istiyor musunuz? Elinizi vicdanınıza koyun, oyunuzu öyle verin.

"Bu Meclis sadece suçluları affetmek için mi çalışıyor; teröristleri, canileri affetmek için mi çalışıyor?" diyen mazbut vatandaşıma sesleniyorum: Yalnız değilsiniz, yenik değilsiniz, çaresiz hiç değilsiniz. Biz İYİ Parti Grubu olarak sizin için buradayız ama sizin için "Üç gün itiraz ederler, sonra da bize tıpış tıpış oy verirler." diyenleri lütfen unutmayın. Siz, siyasetin nesnesi değil öznesisiniz, bunu gösterin, beraber gösterelim. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

"Peki ama huzur gelmesin mi? Bu kanun geçmezse huzur gelmeyebilir." diyen vatandaşımıza sesleniyorum: Çetinkaya mağazasında 12 kişiyi cayır cayır yakan adam pişkin pişkin miting yapıyor, "Bizim pişman olmuş bir hâlimiz var mı?" diye soruyor. Öyle bir hâli falan yok zaten de ben size soruyorum: Bunun benzerlerini sokağa nasıl salacağız Allah aşkına?

Cumhuriyetimizin eşit vatandaşı, milletimizin asli unsuru Kürt vatandaşlarıma sesleniyorum: Canının bağışlandığına şükretmesi gereken bir narkoterör örgütü lideri size kayyum olarak atanamaz çünkü sizin haysiyetiniz benim haysiyetim, sizin geleceğiniz benim geleceğim, sizin hürriyetiniz benim hürriyetim.

"Bu bir devlet projesidir, bize güvenin." diyenlere sesleniyorum: Yahu "Cemaatin devlete sızdığını duysalar, kargalar güler." diyen siz değil misiniz? Hendeklere göz yumarak 800 şehit verdiren siz değil misiniz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURAK DALGIN (Devamla) - Bir gün S-400, ertesi gün F-35 öven siz değil misiniz? "Bize bu yetkiyi verin, faizle, enflasyonla nasıl uğraşıyoruz, göstereceğiz." diyen siz değil misiniz? Bakın, yine suyun derinliğini iki ayağınızla birden ölçmeye çalışıyorsunuz, yine tepetaklak olacaksınız. Size ne olduğu umurumuzda değil de bu işin bedelini bu büyük millet ve bu güçlü devlet ödeyecek, içimiz ona yanıyor.

Değerli heyetinize sesleniyorum: Bu kürsüde hepimizin şerefi ve namusu üzerine ettiği bir yemin var, oy verirken lütfen o yemini hatırlayınız.

Aziz milletim, her Sevr'in bir Lozan'ı var, bir Montrö'sü var, bir Hatay'ı var, bir Kıbrıs'ı var. Çanakkale gazisi büyük dedemin torunu olarak söylüyorum: Sayın Genel Başkanımız başta, bütün arkadaşlarımızla sizin için mücadele etmeye devam edeceğiz. Müsterih olun, teklif sahipleri ne yapsalar boş.

Büyük yürüyüşümüzün bir söyleyeceği var. Milletimizin vicdanından gelen bir kararı var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BURAK DALGIN (Devamla) - Göklerden gelen bir karar var.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 10'uncu maddesinin (2)'nci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"(2) Bu Kanunun amaç ve faaliyetleri kapsamında verilen görevleri yerine getiren kişilerin ağır kusur ve kötü niyet hâlleri dışında bu görevleri nedeniyle hukukî, idarî veya cezaî sorumluluğu doğmaz."

Mehmet Emin Ekmen	Elif Esen	Bülent Kaya
Mersin	İstanbul	İstanbul
Mustafa Kaya		Necmettin Çalışkan
İstanbul		Hatay

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın Elif Esen.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Kırk yılı aşkın süredir terörün açtığı yaraları taşıyoruz, bu acıları ne unutabiliriz ne de çocuklarımıza miras bırakabiliriz. Bir askerimizin, bir polisimizin, ülkemizin doğusunda batısında, herhangi bir ilinde tek bir vatandaşımızın dahi ne şehit ne de gazi olmadığı bir Türkiye'yi tüm kalbimizle istiyoruz. Silahların on yıllardır çözemediğini Mecliste istişareyle çözme iradesi elbette kıymetli. Bu imkâna alan açmak, korumak hepimizin; süreci hukuk sınırları içinde şeffaf ve güvenilir yürütmek ise öncelikle iktidarın sorumluluğudur. "Terörsüz Türkiye" hedefi doğrultusunda, başta Sayın Devlet Bahçeli ve Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, güçlü bir irade ve büyük bir sorumluluk alınmıştır. Bu çok önemli bir adım ancak burada bitmiyor. Uygulamalar ve kararlar verilirken, süreç yol alırken bu sorumluluk ve irade sağlam devam etmek zorunda ve vatanın, vatandaşımızın güvencesi olmak zorunda.

Toplumda da ciddi endişeler mevcut. Geçiş süreciyle birlikte terör örgütü üyelerinin toplumsal uyumu aynı anda ilerlemezse, bugün var olan çete, mafya, uyuşturucu bataklığının daha da derinleşerek zarar verme riskinden korkuyorlar. Biz muhalefetin sorumluluğu ise, vatandaşlarımızın bu endişelerini, gördüğümüz eksiklikleri ve hukuki sakıncaları etkili bir şekilde yüce Meclisin çatısı altında bu kürsü korumasında dile getirmektir.

Türkler ile Kürtlerin bu topraklardaki hikâyesi dün başlamadı. Malazgirt'ten Çanakkale'ye aynı devletleri, şehirleri, cepheleri ve medeniyet havzasını paylaştık. Salâhaddin Eyyubî'nin mirası da farklı toplulukların ortak bir hedef etrafında birleşebileceğini gösterdi bize tarihimizde. Biz birbirine sonradan eklenmiş topluluklar değiliz, yüzyıllar boyunca birbirinin kaderini paylaşmış insanlarız. Kürt vatandaşlarımız bu ülkenin eşit, onurlu ve asli vatandaşlarıdır. Hiçbir terör örgütü onların iradesinin sahibi ya da temsilcisi de değildir. Kalıcı barış bir örgütün taleplerini bütün bir halkın talebi gibi göstermekle değil eşit vatandaşlığı ve demokratik siyaseti güçlendirmekle kurulabilir ancak. Genel Başkanımız Sayın Ali Babacan'ın ifade ettiği gibi, toplumsal meşruiyet ancak şeffaf uygulama, istişare ve Meclis iradesine, dahası devlete güvenle başlar.

10'uncu maddenin (1)inci fıkrası bu kanun kapsamında verilen görevlerin kamu kurum ve kuruluşlarınca ivedilikle yerine getirilmesini, (2)'nci fıkrası ise bu görevleri yerine getiren kişilerin görevleri nedeniyle hukuki, idari ya da cezai sorumluluğunun doğmayacağını söylüyor. Devlet bir insana "Bu görevi yap." diyorsa, o insanın yarın "Bu görevi neden yaptın?" sorusuyla karşı karşıya kalmayacağından emin olması gerekir. Aynen askerî liselerde okuyan, hiçbir yeri işgal etmeyen, hiç kimseye silah doğrultmayan ve bugün cezaevlerinde olan binlerce gencimizin, emir erlerinin yaptığı gibi. Gözü yaşlı anaların göz yaşları on yılı devirdi, dinmedi. Sap ile samanı, yaş ile kuruyu ayırmak çok zordur bazı durumlarda. İşte, burada çok önemli bir soru ortaya çıkıyor: Bu güvenceyi kim ve nasıl garanti edecek? Çünkü hukuk devletinde güvence sadece kanun maddesine bir cümle yazmakla geçmez, o cümlenin uygulamada da aynı anlamı taşıması gerekir. Görevini yerine getiren kişi daha sonra başka bir makam, başka bir siyasi iktidar tarafından farklı bir yorumla soruşturma konusu yapılırsa ne olacaktır? Bir önceki akşam Mecliste yaşadıklarımız bizlerin ve toplumun endişelerini haklı çıkaran, artıran bir hamleydi. Sayın Turhan Çömez'in -bir milletvekilinin- Meclis kürsü dokunulmazlığının delinmesi, bir milletvekilinin bile Meclis kürsü garantörlüğündeki sözlerinin soruşturma konusu yapılabilmesi keyfî uygulamaların geldiği cüreti gösterdi bizlere.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ELİF ESEN (Devamla) - Üstelik böyle hassas bir dönemde yaşanması umutları, güvenleri toplum açısından zedeleyen, soru işaretlerini zihinlerde artıran bir hamle olmuştur; üzgünüm. İyi dünya örnekleri de açık şartların önemini gösteriyor. Kuzey İrlanda'da IRA'nın silahsızlanması bağımsız bir komisyonca şeffaf şartlarda izlendi, doğrulandı; hızlandırılmış tahliyeler tam ateşkes şartına bağlandı, silah teslimi için tanınan bağışıklık bile yalnızca belirli silah suçlarıyla ve sınırlı süreyle uygulandı.

Değerli milletvekilleri, biz toplumsal barış, huzur umudu ile hukuki kaygılarımızı birlikte taşıyoruz. Yaklaşımımız, barış ihtimalini koruyan fakat hukukun sınırlarını da terk etmeyen temkinli bir iyimserliktir. İktidara çağrımız net: Yapıcı itirazları dikkate alın, görevini yapanı korurken ağır kusuru, kötü niyeti ve yetki aşımını güvence dışında bırakın. Barışı hukukla, kardeşliği eşit vatandaşlıkla, millî birliğimizi milletimizin onurunu koruyarak güçlendirelim.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

10'uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11'inci madde üzerinde 2 önerge var.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 11'inci maddesinde yer alan "yayımı tarihinde" ibaresinin "yayımlandığı tarihte" ibaresiyle değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Yavuz Aydın	Yüksel Selçuk Türkoğlu	Rıdvan Uz
Trabzon	Bursa	Çanakkale
Turhan Çömez	Burak Dalgın	Ömer Karakaş
Balıkesir	Balıkesir	Aydın
	Erhan Usta	
	Samsun	

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Samsun Milletvekili Erhan Usta.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu gece burada sadece bir kanunu değil aslında bir süreci konuşuyoruz. Dolayısıyla meselenin bütününe bakmak durumundayız. Aslında, meselenin bütününün ne olduğunu canibaşı Abdullah Öcalan bize söylüyor. Ne diyor? "Bin kilometrelik yol bir adımla başlar." diyor. Hangi partiden olursa olsun fark etmez, ben bu teklife imza atan arkadaşlara soruyorum: Abdullah Öcalan'a veya onların siyasi temsilcilerine sordunuz mu, bu bin kilometrelik yolun menzili nedir, bunun sonunda ne var? Bunu sordunuz mu? (İYİ Parti sıralarından alkışlar) "Cumhuriyet kadar önemli." diyor canibaşı. Değerli arkadaşlar, cumhuriyet bir devletin kuruluşudur. Bunun cumhuriyet kadar olabilmesi için ya cumhuriyetin şeklinin değiştirilmesi lazım ya da bir devletin kuruluşu olması lazım. Bu teklife imza verenler Abdullah Öcalan'a bunu sordu mu, ben çok merak ediyorum.

Bu sürecin uzun vadeli hedefi bellidir; bu sürecin hedefi büyük kürdistandır, bu sürecin hedefi Türkiye Cumhuriyeti devletini bölmektir. Bunu ben kendim söylemiyorum, bakın, projenin sahibi söylüyor. Bu projenin sahibinin Amerika Birleşik Devletleri olduğu çok net ortada. Tom Barrack ne diyor? Diyor ki: "Çözüm süreci 4 ülkedeki Kürtleri bir araya getirecek. Bu süreç herkesi bir araya getirecek, Kürtlerin kendi yaşamlarını kendilerinin belirlemesine imkân verecek." Evet, işte, dolayısıyla ilk adımı sizin imza attığınız bu kanun teklifi olan bu sürecin nihai hedefi büyük kürdistandır, Türkiye Cumhuriyeti devletinin parçalanmasıdır. Dolayısıyla meseleyi böyle görmek lazım. Meselenin bütününe bakmadan yapılacak her değerlendirme yanlış olacaktır, boş olacaktır.

Öcalan bize aslında başka şeyler de söylüyor; "Biz hiçbir iddiamızdan vazgeçmedik." diyor, "Silahlı mücadele sona ermiştir, bizim mücadelemiz yeni bir evreye gelmiştir, bu evre demokratik cumhuriyettir." diyor. Yine, imza atanlara soruyorum: Hiç merak etmiyor musunuz bu demokratik cumhuriyet nedir? Abdullah Öcalan 2 Ağustos 2026'da ne diyor? "Tarihsel bir çıkış yapacağız." diyor. Bu tarihsel çıkışın ne olduğunu hiç sormadınız mı, hiç mi merak etmiyorsunuz değerli arkadaşlar? Dolayısıyla eğer bunların ne anlama geldiğini konuşmadıysanız bu bir sıkıntı; konuşup buralarda söz verdiyseniz bu da ayrı bir sıkıntı; Türkiye Cumhuriyeti devletinin parçalanmasına söz vermişsiniz demektir.

Şimdi, ben arkadaşlarla konuştuğumda buna olumlu oy kullanacak bir kısım arkadaşlar şunu söylüyor, diyorlar ki: "Ya, şimdi, bu örgüt bir kendisini feshetsin, sonrasına bakarız." Yani "Örgütü kandırırız." diyorlar akılları sıra! "Demokratik siyaset" "demokratik cumhuriyet" "ortak vatan" "halkların eşitliği" kavramlarına kulaklarınızı tıkayamazsınız. "Onları kandırırız." diye düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Eğer ilk adımdan sonraki adımları atmazsanız ne olacak? Bir: Terör örgütü insan kaynağı olarak çok daha güçlü gelecek, toparlanacak gelecek, içeridekiler çıkacak, onlar nefes alacaklar, daha iyi örgütlenecekler ama daha da önemlisi uluslararası desteği daha güçlü olacak terör örgütünün. Niye? Çünkü "Devlet olarak siz onunla masaya oturdunuz, söz verdiniz fakat verdiğiniz sözü tutmadınız." pozisyonuna düşeceksiniz ve uluslararası arenada PKK terör örgütü veya onun uzantısı kimse onlar bizim karşımıza çok daha güçlü olarak dikilecek. Dolayısıyla oy veren arkadaşların bunları düşünerek oy vermesi lazım. Ve bu teklifi hazırlayanlara, bu taahhütleri verenlere burada sormak istiyorum: Eğer bu dediğim gerçekleşirse buna ilişkin bir tedbiriniz var mı yani bu sonraki adımlarda anlaşamadığınız durumda ne olacak, bunun için bir "B" planınız var mı?

Sürecin kısa vadeli hedefi belli: Bir; silahların bırakılması. Değerli arkadaşlar, PKK terör örgütünün silah sıkıntısı mı var? Cumhurbaşkanı Erdoğan bugüne kadar bize ne dedi? "Sadece Amerika Birleşik Devletleri 40 bin tır silah verdi." dedi. Ya, her terörist, bakın, bin tır silahla gelse 10 bin terörist 10 bin tır silah getirir, geriye kalan 30 bin tır silah nerede? Silah sıkıntısı mı var? Yani silahları teslim edeceklermiş diye milleti avutuyorsunuz. Teröristleri affedeceksiniz, katilleri affedeceksiniz ama daha önemlisi ne, biliyor musunuz? Bu kanunla PKK terör örgütü olmaktan çıkarılıyor, PKK meşrulaştırılıyor. Dolayısıyla bu çok kritik bir karardır değerli arkadaşlar, bunun geri dönüşü olmaz. Eğer sonraki aşamalarda anlaşamama durumunuzda yeniden terör eylemlerine başlarsa PKK'yı terör örgütü olarak dünyaya tekrar kabul ettirebilecek misiniz? YPG örneğinde gördük, YPG'yi terör örgütü olarak kabul eden bir tane ülke oldu mu? Olmadı.

Şimdi, teröristler "af" denilmesini istemiyor. Kanunun pişmanlık aramaması da basit bir durum değil değerli arkadaşlar. Neden istemiyorlar? Çünkü af veya pişmanlığı kabul ederlerse suçu kabul etmiş olurlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ERHAN USTA (Devamla) - Suçu kabul ederlerse terör örgütü tabanını kaybeder, diğer adımlardaki uluslararası desteğini kaybeder. Daha doğrusu ve daha önemlisi, pişman olmak bundan sonraki iddialarından vazgeçmek anlamına gelir, o yüzden "Pişman değiliz." diyorlar. Şimdi, bize bu barış ambalajı olarak sunuluyor, değil mi? 50 bin kişinin katlini onurlu bir mücadele olarak görenlerle barış kaygısı olur mu? Bunlarla barış yapılır mı? "Pişman olmuş gibi bir hâlimiz var mı?" diyenlerle barış yapılır mı? Yasaya "af yasası" denilmesini istemeyenlerin, pişmanlık hükmünü yasaya koydurmayanların barış kaygısı olabilir mi? Devleti apaçık tehdit edenlerin "barış" diye bir kaygısı olabilir mi? Cemil Bayık ne diyor? "Türkiye taleplerimize karşılık vermezse sonu Osmanlı'dan beter olur. Tüm kuzey kürdistanı yani Türkiye'nin güneydoğusunu vuracak gücümüz var, bunu Hükûmet çok iyi biliyor." diyor. Bunların barış kaygısı olabilir mi? Bu teröristlerin barış kaygısı olabilir mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERHAN USTA (Devamla) - Sonuç olarak şunu söylüyorum: Sevr Anlaşması'nın yıl dönümünde bu millete yeni bir Sevr dayatılıyor.

Değerli milletvekilleri, bu teklifle, Türkiye'nin üniter yapısının bozulması, bölünüp parçalanması için güçlü bir adım atılmaktadır. Bu iş sizi mutlu ediyorsa buna "evet" deyin, bundan rahatsızlık duyuyorsanız "hayır" deyin. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler. Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin 11'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 11 - Bu kanun Resmi Gazetede yayınlandığı tarihte yürürlüğe girer."

Mustafa Kaya	Bülent Kaya	Elif Esen
İstanbul	İstanbul	İstanbul
İskender Bayhan	Necmettin Çalışkan	Mehmet Emin Ekmen
İstanbul	Hatay	Mersin

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen İstanbul Milletvekili Sayın İskender Bayhan.

Buyurun.

İSKENDER BAYHAN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Emek Partisi olarak sürecin başından beri gerek Komisyon çalışmalarında gerekse de şimdi bu kanun teklifine ilişkin tartışmalarda bu ülkenin işçilerinin, emekçilerinin, ezilen, sömürülen halk kitlelerinin sesi olmaya çalıştık; onların çıkarlarına göre hareket etmeye çalıştık. Bu kanun teklifine de öyle yaklaşıyoruz ve bu kanun teklifi hakkındaki tutumumuzu da buna göre belirliyoruz ama saray iktidarının, saray oligarşisinin tutumu ise hep bunun aksine oldu; sürekli kendi iktidardaki çıkarlarını, saray rejiminin çıkarlarını önceledi; Türk ve Kürt burjuvazisinin yeni bir uzlaşmayı temel alarak bölgesel yayılmacı siyasetini önceledi, bunu hedef aldı; sermayenin ve sarayın sömürü ve yayılma politikalarını güçlendirmeye dayanak yapmaya çalıştı bütün bir süreci. Şimdi, kanun teklifi karşısındaki yaklaşımı da bundan oluşuyor.

Bakınız, kanun teklifinde ne yok? Demokratikleşme yok, Kürt sorununun demokratik çözümü yok, barış akademisyenleri, ihraç edilen kamu emekçilerinin hakları ve onların haklarının iadesi bile yok, en temel demokratik haklar kalıcı barış için atılacak adımlar yok. Ne var peki kanun teklifinde? Silahların bırakılması üzerine bir protokol var, bu protokolün yasa hâline getirilmesi söz konusu. Tabii, silahların bırakılmasıyla birlikte silahları bırakan binlerce kişinin Türkiye'ye nasıl geleceği, statülerinin ne olacağı; cezaevindeki binlerce kişinin, yurt dışında sürgünlerdeki binlerce yurttaşımızın ne yapacağı, koşullarının ne olacağına ilişkin düzenlemeler var ve elbette bunların hiçbiri önemsiz değil, bunların hepsi bütün bu yoklara rağmen önümüzdeki dönem açısından önemli bir yer tutuyor ve burada somut adımların atılmasını kıymetli buluyoruz ancak uyarılarımızı, eleştirilerimizi, itirazlarımızı da yaparak bu desteği veriyoruz. Buradaki protokol, silah bırakma ve yapılan uzlaşma konusundaki tutumumuzu, en geri noktada bile olsa bu uzlaşmaya dair tarafların ortaya koyduğu tutumu onaylıyoruz ve bunun takipçisi olacağımızı söylüyoruz.

Saray rejiminin bu kanun teklifini kendi çıkarları için bir siyasi ranta çevirme tutumunu da bütün halk kitlelerimize, bütün emekçi kardeşlerimize anlatmaya, teşhir etmeye devam edeceğiz. Özellikle yasama, yürütme ve yargı konusunda bütün ipleri tek adamın eline alan düzenleme başta olmak üzere bu gerçeğin görülmesi için çaba sarf etmeye devam edeceğiz çünkü bu Türk ve Kürt emekçileri arasında, Türk ve Kürt halkı arasında barış ve kardeşlik açısından en çok sorgulamaya, en çok güvensizliğe, en çok tepkiye neden olan düzenlemeleri de içeriyor. Onun için de bu düzenlemenin kime ne getireceği konusunda önemli bir tartışma, önemli bir aydınlatma, önemli bir bilinçlenme ihtiyacı önümüzdeki dönem artarak devam edecek; yasa uygulanmaya başladıktan sonra bu ihtiyaç daha da çoğalacak, daha da artacak, daha da güçlenecek diye düşünüyoruz. Biz başından beri bu hesabı boşa çıkarmak, bozmak için çaba sarf ettik; bundan sonra da aynı tutum içerisinde olacağız. Eğer bu yasa uygulanırsa hep birlikte göreceğiz ki önümüzdeki süreçte yaşanacaklar herkesin hesabının kitabının, kafasında nelerin olduğunun daha somut görüleceği, daha somut yaşanacağı bir sürece hizmet edecek. Eğer bu yasa uygulanırsa bu ülkenin işçileri ve emekçileri gerçekleri daha ileri düzeyde görecek diye düşünüyoruz; emek, barış, özgürlük mücadelesine olan ihtiyaç daha da artacak diye düşünüyoruz; bu mücadelenin büyümesine olan ihtiyaç daha da artacak diye düşünüyoruz. Yine, bu yasa uygulanırsa, bu yasa hayata geçirilirse aslolanın sömürülen ve ezilen halk kitlelerinin ortak mücadelesi, enternasyonel dayanışması ve onların birlikte eşit koşullarda yaşamasının koşullarının düğmesi olduğunu hep birlikte göreceğiz. Ekmek, barış ve özgürlük mücadelesinin et ile tırnak gibi olduğunu hep birlikte göreceğiz. Onun için, önümüzdeki dönem saray rejiminin ve ittifakının bu yasadan kalkarak kendisinin çok büyük işler başardığı gibi bir propagandanın gerçeği yansıtmadığı, bu konuda asla ve asla herhangi bir kendisine övünç çıkaramayacağı gerçeğinin üzerinde duracağız ve bunu bütün emekçilerle paylaşacağız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

İSKENDER BAYHAN (Devamla) - Tamamlıyorum Başkan.

Çünkü burada eğer silahlar susuyorsa, eğer bu uzlaşmaya bu ülkenin işçileri, emekçileri büyük çoğunlukla destek veriyorsa emin olunuz ki bunun temeli, bu mücadelede esas olarak dünden bugüne "Silahlar sussun barış olsun; Kürt sorunu barışçıl, demokratik, eşit koşullarda, siyasal zeminde çözülsün." diye mücadele eden aydınların, Kürt halkının, emekçilerin, bilim insanlarının, sendikacıların çabasıdır tayin edici olan ve onun sonucunda buraya geldik, geleceğe de öyle yürüyeceğiz.

Onun için bir kez daha diyoruz ki bu düşünceyle emek, barış ve özgürlük için saraylara savaş, kulübelere barış diyeceğiz.

Teşekkür ediyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

11'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12'nci madde üzerinde 1 önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin 12'nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

"MADDE 12- Bu Kanun hükümleri Cumhurbaşkanı tarafından yürütülür."

Yüksel Selçuk Türkoğlu	Burak Dalgın	Ömer Karakaş
Bursa	Balıkesir	Aydın
Hasan Toktaş	Turhan Çömez	Metin Ergun
Bursa	Balıkesir	Muğla

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Katılamıyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Önerge üzerinde söz isteyen Muğla Milletvekili Metin Ergun.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

METİN ERGUN (Muğla) - Heyetinizi saygılarımla selamlıyorum.

Müzakereler tamamlandı, biraz sonra oylayacağız. İddia ettiğinizin tam tersi olacak. "İç cephenin tahkimi" diye başladınız, göreceksiniz, ayrışmaya gidecek; "millî dayanışma" diye başladınız, göreceksiniz, ayrışmaya gidecek; "toplumsal bütünleşme" diye başladınız, göreceksiniz, ayrışmaya gidecek çünkü silah meşrulaştırılıyor, çünkü terör yapmak meşrulaştırılıyor, çünkü etnik ayrımcılık hukuki bir zemin buluyor; çünkü milletimize, cumhuriyetimize karşı bir kalkışmayla karşı karşıyayız.

Muhterem milletvekilleri, bu yasa ve devamında olacak olanlar... Çünkü herkes -bu akşam dinledik- hemen hemen herkes "Bu bir başlangıç." demeye başladı. Bugüne kadar bunu sadece ve sadece bir gruptan duyuyor idik ama bugün Komisyon Başkanı da ifade etti, bu yasadan sonra yeni yasalar gelecek. Siyasi, idari ve sosyolojik ayrışmaya gider; sosyolojik ayrışma sıradan bir ayrışma değildir, sıradan bir hadise değildir.

(Yeni Parti Genel Başkanı Manisa Milletvekili Özgür Özel'in Genel Kurul Salonu'nu teşrifi sırasında Yeni Parti sıralarından ayakta alkışlar)

METİN ERGUN (Devamla) - Onun için, muhterem milletvekilleri, bu yasaya "hayır" oyu verin. PKK yöneticileri hiçbir kısıtlamaya tabi tutulmadan affedilecek ve aynı şekilde seçilme ve seçme hakkına kavuşacaklar. Ceza hukukçusu ve mevcut ceza yasamızı hazırlayan arkadaşlarla da istişare ettik, sonuç bu. Hiç öyle "infaz yasası" falan demeyin, teröristleri affediyorsunuz bu gece! (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Ağdalı cümlelere hiç gerek yok, milletten saklamaya gerek yok; bu gece teröristleri affediyorsunuz.

Muhterem arkadaşlar, arkadaşlarımız, İYİ Parti Grubu olarak, tenkit edilebilecek bu hususta gördüğü her şeyi ifade ettiler dolayısıyla ben onların tenkitlerine tamamen katılıyorum fakat merak ettiğim bazı kavramlar var. Bu gece saydım; 5 ayrı grup eşit vatandaşlıktan bahsetti, eşit yurttaşlıktan bahsetti. Hiç kelimelerin arkasına saklanmayın. Nedir eşit vatandaşlık? Bunu bize açıklayın. Türkiye Cumhuriyeti devletinde azınlıklar dinî azınlıklardır, Hristiyanlar ve Yahudilerdir. Onun dışındaki

bütün vatandaşlarımız birinci sınıf vatandaştır. Hangi eşit vatandaşlıktan bahsediyorsunuz? Yoksa cumhuriyetin, Büyük Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin millet tanımını mı değiştirmeyi arzu ediyorsunuz? Özellikle ve özellikle "Atatürk'ün partisiyiz." diyen Cumhuriyet Halk Partisine ve "Devamıyız, mirasçısıyız." diyen Yeni Partiye sesleniyorum: Nedir kastınız? Eşit vatandaşlıktaki kastınız nedir, açıklayın bu millete. Millet tanımında değişiklik mi arzu ediyorsunuz?

Muhterem milletvekilleri, Türkiye buraya sıradan gelmedi. Büyük Atatürk'ü ve silah arkadaşlarını eksik okuturuz, savaş bölümlerini okuturuz; Sakarya, Dumlupınar, İnönü, Büyük Taarruz. Esasında Atatürk ve arkadaşları şudur: Büyük bir tecrübedir. Hangi tecrübe? Devletlerinin gözleri önünde yıkılışının tecrübesini etmişlerdir. Hangi hatalı politikalarla o devlet yıkılmıştır, bunu tecrübe etmişlerdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

METİN ERGUN (Devamla) - Ondan sonra bakın, hatalı politikalardan biri nedir? Osmanlılık, Osmanlıcılık. Balkan kavimlerini emperyalistler harekete geçirince Osmanlıcılığa sığındık. Ama çare oldu mu? En son Anadolu çocuklarıyla bu işi başardık. Onun için muhterem arkadaşlarım -sürem yok- bazı argümanlarınız var. Argüman üretmekte haklısınız, anlatmak zorundasınız fakat şu 2,5 trilyon dolar, 4 trilyon dolar...

Muhterem milletvekilleri, vatan savunmasının maliyet hesabı mı olur ya, böyle bir şey olur mu? Ne demek 2,5 trilyon dolar? Ne kadar giderse gider. Ne kadar giderse gider; böyle bir maliyet hesabı olur mu? (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

12'nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünün oylamasından önce, İç Tüzük'ün 86'ncı maddesi gereğince oyunun rengini belli etmek üzere aleyhte Trabzon Milletvekili Sayın Yavuz Aydın. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Sayın Başkan, üç yıl önce burada, büyük Türk milleti önünde namusu ve şerefi üzerine yemin eden milletvekillerini, etmiş olduğu yemine sadık kalmaya davet ederek Genel Kurulu selamlıyorum.

Bazı kanunlar Resmî Gazete'de yayımlandığı gün yürürlüğe girer, bazı kanunların hükmünü ise tarih verir. Bugün önümüzde duran kanun teklifi tam olarak böyle bir metindir. Burada verecek olduğunuz karar yalnızca bugünün siyasetini belirlemeyecektir. Bu karar, kendi siyasi ikbalinizden de kendi ömrünüzden de uzun yaşayacaktır. Yarın tutanak açılacak, oylama cetveline bakılacak ve adınızın karşısında iki kelimeden biri duracaktır; ya "kabul" ya da "ret" yazacaktır. O gün, kimse, hangi bahaneye sığındığınızı sormayacak, kapalı toplantılarda size ne söylendiğine bakmayacak, "Görmeden imzaladım." gerekçesini makul bulmayacaktır.

Sayın milletvekilleri, işte o gün, çocuklarınız, torunlarınız ve Türk milletinin evlatları bugün sizin hangi tarafta durduğunuza bakacaktır? Şehitlerin hatırasının yanında mı durdunuz, gazilerin onurunun yanında mı durdunuz; İmralı'dan gelen işarete mi, Kandil'den gelen beklentiye mi, yoksa siyasi ikbal hesabına mı teslim oldunuz? İşte bu yüzden, bugün bu kanuna vereceğiniz her "evet" oyu "Cumhuriyetle entegre olmayız." diyenleri ve "Pişman değiliz." diyen katilleri sevindirecektir; dağda silah tutmuş, şehirde bomba taşımış, uyuşturucu sevkiyatında rol almış, suç konusunda uzmanlaşmış teröristleri sevindirecektir. Fakat aynı oy sokakta, mahallede, caddede, okul yolunda, iş dönüşünde bu teröristlerle aynı hayatı paylaşmak zorunda bırakılacak masum milletimizi derinden

yaralayacaktır; şehit annelerini, gazilerimizi, evladını toprağa vermiş babaları ve bu devlete güvenen namuslu her vatandaşımızı derinden yaralayacaktır. Çünkü biz, bugün yalnızca bir kanun maddesine oy vermeyeceğiz; katillerin pişmanlığını aramadan, mağdurların rızasını sormadan, milletin güvenliğini hesap etmeden teröriste yeni bir yol açıp açmamaya karar vereceğiz.

Değerli milletvekilleri, bugün hepiniz vicdanınızla baş başasınız. Partiniz var ama oyunuz sizindir, grubunuz var ama vicdanınız sizindir. Bakın, kürsüler geçer, makamlar biter, rozetler çıkar, alkışlar bir gün susar. Hak vaki olup musalla taşına uzandığınızda bütün makamlarınızdan, bütün ünvanlarınızdan sıyrılırsınız. İşte o gün, tek bir hitap kalır: Er kişi niyetine ya da hatun kişi niyetine. İşte o gün, ne grup kararı sizi kurtarır ne parti disiplini sizi aklar ne de "Bize böyle söylendi." mazereti vicdanları susturabilir çünkü böyle büyük veballerin siyasi izahı olmaz. Bazı kararlar vardır, insanın yalnızca siyasi siciline değil vicdanına da yazılır. O nedenle elinizi kaldırmadan önce Genel Başkanınıza değil bir şehit annesinin yüzüne bakın, bir gazinin boş kalan koluna, görmeyen gözlerine bakın ve çocuklarınızın yüzüne bakın, kendinize şu soruyu sorun: Yarın benim adımı tarih hangi tarafta yazacak? Tarih bazılarını kaydeder, bazılarını ise mahkûm eder. Bugün hangi tarafta yer alacağınıza sizler karar vereceksiniz.

Komisyondaki imzalarına sahip çıkmayı namus meselesi olarak görenler başta olmak üzere tüm milletvekillerini bir kez daha milletvekili yeminindeki namusuna ve şerefine sahip çıkmaya çağırıyor, bu teklife "hayır" demeye davet ediyor... (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YAVUZ AYDIN (Devamla) - ...Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün emanet ettiği birinci vazifeyi unutmayan, Bursa Nutku'ndaki tarihî hitabın muhatabı olan aziz Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teklifin tümünün açık oylama yapılması istemine dair bir önerge vardır, önergeyi okutup imza sahiplerini arayacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

290 sıra sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin tümünün oylamasının Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 81 ve 143'üncü maddeleri uyarınca açık oylama şeklinde yapılmasını arz ve teklif ederiz.

BAŞKAN - Uğur Poyraz? Burada.

Turhan Çömez? Burada.

Mehmet Satuk Buğra Kavuncu? Burada.

Lütfü Türkkan? Burada.

Yüksel Selçuk Türkoğlu? Burada.

Yasin Öztürk? Burada.

Ömer Karakaş? Burada.

Hüsmen Kırkpınar? Burada.

Yüksel Arslan? Burada.

Mehmet Akalın? Burada.

Şenol Sunat? Burada?

Burak Dalgın? Burada.

Hakan Şeref Olgun? Burada.

Selcan Taşcı? Burada.

Ayyüce Türkeş Taş? Burada.

Yavuz Aydın? Burada.

Burhanettin Kocamaz? Burada.

Hasan Toktaş? Burada.

Turan Yaldır? Burada.

Metin Ergun? Burada.

Rıdvan Uz? Burada.

BAŞKAN - Uğur Bey, gerekçeyi...

Buyurun, yerinizden.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aylardır Genel Kurulda bu sürece ilişkin söylenecek her kelam edildi, verilecek her duygu verildi, herkes bu sürece ilişkin bütün argümanlarını ortaya koydu ama hem getirilen kanun hem getirilen kanuna atılan imza sayısı da gösteriyor ki Parlamentoda İYİ Parti dışında tüm gruplar bu kanunla ilgili kahir ekseriyetle ortak bir karar vermişler. O yüzden sadece Sayın Başkanın da tensipleriyle verdiği söz karşılığında büyük Türk milletine seslenmek istiyorum: Rahmetli annem üç yıl önce beyin kanaması geçirdiğinde, onu Bilkent Şehir Hastanesine kaldırdığımda kırk sekiz saatlik bir yaşam mücadelesi verdi. O gün o kırk sekiz saat içinde -ne boyum ne posum, ne cebimdeki param ne elimdeki gücüm- çaresizliğin ne olduğunu o gün o hastane bahçesinde bir kum tanesi olduğumu hatırladığım gündü ve o gün çaresizliğimi ortadan kaldıran şey yalnızlığıma ortaklarımın gelmesiydi. O gün dağ gibi omzuna yaslandığım kişi Müsavat Dervişoğlu'ydu, İYİ Parti Grup Başkan Vekiliydi, bugün İYİ Partinin Genel Başkanı. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

Bugün bu Parlamentoyu seyreden, bu oturumu seyreden ve kendini çaresiz hisseden bütün cumhuriyet yurttaşlarına sesleniyorum: Yalnız değilsiniz, cumhuriyetimiz var, cumhuriyetimiz var, cumhuriyetimiz var.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Peki, teşekkür ediyorum.

Açık oylamanın elektronik sistemle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Oylama için iki dakika süre veriyorum ve oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

VIII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Celal Adan'ın, "terörsüz Türkiye" idealine ve 290 sıra sayılı Kanun Teklifi'ne ilişkin konuşması

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi, milletimizin huzuru, devletimizin bekası için gösterdiği sarsılmaz irade ve kararlılıkla "terörsüz Türkiye" idealinin mimarı olmuştur. Bu vesileyle emperyalist senaryolar bozulmuş, Türk ve Türkiye Yüzyılı fikriyatı hayata geçmiştir. Allah Türkmen Beyi'mizi başımızdan eksik etmesin. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bu tarihî eşiğin bir devlet politikası hâline gelmesini sağlayan ve sürecin başarılı olmasının önemli aktörü olan Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a da en derin şükranlarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

Yine, Türkiye Büyük Millet Meclisinin "terörsüz Türkiye" idealine yönelik tarihî katkılar sağladığını özellikle ifade etmek isterim. Bu vesileyle, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Numan Kurtulmuş başta olmak üzere Grup Başkanı ve Başkan Vekillerimizi, aziz milletimizin temsilcileri olan tüm milletvekillerimizi de ayrıca tebrik ediyorum.

Kanunun milletimizin birliğine, devletimizin yüceliğine vesile olmasını diliyor, hepinizi saygılarımla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

VI.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş; Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Eş Genel Başkanları Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Sivas Milletvekili Abdullah Güler ile Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin ve Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli; Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak ile Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekilleri Rahmi Aşkın Türeli ve Sevda Erdan Kılıç ile 339 Milletvekilinin Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/3793) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 290) (Devam)

BAŞKAN - Açık oylamanın sonucunu okutuyorum:

290 sıra sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi açık oylama sonucu:

"Kullanılan oy sayısı : 562

Kabul : 468

Ret : 88

Çekimser : 6 [7]

Kâtip Üye	Kâtip Üye
İbrahim Yurdunuseven	Rıdvan Uz
Afyonkarahisar	Çanakkale"

BAŞKAN - Teklif kabul edilmiş ve kanunlaşmıştır; hayırlı olsun. (AK PARTİ, DEM PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Gündemimizdeki konular tamamlanmıştır.

Gündemde bulunan konuları sırasıyla görüşmek için, Anayasa ve İç Tüzük gereğince 1 Ekim 2026 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.35

[7] *Açık oylama kesin sonuçlarını gösteren tablo tutanağa eklidir.*

IX.- OYLAMALAR

1.- 290 Sıra Sayılı Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin maddelerine geçilmesine dair verilen oyların sonucu

2.- (S. Sayısı: 290) Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne verilen oyların sonucu

Sıra Sayısı : 290
Oylama Saati : 16:45
Üye Sayısı : 0
Kabul Edenler : 271
Reddedenler : 28
Çekimserler : 0
Boş : 0
Geçersiz Oylar : 0
Mükerrer Oylar : 0
Toplam : 299
Açık Üyelikler : 0
Kabul Edilmiştir

Sıra Sayısı : 290
Oylama Saati : 22:31
Üye Sayısı : 0
Kabul Edenler : 467
Reddedenler : 87
Çekimserler : 7
Boş : 0
Geçersiz Oylar : 0
Mükerrer Oylar : 2
Toplam : 563
Açık Üyelikler : 0
Kanunlaşmıştır

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Adana	Aytek	Faruk	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Adana	Barut	Ayhan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Adana	Bilici	Bilal	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Adana	Bulut	Burhanettin	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Adana	Çelik	Ömer	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Adana	Doğru	Abdullah	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Adana	Ersoy	Ayşe Sibel	MHP	Kabul	Kabul
Adana	Hatımoğulları Oruç	Tulay	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Adana	Karamık	Sunay	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Adana	Kısacık	Sadullah	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
Adana	Sümer	Orhan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Adana	Şevkin	Müzeyyen	CHP	Kabul	Kabul
Adana	Türkeş Taş	Ayyüce	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Adana	Varlı	Muharrem	MHP	Kabul	Kabul
Adana	Zenbilci	Ahmet	BAĞIMSIZ	Kabul	Kabul
Adıyaman	Alkayış	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Adıyaman	Kurt	Resul	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Adıyaman	Özhan	Hüseyin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Adıyaman	Şan	İshak	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Afyonkarahisar	Arslan	Hasan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Afyonkarahisar	Olgun	Hakan Şeref	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Afyonkarahisar	Özkaya	Ali	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Afyonkarahisar	Taytak	Mehmet	MHP	Kabul	Kabul
Afyonkarahisar	Yurdunuseven	İbrahim	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ağrı	Bozdağ	Heval	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ağrı	Demir	Nejla	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Ağrı	Kilerci	Ruken	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ağrı	Sakik	Sırrı	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Aksaray	Altınsoy	Hüseyin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Aksaray	Aydoğdu	Cengiz	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Aksaray	Kaşlı	Ramazan	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Kabul
Aksaray	Yaldır	Turan	İYİ PARTİ	Ret	Ret

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Amasya	Çilez	Hasan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Amasya	İpek	Haluk	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Amasya	Karagöz	Reşat	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Ankara	Akdoğan	Umut	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Alparslan	Murat	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ankara	Arslan	Yüksel	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Ankara	Aydemir	Zehranur	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ankara	Aydın	Koray	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Ret
Ankara	Baykoç	Ahmet Fethan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Beker	Adnan	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Bilgin	Vedat	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Bingöl	Tekin	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Çam	Lütfiye Selva	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Çelebi	Kurtcan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ankara	Demir	Deniz	CHP	Kabul	Kabul
Ankara	Dinçer	Semra	CHP	Kabul	Kabul
Ankara	Doğan	Mesut	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
Ankara	Durmaz	Sadir	MHP	Kabul	Kabul
Ankara	Emir	Murat	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Erdoğan	Asuman	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ankara	Ergin	Sadullah	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
Ankara	Fakıbaba	Ahmet Eşref	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Ankara	Gökçek	Osman	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	İleri	Ömer	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ankara	Karakaya	Mevlüt	MHP	Katılmadı	Kabul
Ankara	Konuralp	Okan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Oktay	Fuat	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ankara	Sarıeroğlu	Jülide	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ankara	Şahin	İdris	YENİ YOL	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Şahin Usta	Leyla	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ankara	Taşcıer	Gamze	YENİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Timisi Ersever	Aliye	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Türkeş	Yıldırım Tuğrul	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
Ankara	Yamalı	Mustafa Nedim	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Yaman	Aylin	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Yegin	Orhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ankara	Yıldırım	Yaşar	MHP	Katılmadı	Kabul
Ankara	Yıldız	Zeynep	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ankara	Zorlu	Kürşad	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
Antalya	Arı	Cavit	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Antalya	Başkan	Abdurrahman	MHP	Kabul	Kabul
Antalya	Coşar	Aliye	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Antalya	Çavuşoğlu	Mevlüt	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Antalya	Çelik	Kemal	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Antalya	Çorabatır	Sururi	CHP	Kabul	Kabul
Antalya	Durgun	Hilmi	MHP	Kabul	Kabul
Antalya	Erdem	Mustafa	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Antalya	Kaya	Aykut	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Antalya	Kılıç	Şerafettin	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
Antalya	Köse	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Antalya	Oluç	Hakkı Saruhan	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Antalya	Poyraz	Uğur	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Antalya	Taş	İbrahim Ethem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Antalya	Uslu	Atay	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Antalya	Vural Çokal	Tuba	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Antalya	Yazıcı Özbudun	Serap	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ardahan	İncesu	Özgür Erdem	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ardahan	Koç	Kaan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Artvin	Bayraktutan	Uğur	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Artvin	Çelik	Faruk	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Aydın	Bülbül	Süleyman	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Aydın	Karakaş	Ömer	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Aydın	Karakoz	Evrim	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Aydın	Özmen	Ömer	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Aydın	Sarıbaş	Seda	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Aydın	Savaş	Mustafa	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Aydın	Tezcan	Bülent	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Aydın	Yıldız	Hüseyin	CHP	Katılmadı	Kabul
Balıkesir	Aytekin	Ensar	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Balıkesir	Canbey	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Balıkesir	Çömez	Turhan	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Balıkesir	Dalgın	Burak	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Balıkesir	Ok	İsmail	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Balıkesir	Öztaylan	Ali Taylan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Balıkesir	Sarı	Serkan	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Balıkesir	Uygur	Belgin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Balıkesir	Yüksel	Ekrem Gökay	MHP	Kabul	Kabul
Bartın	Aldatmaz	Yusuf Ziya	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Bartın	Bankoğlu	Aysu	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Batman	Bayındır	Keskin	DBP	Kabul	Kabul
Batman	Nasıroğlu	Ferhat	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Batman	Oduncu Kutevi	Zeynep	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Batman	Ramanlı	Serkan	HÜDA PAR	Katılmadı	Kabul
Batman	Tiryaki	Mehmet Rüştü	DEM PARTİ	Kabul	Kabul[2]/Mük.[1]
Bayburt	Ateş	Orhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bilecik	Eldemir	Halil	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bilecik	Tüzün	Yaşar	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Bingöl	Berdibek	Feyzi	AK PARTİ	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Bingöl	Hülakü	Ömer Faruk	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Bingöl	Korkutata	Zeki	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Bitlis	Bedirhanoğlu	Turan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Bitlis	Çağlar Gökalp	Semra	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Bitlis	Olan	Hüseyin	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Bolu	Akgül	İsmail	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Kabul
Bolu	Ateş	Türker	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Bolu	Coşkunyürek	Yüksel	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Burdur	Akbulut	İzzet	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Burdur	Korkmaz	Adem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Burdur	Oğuz	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bursa	Ala	Efkan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Bursa	Altaca Kayışoğlu	Nurhayat	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Bursa	Atmaca	Mehmet	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
Bursa	Aydın	Muhammet Müfit	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Bursa	Büyükataman	İsmet	MHP	Kabul	Kabul
Bursa	Gözükara Durmaz	Emel	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Bursa	Kılıç	Ahmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bursa	Mesten	Osman	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bursa	Özen	Refik	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bursa	Öztürk	Hasan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Bursa	Pala	Kayıhan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Bursa	Salman	Ayhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bursa	Sarıbal	Orhan	CHP	Katılmadı	Kabul
Bursa	Toktaş	Hasan	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Bursa	Torun	Cemalettin Kani	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
Bursa	Türkoğlu	Yüksel Selçuk	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Bursa	Varank	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bursa	Yavuz	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bursa	Yavuz Gözgeç	Emine	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Bursa	Zırhlıoğlu	Fevzi	MHP	Katılmadı	Kabul
Çanakkale	Ceylan	Özgür	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Çanakkale	Gider	Ayhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Çanakkale	Güneşhan	İsmet	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Çanakkale	Uz	Rıdvan	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Çankırı	Akbaşoğlu	Muhammet Emin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Çankırı	Yılık	Pelin	MHP	Kabul	Kabul
Çorum	Ahlatcı	Yusuf	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Çorum	Kaya	Oğuzhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Çorum	Kayrıcı	Vahit	MHP	Kabul	Kabul
Çorum	Tahtasız	Mehmet	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Denizli	Arpacı	Şeref	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Denizli	Biçer Karaca	Gülizar	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Denizli	Ök	Nilgün	AK PARTİ	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Denizli	Özkan	Cahit	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Denizli	Öztürk	Yasin	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Denizli	Silkin Ün	Sema	YENİ YOL	Ret	Çekimser
Denizli	Tin	Şahin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Akça Cupolo	Ceylan	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Diyarbakır	Çandar	Osman Cengiz	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Çelenk Özen	Sevilay	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Ensarioğlu	Mehmet Galip	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Diyarbakır	Eren	Serhat	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Kamaç	Mehmet	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Kaya	Adalet	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Kepolu Ataman	Suna	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Öztürk	Berdan	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Tanrıkulu	Mustafa Sezgin	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Diyarbakır	Türkoğlu	Halide	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Diyarbakır	Yaz	Mehmet Sait	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Düzce	Keşir	Ayşe	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Düzce	Özcan	Talih	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Düzce	Öztürk	Ercan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Edirne	Akalın	Mehmet	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Edirne	Aksal	Fatma	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Edirne	Ün	Ediz	CHP	Katılmadı	Kabul
Edirne	Yazgan	Ahmet Baran	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Elazığ	Açıkkapı	Ejder	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Elazığ	Erol	Gürsel	CHP	Kabul	Kabul
Elazığ	Işıkver	Semih	MHP	Katılmadı	Kabul
Elazığ	Keleş	Erol	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Elazığ	Nazırlı	Mahmut Rıdvan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Erzincan	Karaman	Süleyman	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Erzincan	Sarıgül	Mustafa	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Erzurum	Altınok	Selami	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Erzurum	Aydın	Kamil	MHP	Katılmadı	Kabul
Erzurum	Danış Beştaş	Meral	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Erzurum	Fırat	Abdurrahim	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Erzurum	Öncü	Fatma	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Erzurum	Öz	Mehmet Emin	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Eskişehir	Arslan	İbrahim	YENİ PARTİ	Ret	Ret
Eskişehir	Çakırözer	Utku	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Eskişehir	Dönmez	Fatih	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Eskişehir	Gürcan	Ayşen	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Eskişehir	Hatipoğlu	İdris Nebi	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Eskişehir	Süllü	Jale Nur	CHP	Katılmadı	Ret
Gaziantep	Atay	Sermet	MHP	Kabul	Kabul
Gaziantep	Bakbak	Derya	AK PARTİ	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Gaziantep	Bozatlı	Mesut	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Gaziantep	Bozgeyik	Bünyamin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Gaziantep	Çelikaslan	İrfan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Gaziantep	Demir	Şahzade	HÜDA PAR	Katılmadı	Kabul
Gaziantep	Gül	Abdulhamit	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Gaziantep	Gürban	Mehmet Mustafa	İYİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Gaziantep	Karaca Demir	Sevda	EMEP	Katılmadı	Kabul
Gaziantep	Kaya	Ertuğrul	YENİ YOL	Kabul	Kabul
Gaziantep	Meriç	Melih	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Gaziantep	Özkeçeci	Mehmet Eyup	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Gaziantep	Öztürkmen	Hasan	CHP	Kabul	Kabul
Gaziantep	Şahin	Ali	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Giresun	Elmas	Nazım	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Giresun	Işık Gezmiş	Elvan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Giresun	Konal	Ertuğrul Gazi	MHP	Kabul	Kabul
Giresun	Temür	Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Gümüşhane	Köse	Celalettin	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Gümüşhane	Küçük	Musa	MHP	Kabul	Kabul
Hakkari	Bartin	Öznur	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Hakkari	Düşünmez	Onur	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Hakkari	Parlak	Vezir Coşkun	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Hatay	Çalışkan	Necmettin	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
Hatay	Çirkin	Adnan Şefik	İYİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Hatay	Güzelmansur	Mehmet	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Hatay	Karahan	Kemal	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Hatay	Kaşıkçı	Lütfi	MHP	Katılmadı	Kabul
Hatay	Mullaoğlu	Servet	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Hatay	Özel	Abdulkadir	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Hatay	Yayman	Hüseyin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Hatay	Yeşildal	Adem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Hatay	Yıldırım Kara	Nermin	CHP	Kabul	Katılmadı
Iğdır	Alagöz	Cantürk	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Iğdır	Hun	Yılmaz	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Isparta	Gökgöz	Mehmet Uğur	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Isparta	Halıcı	Hikmet Yalım	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Isparta	Sönmez	Hasan Basri	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Kabul
Isparta	Zabun	Osman	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Açıkel	Fethi	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İstanbul	Adan	Celal	MHP	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Akburak	Burak	İYİ PARTİ	Ret	Ret
İstanbul	Akkuş İlgezdi	Gamze	CHP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Aksakal	Mehmet Önder	DSP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Aksu	İsmail Faruk	MHP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Alan	Nurettin	AK PARTİ	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
İstanbul	Altay	Engin	CHP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Ayan	Nilhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Ayaydın	Derya	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Aydın	Birol	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Ayrım	Şamil	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Baş	Erkan	TİP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Bayhan	İskender	EMEP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Bayram	Serkan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Bekin	Doğan	YENİDEN REFAH	Katılmadı	Çekimser
İstanbul	Berberoğlu	Kadri Enis	CHP	Kabul	Kabul
İstanbul	Beyaz	Ersin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Cevizoğlu	Mustafa Hulki	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Çelik	Yahya	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Çelik Kanat	Sena Nur	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Çiçek	Cengiz	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Dalkılıç	Halis	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Demir	Doğan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Demir	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Durgut	Müşerref Pervin Tuba	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Eker	Behiye	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Ekinci	Azmi	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Elçi	Türkan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Emre	Yunus	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Emre	Zeynel	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Enginyurt	Cemal	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İstanbul	Ensarioğlu	Mehmet Selim	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Erbakan	Muhammed Ali Fatih	YENİDEN REFAH	Katılmadı	Çekimser
İstanbul	Erdem	İsmail	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Esen	Elif	YENİ YOL	Katılmadı	Çekimser
İstanbul	Fırat	Celal	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Gökçek	Ali	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Gören	Seda	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Günaydın	Gökhan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Hacıoğulları	Yücel Arzen	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Işık Ercan	Tuğba	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	İlhan	Rabia	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	İzsiz	Seyithan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Kadak	Rümeysa	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Kadıgil	Saliha Sera	TİP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Kandemir	Erkan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Karabat	Özgür	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Karal	Hasan	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Karayel	İsmail Emrah	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Karslı	Şengül	AK PARTİ	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
İstanbul	Kavuncu	Mehmet Satuk Buğra	İYİ PARTİ	Ret	Ret
İstanbul	Kaya	Mustafa	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Kaya	Bülent	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Kesici	İlhan	CHP	Katılmadı	Ret
İstanbul	Kılıçgün Uçar	Çiğdem	DBP	Kabul	Kabul
İstanbul	Kılınç	Yüksel Mansur	CHP	Kabul	Kabul
İstanbul	Konal Süslü	Yıldız	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Konukcu Kok	Keziban	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Kurtulmuş	Numan	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Otlu	Çiçek	DEM PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Özçağdaş	Suat	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İstanbul	Özdemir	Nimet	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Özer	Turan Taşkın	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Öztürk	Ümmügülşen	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Paçacı	Mustafa Cihan	İYİ PARTİ	Ret	Ret
İstanbul	Paker	Büşra	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Pamukçu	Suat	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Rızvanoğlu Emir	Evrim	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Saki	Özgül	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Salıcı	Oğuz Kaan	CHP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Sırakaya	Zafer	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Sıvacıoğlu	Sevan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Soylu	Süleyman	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Şahin	İsa Mesih	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Şenocak	Bayram	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Şentürk	Hulusi	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Şık	Ahmet	TİP	Kabul	Kabul
İstanbul	Tan	Namık	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Temurci	Selim	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Toprak	Erdoğan	CHP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Turan	Hasan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Üçüncü	Oğuz	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Yalçın	Edip Semih	MHP	Kabul	Kabul
İstanbul	Yanıkömeroğlu	Ayşe Sibel	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İstanbul	Yapıcıoğlu	Zekeriya	HÜDA PAR	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Yeneroğlu	Mustafa	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Yerebakan	Halit	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Yıldırım	Adem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Yıldız	Feti	MHP	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Yılmaz	Medeni	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul
İstanbul	Yönter	İzzet Ulvi	MHP	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Yücel	Ahmet Ersagun	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
İstanbul	Yüksel	Cüneyt	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İstanbul	Zengin	Özlem	AK PARTİ	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
İstanbul	Zeybek	Gökan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İzmir	Akın	İbrahim	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
İzmir	Altıntaş	Haydar	DP	Katılmadı	Ret
İzmir	Arslan	Ednan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İzmir	Bakan	Murat	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İzmir	Bilici	Mustafa	YENİ YOL	Kabul	Kabul
İzmir	Bölünmez Çankırı	Ceyda	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İzmir	Bursalı Aksoy	Şebnem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İzmir	Çelebi	Mehmet Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İzmir	Çubuk	Burcugül	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
İzmir	Dervişoğlu	Dursun Müsavat	İYİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İzmir	Erdan Kılıç	Sevda	CHP	Kabul	Kabul
İzmir	Gökçen	Gökçe	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İzmir	İnan	Eyyüp Kadir	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İzmir	Kasapoğlu	Mehmet Muharrem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İzmir	Kaya	Mahmut Atilla	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İzmir	Kâya Ösen	Seda	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İzmir	Kırkpınar	Hüsmen	İYİ PARTİ	Ret	Ret
İzmir	Kırkpınar	Yaşar	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İzmir	Nalbantoğlu	Rıfat Turuntay	CHP	Katılmadı	Kabul
İzmir	Osmanağaoğlu	Tamer	MHP	Kabul	Kabul
İzmir	Özalan	Fehmi Alpay	AK PARTİ	Kabul	Kabul
İzmir	Özkan	Ahmet Tuncay	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İzmir	Özlale	Ümit	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İzmir	Polat	Mahir	CHP	Katılmadı	Kabul
İzmir	Taşkın	Yüksel	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
İzmir	Türeli	Rahmi Aşkın	CHP	Katılmadı	Kabul
İzmir	Uzun	Mehmet Salih	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
İzmir	Yücel	Deniz	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Kahramanmaraş	Debgici	Ömer Oruç Bilal	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Karakoç	Zuhal	MHP	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Karatutlu	İrfan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Kirişci	Vahit	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Köksal	Tuba	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Kurt	Mevlüt	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kahramanmaraş	Öztunç	Ali	CHP	Katılmadı	Kabul
Kahramanmaraş	Şahin	Mehmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Karabük	Akay	Cevdet	CHP	Kabul	Kabul
Karabük	Keskinkılıç	Durmuş Ali	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Karabük	Şahin	Cem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Karaman	Eser	Selman Oğuzhan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Karaman	Sağlam	Osman	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Karaman	Ünver	İsmail Atakan	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Kars	Alp	İnan Akgün	CHP	Katılmadı	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Kars	Çalkın	Adem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kars	Kılıç Koçyiğit	Gülüstan	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Kastamonu	Ekmekci	Fatma Serap	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kastamonu	Uluay	Halil	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kayseri	Akar	Hulusi	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kayseri	Arıkan	Mahmut	SAADET PARTİSİ	Katılmadı	Kabul
Kayseri	Ataş	Dursun	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Kayseri	Böhürler	Ayşe	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Kayseri	Cıngı	Murat Cahid	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kayseri	Çopuroğlu	Şaban	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kayseri	Ersoy	Mustafa Baki	MHP	Katılmadı	Kabul
Kayseri	Genç	Aşkın	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Kayseri	Özdemir	İsmail	MHP	Katılmadı	Kabul
Kayseri	Özsoy	Sayın Bayar	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kırıkkale	Kaplan	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kırıkkale	Öztürk	Halil	MHP	Kabul	Kabul
Kırklareli	Gündoğdu	Vecdi	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Kırklareli	Özkan	Fahri	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Kırklareli	Sarıçam	Ahmet Gökhan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Kırşehir	Erkan	Necmettin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kırşehir	İlhan	Metin	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Kilis	Dal	Ahmet Salih	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kilis	Demir	Mustafa	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Kabul[2]/Mük.[1]
Kocaeli	Aşıla	Mehmet	YENİDEN REFAH	Katılmadı	Çekimser
Kocaeli	Çakır	Sami	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
Kocaeli	Çiler	Nail	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Kocaeli	Gergerlioğlu	Ömer Faruk	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Kocaeli	Hülagü	Sadettin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kocaeli	Kanko	Mühip	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Kocaeli	Katırcıoğlu	Radiye Sezer	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kocaeli	Sancaklı	Saffet	MHP	Katılmadı	Kabul
Kocaeli	Tipioğlu	Veysal	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kocaeli	Türkkan	Lütfü	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Kocaeli	Yaman	Cemil	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Kocaeli	Yıldızlı	Harun Özgür	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Kocaeli	Yılmaz	Mehmet Akif	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Konya	Ağralı	Abdullah	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Konya	Akyürek	Tahir	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
Konya	Altunyaldız	Ziya	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Konya	Baykan	Mehmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Konya	Bektaş	Barış	CHP	Katılmadı	Kabul
Konya	Ekici	Hasan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Konya	Erdem	Orhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Konya	Göka	Meryem	AK PARTİ	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Konya	Kalaycı	Mustafa	MHP	Katılmadı	Kabul
Konya	Karaman	Ünal	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Konya	Koçak	Konur Alp	MHP	Kabul	Kabul
Konya	Özboyacı	Selman	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Konya	Özer	Mustafa Hakan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Konya	Selvi	Latif	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Konya	Yüksel	Ali	YENİDEN REFAH	Katılmadı	Çekimser
Kütahya	Bayırcı	İsmail Çağlar	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Kütahya	Biçer	Adil	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kütahya	Demir	Mehmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Kütahya	Erbaş	Ahmet	MHP	Katılmadı	Kabul
Kütahya	Kasap	Ali Fazıl	CHP	Katılmadı	Kabul
Malatya	Ağbaba	Veli	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Malatya	Babacan	Abdurrahman	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Malatya	Fendoğlu	Mehmet Celal	MHP	Kabul	Kabul
Malatya	Koca	İhsan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Malatya	Ölmeztoprak	İnanç Siraç Kara	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Malatya	Tüfenkci	Bülent	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
Manisa	Akçay	Erkan	MHP	Kabul	Kabul
Manisa	Akkal	Tamer	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Manisa	Arınç	Ahmet Mücahit	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Manisa	Bakırlıoğlu	Ahmet Vehbi	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Manisa	Başevirgen	Bekir	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Manisa	Baybatur	Murat	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Manisa	Kavaf	Selma Aliye	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Manisa	Özel	Özgür	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Manisa	Sunat	Şenol	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Manisa	Yenişehirlioğlu	Bahadır Nahit	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Mardin	Adak	Muhammed	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Mardin	Aslan	George	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Mardin	Aydeniz	Salihe	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Mardin	Güneş Altın	Beritan	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Mardin	Kılıç	Faruk	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Mardin	Tanhan	Kamuran	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Mersin	Başarır	Ali Mahir	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Mersin	Bozan	Ali	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Mersin	Çakır	Hasan Ufuk	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Mersin	Dinç	Faruk	HÜDA PAR	Katılmadı	Kabul
Mersin	Dinçer	Talat	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Mersin	Ekmen	Mehmet Emin	YENİ YOL	Kabul	Kabul
Mersin	Kıratlı	Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Mersin	Kış	Gülcan	CHP	Kabul	Kabul
Mersin	Koca Doğan	Perihan	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Mersin	Kocamaz	Burhanettin	İYİ PARTİ	Ret	Ret

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Mersin	Nebati	Nureddin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Mersin	Söylemez	Havva Sibel	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Mersin	Uysal	Levent	MHP	Kabul	Kabul
Muğla	Ergun	Metin	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Muğla	Mete	Kadem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Muğla	Otgöz	Yakup	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Muğla	Öneş Derici	Süreyya	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Muğla	Özcan	Gizem	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Muğla	Özdağ	Selçuk	YENİ YOL	Katılmadı	Çekimser
Muğla	Uzun	Cumhur	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Muş	Boz Çakı	Sümeyye	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Muş	Şimşek	Mehmet Emin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Muş	Temelli	Sezai	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Nevşehir	Çalışkan	Emre	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Nevşehir	Kılıç	Filiz	MHP	Kabul	Kabul
Nevşehir	Özgün	Süleyman	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Niğde	Gürer	Ömer Fethi	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Niğde	İnce	Cumali	MHP	Katılmadı	Kabul
Niğde	Uzkurt	Cevahir	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ordu	Adıgüzel	Mustafa	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Ordu	Hamarat	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ordu	Kaynak	İbrahim Ufuk	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Ordu	Özer	Mahmut	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Ordu	Şanlıtürk	Naci	MHP	Kabul	Kabul
Ordu	Torun	Seyit	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Osmaniye	Bahçeli	Devlet	MHP	Kabul	Kabul
Osmaniye	Gülsoy	Seydi	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Osmaniye	Kaya	Asu	YENİ PARTİ	Katılmadı	Kabul
Osmaniye	Yanık	Derya	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Rize	Avcı	Muhammed	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Rize	Mertoğlu	Harun	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Rize	Ocaklı	Tahsin	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Sakarya	Bayraktar	Lütfi	AK PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
Sakarya	Bülbül	Muhammed Levent	MHP	Kabul	Kabul
Sakarya	Dikbayır	Ümit	BAĞIMSIZ	Katılmadı	Katılmadı
Sakarya	Erdoğan	Çiğdem	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Sakarya	İnci	Ali	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Sakarya	Kaya	Murat	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Sakarya	Kocacık	Ertuğrul	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Sakarya	Taşkent	Ayça	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Samsun	Aksu	Ersan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Samsun	Çan	Murat	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Samsun	Karaaslan	Çiğdem	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Samsun	Karaman	Mehmet	YENİ YOL	Katılmadı	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Samsun	Kırcalı	Orhan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Samsun	Muş	Mehmet	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Samsun	Topsakal	İlyas	MHP	Kabul	Kabul
Samsun	Usta	Erhan	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Samsun	Yılmaz	Yusuf Ziya	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Siirt	Bakırhan	Tuncer	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Siirt	Erdoğan Sarıtaş	Sabahat	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Siirt	Gül	Mervan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Sinop	Karadeniz	Barış	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Sinop	Maviş	Nazım	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Sivas	Aksu	Hakan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Sivas	Güler	Abdullah	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Sivas	Karasu	Ulaş	YENİ PARTİ	Katılmadı	Katılmadı
Sivas	Özyürek	Ahmet	MHP	Kabul	Kabul
Sivas	Toy	Rukiye	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Başak	Hikmet	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Bozdağ	Bekir	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Cevheri	Mehmet Ali	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Şanlıurfa	Dusak	Abdürrahim	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Eyyüpoğlu	İbrahim	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Kunt Ayan	Dilan	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Öcalan	Ömer	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Önen	Abdulkadir Emin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Özyavuz	İbrahim	MHP	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Pınarbaşı	Mehmet Faruk	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Sancar	Mithat	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Şanlıurfa	Şenyaşar	Ferit	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Şanlıurfa	Tanal	Mahmut	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Şanlıurfa	Yazmacı	Cevahir Asuman	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Şırnak	Doğan	Ayşegül	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Şırnak	İrmez	Mehmet Zeki	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Şırnak	Tatar	Arslan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Şırnak	Uysal Aslan	Nevroz	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Avşar	Cem	CHP	Katılmadı	Kabul
Tekirdağ	Aygun	İlhami Özcan	CHP	Kabul	Katılmadı
Tekirdağ	Diktaş	Gökhan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Tekirdağ	Koncagül	Çiğdem	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Özcan	Mestan	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Öztrak	Faik	CHP	Kabul	Kabul
Tekirdağ	Taşcı	Selcan	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Tekirdağ	Yontar	Nurten	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Tokat	Aldemir	Cüneyt	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Tokat	Arslan	Mustafa	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Tokat	Beyazıt	Yusuf	AK PARTİ	Kabul	Kabul

İli	Soyadı	Adı	Parti	S. S. 290	S. S. 290
Tokat	Bulut	Yücel	MHP	Katılmadı	Kabul
Tokat	Durmaz	Kadim	CHP	Katılmadı	Kabul
Trabzon	Aydın	Yavuz	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Trabzon	Büyükaydın	Yılmaz	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Trabzon	Karaismailoğlu	Adil	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Trabzon	Koç	Vehbi	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Trabzon	Suiçmez	Sibel	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Trabzon	Şen	Mustafa	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Tunceli	Kordu	Ayten	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Uşak	Güneş	İsmail	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Uşak	Karaoba	Ali	CHP	Kabul	Kabul
Uşak	Tuğrul	Fahrettin	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Van	Buldan	Pervin	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Van	Çiftyürek	Sinan	DEM PARTİ	Katılmadı	Kabul
Van	Dindar	Mahmut	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Van	Kaçmaz Sayyiğit	Gülcan	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Van	Kayatürk	Burhan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Van	Türkmenoğlu	Kayhan	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Van	Uçar	Zülküf	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Van	Varli	Gülderen	DEM PARTİ	Kabul	Kabul
Yalova	Akyol	Meliha	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Yalova	Becan	Tahsin	CHP	Katılmadı	Katılmadı
Yalova	Büyükgümüş	Ahmet	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Yozgat	Akgül	Abdulkadir	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Yozgat	Kayalar	Lütfullah	İYİ PARTİ	Ret	Ret
Yozgat	Sedef	İbrahim Ethem	MHP	Kabul	Kabul
Yozgat	Şahan	Süleyman	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Zonguldak	Avcı	Muammer	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Zonguldak	Bozkurt	Saffet	AK PARTİ	Kabul	Kabul
Zonguldak	Çolakoğlu	Ahmet	AK PARTİ	Katılmadı	Kabul
Zonguldak	Ertuğrul	Eylem Ertuğ	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret
Zonguldak	Yavuzyılmaz	Deniz	YENİ PARTİ	Katılmadı	Ret

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, Ankara'da düzenlenen NATO Zirvesi nedeniyle yapılan harcamalara ilişkin sorusu ve Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in cevabı (7/46644)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **T.C. Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Mehmet Şimşek** tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını Anayasa'nın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince talep ederim. **13/07/2026**

Saygılarımla,

Op. Dr. Ali KARAOBA
Uşak Milletvekili

NATO Zirvesi kapsamında yapılan harcamaların kamuoyunda en fazla tartışılan yönlerinden biri, mal ve hizmet alımlarının hangi yöntemlerle yapıldığıdır. Uluslararası organizasyon gerekçesiyle pazarlık usulü, doğrudan temin veya istisna kapsamındaki alımların yoğun şekilde kullanılıp kullanılmadığı açıklığa kavuşturulmalıdır. Kamu ihale rejimi, olağanüstü organizasyonlar için dahi keyfiliğe izin vermez. Zirve bahanesiyle kamu kaynaklarının belirli şirketlere aktarılıp aktarılmadığı, alımların parçalanıp parçalanmadığı, rekabetin sağlanıp sağlanmadığı ve ödemelerin piyasa rayicine uygun olup olmadığı denetlenmelidir. Bu bağlamda;

1- NATO Zirvesi kapsamında tüm kamu kurumlarınca yapılan mal ve hizmet alımlarının toplam tutarı ne kadardır? Bu alımların kaçı açık ihale, kaçı pazarlık usulü, kaçı doğrudan temin, kaçı istisna kapsamında gerçekleştirilmiştir?

2- Zirve için yapılan alımların kaç tanesi EKAP üzerinden yayımlanmış, kaç tanesi yayımlanmamıştır?

3- Zirve kapsamında en yüksek tutarlı 20 alım hangileridir? Bu alımlar hangi kurumlar tarafından, hangi firmalardan, hangi yöntemle yapılmıştır? Aynı firmalara birden fazla ödeme yapılmış mıdır? Yapılmışsa firma bazında toplam ödeme tutarları nedir?

4- Mal ve hizmet alımlarının parçalara bölünerek doğrudan temin veya pazarlık usulü sınırları içinde tutulduğu herhangi bir işlem tespit edilmiş midir?

5- Bakanlığınız, NATO Zirvesi harcamaları için özel bir mali denetim ve kamu zararı incelemesi başlatacak mıdır?

T.C.
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :Z-19809844-610-4937563 07/08/ 2026
Konu :7/46644 Esas Sayılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 24/07/2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04- 1898539 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde alınan Uşak Milletvekili Sayın Op. Dr. Ali KARAOBA'ya ait yazılı soru önergesine ilişkin olarak, Bakanlığımız tarafından hazırlanan cevap metni ektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet ŞİMŞEK
Bakan

Ek: Önerge Cevabı

7/46644 Esas Sayılı Soru Önergesine İlişkin Olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı Cevap Metni

Sayın Op. Dr. Ali KARAOBA, öncelikle şahsıma yönelik olarak Bakanlığımıza sunduğunuz yazılı soru önergeniz için teşekkür ederim.

Kamu İhale Kurumunun "Kamu Alımları İzleme Raporu" ile ihale usulüne göre kamu alımlarının sınıflandırılması yapılmakta olup bu sınıflandırmalarda alım miktarı ve alım tutarı da belirtilmektedir. Söz konusu rapor *"https://www.ihale.gov.tr"* internet adresinde yayımlanmakta ve kamuoyuyla paylaşılmaktadır. İhalelerin detaylı bilgilerine ise *"https://ekapv2.kik.gov.tr/"* internet adresinden erişilebilmektedir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi uyarınca söz konusu önergede yer alan diğer hususlar, Bakanlığımız görev ve yetki alanında bulunmamaktadır.